

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ
ім. М.Г. ХОЛОДНОГО

NATIONAL ACADEMY
OF SCIENCES OF UKRAINE
M.G. KHOLODNY
INSTITUTE OF BOTANY

V.M. VIRCHENKO, S.O. NYPORKO

PRODROMUS
OF SPOREN PLANTS
OF UKRAINE:
bryophytes

Editor

Corresponding member of NAS of Ukraine

P.M. TSARENKO

В.М. ВІРЧЕНКО, С.О. НИПОРКО

ПРОДРОМУС
СПОРОВИХ РОСЛИН
УКРАЇНИ:
МОХОПОДІБНІ

За редакцією
члена-кореспондента НАН України
П.М. ЦАРЕНКА

УДК 582.32 (477)

Монографія охоплює всі види мохоподібних, відомі на сьогодні з території України. Відповідно до сучасної таксономічної системи їх об'єднано у три відділи: Anthocerotophyta (2 види), Marchantiophyta (183) і Bryophyta (631 вид). У межах родин роди і види подано в алфавітному порядку. Для кожного виду вказано латинську і українську назви, синоніми, екологічну приуроченість, поширення за природними регіонами і областями, посилання на основні бріологічні джерела. Наведено вилучені з бріофлори України й сумнівні таксони, а також загальний список цитованої літератури.

Для ботаніків-флористів, геоботаніків, екологів, спеціалістів природоохоронних органів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів.

The monograph comprises all species of bryophytes which were reported from the territory of Ukraine. According to the contemporary taxonomic system the bryophytes refer to three divisions: Anthocerotophyta (2 species), Marchantiophyta (183) and Bryophyta (631 species). Within families the accepted genera and species are arranged in alphabetical order. Each taxon is provided with Latin and Ukrainian names, synonyms, data on habitat preferences and regional distribution, and references. Accompanying the work are excluded and doubtful taxa, index of synonyms and literature cited.

For botanists, plant ecologists, nature conservationists, lectures and students of natural faculties of universities.

Рецензенти:

доктор біологічних наук, професор *С.В. Гапон*,
кандидат біологічних наук *М.В. Шевера*

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
(протокол № 9 від 25.06.2020 р.)*

***Видання здійснено за кошти Цільової комплексної програми НАН України
«Наукові основи функціонування та забезпечення умов розвитку
науково-видавничого комплексу НАН України»***

Науково-видавничий відділ медико-біологічної, хімічної
та геологічної літератури

Редактор *К.С. Потійчук*

© В.М. Вірченко, С.О. Нипорко, 2022
© НВП «Видавництво “Наукова думка”
НАН України», дизайн, 2022

ISBN 978-966-00-1820-4

ВІД РЕДАКТОРА

Монографія є другою частиною видання «Продромус спорових рослин України» і присвячена мохоподібним, їх різноманіттю, класифікації, екології та географії. Перша частина «Продромус спорових рослин України: лишайники» узагальнює відомості про 2150 видів лишайників і ліхенофільних грибів України та є сучасним зведенням видового складу зазначених груп організмів. За аналогією до першої частини підготовлено другу, авторами якої є провідні українські бріологи, співробітники Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України.

Підготовка пропонованої монографії — це завершальний крок щодо ілюстрації нинішнього видового складу бріофітів України, їх багатства та різноманіття, номенклатурно-таксономічних змін останнього періоду, уточнення поширення на території країни. Важливість і особливість цього видання обумовлені низкою причин. Бріофлора України є достатньо вивченою, а результати бріологічної школи країни добре відомі у світі за виданнями серії «Флора мохоподібних України» (Зеров, 1964; Бачурина, Мельничук, 1987—1989, 2003) та узагальненнями видового складу — «чеклістами» бріофітів України (Ваня, Вірченко, 1993; Данилків та ін., 1995; Вірченко, 2000, 2001б; Вірченко, Ваня, 2000; Бойко, 2008; Воіко, 2014). Проте сучасні номенклатурно-таксономічні зміни у бріології та ревізії окремих систематичних груп, нові дослідження екології та географії цих рослин, результати критичного опрацювання гербарного матеріалу Національного гербарію України (KW-B) та регіональних зібрань бріофітів, узагальнення результатів вивчення об'єктів природно-заповідного фонду і віддзеркалення поглядів авторів цього зведення як представників київської бріологічної школи України є логічним завершенням і підсумком здобутків українських дослідників мохоподібних.

Член-кореспондент НАН України,
професор *П.М. Царенко*

ПЕРЕДМОВА

Мохоподібні України вивчено досить добре. Під час початкового періоду бріофлористичних досліджень підготовлено визначники цієї групи вищих рослин (Зеров, 1935, 1939; Лазаренко, 1936, 1955). Потім тривав період узагальнення всіх отриманих відомостей про мохоподібні країни, який завершився опублікуванням «Флори печіночних і сфагнових мохів України» (Зеров, 1964) і «Флори мохів України» (Бачурина, Мельничук, 1987—1989, 2003).

У першій половині 90-х років ХХ ст. почався період «чеклістів», тобто списків бріофітів. Він обумовлений швидкими номенклатурними і таксономічними змінами у світовій бріології, необхідністю критичної перевірки накопичених даних і потребою зробити їх доступними для широкого кола ботаніків. Українські бріологи брали участь у підготовці списків бріофітів для колишнього СРСР (Ignatov, Afonina, 1992; Ignatov et al., 2006) та України. Київськими і львівськими науковцями спільно з чеським гепатикологом доктором Іржі Ванею опубліковано «Зведений список антоцеротів і печіночників України» (Ваня, Вірченко, 1993), «Зведений список мохів України» (Данилків та ін., 1995), а також три «Списки» окремих груп мохоподібних України (Вірченко, 2000, 2001б; Вірченко, Ваня, 2000).

На початку ХХІ ст. естафету «списків» підхопив херсонський бріолог професор М.Ф. Бойко. Він підготував перший, так би мовити класичний, «Чекліст мохоподібних України» (Бойко, 2008) і згодом другий, англomовний «The Second Checklist of Bryobionta of Ukraine» (Boiko, 2014). Однак наука не стоїть на місці, особливо в час молекулярно-генетичних досліджень. У зв'язку з цим оприлюднені списки і чеклісти потребують постійного переукладання за новими системами, критичного перегляду і доповнення.

«Продромус спорових рослин України: мохоподібні» складається з двох розділів: «Продромус мохів України» (В.М. Вірченко), «Продромус антоцеротів і печіночників України» (С.О. Нипорко). Перший розділ включає 1 відділ (Bryophyta), 5 класів, 20 порядків, 67 родин, 215 родів і 631 вид. Другий розділ містить 2 відділи (Anthocerotophyta, Marchantiophyta), 4 класи, 13 порядків, 43 родини, 73 роди і 185 видів. Загалом в Україні на сьогодні зареєстровано 816 видів мохоподібних. Для кожного виду вказано латинську і українську назви, синоніми, екологічну приуроченість, поширення за природними регіонами і головними адміністративно-територіальними одиницями, посилання на основні бріологічні джерела інформації. До вилучених, сумнівних та інших таксонів подано примітки. Латинські видові назви і систему мохоподібних у пропонуваному «Продромусі» наведено за сучасним «Анотованим чеклістом мохоподібних Європи, Макаронезії та Кіпру» (Hodgetts et al., 2020).

Автори щиро вдячні кураторам і співробітникам бріологічних гербаріїв м. Львів (LWKS, LWS, LW) за надану можливість користуватися їхніми фондами. Дуже дякуємо закордонним колегам за допомогу у наданні бріологічної літератури, обмінного гербарного матеріалу та визначенні чи перевірці визначення окремих зразків мохоподібних з території України.

СПИСОК ПРИЙНЯТИХ СКОРОЧЕНЬ

Скорочення назв природних регіонів України на картосхемі

КАР	— Карпати (Закарпаття, власне Карпати, Передкарпаття)	ЛСТ	— Лісостеп (лісостеповий регіон)
ЗПД	— Західне Поділля (регіон широколистих лісів)	СТ	— Степ (степовий регіон)
ПЛ	— Полісся (регіон хвойно-широколистих лісів)	КР	— Крим (рівнинна і гірська частини півострова)

Картосхема природних регіонів України

Скорочення назв головних
адміністративно-територіальних одиниць України

Крм	—	АР Крим	Мк	—	Миколаївська обл.
Вн	—	Вінницька обл.	Од	—	Одеська обл.
Вл	—	Волинська обл.	Пл	—	Полтавська обл.
Днп	—	Дніпропетровська обл.	Рв	—	Рівненська обл.
Днц	—	Донецька обл.	См	—	Сумська обл.
Жт	—	Житомирська обл.	Тр	—	Тернопільська обл.
Зк	—	Закарпатська обл.	Хрк	—	Харківська обл.
Зп	—	Запорізька обл.	Хрс	—	Херсонська обл.
ІФ	—	Івано-Франківська обл.	Хм	—	Хмельницька обл.
Кв	—	Київська обл.	Чрк	—	Черкаська обл.
Крв	—	Кіровоградська обл.	Чрв	—	Чернівецька обл.
Лг	—	Луганська обл.	Чрг	—	Чернігівська обл.
Лв	—	Львівська обл.			

Картоschema головних адміністративно-територіальних одиниць України

ПРОДРОМУС МОХІВ УКРАЇНИ

1.1. СИСТЕМА НАДВИДОВИХ ТАКСОНІВ МОХІВ

Відділ BRYOPHYTA Schimp. — **Мохи**

Клас SPHAGNOPSIDA Schimp. — **Сфагнові, або Торфові мохи**

Порядок Sphagnales Limpr.

Родина Sphagnaceae Dumort.: *Sphagnum* L.

Клас ANDREAEOPSIDA J.H. Schaffn. — **Андрєві мохи**

Порядок Andreaeales Limpr.

Родина Andreaeaceae Dumort.: *Andreaea* Hedw.

Клас TETRAPHIDOPSIDA Goffinet & W.R. Buck — **Тетрафісові мохи**

Порядок Tetraphidales M. Fleisch.

Родина Tetraphidaceae Schimp.: *Tetraphis* Hedw., *Tetradontium* Schwägr.

Клас POLYTRICHOPSIDA Doweld — **Політрихові мохи**

Порядок Polytrichales M. Fleisch.

Родина Polytrichaceae Schwägr.: *Atrichum* P. Beauv., *Oligotrichum* DC., *Pogonatum* P. Beauv., *Polytrichastrum* G.L. Sm., *Polytrichum* Hedw.

Клас BRYOPSIDA Pax — **Брієві мохи**

Порядок Buxbaumiales M. Fleisch.

Родина Buxbaumiaceae Schimp.: *Buxbaumia* Hedw.

Порядок Diphysciales M. Fleisch.

Родина Diphysciaceae M. Fleisch.: *Diphyscium* D. Mohr

Порядок Timmiales Ochyra

Родина Timmiaceae Schimp.: *Timmia* Hedw.

Порядок Encalyptales Dixon

Родина Encalyptaceae Schimp.: *Encalypta* Hedw.

Порядок Funariales M. Fleisch.

Родина Funariaceae Schwägr.: *Entosthodon* Schwägr., *Funaria* Schwägr., *Physcomitrium* (Brid.) Brid., *Pyramidula* Brid.

Порядок Dicranales H. Philib ex M. Fleisch.

Родина Distichiaceae Schimp.: *Distichium* Bruch & Schimp.

Родина Hymenolomataceae Ignatov & Fedosov: *Hymenoloma* Dusén

Родина Flexitrichaceae Ignatov & Fedosov: *Flexitrichum* Ignatov & Fedosov

Родина Leucobryaceae Schimp.: *Campylopus* Brid., *Dicranodontium* Bruch & Schimp., *Leucobryum* Hampe

Родина Amphidiaceae M. Stech: *Amphidium* Schimp.

Родина Aongstroemiaceae De Not.: *Dichodontium* Schimp., *Diobelonella* Ochyra

Родина Dicranellaceae M. Stech: *Dicranella* (Müll. Hal.) Schimp.

Родина Fissidentaceae Schimp.: *Fissidens* Hedw.

Родина Dicranaceae Schimp.: *Dicranum* Hedw., *Paraleucobryum* (Limpr.) Loeske

Родина Rhabdoweisiaceae Limpr.: *Arctoa* Schimp., *Cnestrum* I. Hagen, *Cynodontium* Bruch & Schimp., *Dicranoweisia* Milde, *Kiaeria* I. Hagen, *Oncophorus* (Brid.) Brid., *Rhabdoweisia* Bruch & Schimp.

Родина Schistostegaceae Schimp.: *Schistostega* D. Mohr

Родина Bruchiaceae Schimp.: *Trematodon* Michx.

Родина Ditrichaceae Limpr.: *Ceratodon* Brid., *Cleistocarpidium* Ochyra & Bedn.-Ochyra, *Ditrichum* Timm ex Hampe, *Pleuridium* Rabenh., *Pseudephemerum* (Lindb.) I. Hagen, *Trichodon* Schimp.

Порядок Pottiales M. Fleisch.

Родина Pottiaceae Schimp.: *Acaulon* Müll. Hal., *Aloina* Kindb., *Anoectangium* Schwägr., *Barbula* Hedw., *Bryoerythrophyllum* P.C. Chen, *Chionoloma* Dixon, *Cinclidotus* P. Beauv., *Crossidium* Jur., *Didymodon* Hedw., *Ephemerum* Hampe, *Eucladium* Bruch & Schimp., *Gymnostomum* Nees & Hornsch., *Gyroweisia* Schimp., *Hennediella* Paris, *Hydrogonium* (Müll. Hal.) A. Jaeger, *Hymenostylium* Brid., *Microbryum* Schimp., *Molendoa* (Müll. Hal.) Hampe, *Pseudocrossidium* R.S. Williams, *Pterygoneurum* Jur., *Streblotrichum* P. Beauv., *Syntrichia* Brid., *Tortella* (Müll. Hal.) Limpr., *Tortula* Hedw., *Trichostomum* Bruch., *Weissia* Hedw.

Порядок Grimmiales M. Fleisch.

Родина Saelaniaceae Ignatov & Fedosov: *Saelania* Lindb.

Родина Seligeriaceae Schimp.: *Blindia* Bruch & Schimp., *Blindiadelphus* (Lindb.) Fedosov & Ignatov, *Seligeria* Bruch & Schimp.

Родина Ptychomitriaceae Schimp.: *Brachydontium* Fűrnr., *Campylostelium* Bruch & Schimp.

Родина Grimmiaceae Arn.: *Bucklandiella* Roiv., *Codriophorus* P. Beauv., *Coscindon* Spreng., *Grimmia* Hedw., *Niphotrichum* (Bedn.-Ochyra) Bedn.-Ochyra & Ochyra, *Racomitrium* Brid., *Schistidium* Bruch & Schimp.

Порядок Hedwigiales Ochyra

Родина Hedwigiaceae Schimp.: *Hedwigia* P. Beauv.

Порядок Bartramiaceae D. Quandt, N.E. Bell & M. Stech

Родина Bartramiaceae Schwägr.: *Bartramia* Hedw., *Philonotis* Brid., *Plagiopus* Brid.

Порядок Splachnales Ochyra

Родина Splachnaceae Grev. & Arn.: *Splachnum* Hedw., *Tayloria* Hook., *Tetraplodon* Bruch & Schimp.

Родина Meesiaceae Schimp.: *Amblyodon* P. Beauv., *Leptobryum* (Bruch & Schimp.) Wilson, *Meesia* Hedw., *Paludella* Brid.

Порядок Bryales Limpr.

Родина Bryaceae Schwägr.: *Anomobryum* Schimp., *Bryum* Hedw., *Imbribryum* Pedersen, *Ptychostomum* Hornsch., *Rhodobryum* (Schimp.) Limpr.

Родина Mniaceae Schwägr.: *Cinclidium* Sw., *Mnium* Hedw., *Plagiomnium* T.J. Kop., *Pohlia* Hedw., *Pseudobryum* (Kindb.) T.J. Kop., *Rhizomnium* (Broth.) T.J. Kop.

Порядок Orthotrichales Dixon

Родина Orthotrichaceae Arn.: *Lewinskya* F. Lara, Garilleti & Goffinet, *Nyholmiella* Holmen & E. Warncke, *Orthotrichum* Hedw., *Pulviger* Plášek, Sawicki & Ochyra, *Ulot* D. Mohr, *Zygodon* Hook. & Taylor

Порядок Aulacomniales N.E. Bell, A.E. Newton & D. Quandt

Родина Aulacomniaceae Schimp.: *Aulacomnium* Schwägr.

Порядок Hookeriales M. Fleisch.

Родина Hookeriaceae Schimp.: *Hookeria* J.E. Sm.

Порядок Нурнаles W.R. Buck & Vitt

Родина Fontinalaceae Schimp.: *Dichelyma* Myrin, *Fontinalis* Hedw.

Родина Plagiotheciaceae M. Fleisch.: *Herzogiella* Broth., *Isopterygiopsis* Z. Iwats., *Plagiothecium* Bruch & Schimp., *Myurella* Bruch & Schimp., *Orthothecium* Bruch & Schimp., *Platydictya* Berk., *Pseudotaxiphyllum* Z. Iwats.

Родина Pterigynandraceae Schimp.: *Pterigynandrum* Hedw.

Родина Climaciaceae Kindb.: *Climacium* F. Weber & D. Mohr

Родина Myriniaceae Schimp.: *Myrinia* Schimp.

Родина Amblystegiaceae G. Roth: *Amblystegium* Schimp., *Anacamptodon* Brid., *Campyliadelphus* (Kindb.) R.S. Chopra, *Campyllum* (Kindb.) R.S. Chopra, *Campylophyllopsis* W.R. Buck, *Campylophyllum* (Schimp.) M. Fleisch., *Conardia* H. Rob., *Cratoneuron* (Sull.) Spruce, *Drepanium* (Schimp.) C.E.O. Jensen, *Drepanocladus* (Müll. Hal.) G. Roth, *Hygroamblystegium* Loeske, *Hygrohypnum* Lindb., *Leptodictyum* (Schimp.) Warnst., *Palustriella* Ochyra, *Platyhypnum* Loeske, *Pseudoamblystegium* Vanderp. & Hedenäs, *Pseudocampyllum* Vanderp. & Hedenäs, *Serpoleskea* (Limpr.) Loeske, *Tomentypnum* Loeske

Родина Calliergonaceae Vanderp., Hedenäs, C.J. Cox & A.J. Shaw: *Calliergon* (Sull.) Kindb., *Sarmentypnum* Tuom. & T.J. Kop., *Straminergon* Hedenäs, *Warnstorfia* Loeske

Родина Scorpidiaceae Ignatov & Ignatova: *Hamatocaulis* Hedenäs, *Hygrohypnella* Ignatov & Ignatova, *Sanionia* Loeske, *Scorpidium* (Schimp.) Limpr.

Родина Leskeaceae Schimp.: *Claopodium* (Lesq. & James) Renauld & Cardot, *Leskea* Hedw.

Родина Pseudoleskeaceae Schimp.: *Lescuraea* Bruch & Schimp.

Родина Pseudoleskeellaceae Ignatov & Ignatova: *Pseudoleskeella* Kindb.

Родина Thuidiaceae Schimp.: *Abietinella* Müll. Hal., *Haplocladium* (Müll. Hal.) Müll. Hal., *Pelekium* Mitt., *Thuidium* Bruch & Schimp.

Родина Helodiaceae (M. Fleisch.) Ochyra: *Helodium* (Müll. Hal.) Müll. Hal.

Родина Brachytheciaceae Schimp.: *Brachytheciastrum* Ignatov & Huttunen, *Brachythecium* Schimp., *Cirriphyllum* Grout, *Eurhynchiastrum* Ignatov & Hut-

- tunen, *Eurhynchium* Bruch & Schimp., *Homalothecium* Schimp., *Kindbergia* Ochyra, *Oxyrrhynchium* (Schimp.) Warnst., *Palamocladium* M. Fleisch., *Plasteurhynchium* M. Fleisch., *Pseudoscleropodium* (Limpr.) M. Fleisch., *Rhynchostegiella* (Schimp.) Limpr., *Rhynchostegium* Bruch & Schimp., *Sciurohypnum* (Hampe) Hampe, *Scleropodium* Bruch & Schimp., *Scorpiurium* Schimp.
- Родина Hypnaceae Schimp.: *Hypnum* Hedw.
- Родина Callicladiaceae Jan Kučera & Ignatov: *Callicladium* H.A. Crum
- Родина Taxiphyllaceae Ignatov: *Taxiphyllum* M. Fleisch.
- Родина Pylaisiadelphaceae Goffinet & W.R. Buck: *Heterophyllum* (Schimp.) Kindb., *Platygyrium* Bruch & Schimp.
- Родина Jocheniaceae Jan Kučera & Ignatov: *Jochenia* Hedenäs, Schlesak & D. Quandt
- Родина Stereodontaceae Hedenäs, Schlesak & D. Quandt: *Stereodon* (Brid.) Mitt.
- Родина Pylaisiaceae Schimp.: *Buckia* D. Rios, M.T. Gallego & J. Guerra, *Callicladiogonella* Loeske, *Homomallium* (Schimp.) Loeske, *Pseudohygrohypnum* Kanda, *Ptilium* De Not., *Pylaisia* Schimp., *Roaldia* P.E.A.S. Câmara & Carv.-Silva
- Родина Hylocomiaceae M. Fleisch.: *Hylocomiadelphus* Ochyra & Stebel, *Hylocomiastrum* Broth., *Hylocomium* Bruch & Schimp., *Loeskeobryum* Broth., *Pleurozium* Mitt., *Rhytidiadelphus* (Limpr.) Warnst.
- Родина Rhytidiaceae Broth.: *Rhytidium* (Sull.) Kindb.
- Родина Entodontaceae Kindb.: *Entodon* Müll. Hal.
- Родина Leucodontaceae Schimp.: *Leucodon* Schwägr., *Nogopterium* Crosby & W.R. Buck
- Родина Antitrichiaceae Ignatov & Ignatova: *Antitrichia* Brid.
- Родина Neckeraceae Schimp.: *Alleniella* S. Olsson, Enroth & D. Quandt, *Exsertotheca* S. Olsson, Enroth & D. Quandt, *Homalia* (Brid.) Bruch & Schimp., *Leptodon* D. Mohr, *Neckera* Hedw., *Pseudanomodon* (Limpr.) Ignatov & Fedosov, *Thamnobryum* Nieuwl.
- Родина Heterocladiellaceae Ignatov & Fedosov: *Heterocladiella* Ignatov & Fedosov
- Родина Lembophyllaceae Broth.: *Heterocladium* Bruch & Schimp., *Isothecium* Brid.
- Родина Myuriaceae M. Fleisch.: *Ctenidium* (Schimp.) Mitt.
- Родина Anomodontaceae Kindb.: *Anomodon* Hook. & Taylor

1.2. ПЕРЕЛІК ВИДІВ МОХІВ

Відділ BRYOPHYTA Schimp. — Мохи

Клас SPHAGNOPSIDA Schimp. — Сфагнові, або Торфові мохи

Порядок Sphagnales Limpr.

Родина Sphagnaceae Dumort.

Sphagnum angustifolium (С.Е.О. Jensen ex Russow) С.Е.О. Jensen — Сфагнум вузьколистий

Синоніми: *Sphagnum recurvum* var. *parvifolium* (Sendth.) Warnst.

Екологія: оліготрофні та мезотрофні болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лівобережний Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Рв, См, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 317; Зеров, Партика, 1975: 59; Бойко, 2008: 49.

Sphagnum auriculatum Schimp. — Сфагнум вушковий

Синоніми: *Sphagnum denticulatum* Brid.

Екологія: евтрофні та мезотрофні болота.

Поширення: Полісся, Лівобережний Лісостеп. Вл, Жт, Рв, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 325; Бойко, 2008: 50.

Sphagnum balticum (Russow) С.Е.О. Jensen — Сфагнум балтійський

Екологія: оліготрофні болота.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: 60; Бойко, 2008: 50.

Примітка: *S. balticum* зібрав А. Борош єдиний раз в Україні у 1939 р. на г. Говерла (хр. Чорногора) і визначив В. Маас (Bogos, Vajda, 1968—1969). Пізніше сфагнолог Р.Е. Деніельс переглянув цей зразок, що зберігається в Угорському природознавчому музеї (ВР), і підтвердив визначення. Вид занесено до Червоної книги України (2009).

Sphagnum capillifolium (Ehrh.) Hedw. — Сфагнум волосолистий

Синоніми: *Sphagnum acutifolium* Ehrh., *S. nemoreum* Scop.

Екологія: високогірні луки, болота, вогкі соснові ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 300; Зеров, Партика, 1975: 56; Бойко, 2008: 50.

Sphagnum centrale С.Е.О. Jensen — Сфагнум центральний

Екологія: болота, заболочені луки, хвойні ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 334; Зеров, Партика, 1975: 61; Бойко, 2008: 50.

Sphagnum compactum Lam. et DC. — Сфагнум компактний

Екологія: вогкі соснові ліси, полонини.

Поширення: Карпати, Полісся, Лівобережний Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Пл, Рв, Хрк, Хм, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 306; Зеров, Партика, 1975: 57; Бойко, 2008: 51.

Sphagnum contortum Schultz — Сфагнум скручений

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Жт, Зк, Кв, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **327**; Зеров, Партика, 1975: **60**; Бойко, 2008: **51**.

Sphagnum cuspidatum Ehrh. ex Hoffm. — Сфагнум загострений

Екологія: оліготрофні сфагнові болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Рв, См, Хрк, Хрс, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **321**; Зеров, Партика, 1975: **60**; Бойко, 2008: **51**.

Sphagnum fallax (H. Klinggr.) H. Klinggr. — Сфагнум оманливий

Синоніми: *Sphagnum recurvum* var. *recurvum* sensu Zerov

Екологія: сфагнові болота, заболочені ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **315**; Зеров, Партика, 1975: **59**; Бойко, 2008: **51**.

Sphagnum fimbriatum Wilson — Сфагнум торочкуватий

Екологія: низинні болота, переважно вільшняки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Кв, Лг, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **293**; Зеров, Партика, 1975: **55**; Бойко, 2008: **52**.

Sphagnum flexuosum Dozy et Molk. — Сфагнум звивистий

Синоніми: *Sphagnum recurvum* var. *amblyphyllum* Warnst.

Екологія: сфагнові болота, заболочені ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **316**; Зеров, Партика, 1975: **59**; Бойко, 2008: **52**.

Sphagnum fuscum (Schimp.) H. Klinggr. — Сфагнум бурий

Екологія: болота, переважно оліготрофні.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лівобережний Степ. Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Рв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **298**; Зеров, Партика, 1975: **56**; Бойко, 2008: **52**.

Sphagnum girgensohnii Russow — Сфагнум Гіргензона

Екологія: низинні болота, вогкі хвойні ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лівобережний Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Рв, См, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **294**; Зеров, Партика, 1975: **55**; Бойко, 2008: **52**.

Sphagnum inundatum Russow — Сфагнум занурений

Екологія: низинні болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Західне Полісся, Лівобережний Лісостеп. Зк, Ль, Рв, Хрк, Чрг.

Література: Bogos, Vajda, 1968—1969; Бойко, 2008: **52**.

Примітка: *Sphagnum inundatum* зібрано Т.Л. Андрієнко на болотному масиві Переброди (Дубровицький р-н Рівненської обл.) і визначено А.А. Аболінь (Андрієнко та ін., 1976). За зборами Д.Я. Персидського 1919 р. цей вид вказано для

околиць м. Ічня Чернігівської обл. (Melosik, 2008). Також наведено для Зміївського і Чугуївського районів Харківської обл. (Барсуков, 2015). На Малому Поліссі знайдено у 2017 р. в околицях с. Завади біля м. Жовква Львівської обл. (Drach, Mamchur, 2020; Mamchur et al., 2020).

Sphagnum magellanicum Brid. s. l. — Сфагнум магеланський

Екологія: сфагнові болота, вогі соснові ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **335**; Зеров, Партика, 1975: **62**; Бойко, 2008: **53**.

Примітка: за сучасними даними у межах виду розрізняють три споріднених таксони: *Sphagnum magellanicum* s. str., *S. medium* і *S. divinum* (Hassel et al., 2018). Перший трапляється у Південній Америці, інші два відомі з Європи і можуть бути виявлені на території України.

Sphagnum majus (Russow) C.E.O. Jensen — Сфагнум великий

Синоніми: *Sphagnum dusenii* C. Jens.

Екологія: низинні та перехідні болота.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Рв, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **313**; Зеров, Партика, 1975: **58**; Бойко, 2008: **53**.

Sphagnum molle Sull. — Сфагнум м'який

Синоніми: *Sphagnum tabulare* Sull.

Екологія: болота, зрідка заболочені ліси.

Поширення: Західне Полісся. Жт.

Література: Зеров, 1964: **304**; Бойко, 2008: **53**.

Примітка: вивчення гербарного зразка (LWKS, № 000716) показало, що *Sphagnum molle* помилково вказано для Українського Розточчя (Zubel et al., 2015), насправді це *S. capillifolium*. Вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Sphagnum obtusum Warnst. — Сфагнум притуплений

Екологія: низинні болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Пл, Рв, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **312**; Зеров, Партика, 1975: **58**; Бойко, 2008: **53**.

Sphagnum palustre L. — Сфагнум болотний

Екологія: болота, заболочені луки, ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **331**; Зеров, Партика, 1975: **61**; Бойко, 2008: **53**.

Sphagnum papillosum Lindb. — Сфагнум сосочковий

Екологія: мезотрофні болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Лівобережний Степ. Вл, Днц, Жт, Зк, Кв, Лв, Рв, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **330**; Зеров, Партика, 1975: **61**; Бойко, 2008: **54**.

Sphagnum platyphyllum (Lindb. ex Braithw.) Warnst. — Сфагнум плосколистий

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Рв, См, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **328**; Зеров, Партика, 1975: **61**; Бойко, 2008: **54**.

Sphagnum quinquefarium (Braithw.) Warnst. — Сфагнум п'ятирядний

Екологія: ґрунт, скелі, в заболочених місцях у лісовому і субальпійському поясах.
Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **302**; Зеров, Партика, 1975: **57**; Бойко, 2008: **54**.

Примітка: гірський вид *Sphagnum quinquefarium* помилково вказано для Рівненського природного заповідника (далі — ПЗ), ПЗ «Розточчя» і Дермансько-Острозького національного природного парку (далі — НПП). Усі переглянуті нами його зразки (LWKS, № 000759, 000760, 001301, 001303) належать до *S. capillifolium* або *S. fallax*.

Sphagnum riparium Ångstr. — Сфагнум береговий

Екологія: болота-плати, береги боліт, озер.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Вл, Зк, ІФ, Рв, Хм.

Література: Зеров, 1964: **311**; Зеров, Партика, 1975: **58**; Бойко, 2008: **54**.

Примітка: поширення та екологію *Sphagnum riparium* в Україні схарактеризовано у статті Г.Ф. Бачуриної і Т.Л. Андрієнко (1982). Додаткові локалітети цього виду пізніше виявлено на Західному Поліссі (Вірченко, 2006б) і в Карпатах (Нипорко, 2006; Данилків, Костюк, 2011). За зборами В.Ю. Березовської 2019 р. його встановлено для регіонального ландшафтного парку (далі — РЛП) «Мальованка» Шепетівського р-ну Хмельницької обл.

Sphagnum rubellum Wilson — Сфагнум рожевий

Екологія: оліготрофні сфагнові болота.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Льв, Рв.

Література: Зеров, 1964: **299**; Зеров, Партика, 1975: **56**; Бойко, 2008: **55**.

Sphagnum russowii Warnst. — Сфагнум Руссова

Синоніми: *Sphagnum robustum* (Russ.) Röhl

Екологія: болота, заболочені ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, См, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **296**; Зеров, Партика, 1975: **55**; Бойко, 2008: **55**.

Sphagnum squarrosum Crome — Сфагнум відстовбурчений

Екологія: болота, заболочені ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Лг, Льв, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **307**; Зеров, Партика, 1975: **57**; Бойко, 2008: **55**.

Sphagnum subnitens Russow et Warnst. — Сфагнум блискучий

Синоніми: *Sphagnum plumulosum* Röhl

Екологія: болота, заболочені ліси.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Жт, Зк, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **303**; Зеров, Партика, 1975: **57**; Бойко, 2008: **55**.

Примітка: *Sphagnum subnitens* помилково вказано для Львівської і Волинської областей. Переглянуті нами зразки цього виду (LWKS, № 000758, 000914) належать до *S. capillifolium* і *S. warnstorffii* відповідно. Вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Sphagnum subsecundum Nees — Сфагнум однобокий

Екологія: евтрофні та мезотрофні болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Пл, Рв, См, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **323**; Зеров, Партика, 1975: **60**; Бойко, 2008: **55**.

Sphagnum tenellum (Brid.) Pers. ex Brid. — Сфагнум тоненький

Екологія: сфагнові болота.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Жт, Зк.

Література: Зеров, 1964: **322**; Зеров, Партика, 1975: **60**; Бойко, 2008: **56**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Sphagnum teres (Schimp.) Ångstr. — Сфагнум круглуватий

Екологія: чагарникові болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Льв, Лг, Пл, Рв, См, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **309**; Зеров, Партика, 1975: **58**; Бойко, 2008: **56**.

Sphagnum warnstorffii Russow — Сфагнум Варнсторфа

Екологія: болота, часто чагарникові.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Рв, См, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **297**; Зеров, Партика, 1975: **56**; Бойко, 2008: **56**.

Sphagnum wulfianum Girg. — Сфагнум Вульфа

Екологія: краї боліт, заболочені ліси.

Поширення: Західне Полісся. Жт, Рв.

Література: Зеров, 1964: **305**; Бойко, 2008: **56**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Клас ANDREAEOPSIDA J.H. Schaffn. — **Андрєві мохи**

Порядок Andreaeales Limpr.

Родина Andreaeaceae Dumort.

Andreaea alpestris (Thed.) Schimp. — Андрєя альпійська

Синоніми: *Andreaea rupestris* var. *alpestris* (Thed.) Sharp

Екологія: вологі скелі високо в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **63**; Бачурина, Мельничук, 1987: **15**; Бойко, 2008: **57**.

Andreaea rupestris Hedw. — Андрєя скельна

Екологія: безвапнякові скелі й каміння в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **62**; Бачурина, Мельничук, 1987: **14**; Бойко, 2008: **57**.

Клас TETRAPHIDOPSIDA Goffinet & W.R. Buck — **Тетрафісові мохи**

Порядок Tetraphidales M. Fleisch.

Родина Tetraphidaceae Schimp.

Tetraphis pellucida Hedw. — Тетрафіс прозорий

Екологія: пні та мертва деревина у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **63**; Бачурина, Мельничук, 1987: **19**; Бойко, 2008: **62**.

Tetradontium brownianum (Dicks.) Schwägr. — Тетродонціум Брауна

Екологія: безвапнякове каміння в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **63**; Бачурина, Мельничук, 1987: **21**; Бойко, 2008: **62**.

Tetradontium ovatum (Funck) Schwägr. — Тетродонціум овальний

Синоніми: *Tetradontium brownianum* var. *ovatum* (Funck) Wijk et Marg.

Екологія: каміння в горах.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **63**; Бойко, 2008: **63**.

Клас POLYTRICHOPSIDA Doweld — Політрихові мохи

Порядок Polytrichales M. Fleisch.

Родина Polytrichaceae Schwägr.

Atrichum angustatum (Brid.) Bruch & Schimp. — Атрихум звужений

Екологія: вогий піщаний та глинистий ґрунт у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Лв, Рв, Хрк, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **64**; Бачурина, Мельничук, 1987: **34**; Бойко, 2008: **57**.

Atrichum flavisetum Mitt. — Атрихум жовтоніжковий

Синоніми: *Atrichum haussknechtii* Jug. & Milde

Екологія: вогий піщаний, глинистий та гумусний ґрунт у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Жт, Зк, ІФ, Крм, Лв, Чрк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **64**; Бачурина, Мельничук, 1987: **32**; Бойко, 2008: **57**.

Atrichum tenellum (Röhl.) Bruch & Schimp. — Атрихум ніжний

Екологія: вогий ґрунт у лісах, торфовища.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, ІФ, Кв, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **65**; Бачурина, Мельничук, 1987: **35**; Бойко, 2008: **58**.

Atrichum undulatum (Hedw.) P. Beauv. — Атрихум хвилястий

Екологія: вологий ґрунт у лісах, ґрунтові відслонення.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **63**; Бачурина, Мельничук, 1987: **29**; Бойко, 2008: **58**.

Oligotrichum hercynicum (Hedw.) Lam. & DC. — Оліготрихум герцинський

Екологія: вкриті ґрунтом скелі та каміння в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **65**; Бачурина, Мельничук, 1987: **35**; Бойко, 2008: **58**.

Pogonatum aloides (Hedw.) P. Beauv. — Погонатум алоеподібний

Екологія: піщано-глинисті відслонення у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Крм, Лв, Рв, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **65**; Бачурина, Мельничук, 1987: **39**; Бойко, 2008: **58**.

Pogonatum nanum (Hedw.) P. Beauv. — Погонатум низькорослий

Екологія: піщані, глинисті ґрунтові відслонення.

Поширення: Карпати, Західне Полісся, Крим. Зк, ІФ, Крм, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **65**; Бачурина, Мельничук, 1987: **37**; Бойко, 2008: **59**.

Pogonatum urnigerum (Hedw.) P. Beauv. — Погонатум коробочконосний

Екологія: вологі піщано-глинисті ґрунтові відслонення.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **66**; Бачурина, Мельничук, 1987: **40**; Бойко, 2008: **59**.

Polytrichastrum alpinum (Hedw.) G.L. Sm. — Політрихаструм альпійський

Синоніми: *Polytrichum alpinum* Hedw., *Pogonatum alpinum* (Hedw.) Röhl.

Екологія: кам'янистий ґрунт, каміння та скелі у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **66**; Бачурина, Мельничук, 1987: **41**; Бойко, 2008: **59**.

Polytrichastrum sexangulare (Brid.) G.L. Sm. — Політрихаструм шестикутний

Синоніми: *Polytrichum norvegicum* Hedw.

Екологія: в горах на ґрунті на місцях тривалого залягання снігу.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **68**; Бачурина, Мельничук, 1987: **54**; Бойко, 2008: **60**.

Polytrichum commune Hedw. — Політрихум звичайний

Екологія: вологий і мокрий ґрунт у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Лг, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **67**; Бачурина, Мельничук, 1987: **48**; Бойко, 2008: **60**.

Polytrichum formosum Hedw. — Політрихум гарний

Синоніми: *Polytrichum attenuatum* Menz.

Екологія: ґрунт у листяних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **67**; Бачурина, Мельничук, 1987: **44**; Бойко, 2008: **59**.

Polytrichum juniperinum Hedw. — Політрихум ялівцевий

Екологія: піщаний ґрунт у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **68**; Бачурина, Мельничук, 1987: **55**; Бойко, 2008: **61**.

Polytrichum longisetum Sw. ex Brid. — Політрихум довгоніжковий

Синоніми: *Polytrichum gracile* Sm.

Екологія: заболочені луки, ліси, торфові болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лг, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **67**; Бачурина, Мельничук, 1987: **46**; Бойко, 2008: **60**.

Polytrichum pallidisetum Funck — Політрихум блідоніжковий

Синоніми: *Polytrichum decipiens* Limpr., *P. formosum* var. *pallidisetum* (Funck) Steud., *P. ohioense* Ren. & Card.

Екологія: ґрунт у хвойних лісах, покриті гумусом скелі.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Зк, ІФ, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **67**; Бачурина, Мельничук, 1987: **52**; Бойко, 2008: **60**.

Примітка: опис, рисунки коробочки і клітин листка, відомості про поширення в Українських Карпатах наведено у статті Л.Я. Партики (1971).

Polytrichum perigoniale Michx. — Політрихум перигоніальний

Синоніми: *Polytrichum commune* var. *perigoniale* (Michx.) Bruch & Schimp.

Екологія: пустоші, краї високих боліт.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрс, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **68**; Бачурина, Мельничук, 1987: **53**; Бойко, 2008: **61**.

Polytrichum piliferum Hedw. — Політрихум волосконосний

Екологія: піски, кам'янисті відслонення у сухих хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **69**; Бачурина, Мельничук, 1987: **58**; Бойко, 2008: **61**.

Polytrichum strictum Menzies ex Brid. — Політрихум стиснутий

Синоніми: *Polytrichum alpestre* Норре

Екологія: торфові болота, заболочені ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **69**; Бачурина, Мельничук, 1987: **57**; Бойко, 2008: **62**.

Polytrichum swartzii Hartm. — Політрихум Шварца

Синоніми: *Polytrichum commune* var. *uliginosum* Hueb., *P. uliginosum* (Wallr.) Schriebl

Екологія: болота в горах.

Поширення: Карпати. Зк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **68**; Бойко, 2008: **62**.

Клас BRYOPSIDA Рах — **Брієві мохи**

Порядок Vuxbaumiales M. Fleisch.

Родина Vuxbaumiaceae Schimp.

Vuxbaumia aphylla Hedw. — Буксбаумія безлиста

Екологія: піщаний ґрунт і мертва деревина у хвойних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вл, Жт, ІФ, Кв, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **69**; Бачурина, Мельничук, 1987: **23**; Бойко, 2008: **63**.

Примітка: стосовно поширення, екології, фенології *Vuxbaumia aphylla* в Україні йдеться у статтях М.Ф. Бойка (1974) і В.М. Вірченка (2002а). Карту поширення цього виду в Європі наведено в публікації французьких бріологів (Charissou, Norre, 2016).

Vuxbaumia viridis (Moug. ex Lam. & DC.) Brid. ex Moug. & Nestl. — Буксбаумія зелена

Синоніми: *Vuxbaumia indusiata* Brid.

Екологія: мертва деревина в лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **69**; Бачурина, Мельничук, 1987: **24**; Бойко, 2008: **63**.

Порядок Diphysciales M. Fleisch.

Родина Diphysciaceae M. Fleisch.

Diphyscium foliosum (Hedw.) D. Mohr — Дифісціум обліснений

Екологія: піщано-глинистий ґрунт у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **70**; Бачурина, Мельничук, 1987: **25**; Бойко, 2008: **64**.

Примітка: вказівка у «Флорі мохів УРСР» (1987) про знахідку *Diphyscium foliosum* на Лівобережному Поліссі (урочище Раковець над р. Снов у Семенівському р-ні Чернігівської обл.) є помилковою (Бойко, 2011).

Порядок Timmiales Ochuga

Родина Timmiaceae Schimp.

Timmia austriaca Hedw. — Тимія австрійська

Екологія: вапнистий ґрунт, тріщини скель.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, Тр.

Література: Зеров, Партика, 1975: **131**; Бачурина, Мельничук, 1989: **125**;

Бойко, 2008: **64**.

Примітка: в Українських Карпатах вид відомий лише з г. Петрос на Чорногорі.

На рівнині його знайдено в 1988 р. у тріщинах вапняків над Касперівським водосховищем у Борщівському р-ні Тернопільської обл. (Болюх, 1995).

Timmia bavarica Hessel. — Тимія баварська

Екологія: затінені вапняки, тріщини скель.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Тр.

Література: Зеров, Партика, 1975: **131**; Бачурина, Мельничук, 1989: **124**;

Бойко, 2008: **64**.

Timmia megarolitana Hedw. — Тимія мекленбурзька

Екологія: болота, болотисті луки.

Поширення: Лівобережне Полісся, Правобережний Лісостеп. Вн, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **131**; Бачурина, Мельничук, 1989: **124**;

Бойко, 2008: **64**.

Примітка: вказівка виду для околиць м. Львів (Крура, 1885) помилкова і стосується *Timmia bavarica* (Bednarek-Ochuga et al., 1994), а для Українських Карпат (Улична, Партика, 1970) — сумнівна. Вид занесено до Червоної книги України (2009).

Порядок Encalyptales Dixon

Родина Encalyptaceae Schimp.

Encalypta ciliata Hedw. — Енкаліпта віїчаста

Екологія: затінені вапняки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **91**; Бачурина, Мельничук, 1987: **165**;

Бойко, 2008: **64**.

Encalypta mutica I. Hagen — Енкаліпта тупокінцева

Синоніми: *Encalypta vulgaris* var. *mutica* Brid.

Екологія: вапнистий ґрунт, відслонення пісковиків.

Поширення: Степ, Крим. Днц, Крм, Мк, Хрс.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **165**; Бойко, 2008: **65**.

Encalypta rhapsocarpa Schwägr. — Енкаліпта смугастоплода

Екологія: вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Степ, Крим. Днп, Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **92**; Бачурина, Мельничук, 1987: **166**;

Бойко, 2008: **65**.

Encalypta spathulata Müll. Hal. — Енкаліпта шпателеподібна

Екологія: вапнякові та силікатні скелі.

Поширення: Лівобережний Степ, Крим. Днц, Крм, Лг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **167**; Бойко, 2008: **65**.

Encalypta streptocarpa Hedw. — Енкаліпта скрученоплода

Екологія: вапняки і вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Зк, ІФ, Крм, Лг, Лв, Рв, Тр, Хрс, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **92**; Бачурина, Мельничук, 1987: **168**;

Бойко, 2008: **65**.

Encalypta vulgaris Hedw. — Енкаліпта звичайна

Екологія: освітлені скелі та ґрунтові відслонення.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **91**; Бачурина, Мельничук, 1987: **164**;

Бойко, 2008: **66**.

Порядок Funariales M. Fleisch.

Родина Funariaceae Schwägr.

Entosthodon fascicularis (Hedw.) Müll. Hal. — Ентостодон пучкуватий

Синоніми: *Funaria fascicularis* (Hedw.) Lindb.

Екологія: поля, схили, узбіччя доріг.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Зк, Кв, Лв, Мк, Рв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **111**; Бачурина, Мельничук, 1988: **158**;

Бойко, 2008: **66**.

Entosthodon hungaricus (Boros) Loeske — Ентостодон угорський

Синоніми: *Funaria hungarica* Boros

Екологія: вкриті ґрунтом вапняки, граніти, солончаки.

Поширення: Лісостеп, Степ, Крим. Днп, Днц, Зп, Крв, Крм, Лг, Мк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **159**; Бойко, 2008: **66**.

Примітка: як *Funaria hungarica* вид описав А. Борош у 1924 р. з Угорщини. А.С. Лазаренко (1928) виявив його на південному сході України, а саме, у Запо-

різкій, Донецькій та Луганській областях. Пізніше вид знайдено ще у 8 областях України. На відміну від інших країн в Україні *Entosthodon hungaricus* трапляється на прошарку ґрунту на карбонатних і силікатних породах, рідко — на засоленому ґрунті та піску.

Entosthodon muhlenbergii (Turner) Fife — Ентостодон Мюленберга

Синоніми: *Funaria muhlenbergii* Turner

Екологія: вапнистий, піщаний ґрунт.

Поширення: Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Днп, Кв, Крм, Тр.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **160**; Бойко, 2008: **66**.

Funaria hygrometrica Hedw. — Фунарія вологомірна

Екологія: поля, вогкий глинистий ґрунт, кострища.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **111**; Бачурина, Мельничук, 1988: **161**; Бойко, 2008: **67**.

Funaria microstoma Bruch ex Schimp. — Фунарія вузькоуста

Екологія: вологі місця, береги річок.

Поширення: Західне Поділля. Ль.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **160**; Бойко, 2008: **67**.

Physcomitrium arenicola Laz. — Фіскомітріум пісковий

Екологія: піски, солончаки.

Поширення: Лівобережне Полісся, Степ. Днп, Днц, Зп, Лг, Мк, Од, Хрс, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **154**; Бойко, 2008: **67**.

Примітка: вид описав А.С. Лазаренко (1928) із Донецької, Запорізької та Херсонської областей. Пізніше його знайдено в інших областях України, а також поза її межами. Детальний опис *Physcomitrium arenicola*, рисунок і карту поширення подано у статті вітчизняних бріологів (Бачурина, Бойко, 1975).

Physcomitrium eurystomum Sendt. — Фіскомітріум широкоустий

Екологія: вогкий ґрунт, поля, стінки каналів.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Днп, Днц, Зп, Кв, Лг, Ль, Пл, См, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **111**; Бачурина, Мельничук, 1988: **153**; Бойко, 2008: **68**.

Physcomitrium patens (Hedw.) Mitt. — Фіскомітріум відхилений

Синоніми: *Physcomitrella patens* (Hedw.) Bruch & Schimp.

Екологія: вогкий глинистий ґрунт, поля.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днп, Кв, Лг, Ль, Тр, Хрк, Чрк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **152**; Бойко, 2008: **67**.

Physcomitrium pyriforme (Hedw.) Bruch & Schimp. — Фіскомітріум грушоподібний

Екологія: вогкий ґрунт, стінки каналів, береги річок.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **111**; Бачурина, Мельничук, 1988: **156**;
Бойко, 2008: **68**.

Physcomitrium sphaericum (C.F. Ludw. ex Schkuhr) Brid. — Фіскомітріум кулястий

Екологія: вологий глинистий ґрунт, краї боліт.
Поширення: Західне Поділля, Полісся. Жт, Кв, Хм, Чрг.
Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **153**; Бойко, 2008: **68**.

Pyramidula tetragona (Brid.) Brid. — Пірамідула чотиригранна

Екологія: глинистий ґрунт, поля.
Поширення: Правобережний Лісостеп. Вн.
Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **157**; Бойко, 2008: **68**.

Порядок Dicranales H. Philib ex M. Fleisch.

Родина Distichiaceae Schimp.

Distichium capillaceum (Hedw.) Bruch & Schimp. — Дистіхіум волоскоподібний

Екологія: вапнякові та пісковикові скелі.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Крим. Зк, ІФ, Кв, Крм, Ль, Тр, Хм, Чрв.
Література: Зеров, Партика, 1975: **73**; Бачурина, Мельничук, 1987: **91**;
Бойко, 2008: **83**.

Distichium inclinatum (Hedw.) Bruch & Schimp. — Дистіхіум нахилений

Екологія: вапнякові та сланцеві скелі.
Поширення: Карпати. ІФ.
Література: Зеров, Партика, 1975: **74**; Бачурина, Мельничук, 1987: **92**;
Бойко, 2008: **83**.

Родина Hymenolomataceae Ignatov & Fedosov

Hymenoloma compactum (Schleich. ex Schwägr.) Ochyra — Гіменолома щільна

Синоніми: *Dicranoweisia compacta* (Schleich. ex Schwägr.) Schimp.
Екологія: пісковикові скелі.
Поширення: Карпати. Зк.
Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **128**; Бойко, 2008: **88**.

Hymenoloma crispulum (Hedw.) Ochyra — Гіменолома кучерява

Синоніми: *Dicranoweisia crispula* (Hedw.) Milde
Екологія: безвапнякові скелі.
Поширення: Карпати, Західне Полісся. Зк, ІФ, Хм.
Література: Зеров, Партика, 1975: **81**; Бачурина, Мельничук, 1987: **127**;
Бойко, 2008: **88**.

Родина Flexitrichaceae Ignatov & Fedosov

Flexitrichum flexicaule (Schwägr.) Ignatov & Fedosov — Флексітріхум зігнуто-стеблій

Синоніми: *Ditrichum flexicaule* (Schwägr.) Hampe
Екологія: вапнякові скелі та вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Крим. Вн, Зк, ІФ, Крм, Льв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **71**; Бачурина, Мельничук, 1987: **85**; Бойко, 2008: **83**.

Родина Leucobryaceae Schimp.

Campylopus fragilis (Brid.) Bruch & Schimp. — Кампілопус ламкий

Екологія: гумус, пісковикові та гранітні скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **77**; Бачурина, Мельничук, 1987: **113**; Бойко, 2008: **95**.

Campylopus gracilis (Mitt.) A. Jaeger — Кампілопус стрункий

Синоніми: *Campylopus schwarzii* Schimp.

Екологія: покриті гумусом скелі.

Поширення: Карпати. Зк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **77**; Бачурина, Мельничук, 1987: **114**; Бойко, 2008: **95**.

Campylopus introflexus (Hedw.) Brid. — Кампілопус звивистий

Екологія: відвали шахт.

Поширення: Західне Поділля. Льв.

Література: Лобачевська, Соханьчак, 2010; Воіко, 2014.

Примітка: в Україні виявлено у 2009 р. на відвалах шахти «Надія» у м. Соснівка Львівської обл. (Лобачевська, Соханьчак, 2010). Пізніше знайдено у Буському та Радохівському районах цієї самої області (Кузярін, 2012), а також на Українському Розточчі (Zubel et al., 2015). Адвентивний епігейний вид, занесений у Європу з Південної півкулі.

Campylopus pyriformis (Schultz) Brid. — Кампілопус грушоподібний

Синоніми: *Campylopus fragilis* var. *pyriformis* (Schultz) Angstr.

Екологія: гумус, вкриті ґрунтом скелі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **114**; Данилків та ін., 1997; Бойко, 2008: **95**.

Примітка: вказівка цього виду для м. Київ (Покровский, 1892) є помилковою і стосується *Dicranum montanum* (Вірченко, 1990).

Dicranodontium asperulum (Mitt.) Broth. — Дикранодонціум шорсткий

Екологія: вологі безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **78**; Бачурина, Мельничук, 1987: **117**; Бойко, 2008: **95**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Dicranodontium denudatum (Brid.) E. Britton — Дикранодонціум оголений

Екологія: мертва деревина, торф'янистий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Льв, Рв, См, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **78**; Бачурина, Мельничук, 1987: **116**; Бойко, 2008: **95**.

Leucobryum glaucum (Hedw.) Ångstr. — Левкобріум сизий

Екологія: ґрунт у вологих хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Лв, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **88**; Бачурина, Мельничук, 1987: **160**; Бойко, 2008: **96**.

Leucobryum juniperoideum (Brid.) Müll. Hal. — Левкобріум ялівцевий

Екологія: вкриті ґрунтом скелі й каміння в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Улична, Вороніна, 1979; Бойко, 2008: **96**.

Примітка: в Україні відомо понад 30 місцезнаходжень *Leucobryum juniperoideum*. Вид трапляється в Карпатах у смугах хвойних (ялинових, ялицево-ялинових) і букових лісів (Вірченко, 2002б).

Родина Amphidiaceae M. Stech

Amphidium lapponicum (Hedw.) Schimp. — Амфідіум лапландський

Екологія: вологі безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **78**; Бачурина, Мельничук, 1989: **130**; Бойко, 2008: **86**.

Amphidium mougeotii (Schimp.) Schimp. — Амфідіум Мужо

Екологія: вогкі затінені безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **79**; Бачурина, Мельничук, 1989: **131**; Бойко, 2008: **86**.

Родина Aongstroemiaceae De Not.

Dichodontium flavescens (Dicks.) Lindb. — Диходонціум жовтий

Синоніми: *Dichodontium pellucidum* var. *flavescens* (With.) Moore

Екологія: ґрунт по берегах річок і струмків.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **81**; Бачурина, Мельничук, 1987: **125**; Boiko, 2014.

Dichodontium pellucidum (Hedw.) Schimp. — Диходонціум прозорий

Екологія: ґрунт, скелі по берегах річок і струмків.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **80**; Бачурина, Мельничук, 1987: **123**; Бойко, 2008: **87**

Diobelonella palustris (Dicks.) Ochyra — Діобелонела болотна

Синоніми: *Anisothecium palustre* (Dicks.) Nag., *Dichodontium palustre* (Dicks.) M. Stech

Екологія: джерела і гірські потоки.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **76**; Бачурина, Мельничук, 1987: **103**; Бойко, 2008: **87**.

Родина Dicranellaceae M. Stech

Dicranella cerviculata (Hedw.) Schimp. — Дикранела борлакувата

Екологія: вологий піщаний, глинистий і торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 77; Бачурина, Мельничук, 1987: 109; Бойко, 2008: 89.

Dicranella crispa (Hedw.) Schimp. — Дикранела кучерява

Синоніми: *Anisothecium vaginale* (With.) Loeske

Екологія: вологий піщаний, глинистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, ІФ, Лв, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: 104; Бойко, 2008: 90.

Dicranella heteromalla (Hedw.) Schimp. — Дикранела різнонаправлена

Екологія: відслонення ґрунту.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 76; Бачурина, Мельничук, 1987: 111; Бойко, 2008: 90.

Dicranella rufescens (Dicks.) Schimp. — Дикранела рудувата

Синоніми: *Anisothecium rufescens* (Sm.) Lindb.

Екологія: супіщаний ґрунт, перелоги, узбіччя доріг.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Крм, Лв, См.

Література: Зеров, Партика, 1975: 75; Бачурина, Мельничук, 1987: 107; Бойко, 2008: 90.

Dicranella schreberiana (Hedw.) Dixon — Дикранела Шребера

Синоніми: *Anisothecium schreberianum* (Hedw.) Dix.

Екологія: сланцеві відслонення, глинисті схили, стінки канав.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Тр, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 75; Бачурина, Мельничук, 1987: 103; Бойко, 2008: 90.

Dicranella subulata (Hedw.) Schimp. — Дикранела шилоподібна

Екологія: вологий глинисто-піщаний ґрунт, стінки канав, узбіччя доріг.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 77; Бачурина, Мельничук, 1987: 108; Бойко, 2008: 90.

Dicranella varia (Hedw.) Schimp. — Дикранела мінлива

Синоніми: *Anisothecium varium* (Hedw.) Mitt.

Екологія: вологий піщаний, глинистий ґрунт по берегах річок і струмків.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 76; Бачурина, Мельничук, 1987: 105; Бойко, 2008: 91.

Примітка: в Україні (м. Київ) нещодавно виявлена *Dicranella staphyлина* H. Whitehouse, яка відрізняється від *D. varia* ширшими клітинами листка, вужчою жилкою та рясними ризоїдними бульбочками (Вірченко, КВ-ВМ).

Родина Fissidentaceae Schimp.

Fissidens adianthoides Hedw. — Фісіденс адіантоподібний

Екологія: болота, мокрі луки, біля джерел.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Крм, Льв, Рв, См, Тр, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **90**; Бачурина, Мельничук, 1987: **73**; Бойко, 2008: **79**.

Fissidens arnoldii R. Ruthe — Фісіденс Арнольда

Синоніми: *Fissidens obtusifolius* Wils.

Екологія: вогке каміння, береги струмків і річок.

Поширення: Західне Поділля, Полісся. Жт, Тр, Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **72**; Бойко, 2008: **79**.

Fissidens bryoides Hedw. — Фісіденс брієподібний

Екологія: ґрунтові відслонення, узбіччя доріг.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **89**; Бачурина, Мельничук, 1987: **67**; Бойко, 2008: **79**.

Fissidens crassipes Wilson ex Bruch & Schimp. — Фісіденс товстонишковий

Синоніми: *Fissidens mildeanus* Schimp.

Екологія: підводне силікатне каміння.

Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Жт, Крм, Мк, Чрк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **63**; Бойко, 2008: **79**.

Fissidens crispus Mont. — Фісіденс кучерявий

Синоніми: *Fissidens minutulus* Sull.

Екологія: затінені пісковики і вапняки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Крм, Лг, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **89**; Бачурина, Мельничук, 1987: **65**; Бойко, 2008: **79**.

Fissidens dubius P. Beauv. — Фісіденс сумнівний

Синоніми: *Fissidens cristatus* Wilson ex Mitt.

Екологія: вапняки і вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Зк, ІФ, Крм, Льв, Рв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **90**; Бачурина, Мельничук, 1987: **74**; Бойко, 2008: **80**.

Fissidens exilis Hedw. — Фісіденс тонкий

Екологія: затінений глинистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Правобережний Лісостеп. Вн, Зк, Льв, Тр, Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **71**; Бойко, 2008: **80**.

Fissidens fontanus (Bach. Pyl.) Steud. — Фісіденс джерельний

Синоніми: *Fissidens julianus* (Savi) Schimp., *Octodiceras fontanum* (Bach. Pyl.) Lindb.

Екологія: каміння у річках.

Поширення: Західне Полісся. Жт.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: 76; Бойко, 2008: 80.

Примітка: в Україні відомий виключно на Західному Поліссі, у межах поширення відслонень Українського щита. У 30-х роках ХХ ст. його знаходили у р. Тетерів поблизу м. Житомир (Лазаренко, 1936). У ХХІ ст. виявлений в Олевському і Народицькому районах Житомирської обл. (Вірченко, 2017). Вид занесено до Червоної книги України (2009).

Fissidens gracilifolius Brugg.-Nann. & Nyholm — Фісіденс струнколистий

Синоніми: *Fissidens viridulus* var. *tenuifolius* (Boulay) A.J.E. Sm.

Екологія: затінені вапняки.

Поширення: Західне Поділля. Рв.

Література: Ignatov et al., 2006.

Примітка: з посиланням на «Флору мохів УРСР» (1987) вид вказаний для Карпат і рівнинної частини України в другому чеклісті колишнього СРСР (Ignatov et al., 2006). У чеклістах М.Ф. Бойка (2008, 2014) цей таксон для нашої країни не наведено. У 2015 р. ми виявили *Fissidens gracilifolius* на затінених вапняках в околицях с. Мости Здолбунівського р-ну Рівненської обл. Поширення виду в Україні потребує подальшого вивчення.

Fissidens gymnandrus Büse — Фісіденс голоантеридієвий

Синоніми: *Fissidens bryoides* var. *gymnandrus* (Büse) Ruthe

Екологія: камені та дерев'яні споруди над водою.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 90; Бачурина, Мельничук, 1987: 68; Бойко, 2008: 80.

Fissidens incurvus Starke ex Röhl. — Фісіденс скривлений

Синоніми: *Fissidens viridulus* var. *incurvus* (Starke ex Röhl.) Waldh.

Екологія: затінений глинистий ґрунт.

Поширення: Правобережний Лісостеп. Вн.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: 68; Бойко, 2008: 80.

Fissidens osmundoides Hedw. — Фісіденс осмундоподібний

Екологія: вогкі луки.

Поширення: Західне Поділля. Льв.

Література: Улична, Вороніна, 1979; Бойко, 2008: 81.

Fissidens pusillus (Wilson) Milde — Фісіденс маленький

Синоніми: *Fissidens viridulus* var. *pusillus* Wilson

Екологія: вологе каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Льв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 89; Бачурина, Мельничук, 1987: 66; Бойко, 2008: 81.

Fissidens rivularis (Spruce) Schimp. — Фісіденс струмковий

Екологія: каміння біля водоспаду.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Партька, 2005; Бойко, 2008: 81.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Fissidens rufulus Bruch & Schimp. — Фісіденс рудуватий

Екологія: каміння у струмках і річках.

Поширення: Карпати. Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **89**; Бачурина, Мельничук, 1987: **65**; Бойко, 2008: **81**.
Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Fissidens taxifolius Hedw. — Фісіденс тисолистий

Екологія: ґрунт і затінені скелі в лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Дніп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **90**; Бачурина, Мельничук, 1987: **75**; Бойко, 2008: **81**.

Fissidens viridulus (Sw.) Wahlenb. — Фісіденс зеленкуватий

Синоніми: *Fissidens bambergi* Schimp. ex Milde, *F. exiguus* Sull.

Екологія: ґрунт по краях доріг, канав, затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Дніп, ІФ, Кв, Лг, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **69**; Бойко, 2008: **82**.

Родина Dicranaceae Schimp.

Dicranum bonjeanii De Not. — Дикранум Бонжана

Екологія: болота і заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **86**; Бачурина, Мельничук, 1987: **151**; Бойко, 2008: **91**.

Dicranum elongatum Schleich. ex Schwägr. — Дикранум видовжений

Екологія: вологі скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **84**; Бачурина, Мельничук, 1987: **141**; Бойко, 2008: **91**.

Dicranum flagellare Hedw. — Дикранум виводковий

Синоніми: *Orthodicranum flagellare* (Hedw.) Loeske

Екологія: окоренки дерев, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **83**; Бачурина, Мельничук, 1987: **137**; Бойко, 2008: **91**.

Dicranum flexicaule Brid. — Дикранум зігнутостеблій

Синоніми: *Dicranum congestum* Brid.

Екологія: скельні субстрати, торфовища.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **85**; Бачурина, Мельничук, 1987: **146**; Бойко, 2008: **92**.

Dicranum fulvum Hook. — Дикранум буро-жовтий

Екологія: затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Правобережний Лісостеп. Вн, Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **83**; Бачурина, Мельничук, 1987: **140**; Бойко, 2008: **92**.

Примітка: вказівка цього виду для м. Київ (Покровский, 1892) є помилковою і стосується *Dicranum scoparium* (Вірченко, 1990).

Dicranum fuscescens Sm. — Дикранум рудуватий

Екологія: мертва деревина, ґрунт.

Поширення: Карпати, Полісся, Степ. Днп, Жт, Зк, ІФ, Лг, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **84**; Бачурина, Мельничук, 1987: **145**;
Бойко, 2008: **92**.

Dicranum groenlandicum Brid. — Дикранум гренландський

Екологія: болота у горах.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **84**; Бачурина, Мельничук, 1987: **143**;
Бойко, 2008: **92**.

Dicranum majus Sm. — Дикранум великий

Екологія: ґрунт у лісах.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **85**; Бачурина, Мельничук, 1987: **146**;
Бойко, 2008: **92**.

Dicranum montanum Hedw. — Дикранум гірський

Синоніми: *Orthodicranum montanum* (Hedw.) Loeske

Екологія: окоренки дерев, мертва деревина, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц,
Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **83**; Бачурина, Мельничук, 1987: **134**;
Бойко, 2008: **92**.

Dicranum muehlenbeckii Bruch & Schimp. — Дикранум Мюленбека

Екологія: вапнистий ґрунт.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **84**; Бачурина, Мельничук, 1987: **143**;
Бойко, 2008: **93**.

Примітка: за даними вітчизняних бріологів цей вид не знайдено в Українських Карпатах. Усі зразки, визначені як *Dicranum muehlenbeckii*, у результаті критичного перегляду виявилися *D. fuscescens* і *D. flexicaule* (Партика, Улична, 1987).

Dicranum polysetum Sw. ex Anon. — Дикранум багатоніжковий

Синоніми: *Dicranum rugosum* (Hoffm. ex Funck) Brid.

Екологія: ґрунт у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц,
Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **86**; Бачурина, Мельничук, 1987: **153**;
Бойко, 2008: **93**.

Dicranum scoparium Hedw. — Дикранум мітлоподібний

Екологія: мертва деревина, окоренки дерев, ґрунт у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк,
Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **85**; Бачурина, Мельничук, 1987: **147**;
Бойко, 2008: **93**.

Dicranum spadiceum J.E. Zetterst. — Дикранум каштановий

Синоніми: *Dicranum muehlenbeckii* var. *neglectum* (De Not.) Pfeff.

Екологія: ґрунт, вологі скелі та каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **85**; Бачурина, Мельничук, 1987: **144**;
Бойко, 2008: **93**.

Dicranum spurium Hedw. — Дикранум несправжній

Екологія: ґрунт у соснових лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, ІФ, Лв, Рв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **87**; Бачурина, Мельничук, 1987: **152**;
Бойко, 2008: **94**.

Dicranum tauricum Sarjegin — Дикранум кримський

Синоніми: *Orthodicranum tauricum* (Sarjegin) Smirnova

Екологія: стовбури дерев, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц,
Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Лв, Пл, Рв, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **83**; Бачурина, Мельничук, 1987: **138**;
Бойко, 2008: **94**.

Примітка: щодо поширення і екології цього експансивного епіфітного моху в
Центрально-Східній Європі йдеться у колективній статті бріологів (Stebel et al.,
2012).

Dicranum undulatum Schrad. ex Brid. — Дикранум хвилястий

Синоніми: *Dicranum affine* Funck

Екологія: болота, торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **87**; Бачурина, Мельничук, 1987: **152**;
Бойко, 2008: **94**.

Dicranum viride (Sull. & Lesq.) Lindb. — Дикранум зелений

Екологія: стовбури дерев, мертва деревина, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв,
Лв, Пл, Рв, См, Тр, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **84**; Бачурина, Мельничук, 1987: **140**;
Бойко, 2008: **94**.

Примітка: вказівка цього виду для Криму в «Флорі мохів УРСР» (1987) є помилковою і стосується *Dicranum tauricum*.

Paraleucobryum enerve (Thed.) Loeske — Паралевкобріум безжилковий

Екологія: безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **88**; Бачурина, Мельничук, 1987: **156**;
Бойко, 2008: **94**.

Paraleucobryum longifolium (Hedw.) Loeske — Паралевкобріум довголистий

Екологія: скелі, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Лв, Рв,
См, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **87**; Бачурина, Мельничук, 1987: **157**;
Бойко, 2008: **94**.

Paraleucobryum sauteri (Bruch & Schimp.) Loeske — Паралевкобріум Заутера

Екологія: стовбури дерев, ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **87**; Бачурина, Мельничук, 1987: **159**;
Бойко, 2008: **95**.

Родина Rhabdoweisiaceae Limpr.

Arctoa fulvella (Dicks.) Bruch & Schimp. — Арктоа жовтувата

Екологія: гумусний ґрунт у розколинах скель.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **82**; Бачурина, Мельничук, 1987: **130**;
Бойко, 2008: **86**.

Cnestrum schisti (F. Weber & D. Mohr) I. Hagen — Кнеструм сланцевий

Екологія: тріщини безвапнякових скель.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **80**; Бачурина, Мельничук, 1987: **120**;
Бойко, 2008: **86**.

Cynodontium bruntonii (Sm.) Bruch & Schimp. — Цинодонціум Брунтонна

Екологія: затінені силікатні скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **80**; Бачурина, Мельничук, 1987: **123**;
Бойко, 2008: **86**.

Cynodontium gracilescens (F. Weber & D. Mohr) Schimp. — Цинодонціум найтонший

Екологія: вологі скелі, ґрунт.

Поширення: Карпати. ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **80**; Бачурина, Мельничук, 1987: **121**;
Бойко, 2008: **87**.

Cynodontium polycarpon (Hedw.) Schimp. — Цинодонціум рясноплідний

Екологія: пісковикові та гранітні скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Правобережний Лісостеп. Вн, Зк, ІФ, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **80**; Бачурина, Мельничук, 1987: **121**;
Бойко, 2008: **87**.

Примітка: попередні наші вказівки цього виду для м. Київ (Вірченко, Болюх, 1989; Вірченко, 2006а) стосуються *Cynodontium strumiferum*.

Cynodontium strumiferum (Hedw.) Lindb. — Цинодонціум борлакуватий

Синоніми: *Cynodontium polycarpon* var. *strumiferum* (Hedw.) Schimp.

Екологія: затінені силікатні скелі, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **80**; Бачурина, Мельничук, 1987: **122**;
Бойко, 2008: **87**.

Примітка: для рівнинної частини України відомий з м. Київ, Надслучанського РЛП і Поліського ПЗ (Вірченко, 2014б).

Cynodontium tenellum (Schimp.) Limpr. — Цинодонціум ніжний

Екологія: силікатні скелі.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **80**; Бойко, 2008: **87**.

Dicranoweisia cirrata (Hedw.) Lindb. — Дикрановейсія вусата

Екологія: стовбури дерев, мертва деревина, солом'яні дахи.

Поширення: Карпати, Лівобережний Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Хрс.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: **127**; Бойко, 2008: **88**.

Примітка: вперше на Закарпатті *Dicranoweisia cirrata* знайдено в 2020 р. у м. Берегове (Вірченко, КВ-ВМ). На думку Н.М. Попової (2002), вказівка цього виду для с. Нижня Сироватка Сумської обл. (Алексенко, 1897) є сумнівною.

Kiaeria blyttii (Bruch & Schimp.) Broth. — Кіерія Блітта

Екологія: безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **82**; Бачурина, Мельничук, 1987: **133**; Бойко, 2008: **88**.

Kiaeria falcata (Hedw.) I. Hagen — Кіерія серпоподібна

Екологія: безвапнякові скелі, гумусний ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **82**; Бачурина, Мельничук, 1987: **131**; Бойко, 2008: **88**.

Kiaeria starkei (F. Weber & D. Mohr) I. Hagen — Кіерія Штарке

Екологія: пісковики в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **82**; Бачурина, Мельничук, 1987: **132**; Бойко, 2008: **88**.

Oncophorus integerrimus Hedenäs — Онкофорус цілокрайї

Синоніми: *Oncophorus virens* var. *elongatus* Limpr.

Екологія: ґрунт у горах.

Поширення: Карпати. ІФ.

Примітка: вперше для України встановлений О.М. Афоніною під час перевизначення зразка *Oncophorus virens*, зібраного 12.06.1964 р. К.О. Уличною в околицях оз. Несамовите хр. Черногора (КВ-ВМ, № 1745).

Oncophorus virens (Hedw.) Brid. — Онкофорус зеленіючий

Екологія: біля джерел в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **82**; Бачурина, Мельничук, 1987: **129**; Бойко, 2008: **88**.

Oncophorus wahlenbergii Brid. — Онкофорус Валенберга

Екологія: вологі безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **81**; Бачурина, Мельничук, 1987: **129**; Бойко, 2008: **89**.

Rhabdoweisia crispata (Dicks.) Lindb. — Рабдовейсія кучерява

Екологія: піщаний ґрунт, розколини скель.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 79; Бачурина, Мельничук, 1987: 119;

Бойко, 2008: 89.

Rhabdoweisia fugax (Hedw.) Bruch & Schimp. — Рабдовейсія опадна

Екологія: розколини силікатних скель.

Поширення: Карпати, Західне Полісся, Крим. Жт, Зк, ІФ, Крм, Рв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 79; Бачурина, Мельничук, 1987: 119;

Бойко, 2008: 89.

Родина Schistostegaceae Schimp.

Schistostega pennata (Hedw.) F. Weber & D. Mohr — Схістостега периста

Екологія: печери і тріщини скель, ґрунт під вивертнями дерев.

Поширення: Карпати, Західне Полісся, Правобережний Степ. Днп, Жт, Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 70; Бачурина, Мельничук, 1987: 26;

Бойко, 2008: 89.

Примітка: вид був занесений до другого видання Червоної книги України (1996), але з виявленням нових місцезнаходжень в Українських Карпатах і на Західному Поліссі вилучений з неї.

Родина Bruchiaceae Schimp.

Trematodon ambiguus (Hedw.) Hornsch. — Трематодон сумнівний

Екологія: стінки осушувальних каналів, береги річок і боліт.

Поширення: Полісся. Кв, Рв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: 100; Бойко, 2008: 85.

Родина Ditrichaceae Limpr.

Ceratodon purpureus (Hedw.) Brid. — Цератодон пурпуровий

Екологія: порушений ґрунт, пісок, каміння в освітлених місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 73; Бачурина, Мельничук, 1987: 89; Бойко, 2008: 82.

Cleistocarpidium palustre (Bruch & Schimp.) Ochyra & Bedn.-Ochyra — Клей-стокарпідіум болотний

Синоніми: *Sporledera palustris* (Bruch & Schimp.) Hampe

Екологія: стінки каналів, вогкий торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Правобережний Лісостеп. ІФ, Чрк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: 79; Бойко, 2008: 83.

Ditrichum heteromallum (Hedw.) E. Britton — Дитріхум різнонаправлений

Екологія: піщаний та глинистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ. Днп, Зк, ІФ, Льв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 72; Бачурина, Мельничук, 1987: 83; Бойко, 2008: 83.

Ditrichum pallidum (Hedw.) Hampe — Дитріхум блідий

Екологія: глинистий і вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 72; Бачурина, Мельничук, 1987: 87; Бойко, 2008: 84.

Ditrichum pusillum (Hedw.) Hampe — Дитріхум маленький

Екологія: піщаний ґрунт, краї доріг і канав.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ. Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Пл, См, Хрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 71; Бачурина, Мельничук, 1987: 86; Бойко, 2008: 84.

Ditrichum subulatum Hampe — Дитріхум шилоподібний

Екологія: піщаний ґрунт.

Поширення: Карпати. Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: 85; Бойко, 2008: 84.

Ditrichum zonatum (Brid.) Kindb. — Дитріхум зональний

Синоніми: *Ditrichum heteromallum* var. *zonatum* (Brid.) Podp.

Екологія: піщаний і глинистий ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: 72; Бойко, 2008: 84.

Pleuroidium acuminatum Lindb. — Плевридіум гостроверхий

Екологія: піщано-глинистий ґрунт, канами, поля.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, ІФ, Кв, Крм, Лг, Льв, Мк, Рв, См, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 71; Бачурина, Мельничук, 1987: 82; Бойко, 2008: 84.

Pleuroidium subulatum (Hedw.) Rabenh. — Плевридіум шилоподібний

Екологія: вогкі поля, луки, стінки канав.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днц, Зк, ІФ, Кв, Лг, Льв, Рв, См, Тр, Хрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 71; Бачурина, Мельничук, 1987: 81; Бойко, 2008: 84.

Pseudephemerum nitidum (Hedw.) Loeske — Псевдоефемерум блискучий

Екологія: вологий глинистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Лівобережний Степ. Зк, Зп.

Література: Зеров, Партика, 1975: 75; Бачурина, Мельничук, 1987: 101; Бойко, 2008: 85.

Trichodon cylindricus (Hedw.) Schimp. — Триходон циліндричний

Синоніми: *Ditrichum cylindricum* (Hedw.) Grout

Екологія: піщаний і глинистий ґрунт, узбіччя доріг, стінки канав.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Льв, См, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 73; Бачурина, Мельничук, 1987: 88; Бойко, 2008: 85.

Порядок Pottiales M. Fleisch.

Родина Pottiaceae Schimp.

Acaulon muticum (Hedw.) Müll. Hal. — Акаулон тупокінцевий

Екологія: глинистий і вапнистий ґрунт, схили, поля.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днп, Жт, Кв, Льв, Пл.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: 6; Бойко, 2008: 102.

Acaulon triquetrum (Spruce) Müll. Hal. — Акаулон тригранний

Екологія: глинистий і піщаний ґрунт, поля.

Поширення: Правобережний Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Кв, Крм, Од, Чрк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: 8; Бойко, 2008: 102.

Aloina aloides (Koch ex Schultz) Kindb. — Алоїна алоєподібна

Екологія: глинистий ґрунт.

Поширення: Західне Поділля, Правобережний Лісостеп. Кв, Тр.

Література: Партика, Бойко, 1980; Бойко, 2008: 102.

Aloina ambigua (Bruch & Schimp.) Limpr. — Алоїна сумнівна

Екологія: глинистий і мергелистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ. ІФ, Льв, Мк, Пл, Рв, Тр, Чрк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: 24; Бойко, 2008: 102.

Aloina brevirostris (Hook. & Grev.) Kindb. — Алоїна короткодзьоба

Екологія: вологий глинистий ґрунт.

Поширення: Західне Поділля, Лівобережне Полісся. См, Тр.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: 22; Бойко, 2008: 103.

Aloina rigida (Hedw.) Limpr. — Алоїна жорстка

Екологія: вапнисто-глинистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крм, Лг, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 93; Бачурина, Мельничук, 1988: 23; Бойко, 2008: 103.

Anoectangium aestivum (Hedw.) Mitt. — Анектагіум літній

Екологія: затінені скелі, тріщини сланцевих скель.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: 96; Бачурина, Мельничук, 1988: 53; Бойко, 2008: 96.

Anoectangium handelii Schiffn. — Анектагіум Ганделя

Екологія: тріщини вулканічних скель.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: 53; Партька, 2005; Бойко, 2008: 96.

Примітка: вперше для України і Європи вид знайдено у 1964 р. на хр. Карагач Карадазького ПЗ (Партика, 1986а, б). Вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Barbula unguiculata Hedw. — Барбула нігтикподібна

Екологія: узбіччя доріг, стінки канав, мури, вкриті ґрунтом скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **101**; Бачурина, Мельничук, 1988: **93**;
Бойко, 2008: **104**.

Bryoerythrophyllum alpigenum (Venturi) P.C. Chen — Бріоеритрофілум альпійський

Екологія: мокрі тріщини скель, біля водоспадів.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **79**; Бойко, 2008: **104**.

Bryoerythrophyllum recurvirostrum (Hedw.) P.C. Chen — Бріоеритрофілум ко-
содзьобий

Екологія: каміння, мури, вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк,
Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **101**; Бачурина, Мельничук, 1988: **77**;
Бойко, 2008: **104**.

Chionoloma tenuirostre (Hook. & Taylor) M. Alonso, M.J. Cano & J.A. Jiménez —
Хіонолома тонкодзьоба

Синоніми: *Oxystegus cylindricus* (Bruch ex Brid.) Hilp., *O. tenuirostris* (Hook. &
Taylor) Sm.

Екологія: вогі затінені силікатні скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп. Вн, Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **97**; Бачурина, Мельничук, 1988: **60**; Бойко, 2008: **98**.

Cinclidotus aquaticus (Hedw.) Bruch & Schimp. — Цинклідотус водяний

Екологія: каміння в гірських потоках.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **100**; Партька, 2005; Бойко, 2008: **104**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Cinclidotus fontinaloides (Hedw.) P. Beauv. — Цинклідотус фонтиналісовий

Екологія: каміння в річках і струмках.

Поширення: Карпати, Західне Полісся, Степ, Крим. Жт, Зк, Крм, Мк, Рв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **102**; Бачурина, Мельничук, 1988: **99**;
Бойко, 2008: **105**.

Cinclidotus riparius (Host ex Brid.) Arn. — Цинклідотус береговий

Екологія: каміння у струмках.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Партька, 2005; Бойко, 2008: **105**.

Crossidium squamiferum (Viv.) Jur. — Кросидіум лусконосний

Екологія: освітлені вапнякові схили.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **24**; Партька, 2005; Бойко, 2008: **105**.

Didymodon acutus (Brid.) K. Saito — Дидимодон гострий

Синоніми: *Barbula acuta* (Brid.) Brid.

Екологія: кам'янистий ґрунт, мури.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днп, Днц, Жт, ІФ, Крм, Лг, Мк, Пл, Рв, Хрк, Хрс, Хм, Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **89**; Бойко, 2008: **105**.

Didymodon cordatus Jur. — Дидимодон серцеподібний

Синоніми: *Barbula cordata* (Jur.) Loeske

Екологія: вапнистий ґрунт.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **86**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **105**.

Didymodon fallax (Hedw.) R.H. Zander — Дидимодон оманливий

Синоніми: *Barbula fallax* Hedw.

Екологія: глинистий і вапнистий ґрунт, скелі, мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **100**; Бачурина, Мельничук, 1988: **86**; Бойко, 2008: **105**.

Didymodon ferrugineus (Schimp. ex Besch.) M.O. Hill — Дидимодон іржавий

Синоніми: *Barbula reflexa* (Brid.) Brid.

Екологія: вапнякові скелі, вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. ІФ, Льв, Рв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **100**; Бачурина, Мельничук, 1988: **87**; Бойко, 2008: **106**.

Didymodon insulanus (De Not.) M.O. Hill — Дидимодон острівний

Синоніми: *Barbula cylindrica* (Taylor) Schimp.

Екологія: вапнистий ґрунт, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ, Крим. ІФ, Крм, Тр, Хрс.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **91**; Бойко, 2008: **106**.

Didymodon luridus Hornsch. — Дидимодон брудножовтий

Синоніми: *Barbula trifaria* (Hedw.) Mitt.

Екологія: вогкі вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Тр.

Література: Зеров, Партика, 1975: **100**; Бачурина, Мельничук, 1988: **85**; Бойко, 2008: **106**.

Didymodon rigidulus Hedw. — Дидимодон жорсткуватий

Синоніми: *Barbula rigidula* (Hedw.) Milde

Екологія: затінені вапняки, старі мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **99**; Бачурина, Мельничук, 1988: **82**; Бойко, 2008: **106**.

Didymodon sinuosus (Mitt.) Delogne — Дидимодон виїмчастий

Синоніми: *Barbula sinuosa* (Mitt.) Grav.

Екологія: вапняки, мури.

Поширення: Лівобережний Степ, Крим. Крм, Хрс.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **92**; Бойко, 2008: **107**.

Didymodon spadiceus (Mitt.) Limpr. — Дидимодон каштановий

Синоніми: *Barbula spadicea* Mitt.

Екологія: вогі вапняки, вапнистий ґрунт, мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ, Крим. Зк, ІФ, Крв, Крм, Льв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **100**; Бачурина, Мельничук, 1988: **88**;

Бойко, 2008: **107**.

Didymodon tophaceus (Brid.) Lisa — Дидимодон туфовий

Синоніми: *Barbula tophacea* (Brid.) Mitt.

Екологія: вогі вапняки, вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, Зк, ІФ, Кв, Крв,

Крм, Льв, Од, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **99**; Бачурина, Мельничук, 1988: **81**;

Бойко, 2008: **107**.

Didymodon vinealis (Brid.) R.H. Zander — Дидимодон виноградуковий

Синоніми: *Barbula vinealis* Brid.

Екологія: вапняки, пісковики, старі мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, Зк,

ІФ, Кв, Крм, Лг, Льв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **101**; Бачурина, Мельничук, 1988: **90**;

Бойко, 2008: **107**.

Ephemerum crassinervium (Schwägr.) Hampe subsp. **sessile** (Bruch) Holyoak —
Ефемерум товстожилковий

Синоніми: *Ephemerum sessile* (Bruch) Müll. Hal.

Екологія: глинистий ґрунт, луки.

Поширення: Правобережний Лісостеп. Вн.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **150**; Бойко, 2008: **97**.

Ephemerum recurvifolium (Dicks.) Boulay — Ефемерум відігнутолистий

Екологія: оголений ґрунт, стінки канал.

Поширення: Правобережний Лісостеп. Вн.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **150**; Бойко, 2008: **97**.

Ephemerum serratum (Hedw.) Hampe — Ефемерум пилчастий

Синоніми: *Ephemerum minutissimum* Lindb.

Екологія: глинистий ґрунт.

Поширення: Правобережний Лісостеп, Лівобережне Полісся. Вн, Кв, См, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **150**; Бойко, 2008: **97**.

Ephemerum stoloniferum (Hedw.) L.T. Ellis & M.J. Price — Ефемерум столоно-
носний

Синоніми: *Ephemerum serratum* auct.

Екологія: глинистий ґрунт.

Поширення: Західне Поділля, Правобережний Лісостеп. Вн, Льв, Тр.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **148**; Бойко, 2008: **97**.

Примітка: перевірка зразків *Ephemerum serratum* М.Ф. Бойка з Чернігівської та Сумської областей показала, що вони належать до *E. minutissimum* (Virchenko, Pleskach, 2019). Можливо й збори цього виду з території України інших колекторів визначено помилково.

- Eucladium verticillatum** (With.) Bruch & Schimp. — Евкладіум кільчастий
Екологія: вогкі вапняки.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, ІФ, Крм, Од, Тр, Хм, Чрв.
Література: Зеров, Партика, 1975: **97**; Бачурина, Мельничук, 1988: **60**; Бойко, 2008: **97**.
- Gymnostomum aeruginosum** Sm. — Гімностомум синьо-зелений
Екологія: вапняки, тріщини скель.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Тр, Чрв.
Література: Зеров, Партика, 1975: **96**; Бачурина, Мельничук, 1988: **56**; Бойко, 2008: **97**.
- Gymnostomum calcareum** Nees & Hornsch. — Гімностомум вапняковий
Екологія: вогкі вапняки.
Поширення: Західне Поділля, Крим. Крм, Тр.
Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **57**; Бойко, 2008: **98**.
- Gyroweisia tenuis** (Hedw.) Schimp. — Гіровейсія тонка
Екологія: вапняки, пісковики, сланці.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. ІФ, Крм, Ль, Тр, Чрв.
Література: Зеров, Партика, 1975: **96**; Бачурина, Мельничук, 1988: **58**; Бойко, 2008: **98**.
- Henediella heimii** (Hedw.) R.H. Zander — Генедієла Гейма
Синоніми: *Desmatodon heimii* (Hedw.) Mitt., *Pottia heimii* (Hedw.) Hampe
Екологія: засолений ґрунт і граніти, зрошені вапнистими водами.
Поширення: Західне Поділля, Правобережний Лісостеп. Ль, Чрк.
Література: Лазаренко, 1929; Бачурина, Мельничук, 1988: **27**; Бойко, 2008: **108**.
Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).
- Hydrogonium croceum** (Brid.) Jan Kučera — Гідрогоніум шафрановий
Синоніми: *Streblotrichum croceum* (Brid.) Loeske, *Barbula crocea* (Brid.) F. Weber & Mohr.
Екологія: вологі вапнякові скелі.
Поширення: Карпати. Зк.
Література: Зеров, Партика, 1975: **101**; Бачурина, Мельничук, 1988: **97**; Бойко, 2008: **103**.
- Hymenostylium recurvirostrum** (Hedw.) Dixon — Гіменостиліум криводзьобий
Екологія: вологі вапнякові скелі.
Поширення: Карпати. Зк.
Література: Зеров, Партика, 1975: **96**; Бачурина, Мельничук, 1988: **59**; Бойко, 2008: **98**.
- Microbryum curvicolleum** (Hedw.) R.H. Zander — Мікробріум кривошийковий
Синоніми: *Phascum curvicolleum* Hedw.
Екологія: вапнистий ґрунт, цілинний степ.
Поширення: Західне Поділля, Степ, Крим. Крм, Ль, Хрс.
Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **11**; Бойко, 2008: **108**.

- Microbryum davallianum** (Sm.) R.H. Zander — Мікробріум Давалля
 Синоніми: *Pottia davalliana* (Sm.) Broth.
 Екологія: перелоги, краї доріг і канав.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днп, Днц, Кв, Льв, См, Тр, Чрв, Чрг.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **12**; Бойко, 2008: **108**.
- Microbryum starckeanum** (Hedw.) R.H. Zander — Мікробріум Штарке
 Синоніми: *Pottia starckeana* (Hedw.) Müll. Hal.
 Екологія: кам'янистий ґрунт.
 Поширення: Крим. Крм.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **17**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **108**.
- Molendoa hornschurchiana** (Hook.) Lindb. ex Limpr. — Молендоа Горншуха
 Синоніми: *Molendoa sendtneriana* (Bruch & Schimp.) Limpr.
 Екологія: мокрі вапнякові скелі.
 Поширення: Карпати. Чрв.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **96**; Бачурина, Мельничук, 1988: **55**; Бойко, 2008: **98**.
- Pseudocrossidium hornschurchianum** (Schultz) R.H. Zander — Псевдокросидіум Горншуха
 Синоніми: *Barbula hornschurchiana* Schultz
 Екологія: глинистий і вапнистий ґрунт.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Крим. Вн, Крм, Льв, Тр, Чрв.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **93**; Бойко, 2008: **109**.
- Pseudocrossidium revolutum** (Brid.) R.H. Zander — Псевдокросидіум відгорнений
 Синоніми: *Barbula revoluta* Brid.
 Екологія: вапнякове каміння, скелі, мури.
 Поширення: Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Крм, Мк, Од, Тр, Хм.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **92**; Бойко, 2008: **110**.
- Pterygoneurum kozlovii** Laz. — Птерігонеурум Козлова
 Синоніми: *Lazarenkia kozlovii* (Laz.) Voiko
 Екологія: піски в умовах карбонатного засолення.
 Поширення: Степ, Крим. Зп, Крм, Од, Хрс.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **18**; Бойко, 2008: **110**.
Примітка: вид описаний із Запорізької обл. (Лазаренко, 1936, 1946). Г.Ф. Бачурина (1960) знайшла *Pterygoneurum kozlovii* в Одеській обл. і доповнила опис виду рисунками листка і коробочки. Занесений до Червоної книги України (2009).
- Pterygoneurum lamellatum** (Lindb.) Jur. — Птерігонеурум пластинчастий
 Екологія: глинистий ґрунт.
 Поширення: Правобережний Лісостеп, Крим. Крм, Чрк.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **21**; Бойко, 2008: **110**.
- Pterygoneurum ovatum** (Hedw.) Dixon — Птерігонеурум яйцеподібний
 Екологія: глинистий і вапнистий ґрунт, степові схили.
 Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **19**; Бойко, 2008: **110**.

- Pterygoneurum subsessile** (Brid.) Jur. — Птеригоневрум напівсидячий
 Екологія: глинисті та лесові відслонення, поля.
 Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Зп, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, См, Тр, Хрк, Хрс, Чрк, Чрг.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **18**; Бойко, 2008: **111**.
- Streblotrichum convolutum** (Hedw.) P. Beauv. — Стреблотріхум згорнений
 Синоніми: *Barbula convoluta* Hedw.
 Екологія: освітлений ґрунт, сухі схили, мури.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Льв, Од, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрг.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **101**; Бачурина, Мельничук, 1988: **96**; Бойко, 2008: **103**.
- Streblotrichum enderesii** (Garov.) Loeske — Стреблотріхум Ендереза
 Синоніми: *Barbula enderesii* Garov.
 Екологія: вапняки, вапнистий ґрунт.
 Поширення: Західне Поділля. Тр.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **97**; Бойко, 2008: **103**.
- Syntrichia calcicola** J.J. Amann — Сінтрихія вапнякова
 Синоніми: *Tortula ruralis* var. *calcicola* (Grebe) Malta, *T. calcicola* Grebe
 Екологія: вкриті гумусом вапняки.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Зк, ІФ, Крв, Крм, Лг, Рв, Тр, Хрк, Чрк, Чрв.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **95**; Бачурина, Мельничук, 1988: **47**; Бойко, 2008: **111**.
- Syntrichia caninervis** Mitt. — Сінтрихія сивожилкова
 Синоніми: *Tortula desertorum* Broth.
 Екологія: вапняки, вапнякові схили.
 Поширення: Степ, Крим. Днп, Днц, Крм, Лг, Од, Хрк.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **49**; Бойко, 2008: **111**.
- Syntrichia handelii** (Schiffn.) S. Agnew & Vondr. — Сінтрихія Ганделя
 Синоніми: *Tortula handelii* Schiffn.
 Екологія: скелі, степові схили.
 Поширення: Лівобережний Степ. Днц, Лг.
 Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **50**; Бойко, 2008: **112**.
- Syntrichia laevipila** Brid. — Сінтрихія гладеньковолоса
 Екологія: стовбури дерев.
 Поширення: Крим. Крм.
 Література: Воіко, 2014.
Примітка: вперше для Криму і України вид знайдено на корі старих дерев у Нікітському ботанічному саду і ПЗ «Мис Мартьян» (Рагуліна, Ісіков, 2012). Пізніше ми виявили його в ботанічному заказнику «Новий Світ» (Вірченко, 2014а).
- Syntrichia latifolia** (Bruch ex Hartm.) Huebener — Сінтрихія широколиста
 Синоніми: *Tortula latifolia* Hartm.
 Екологія: стовбури дерев, мури.
 Поширення: Карпати, Лівобережний Лісостеп, Лівобережний Степ. Зк, Хрк, Хрс.

Література: Зеров, Партика, 1975: **94**; Бачурина, Мельничук, 1988: **40**;
Бойко, 2008: **112**.

Примітка: для рівнинної України вперше наведений з околиць смт Есхар Змі-
ївського р-ну Харківської обл. (Барсуков, 2015).

Syntrichia montana Nees — Сінтрихія гірська

Синоніми: *Tortula montana* Lindb., *T. intermedia* De Not.

Екологія: вапнякові та силікатні скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп,
Днц, Жт, Зк, ІФ, Крм, Ль, Мк, Рв, Хрс, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **95**; Бачурина, Мельничук, 1988: **49**;
Бойко, 2008: **112**.

Syntrichia norvegica F. Weber — Сінтрихія норвезька

Синоніми: *Tortula norvegica* (Web.) Lindb.

Екологія: вапнякові та гранітні скелі.

Поширення: Карпати, Правобережний Лісостеп, Крим. Вн, Зк, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **95**; Бачурина, Мельничук, 1988: **48**;
Бойко, 2008: **112**.

Syntrichia papillosa (Wilson) Jug. — Сінтрихія папілозна

Синоніми: *Tortula papillosa* Wils.

Екологія: стовбури дерев, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт,
Зк, ІФ, Кв, Крм, Ль, Од, Рв, Хрс, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **94**; Бачурина, Мельничук, 1988: **40**;
Бойко, 2008: **112**.

Syntrichia ruraliformis (Besch.) Mans. — Сінтрихія піскова

Синоніми: *Syntrichia ruralis* var. *arenicola* J.J. Amann, *Tortula ruraliformis* Dix.

Екологія: піщані горби, кам'янисті та степові схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вл, Днп,
Днц, Зп, Кв, Крв, Крм, Лг, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **46**; Бойко, 2008: **113**.

Syntrichia ruralis (Hedw.) F. Weber & D. Mohr — Сінтрихія сільська

Синоніми: *Tortula ruralis* (Hedw.) P. Gaertn., V. Mey. & Scherb.

Екологія: сухі схили, скелі, мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк,
Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **95**; Бачурина, Мельничук, 1988: **44**;
Бойко, 2008: **113**.

Syntrichia sinensis (Müll. Hal.) Ochyra — Сінтрихія китайська

Синоніми: *Tortula alpina* Bruch, *T. sinensis* (Müll. Hal.) Broth.

Екологія: затінені вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **95**; Бачурина, Мельничук, 1988: **39**;
Бойко, 2008: **113**.

Syntrichia virescens (De Not.) Ochyra — Сінтрихія зеленіюча

Синоніми: *Tortula pulvinata* Limpr., *T. virescens* (De Not.) De Not.

Екологія: стовбури листяних дерев, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Крв, Крм, Лг, Ль, Од, Пл, Рв, Хрс, Хм, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **94**; Бачурина, Мельничук, 1988: **42**; Бойко, 2008: **113**.

Tortella fragilis (Drumm.) Limpr. — Тортела ламка

Екологія: вапнякові скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Партика, Слободян, 1989; Бойко, 2008: **99**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Tortella humilis (Hedw.) Jenn. — Тортела низька

Екологія: вапнистий та піщаний ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Ль, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **97**; Бачурина, Мельничук, 1988: **65**; Бойко, 2008: **99**.

Tortella inclinata (R. Hedw.) Limpr. — Тортела нахилена

Екологія: вапнистий та піщаний ґрунт, вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Ль, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **97**; Бачурина, Мельничук, 1988: **64**; Бойко, 2008: **99**.

Tortella squarrosa (Brid.) Limpr. — Тортела відстовбурчена

Синоніми: *Pleurochaete squarrosa* (Brid.) Lindb.

Екологія: вапнистий ґрунт, покрите ґрунтом каміння.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **66**; Бойко, 2008: **99**.

Tortella tortuosa (Hedw.) Limpr. — Тортела скручена

Екологія: вапнистий ґрунт, вапнякові та силікатні скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Зк, ІФ, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Рв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **98**; Бачурина, Мельничук, 1988: **62**; Бойко, 2008: **99**.

Tortula acaulon (With.) R.H. Zander — Тортула безстебла

Синоніми: *Phascum cuspidatum* Hedw., *P. piliferum* Hedw.

Екологія: відслонення ґрунту, поля, степові схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **92**; Бачурина, Мельничук, 1988: **9**; Бойко, 2008: **108**.

Tortula canescens Mont. — Тортула сивувата

Екологія: освітлені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, Крм, Тр.

Література: Зеров, Партика, 1975: **94**; Бачурина, Мельничук, 1988: **33**; Бойко, 2008: **114**.

Tortula caucasica Broth. — Тортула кавказька

Синоніми: *Tortula modica* R.H. Zander, *Pottia intermedia* (Turner) Fürnr.

Екологія: глинистий, піщаний, вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп,

Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Льв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **93**; Бачурина, Мельничук, 1988: **14**;

Бойко, 2008: **115**.

Tortula cernua (Huebener) Lindb. — Тортула нахилена

Синоніми: *Desmatodon cernuus* (Hueb.) Bruch & Schimp.

Екологія: зрошувані вапнистими водами скелі, карбонатні болота.

Поширення: Лісостеп. Кв, Чрк, Чрг.

Література: Лазаренко, 1929; Бачурина, Мельничук, 1988: **29**; Бойко, 2008: **114**.

Tortula hoppeana (Schultz) Ochuga — Тортула Гоппе

Синоніми: *Desmatodon latifolius* (Hedw.) Brid.

Екологія: ґрунт, вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ. Днц, Зк, ІФ, Льв, Тр.

Література: Зеров, Партика, 1975: **93**; Бачурина, Мельничук, 1988: **28**;

Бойко, 2008: **115**.

Tortula inermis (Brid.) Mont. — Тортула безвістрьова

Екологія: освітлені вапнякові скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **39**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **115**.

Tortula lindbergii Broth. — Тортула Ліндберга

Синоніми: *Pottia lanceolata* (Hedw.) Müll. Hal.

Екологія: глинистий і вапнистий ґрунт, степові схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Зк, Зп,

ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Тр, Хрс, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **92**; Бачурина, Мельничук, 1988: **16**; Бойко, 2008: **115**.

Tortula lingulata Lindb. — Тортула язичкова

Екологія: вапняки, пісковики.

Поширення: Західне Поділля. Льв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **32**; Бойко, 2008: **115**.

Tortula mucronifolia Schwägr. — Тортула вістрячколиста

Екологія: вапнякові та гранітні скелі.

Поширення: Правобережний Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Крв, Крм, Льв, Рв, См,

Хрк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **38**; Бойко, 2008: **116**.

Tortula muralis Hedw. — Тортула мурова

Синоніми: *Tortula aestiva* (Schultz) P. Beauv.

Екологія: мури, вапнякові та пісковикові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,

Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм,

Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **93**; Бачурина, Мельничук, 1988: **34**;

Бойко, 2008: **116**.

Tortula protobryoides R.H. Zander — Тортула брієподібна

Синоніми: *Pottia bryoides* (Dicks.) Mitt.

Екологія: освітлений глинистий і вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Зп,

ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Тр, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **92**; Бачурина, Мельничук, 1988: **12**;

Бойко, 2008: **109**.

Tortula randii (Kenn.) R.H. Zander — Тортула Ранда

Синоніми: *Desmatodon randii* (Kenn.) Laz., *Pottia randii* Kenn.

Екологія: зрошувані вапнистими водами скелі, піщаний ґрунт.

Поширення: Лісостеп. Кв, Пл, Чрк, Чрг.

Література: Лазаренко, 1929; Бачурина, Мельничук, 1988: **27**; Бойко, 2008: **116**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Tortula schimperi M.J. Cano, O. Werner & J. Guerra — Тортула Шімпера

Синоніми: *Tortula subulata* var. *angustata* (Schimp.) Limpr.

Екологія: покриті ґрунтом скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Крим. Жт, Зк, ІФ, Крм, Ль, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **94**; Бачурина, Мельничук, 1988: **38**;

Бойко, 2008: **116**.

Tortula subulata Hedw. — Тортула шилоподібна

Екологія: затінений глинистий і вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **94**; Бачурина, Мельничук, 1988: **36**;

Бойко, 2008: **117**.

Tortula truncata (Hedw.) Mitt. — Тортула відсічена

Синоніми: *Pottia truncata* (Hedw.) Bruch & Schimp.

Екологія: глинисті та лесові схили, поля, узбіччя доріг.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **92**; Бачурина, Мельничук, 1988: **13**;

Бойко, 2008: **117**.

Tortula ucrainica (Laz.) R.H. Zander — Тортула українська

Синоніми: *Desmatodon ucrainicus* Laz.

Екологія: зрошувані вапнистими водами гранітні скелі.

Поширення: Правобережний Лісостеп. Чрк.

Література: Лазаренко, 1929; Бачурина, Мельничук, 1988: **30**; Бойко, 2008: **117**.

Примітка: вид описано з гранітів на р. Тясмин в околицях м. Кам'янка Черкаської обл. (Лазаренко, 1926). Пізніше вчений писав: «Дуже ймовірно, що *Desmatodon ucrainicus* лише бівалентна хромосомна раса *D. cernuus* і, як така, можливо заслуговує на виділення в окремий вид... Однак з морфологічної точки зору — форми і розмірів коробочки — з якої і був описаний цей вид, він не є чимось оригінальним» (Лазаренко и др., 1971).

Trichostomum brachydontium Bruch — Трихостомум короткозубий

Екологія: вогкі вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Крим. ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **99**; Бачурина, Мельничук, 1988: **76**;

Бойко, 2008: **100**.

Trichostomum crispulum Bruch — Трихостомум кучерявий

Синоніми: *Trichostomum viridulum* Bruch

Екологія: вогкі вапняки та сланці.

Поширення: Карпати, Лівобережний Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Хрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **99**; Бачурина, Мельничук, 1988: **74**;

Бойко, 2008: **100**.

Weissia brachycarpa (Nees & Hornsch.) Jur. — Вейсія короткоплода

Синоніми: *Weissia microstoma* (Hedw.) C. Müll., *Hymenostomum microstomum* (Hedw.) R. Brown

Екологія: глинистий ґрунт, узлісся, біля доріг.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,

Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **98**; Бачурина, Мельничук, 1988: **69**;

Бойко, 2008: **100**.

Weissia condensata (Voit) Lindb. — Вейсія щільна

Синоніми: *Weissia tortilis* (Schwägr.) C. Müll., *Hymenostomum tortile* (Schwägr.) B.S.G.

Екологія: вапнистий ґрунт, щілини скель.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днп, Днц,

Зк, ІФ, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Хрк, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **98**; Бачурина, Мельничук, 1988: **70**;

Бойко, 2008: **101**.

Weissia controversa Hedw. — Вейсія спірна

Синоніми: *Weissia fallax* Sehm.

Екологія: вапнистий ґрунт, тріщини вапнякових скель.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Зк, ІФ, Крм,

Лв, Пл, Рв, См, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **98**; Бачурина, Мельничук, 1988: **72**; Бойко, 2008: **101**.

Weissia levieri (Limpr.) Kindb. — Вейсія Левієра

Синоніми: *Astomum crispum* var. *levieri* Mönk.

Екологія: відслонення ґрунту, степові схили.

Поширення: Степ, Крим. Днц, Крм, Лг, Хрк, Хрс.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **68**; Бойко, 2008: **101**.

Weissia longifolia Mitt. — Вейсія довголиста

Синоніми: *Astomum crispum* (Hedw.) Hampe

Екологія: глинистий та вапнистий ґрунт, степові схили, поля.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп,

Днц, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **98**; Бачурина, Мельничук, 1988: **67**;

Бойко, 2008: **101**.

Weissia rostellata (Brid.) Lindb. — Вейсія дрібнодзьоба

Синоніми: *Hymenostomum rostellatum* (Brid.) Schimp.

Екологія: вологі глинисті відслонення.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: 98; Бачурина, Мельничук, 1988: 71;

Бойко, 2008: 102.

Weissia rutilans (Hedw.) Lindb. — Вейсія червонувата

Екологія: узлісся, узбіччя доріг, глинисті схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, Тр.

Література: Зеров, Партика, 1975: 99; Бачурина, Мельничук, 1988: 73;

Бойко, 2008: 102.

Порядок Grimmiales M. Fleisch.

Родина Saelaniaceae Ignatov & Fedosov

Saelania glaucescens (Hedw.) Broth. — Селанія сизувата

Екологія: тріщини скель, відслонення ґрунту в горах.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: 73; Бачурина, Мельничук, 1987: 88;

Бойко, 2008: 85.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Родина Seligeriaceae Schimp.

Blindia acuta (Hedw.) Bruch & Schimp. — Блїндія гостра

Екологія: вологе безвапнякове каміння в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Ль, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 75; Бачурина, Мельничук, 1987: 97; Бойко, 2008: 77.

Blindiadelphus recurvatus (Hedw.) Fedosov & Ignatov — Блїндіадельфус зігнутий

Синоніми: *Seligeria recurvata* (Hedw.) Bruch & Schimp.

Екологія: каміння, пісковикові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Ль, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 74; Бачурина, Мельничук, 1987: 95;

Бойко, 2008: 78.

Seligeria brevifolia (Lindb.) Lindb. — Селігерія коротколиста

Екологія: затінені пісковики у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Lazarenko, Ulychna, 1996; Бойко, 2008: 78.

Seligeria calcarea (Hedw.) Bruch & Schimp. — Селігерія вапнякова

Екологія: вапнякові скелі та крейда.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лівобережне Полісся, Лівобережний Степ.

Днц, Зк, ІФ, Лг, Ль, Хрк, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1987: 95; Бойко, 2008: 78.

Seligeria donniana (Sm.) Müll. Hal. — Селігерія Донна

Екологія: тріщини затінених вапнякових скель.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Ль, Тр, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: 74; Бачурина, Мельничук, 1987: 95; Бойко, 2008: 78.

Seligeria pusilla (Hedw.) Bruch & Schimp. — Селігерія маленька

Екологія: вологі затінені вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 74; Бачурина, Мельничук, 1987: 97;

Бойко, 2008: 78.

Родина Ptychomitriaceae Schimp.

Brachydontium trichodes (F. Weber) Milde — Брахидонціум волоскоподібний

Екологія: затінені безвапнякові скелі в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 74; Бачурина, Мельничук, 1987: 93;

Бойко, 2008: 77.

Campylostelium saxicola (F. Weber et D. Mohr) Bruch & Schimp. — Кампілостеліум скельний

Екологія: вологі, дуже затінені силікатні скелі.

Поширення: Карпати. ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 131; Бачурина, Мельничук, 1989: 127;

Бойко, 2008: 77.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Родина Grimmiaceae Arn.

Bucklandiella heterosticha (Hedw.) Bedn.-Ochyra & Ochyra — Букландієла різнорядна

Синоніми: *Racomitrium heterostichum* (Hedw.) Brid.

Екологія: сухі освітлені безвапнякові скелі та каміння.

Поширення: Карпати, Полісся, Крим. Жт, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: 108; Бачурина, Мельничук, 1988: 142;

Бойко, 2008: 74.

Примітка: низку зразків цього виду з Українських Карпат визначено помилково, вони належать до *Bucklandiella sudetica* та *B. microcarpa*. Вказівки *B. heterosticha* для Закарпатської (Улична, 1978а) та Львівської областей (Данилків та ін., 2002) потребують перевірки.

Bucklandiella macounii (Kindb.) Bedn.-Ochyra & Ochyra subsp. **alpinum** (E. Lawton) Bedn.-Ochyra & Ochyra — Букландієла Макоуна

Синоніми: *Racomitrium macounii* Kindb. subsp. *alpinum* (E. Lawton) Frisvoll

Екологія: високо в горах на скелях.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Вірченко, 2003; Бойко, 2008: 74.

Примітка: єдиний зразок цього виду зберігається в гербарії Львівського національного університету ім. Івана Франка (LW, № 200514), визначений колектором Р. Вільчеком як *Racomitrium sudeticum*. Ми перевизначили його як *Bucklandiella macounii* subsp. *alpinum*; це визначення підтверджене А. Фрісволл.

Bucklandiella microcarpa (Hedw.) Bedn.-Ochyra et Ochyra — Букландієла дрібноплода

Синоніми: *Racomitrium microcarpon* (Hedw.) Brid.

Екологія: силікатне каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **109**; Бачурина, Мельничук, 1988: **143**;
Бойко, 2008: **75**.

Bucklandiella sudetica (Funck) Bedn.-Ochyra & Ochyra — Букландієла судетська

Синоніми: *Racomitrium sudeticum* (Funck) Bruch & Schimp.

Екологія: силікатне каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **109**; Бачурина, Мельничук, 1988: **144**;
Бойко, 2008: **75**.

Примітка: зразок *Racomitrium sudeticum*, зібраний Л.Я. Партикою в околицях м. Алушта, належить до *Grimmia elongata* (визначено Р. Охира), на г. Аюдаг — до *Grimmia hartmanii* (визначено Г. Беднарєк-Охира). Можливо, і зразок М.П. Слободяна цього виду з Криму (Улична, 1978а) також визначено помилково.

Codriophorus acicularis (Hedw.) P. Beauv. — Кодріофорус голчастий

Синоніми: *Racomitrium aciculare* (Hedw.) Brid.

Екологія: мокрі безвапнякові скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Жт, Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **108**; Бачурина, Мельничук, 1988: **139**;
Бойко, 2008: **73**.

Codriophorus aquaticus (Brid. ex Schrad.) Bedn.-Ochyra & Ochyra — Кодріофорус водяний

Синоніми: *Racomitrium aquaticum* (Brid. ex Schrad.) Brid.

Екологія: мокрі безвапнякові скелі, каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **108**; Бачурина, Мельничук, 1988: **140**;
Бойко, 2008: **73**.

Coscinodon cribrosus (Hedw.) Spruce — Косцінодон гратчастий

Екологія: освітлені сланцеві, пісковикові скелі.

Поширення: Карпати, Крим. ІФ, Крм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **102**; Бачурина, Мельничук, 1988: **102**;
Бойко, 2008: **69**.

Grimmia alpestris (F. Weber & D. Mohr) Schleich. — Грімія альпійська

Екологія: вологі безвапнякові скелі у лісовому та субальпійському поясах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **105**; Бачурина, Мельничук, 1988: **125**;
Бойко, 2008: **69**.

Grimmia anodon Bruch & Schimp. — Грімія беззуба

Синоніми: *Schistidium anodon* (Bruch & Schimp.) Loeske

Екологія: сухі освітлені вапнякові скелі та каміння.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Жт, Крм,
Лг, Льв, Мк, Хм, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **113**; Бойко, 2008: **69**.

Grimmia anomala Hampe ex Schimp. — Грімія аномальна

Синоніми: *Grimmia hartmanii* var. *anomala* (Hampe) Mönk.

Екологія: затінені безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.
Література: Зеров, Партика, 1975: **108**; Бачурина, Мельничук, 1988: **135**;
Бойко, 2008: **69**.

Grimmia crinita Brid. — Грімія довговолоса

Екологія: сухі вапнякові та пісковикові скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бойко, 2008: **69**.

Примітка: вперше для Криму та України знайдений у 2004 р. у Казантипському ПЗ на Керченському півострові (Загороднюк, 2008).

Grimmia crinitoleucophaea Cardot — Грімія попелястоволоса

Синоніми: *Grimmia poecilostoma* Cardot et Seville, *G. cardotii* Herib. ex Seville

Екологія: освітлені силікатні скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **122**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **72**.

Grimmia decipiens (Schultz) Lindb. — Грімія оманлива

Екологія: безвапнякові скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **108**; Бачурина, Мельничук, 1988: **136**;

Бойко, 2008: **69**.

Grimmia donniana Sm. — Грімія Донна

Екологія: сухі силікатні скелі, каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **105**; Бачурина, Мельничук, 1988: **124**;

Бойко, 2008: **70**.

Grimmia elatior Bruch ex Bals.-Criv. & De Not. — Грімія висока

Екологія: безвапнякові скелі, каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **108**; Бачурина, Мельничук, 1988: **137**;

Бойко, 2008: **70**.

Grimmia elongata Kaulf. — Грімія видовжена

Екологія: безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **106**; Бачурина, Мельничук, 1988: **127**;

Бойко, 2008: **70**.

Grimmia funalis (Schwägr.) Bruch & Schimp. — Грімія шнуроподібна

Екологія: безвапнякові скелі й каміння у субальпійському та альпійському поясах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **107**; Бачурина, Мельничук, 1988: **131**;

Бойко, 2008: **70**.

Grimmia hartmanii Schimp. — Грімія Гартмана

Екологія: затінені каміння й скелі.

Поширення: Карпати, Правобережний Лісостеп, Крим. Вн, Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **107**; Бачурина, Мельничук, 1988: **134**;

Бойко, 2008: **70**.

Grimmia incurva Schwägr. — Грімія скривлена

Екологія: безвапнякові скелі й каміння у субальпійському та альпійському поясах.
Поширення: Карпати. Зк, ІФ.
Література: Зеров, Партика, 1975: **106**; Бачурина, Мельничук, 1988: **128**;
Бойко, 2008: **70**.

Grimmia laevigata (Brid.) Brid. — Грімія гладкоплода

Синоніми: *Grimmia campestris* Burch. ex Hook.
Екологія: освітлені силікатні скелі та каміння.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Мк, Тр, Хрк, Хм, Чрк.
Література: Зеров, Партика, 1975: **105**; Бачурина, Мельничук, 1988: **118**;
Бойко, 2008: **70**.

Grimmia montana Bruch & Schimp. — Грімія гірська

Екологія: безвапнякові скелі у субальпійському поясі.
Поширення: Карпати. ІФ.
Література: Зеров, Партика, 1975: **105**; Бачурина, Мельничук, 1988: **124**;
Бойко, 2008: **71**.

Grimmia muehlenbeckii Schimp. — Грімія Мюленбека

Синоніми: *Grimmia trichophylla* var. *tenuis* (Wahlenb.) Wijk & Margad.
Екологія: силікатні скелі та каміння.
Поширення: Карпати, Полісся, Степ, Крим. Днп, Днц, Жт, Зк, Кв, Крм.
Література: Зеров, Партика, 1975: **107**; Бачурина, Мельничук, 1988: **134**;
Бойко, 2008: **71**.

Grimmia orbicularis Bruch ex Wilson — Грімія округла

Синоніми: *Grimmia africana* (Hedw.) Arnott
Екологія: сухе освітлене вапнякове каміння та скелі.
Поширення: Західне Поділля, Крим. Крм, Тр.
Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **131**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **71**.

Grimmia ovalis (Hedw.) Lindb. — Грімія овальна

Синоніми: *Grimmia commutata* Hübener
Екологія: сухі освітлені силікатні скелі.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Мк, Рв, Чрк.
Література: Зеров, Партика, 1975: **105**; Бачурина, Мельничук, 1988: **122**;
Бойко, 2008: **71**.

Grimmia plagiopodia Hedw. — Грімія косонога

Екологія: пісковикові та вапнякові скелі.
Поширення: Західне Поділля, Лісостеп, Степ. Вн, Днц, Зп, Лг, Хм.
Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **117**; Бойко, 2008: **72**.

Grimmia pulvinata (Hedw.) Sm. — Грімія подушкова

Екологія: різноманітне каміння, скелі та мури.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **106**; Бачурина, Мельничук, 1988: **129**;
Бойко, 2008: **72**.

Grimmia tergestina Tomm. ex Bruch & Schimp. — Грімія трієстська

Синоніми: *Grimmia tergestinoides* Culm.

Екологія: освітлені вапнякові скелі.

Поширення: Західне Поділля, Степ, Крим. Хм, Крм, Лг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1988: **120**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **72**.

Grimmia trichophylla Grev. — Грімія волосколиста

Екологія: затінені силікатні скелі та каміння.

Поширення: Карпати, Західне Полісся, Крим. Зк, Крм, Рв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **107**; Бачурина, Мельничук, 1988: **132**;

Бойко, 2008: **73**.

Примітка: попередні вказівки цього виду для Полісся і Степу (Бачурина, Мельничук, 1988; Бойко, 2009) ґрунтуються на помилковому визначенні зразків і стосуються *Grimmia muehlenbeckii*. На рівнині України *G. trichophylla* з впевненістю знайдено лише на території Надслучанського РЛП у Рівненській обл. (Вірченко, 2014б).

Niphotrichum canescens (Hedw.) Bedn.-Ochura & Ochura — Ніфотріхум сивуватий

Синоніми: *Racomitrium canescens* (Hedw.) Brid.

Екологія: ґрунт на камінні, піски в освітлених місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрс, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **110**; Бачурина, Мельничук, 1988: **145**;

Бойко, 2008: **73**.

Niphotrichum elongatum (Ehrh. ex Frisvoll) Bedn.-Ochura & Ochura — Ніфотріхум видовжений

Синоніми: *Racomitrium elongatum* Ehrh. ex Frisvoll

Екологія: піски та покриті ґрунтом каміння.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм.

Література: Вірченко, 2003, 2004; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **74**.

Racomitrium lanuginosum (Hedw.) Brid. — Ракомітріум шерстистий

Екологія: сухі скелі й каміння у субальпійському та альпійському поясах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **110**; Бачурина, Мельничук, 1988: **146**;

Бойко, 2008: **74**.

Schistidium agassizii Sull. & Lesq. — Схістидіум Аґасіза

Екологія: силікатне каміння по берегах струмків і річок.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Данилків та ін., 1997; Бойко, 2008: **75**.

Schistidium apocarpum (Hedw.) Bruch & Schimp. — Схістидіум скритоплодий

Екологія: силікатне та вапнякове каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Жт, ІФ, Кв, Крм, Лв, Рв, Чрк, Чрв.

Література: Blom, 1996; Danilkiv et al., 2009.

Примітка: *Schistidium apocarpum* s. l. вказували ще для низки інших областей України (Бачурина, Мельничук, 1988; Бойко, 2008 та ін.), ці вказівки потребують перевірки.

Schistidium brunnescens Limpr. — Схістидіум буруватий

Екологія: сухі освітлені вапнякові скелі та каміння.

Поширення: Лівобережний Степ. Днц.

Література: Blom, 1996; Бойко, 2008: 75.

Schistidium crassipilum Н.Н. Blom — Схістидіум товстоволосковий

Екологія: вапнякові скелі та штучні кальцієвмісні субстрати.

Поширення: Західне Поділля, Західне Полісся, Крим. Жт, Крм, Льв.

Література: Blom, 1996; Вірченко, 2014а; Вірченко, Орлов, 2017.

Schistidium dupretii (Ther.) W.A. Weber — Схістидіум Дюпре

Екологія: сухе освітлене каміння, штучні кам'яністі субстрати.

Поширення: Карпати. ІФ, Льв.

Література: Danilkiv et al., 2009; Voiko, 2014.

Schistidium elegantulum Н.Н. Blom — Схістидіум стрункий

Екологія: освітлені вапнякові відслонення та мури.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Ignatova, Seregin, 2007; Voiko, 2014.

Schistidium flaccidum (De Not.) Ochyra — Схістидіум повислий

Екологія: сухе освітлене вапнякове каміння.

Поширення: Західне Поділля, Крим. Крм, Тр.

Література: Партька, 2005; Бойко, 2008: 76; Danilkiv et al., 2009.

Schistidium helveticum (Schkuhr) Deguchi — Схістидіум швейцарський

Синоніми: *Schistidium singarense* (Schiffn.) Laz.

Екологія: кора ялівцю.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Вірченко, 2014а; Virchenko, 2016.

Примітка: в Україні вперше встановлений Р. Охирою (Польща) за зборами В.М. Вірченка у 2013 р. на території заказника «Новий Світ» в околицях м. Су-дак у Криму.

Schistidium lancifolium (Kindb.) Н.Н. Blom — Схістидіум ланцетнолистий

Екологія: затінені силікатні скелі й каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. ІФ, Льв, Хм.

Література: Danilkiv et al., 2009; Voiko, 2014.

Schistidium papillosum Culm. — Схістидіум папілозний

Екологія: затінені силікатні скелі й каміння.

Поширення: Карпати. Льв.

Література: Бойко, 2008: 76; Danilkiv et al., 2009.

Schistidium pulchrum Н.Н. Blom — Схістидіум гарний

Екологія: затінені скелі й каміння.

Поширення: Карпати. ІФ, Чрв.

Література: Blom, 1996; Danilkiv et al., 2009; Voiko, 2014.

Schistidium rivulare (Brid.) Podp. — Схістидіум струмковий

Синоніми: *Schistidium alpicola* var. *rivulare* (Brid.) Limpr.

Екологія: каміння у воді.

Поширення: Карпати, Західне Полісся, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Рв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **104**; Бачурина, Мельничук, 1988: **113**;
Бойко, 2008: **76**.

Schistidium robustum (Nees & Hornsch.) Н.Н. Blom — Схістидіум могутній

Екологія: освітлене вапнякове каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Льв, Тр.

Література: Blom, 1996; Danilkiv et al., 2009; Voiko, 2014.

Schistidium submuticum Н.Н. Blom — Схістидіум притуплений

Екологія: штучні кам'яні субстрати (опори мостів, бетонні плити тощо).

Поширення: Західне Поділля, Західне Полісся, Правобережний Лісостеп. Вн, Жт, Рв.

Література: Вірченко, 2008; Бойко, 2008: **77**.

Примітка: в Україні вперше встановлений у 2005 р. в околицях м. Калинівка Вінницької обл. (Вірченко, 2008). Також знайдений у Древлянському ПЗ й Дермансько-Острозькому НПП. Можливо, вид занесений, оскільки в нашій країні не виявлений у природних стаціях.

Schistidium trichodon (Brid.) Poelt var. **nutans** Н.Н. Blom — Схістидіум волосковий

Екологія: освітлене вапнякове каміння.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Blom, 1996; Danilkiv et al., 2009; Voiko, 2014.

Порядок Hedwigiales Ochyra

Родина Hedwigiaceae Schimp.

Hedwigia ciliata (Hedw) P. Beauv. — Гедвігія війчаста

Екологія: сухі силікатні скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп,
Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Рв, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **138**; Бачурина, Мельничук, 1989: **166**;
Бойко, 2008: **126**.

Порядок Bartramiales D. Quandt, N.E. Bell & M. Stech

Родина Bartramiaceae Schwägr.

Bartramia halleriana Hedw. — Бартрамія Галлера

Екологія: вогі затінені безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **128**; Бачурина, Мельничук, 1989: **114**;
Бойко, 2008: **127**.

Bartramia ithyphylla Brid. — Бартрамія прямолиста

Екологія: глинистий ґрунт, каміння та скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Рв, Тр.

Література: Зеров, Партика, 1975: **129**; Бачурина, Мельничук, 1989: **113**;
Бойко, 2008: **127**.

Bartramia pomiformis Hedw. — Бартрамія яблукоподібна

Екологія: вологий ґрунт, безвапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Крм, Лв, Рв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **129**; Бачурина, Мельничук, 1989: **114**; Бойко, 2008: **127**.

Philonotis caespitosa Jug. — Філонотис дернистий

Екологія: заболочені береги річок, мокрі луки.

Поширення: Карпати, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **130**; Бачурина, Мельничук, 1989: **118**; Бойко, 2008: **127**.

Philonotis calcarea (Bruch & Schimp.) Schimp. — Філонотис вапняковий

Екологія: заболочені вапнисті місця, береги річок.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Лв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **131**; Бачурина, Мельничук, 1989: **122**; Бойко, 2008: **127**.

Philonotis capillaris Lindb. — Філонотис волосковий

Синоніми: *Philonotis arnellii* Husn.

Екологія: сирий глинисто-піщаний ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **130**; Бачурина, Мельничук, 1989: **117**; Бойко, 2008: **127**.

Philonotis fontana (Hedw.) Brid. — Філонотис джерельний

Екологія: біля джерел, потоків, мокрі луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Лг, Лв, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **130**; Бачурина, Мельничук, 1989: **120**; Бойко, 2008: **128**.

Philonotis marchica (Hedw.) Brid. — Філонотис бранденбурзький

Екологія: болота, вологі луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Рв, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **129**; Бачурина, Мельничук, 1989: **116**; Бойко, 2008: **128**.

Philonotis seriata Mitt. — Філонотис рядковий

Екологія: заболочені береги потоків.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **131**; Бачурина, Мельничук, 1989: **122**; Бойко, 2008: **128**.

Philonotis tomentella Molendo — Філонотис повстистий

Екологія: заболочені береги потоків, біля джерел.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **130**; Бачурина, Мельничук, 1989: **120**; Бойко, 2008: **128**.

Plagiopus oederianus (Sw.) H.A. Crum & L.E. Anderson — Плагіопус Едера

Синоніми: *Plagiopus oederi* (Brid.) Limpr.

Екологія: вологі затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Крим. Жт, Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **128**; Бачурина, Мельничук, 1989: **111**;

Бойко, 2008: **128**.

Порядок Splachnales Ochyra

Родина Splachnaceae Grev. & Arn.

Splachnum ampullaceum Hedw. — Сплахнум пляшкоподібний

Екологія: розкладені екскременти тварин, торфовища.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **113**; Бачурина, Мельничук, 1988: **169**;

Бойко, 2008: **118**.

Splachnum sphaericum Hedw. — Сплахнум кулястий

Синоніми: *Splachnum ovatum* Dicks. ex Hedw.

Екологія: розкладені екскременти тварин, болота.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **112**; Бачурина, Мельничук, 1988: **168**;

Бойко, 2008: **118**.

Tayloria lingulata (Dicks.) Lindb. — Тейлорія язичкова

Екологія: вкриті гумусом скелі.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **112**; Бачурина, Мельничук, 1988: **164**;

Бойко, 2008: **118**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Tayloria serrata (Hedw.) Bruch & Schimp. — Тейлорія пилчаста

Екологія: рослинні рештки, гумус, екскременти тварин.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **112**; Бачурина, Мельничук, 1988: **164**;

Бойко, 2008: **118**.

Tayloria tenuis (Dicks.) Schimp. — Тейлорія тонка

Екологія: екскременти тварин, гумусний ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **112**; Бачурина, Мельничук, 1988: **164**;

Бойко, 2008: **118**.

Tetraplodon angustatus (Hedw.) Bruch & Schimp. — Тетраплодон звужений

Екологія: розкладені тваринні рештки, мертва деревина.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **112**; Бачурина, Мельничук, 1988: **166**;

Бойко, 2008: **118**.

Tetraplodon mnioides (Hedw.) Bruch & Schimp. — Тетраплодон мнієподібний

Екологія: розкладені тваринні рештки, ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **112**; Бачурина, Мельничук, 1988: **167**;

Бойко, 2008: **119**.

Родина Meesiaceae Schimp.

Amblyodon dealbatus (Hedw.) P. Beauv. — Амбліодон білуватий

Екологія: вологий торф'янистий ґрунт.

Поширення: Західне Поділля. Льв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: **106**; Бойко, 2008: **119**.

Leptobryum pyriforme (Hedw.) Wilson — Лептобріум грушоподібний

Екологія: вогкі місця на ґрунті та скелях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **113**; Бачурина, Мельничук, 1989: **8**; Бойко, 2008: **119**.

Meesia longiseta Hedw. — Меезія довгоніжкава

Екологія: торфові болота.

Поширення: Лівобережне Полісся, Правобережний Лісостеп. Вн, Кв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: **108**; Бойко, 2008: **119**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Meesia triquetra (L. ex Jolycl.) Ångstr. — Меезія тригранна

Екологія: торфові болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, ІФ, Кв, Льв, Рв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **128**; Бачурина, Мельничук, 1989: **108**;

Бойко, 2008: **119**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Meesia uliginosa Hedw. — Меезія багнова

Екологія: торфові болота.

Поширення: Карпати, Правобережний Лісостеп. Вн, Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **128**; Бачурина, Мельничук, 1989: **107**;

Бойко, 2008: **120**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Paludella squarrosa (Hedw.) Brid. — Палудела відстовбурчена

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Правобережний Лісостеп. Вн, Вл, Кв, Льв, Рв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: **104**; Бойко, 2008: **120**.

Примітка: в Україні востаннє вид збирали в 2015 р. на території Дермансько-Острозького НПП (Здолбунівський р-н Рівненської обл.). *Paludella squarrosa* росла там на карбонатних евтрофних болотах з участю сашника іржавого і осоки Девелла (Вірченко, Головка, 2016). Вид занесено до Червоної книги України (2009).

Порядок Bryales Limpr.

Родина Bryaceae Schwägr.

Anomobryum julaceum (Schrad. ex P. Gaertn., E. Mey & Scherb.) Schimp. —

Аномобріум сережчастий

Синоніми: *Anomobryum filiforme* (Dicks.) Husn.

Екологія: кам'янисті схили, вогкі скелі.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **116**; Бачурина, Мельничук, 1989: **6**;

Бойко, 2008: **129**.

Bryum argenteum Hedw. — Бріум сріблястий

Екологія: сухий освітлений ґрунт, скелі, штучні кам'янисті субстрати.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **119**; Бачурина, Мельничук, 1989: **59**; Бойко, 2008: **130**.

Bryum dichotomum Hedw. — Бріум дихотомічний

Синоніми: *Bryum bicolor* Dicks.
 Екологія: порушений ґрунт.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Лв, Од, Хрк, Хрс, Чрв.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **120**; Бачурина, Мельничук, 1989: **61**; Бойко, 2008: **131**.

Bryum gemmiparum De Not. — Бріум бруньконосний

Екологія: вапнякові скелі.
 Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **120**; Бачурина, Мельничук, 1989: **65**; Бойко, 2008: **132**.

Bryum klingraeffii Schimp. — Бріум Клінгреффа

Екологія: поля, стінки канав, береги водойм.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Жт, Кв, Крв, Крм, Лв, Рв, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.
 Література: Вірченко, 1989; Бачурина, Мельничук, 1989: **63**; Бойко, 2008: **132**.
Примітка: вперше в Україні виявлений у 1984 р. поблизу смт Буки Маньківського р-ну Черкаської обл. (Вірченко, 1987).

Bryum ruderale Cgrundw. & Nyholm — Бріум рудеральний

Екологія: вапнистий ґрунт, степові схили.
 Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Жт, Зп, Кв, Крм, Од.
 Література: Вірченко, 1989; Бойко, 2008: **134**.

Bryum violaceum Cgrundw. & Nyholm — Бріум фіолетовий

Екологія: поля, степові схили.
 Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ. Днц, Жт, Зп, Кв, Крв, Лг, Лв, Рв, Хрк, Чрк, Чрг.
 Література: Вірченко, 1989; Бойко, 2008: **135**.
Примітка: вперше для України вказаний за зборами О. Покровського у 1891 р. на території колишнього Царського саду (нині — Міський сад) в м. Київ (Вірченко, 1987).

Imbribryum alpinum (Huds. ex With.) N. Pedersen — Імбрібріум альпійський

Синоніми: *Bryum alpinum* Huds. ex With.
 Екологія: вкриті ґрунтом скелі.
 Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, Зк, Зп, Кв, Крв, Крм, Мк, Чрк, Чрг.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **120**; Бачурина, Мельничук, 1989: **63**; Бойко, 2008: **129**.

Imbribryum mildeanum (Jur.) J.R. Spence — Імбрібріум Мільде

Синоніми: *Bryum alpinum* var. *mildeanum* (Jur.) Podp., *B. mildeanum* Jur.

Екологія: вогкі вкриті ґрунтом скелі та каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: 120; Бачурина, Мельничук, 1989: 64;

Бойко, 2008: 133.

Imbribryum subapiculatum (Hampe) D. Bell & Holyoak — Імбрібріум майже-гострокінцевий

Синоніми: *Bryum subapiculatum* Hampe

Екологія: порушений ґрунт в лісах, чагарниках, степах.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, ІФ, Кв, Крм, Мк, Хрк, Хрс.

Література: Вірченко, 1989; Партыка, 2005; Бойко, 2008: 134.

Imbribryum tenuisetum (Limpr.) D. Bell & Holyoak — Імбрібріум тонконіжковий

Синоніми: *Bryum tenuisetum* Limpr.

Екологія: вологий ґрунт край водойми в лісі.

Поширення: Правобережне Полісся, Лівобережний Лісостеп. Кв, Хрк.

Література: Бойко, 2008: 134.

Примітка: вперше в Україні знайдений у 1990 р. в Межигірському лісництві Святошинського лісопаркового господарства (далі — ЛППГ) в околицях м. Київ (Вірченко, Орлов, 2005). Для Лівобережного Лісостепу наведений з НПП «Слобожанський» Краснокутського р-ну Харківської обл. (Барсуков, 2015).

Ptychostomum capillare (Hedw.) Holyoak & N. Pedersen — Птихостомум волосконосний

Синоніми: *Bryum capillare* Hedw.

Екологія: ґрунт в лісах, вкриті гумусом скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 120; Бачурина, Мельничук, 1989: 65;

Бойко, 2008: 130.

Ptychostomum cernuum (Hedw.) Hornsch. — Птихостомум нахилений

Синоніми: *Bryum uliginosum* (Brid.) Bruch & Schimp.

Екологія: узбіччя доріг, канав, береги річок.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. ІФ, Ль, См, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 116; Бачурина, Мельничук, 1989: 41;

Бойко, 2008: 135.

Ptychostomum compactum Hornsch — Птихостомум щільний

Синоніми: *Bryum angustirete* Kindb., *B. pendulum* (Hornsch.) Schimp.

Екологія: вогкий піщаний та кам'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, Зк, Крм, Лг, Ль, Од, Тр, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 116; Бачурина, Мельничук, 1989: 37;

Бойко, 2008: 129.

Ptychostomum creberrimum (Taylor) J.R. Spence & H.P. Ramsay — Птихостомум густий

Синоніми: *Bryum creberrimum* Taylor

Екологія: вогкий піщаний і торф'янистий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, ІФ, Крм, Льв, Мк, Пл, Рв, См, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **118**; Бачурина, Мельничук, 1989: **51**;

Бойко, 2008: **131**.

Ptychostomum elegans (Nees) D. Bell & Holyoak — Птихостомум витончений

Синоніми: *Bryum elegans* Nees

Екологія: піщаний ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Лівобережне Полісся, Степ, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Льв, Мк, См, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **121**; Бачурина, Мельничук, 1989: **68**;

Бойко, 2008: **131**.

Ptychostomum funkii (Schwägr.) J.R. Spence — Птихостомум Функа

Синоніми: *Bryum funkii* Schwägr.

Екологія: освітлені вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Лг, Льв, Мк, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **118**; Бачурина, Мельничук, 1989: **53**;

Бойко, 2008: **132**.

Ptychostomum imbricatulum (Müll. Hal.) Holyoak & N. Pedersen — Птихостомум черепитчастий

Синоніми: *Bryum caespiticium* Hedw.

Екологія: сухий освітлений ґрунт, скелі, дахи будинків.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **118**; Бачурина, Мельничук, 1989: **53**;

Бойко, 2008: **130**.

Ptychostomum inclinatum (Sw. ex Brid.) J.R. Spence — Птихостомум похилений

Синоніми: *Bryum archangelicum* Bruch & Schimp., *B. inclinatum* (Brid.) Bland.

Екологія: оголений ґрунт, вкриті землею скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **116**; Бачурина, Мельничук, 1989: **40**;

Бойко, 2008: **129**.

Ptychostomum intermedium (Brid.) J.R. Spence — Птихостомум проміжний

Синоніми: *Bryum intermedium* (Brid.) Bland.

Екологія: вогкий піщаний чи глинистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Днц, Жт, Зк, Кв, Льв, Тр.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: **57**; Бойко, 2008: **132**.

Ptychostomum kunzei (Hornsch.) J.R. Spence — Птихостомум Кунця

Синоніми: *Bryum kunzei* Hornsch.

Екологія: сухі схили, мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Зк, ІФ, Крм, Рв, Хрк.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: 55; Бойко, 2008: 132.

Ptychostomum moravicum (Podp.) Ros & Mazimpaka — Птихостомум моравський

Синоніми: *Bryum capillare* var. *flaccidum* Bruch & Schimp., *B. moravicum* Podp.

Екологія: стовбури листяних дерев, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, Зп, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 121; Бачурина, Мельничук, 1989: 67; Бойко, 2008: 133.

Ptychostomum pallens (Sw.) J.R. Spence — Птихостомум блідий

Синоніми: *Bryum pallens* Sw.

Екологія: поля, береги річок, мури, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Зк, Зп, ІФ, Крм, Ль, Мк, См, Хрс, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 116; Бачурина, Мельничук, 1989: 42; Бойко, 2008: 133.

Ptychostomum pallescens (Schleich. ex Schwägr.) J.R. Spence — Птихостомум блідуватий

Синоніми: *Bryum pallescens* Schleich. ex Schwägr.

Екологія: вогкий ґрунт, скелі, мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 119; Бачурина, Мельничук, 1989: 58; Бойко, 2008: 133.

Ptychostomum pseudotriquetrum (Hedw.) J.R. Spence & N.P. Ramsay ex Holyoak & N. Pedersen — Птихостомум несправжньотригранний

Синоніми: *Bryum pseudotriquetrum* (Hedw.) P. Gaertn. et al., *B. bimum* (Brid.) Turn.

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 117; Бачурина, Мельничук, 1989: 47; Бойко, 2008: 133.

Ptychostomum rubens (Mitt.) Holyoak & N. Pedersen — Птихостомум червонуватий

Синоніми: *Bryum rubens* Mitt.

Екологія: порушений ґрунт в лісах, степові схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, Кв, Крм, Ль, Мк, Пл, См, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Вірченко, 1989; Бойко, 2008: 134.

Примітка: вперше для України ми встановили цей вид за зборами 1986—1987 рр. в Микільському і Броварському лісництвах Дарницького ЛПГ м. Київ.

Ptychostomum schleicheri (DC.) J.R. Spence ex D. Bell & Holyoak — Птихостомум Шляйхера

Синоніми: *Bryum schleicheri* Schwägr.

Екологія: джерела, береги потоків.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: 117; Бачурина, Мельничук, 1989: 44;

Бойко, 2008: 134.

Ptychostomum torquescens (Bruch & Schimp.) Ros & Mazimpaka — Птихостомум закручений

Синоніми: *Bryum torquescens* Bruch & Schimp.

Екологія: вкриті ґрунтом вапнякові скелі.

Поширення: Західне Поділля, Степ, Крим. Днц, Крм, Льв.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: 68; Партыка, 2005; Бойко, 2008: 135.

Ptychostomum turbinatum (Hedw.) J.R. Spence — Птихостомум дзигоподібний

Синоніми: *Bryum turbinatum* (Hedw.) Turp.

Екологія: вогі піщані й торф'яністі місця.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Льв, Мк, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 116; Бачурина, Мельничук, 1989: 43;

Бойко, 2008: 135.

Ptychostomum weigeli (Biehler) J.R. Spence — Птихостомум Вейгела

Синоніми: *Bryum weigeli* Spreng.

Екологія: стінки каналів, береги струмків та озер.

Поширення: Карпати, Полісся, Степ. Днц, Зк, Хм, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 117; Бачурина, Мельничук, 1989: 45;

Бойко, 2008: 136.

Ptychostomum zieri (Hedw.) Holyoak & N. Pedersen — Птихостомум Зайра

Синоніми: *Plagiobryum zieri* (Hedw.) Lindb.

Екологія: ґрунт між камінням, береги струмків.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: 116; Бачурина, Мельничук, 1989: 8; Бойко, 2008: 136.

Rhodobryum ontariense (Kindb.) Kindb. — Родобріум онтарійський

Екологія: вкриті ґрунтом вапняки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Правобережний Лісостеп, Крим. Вн, Зк, ІФ, Крм, Льв, Тр.

Література: Бойко, 2008: 136.

Примітка: поширення, екологію, морфолого-анатомічні особливості 2 видів роду *Rhodobryum* (Schimp.) Limpr. в Україні розглянуто у статті вітчизняних і угорського бріологів (Партика та ін., 1990).

Rhodobryum roseum (Hedw.) Limpr. — Родобріум рожевий

Екологія: затінений вологий ґрунт в лісах, чагарниках.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 121; Бачурина, Мельничук, 1989: 71;

Бойко, 2008: 136.

Родина Mniaceae Schwägr.

Cinclidium stygium Sw. — Цинклідіум стигійський

Екологія: вапнисті болота.

Поширення: Карпати. Зк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **127**; Бачурина, Мельничук, 1989: **83**;
Бойко, 2008: **141**.

Mnium hornum Hedw. — Мніум однорічний

Екологія: ґрунт у вогких місцях, вологі скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Крим. Зк, Крм, Льв, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **122**; Бачурина, Мельничук, 1989: **74**;
Бойко, 2008: **139**.

Mnium lycopodioides Schwägr. — Мніум плауноподібний

Екологія: вологі кам'янисті місця.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **123**; Бачурина, Мельничук, 1989: **75**;
Бойко, 2008: **140**.

Mnium marginatum (Dicks.) P. Beauv. — Мніум облямований

Екологія: вологий ґрунт у тінистих місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц,
Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Пл, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **123**; Бачурина, Мельничук, 1989: **76**;
Бойко, 2008: **140**.

Mnium spinosum (Voit) Schwägr. — Мніум колючий

Екологія: ґрунт у лісах, затінені скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **122**; Бачурина, Мельничук, 1989: **78**;
Бойко, 2008: **140**.

Mnium spinulosum Bruch & Schimp. — Мніум дрібноколючковий

Екологія: ґрунт у темнохвойних лісах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **122**; Бачурина, Мельничук, 1989: **79**;
Бойко, 2008: **140**.

Mnium stellare Hedw. — Мніум зірчастий

Синоніми: *Stellariomnium stellare* (Hedw.) Bowers

Екологія: вогкі затінені місця, лісовий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк,
ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **122**; Бачурина, Мельничук, 1989: **80**;
Бойко, 2008: **140**.

Mnium thomsonii Schimp. — Мніум Томсона

Синоніми: *Mnium orthorhynchum* auct.

Екологія: кам'янистий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **123**; Бачурина, Мельничук, 1989: **74**;
Бойко, 2008: **141**.

Plagiomnium affine (Blandow ex Funck) T.J. Кор. — Плагіомніум споріднений

Синоніми: *Mnium affine* Bland.

Екологія: вогкий ґрунт у лісах, береги потоків, вологі скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Дніп, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **124**; Бачурина, Мельничук, 1989: **91**; Бойко, 2008: **142**.

Plagiomnium cuspidatum (Hedw.) T.J. Кор. — Плагіомніум загострений

Синоніми: *Mnium cuspidatum* Hedw.

Екологія: затінений ґрунт, окоренки дерев, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Дніп, Дніц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **124**; Бачурина, Мельничук, 1989: **88**; Бойко, 2008: **142**.

Plagiomnium elatum (Bruch & Schimp.) T.J. Кор. — Плагіомніум високий

Синоніми: *Mnium seligeri* (Jur.) Limpr.

Екологія: болота, болотисті луки, береги річок і потоків.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Рв, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **125**; Бачурина, Мельничук, 1989: **92**; Бойко, 2008: **142**.

Plagiomnium ellipticum (Brid.) T.J. Кор. — Плагіомніум еліптичний

Синоніми: *Mnium rugicum* Laug.

Екологія: заболочений торф'янистий ґрунт, береги річок і потоків.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, Кв, Крв, Крм, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **125**; Бачурина, Мельничук, 1989: **93**; Бойко, 2008: **143**.

Plagiomnium medium (Bruch & Schimp.) T.J. Кор. — Плагіомніум середній

Синоніми: *Mnium medium* Bruch & Schimp.

Екологія: джерелисті й заболочені місця у лісах.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Пл, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **124**; Бачурина, Мельничук, 1989: **90**; Бойко, 2008: **143**.

Plagiomnium rostratum (Schrad.) T.J. Кор. — Плагіомніум дзьобатий

Синоніми: *Mnium rostratum* Schrad., *M. longirostre* Brid.

Екологія: ґрунт, корені дерев, скелі у тінистих лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Дніп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **125**; Бачурина, Мельничук, 1989: **97**; Бойко, 2008: **143**.

Plagiomnium undulatum (Hedw.) T.J. Кор. — Плагіомніум хвилястий

Синоніми: *Mnium undulatum* Hedw.

Екологія: вогкий ґрунт у лісах, лісові луки, краї боліт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.
Література: Зеров, Партика, 1975: 126; Бачурина, Мельничук, 1989: 95; Бойко, 2008: 143.

Pohlia andalusica (Höhn.) Broth. — Полія андалузька

Екологія: відслонення ґрунту, береги річок та озер.
Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Кв, Лв, Рв, Чрк, Чрг.
Література: Вірченко, 1995, 2010; Бойко, 2008: 136.
Примітка: за зборами К.О. Уличної 1967 р. цей вид вперше наведено для України з околиць м. Перемишляни Львівської обл. (Чернядьєва, 1997).

Pohlia annotina (Hedw.) Lindb. — Полія однорічна

Екологія: вогкі відслонення ґрунту, краї лісових доріг, поля.
Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Жт, Кв, Мк, Рв, См, Хрс, Чрк, Чрг.
Література: Бачурина, Мельничук, 1989: 22; Вірченко, 1995, 2010; Бойко, 2008: 137.
Примітка: низка вказівок цього виду, наведених у «Флорі мохів УРСР» (1989), є помилковими. Так, вказівка О. Покровського з околиць м. Київ належить до *Pohlia cruda*, з Ріпкинського р-ну Чернігівської обл. — до *P. bulbifera* (Вірченко, 1995). У Степу вид знайдено на території РЛП «Гранітно-степове Побужжя» в околицях м. Южноукраїнськ Миколаївської обл. (Партика та ін., 2006).

Pohlia bulbifera (Warnst.) Warnst. — Полія бульбочконосна

Екологія: вогкий піщаний ґрунт, краї боліт і озер.
Поширення: Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Кв, Рв, См, Хрк, Чрг.
Література: Бачурина, Мельничук, 1989: 25; Вірченко, 1995, 2010; Бойко, 2008: 137.

Pohlia camptotrachela (Renauld & Cardot) Broth. — Полія зігнута

Екологія: вогкий ґрунт, краї лісових доріг.
Поширення: Карпати, Західне Полісся. Жт, ІФ, Рв.
Література: Вірченко, 1995, 2010; Бойко, 2008: 137.
Примітка: за зборами К.О. Уличної 1960 р. цей вид вперше наведено для Українських Карпат (Чернядьєва, 1997); для рівнинної частини України вказано з території Рівненського і Поліського ПЗ (Вірченко, 2014б).

Pohlia cruda (Hedw.) Lindb. — Полія сиза

Екологія: піщаний ґрунт, узбіччя доріг, вкриті ґрунтом скелі.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.
Література: Зеров, Партика, 1975: 114; Бачурина, Мельничук, 1989: 15; Бойко, 2008: 137.

Pohlia drummondii (Müll. Hal.) A.L. Andrews — Полія Драммонда

Екологія: вогкі місця, береги річок і потоків.
Поширення: Карпати. Зк, ІФ.
Література: Зеров, Партика, 1975: 115; Бачурина, Мельничук, 1989: 21; Бойко, 2008: 137.

Pohlia elongata Hedw. — Полія видовжена

Синоніми: *Pohlia ambigua* (Limpr.) Broth., *P. minor* Schwägr.

Екологія: піщаний ґрунт, кам'янисті схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **113**; Бачурина, Мельничук, 1989: **11**;

Бойко, 2008: **138**.

Pohlia filum (Schimp.) Mårtensson — Полія ниткоподібна

Синоніми: *Pohlia gracilis* (Schleich.) Lindb.

Екологія: вологий піщаний ґрунт, береги річок.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **115**; Бачурина, Мельничук, 1989: **21**;

Бойко, 2008: **138**.

Примітка: для України цей вид вперше навів Р. Вільчек (Wilczek, 1931). За зборами К.О. Уличної 1961 р. з хр. Черногора, *Pohlia filum* підтверджено для Українських Карпат (Чернядьєва, 1997).

Pohlia lescuriana (Sull.) Ochi — Полія Лекере

Синоніми: *Mniobryum pulchellum* (Hedw.) Loeske

Екологія: вологий піщаний або глинистий ґрунт, береги річок, озер.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, Тр.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: **30**; Бойко, 2008: **138**.

Pohlia longicolla (Hedw.) Lindb. — Полія довгошийкова

Екологія: кам'янисті схили, тріщини скель.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **113**; Бачурина, Мельничук, 1989: **14**;

Бойко, 2008: **138**.

Pohlia ludwigii (Spreng. ex Schwägr.) Broth. — Полія Людвіга

Синоніми: *Mniobryum ludwigii* (Schwägr.) Loeske

Екологія: ґрунт у місцях тривалого залягання снігу.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **115**; Бачурина, Мельничук, 1989: **29**;

Бойко, 2008: **138**.

Pohlia melanodon (Brid.) A.J. Shaw — Полія чорнувата

Синоніми: *Mniobryum delicatulum* (Hedw.) Dix.

Екологія: глинистий ґрунт, узбіччя доріг, перелоги.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вл, Жт, Зк,

ІФ, Кв, Крм, Льв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **115**; Бачурина, Мельничук, 1989: **26**;

Бойко, 2008: **138**.

Pohlia nutans (Hedw.) Lindb. — Полія поникла

Екологія: ґрунт у лісах, мертва деревина, вкриті ґрунтом скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,

Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк,

Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **114**; Бачурина, Мельничук, 1989: **16**;

Бойко, 2008: **139**.

Pohlia obtusifolia (Vill. ex Brid.) L.F. Koch — Полія туполиста

Екологія: береги струмків у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **115**; Бачурина, Мельничук, 1989: **20**;
Бойко, 2008: **139**.

Pohlia prolifera (Kindb.) Lindb. ex Broth. — Полія виводкова

Екологія: відслонення глинистого ґрунту в лісових ярах.

Поширення: Карпати, Лівобережне Полісся. ІФ, Чрг.

Література: Вірченко, 2010; Воіко, 2014.

Примітка: у рівнинній частині України відомий з території Мезинського НПП Чернігівської обл., в Українських Карпатах — за зборами М.П. Слободяна 1949 р. з околиць м. Яремча Івано-Франківської обл.

Pohlia wahlenbergii (F. Weber & D. Mohr) A.L. Andrews — Полія Валенберга

Синоніми: *Mniobryum wahlenbergii* (Web. & Mohr) Jenn.

Екологія: глинисті береги річок.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Ль, Мк, Пл, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **115**; Бачурина, Мельничук, 1989: **28**;
Бойко, 2008: **139**.

Pseudobryum cinclidioides (Huebener) T.J. Кор. — Псевдобріум цинклідієвий

Синоніми: *Mnium cinclidioides* (Blitt) Hüb.

Екологія: евтрофні болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **127**; Бачурина, Мельничук, 1989: **98**;
Бойко, 2008: **144**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Rhizomnium magnifolium (Horik.) T.J. Кор. — Ризомніум великолистий

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Ль, Чрв.

Література: Улична, Данилків, 1983; Улична, Бондар, 1985; Бойко, 2008: **141**.

Rhizomnium punctatum (Hedw.) T.J. Кор. — Ризомніум крапчастий

Синоніми: *Mnium punctatum* Hedw.

Екологія: мокрий ґрунт та мертва деревина у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Ль, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **126**; Бачурина, Мельничук, 1989: **85**;
Бойко, 2008: **141**.

Порядок Orthotrichales Dixon

Родина Orthotrichaceae Arn.

Lewinskya affinis (Schrad. ex Brid.) F. Lara, Garilleti & Goffinet — Левінскія споріднена

Синоніми: *Orthotrichum affine* Schrad. ex Brid., *O. fastigiatum* Bruch ex Brid.

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **135**; Бачурина, Мельничук, 1989: **142**;
Бойко, 2008: **120**.

Примітка: вперше для АР Крим і України з околиць с. Лаванда біля Ангарського перевалу наведено *Orthotrichum affine* var. *bohemicum* Plasek & Sawicki. Від типової ця різновидність відрізняється наявністю 16 війок в ендостомі (Cihal, 2014).

Lewinskya rupestris (Schleich. ex Schwägr.) F. Lara, Garilleti & Goffinet — Левінскія скельна

Синоніми: *Orthotrichum rupestre* Schleich. ex Schwägr.

Екологія: силікатні скелі.

Поширення: Карпати, Лісостеп, Степ, Крим. Днп, Днц, Зк, Зп, ІФ, Крв, Крм, Мк, Чрк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **134**; Бачурина, Мельничук, 1989: **135**;

Бойко, 2008: **123**.

Lewinskya speciosa (Nees) F. Lara, Garilleti & Goffinet — Левінскія прекрасна

Синоніми: *Orthotrichum speciosum* Nees

Екологія: стовбури листяних дерев, рідше — силікатні скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Лг, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **134**; Бачурина, Мельничук, 1989: **145**;

Бойко, 2008: **124**.

Lewinskya striata (Hedw.) F. Lara, Garilleti & Goffinet — Левінскія смугаста

Синоніми: *Orthotrichum striatum* Hedw.

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Жт, Днп, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крм, Лв, Мк, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **134**; Бачурина, Мельничук, 1989: **147**;

Бойко, 2008: **124**.

Nyholmiella gymnostoma (Bruch ex Brid.) Holmen & E. Warncke — Ньюголмієла голоуста

Синоніми: *Orthotrichum gymnostomum* Bruch ex Brid.

Екологія: стовбури осик і тополь.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крм, Рв, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **137**; Бачурина, Мельничук, 1989: **159**;

Бойко, 2008: **121**.

Nyholmiella obtusifolia (Brid.) Holmen & E. Warncke — Ньюголмієла туполиста

Синоніми: *Orthotrichum obtusifolium* Brid.

Екологія: стовбури листяних дерев, особливо осик і тополь.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вл, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крм, Лв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **136**; Бачурина, Мельничук, 1989: **158**;

Бойко, 2008: **122**.

Orthotrichum alpestre Bruch & Schimp. — Ортотрихум альпійський

Екологія: затінені сланцеві скелі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **135**; Бачурина, Мельничук, 1989: **149**;
Бойко, 2008: **120**.

Orthotrichum anomalum Hedw. — Ортотрихум незвичайний

Екологія: граніти, вапняки, пісковики, штучні кам'янисті субстрати.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп,
Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Рв, Тр, Хрс, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **133**; Бачурина, Мельничук, 1989: **136**;
Бойко, 2008: **121**.

Orthotrichum cupulatum Brid. — Ортотрихум плюсконосний

Синоніми: *Orthotrichum nudum* Dicks.

Екологія: вапняки, мури, шиферні дахи.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт,
Днц, ІФ, Крм, Ль, Мк, Рв, Тр, Хрс, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: **139**; Бойко, 2008: **121**.

Orthotrichum diaphanum Brid. — Ортотрихум прозорий

Екологія: кора дерев, скелі, штучні кам'янисті субстрати.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт,
Зк, Зп, ІФ, Кв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Рв, См, Хрк, Хрс, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **136**; Бачурина, Мельничук, 1989: **157**;
Бойко, 2008: **121**.

Orthotrichum pallens Bruch ex Brid. — Ортотрихум блідий

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, ІФ, Кв, Крв,
Крм, Од, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **135**; Бачурина, Мельничук, 1989: **148**;
Бойко, 2008: **122**.

Orthotrichum patens Bruch ex Brid. — Ортотрихум відхилений

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Жт, Зк,
ІФ, Кв, Ль, Рв, Тр, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **136**; Бачурина, Мельничук, 1989: **153**;
Бойко, 2008: **122**.

Orthotrichum pumilum Sw. ex anon. — Ортотрихум карликовий

Синоніми: *Orthotrichum fallax* Bruch, *O. schimperi* Hammar

Екологія: кора придорожніх дерев, каміння, штучні кам'янисті субстрати.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк,
Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **135**; Бачурина, Мельничук, 1989: **152**;
Бойко, 2008: **123**.

Orthotrichum scanicum Grönvall — Ортотрихум скандинавський

Синоніми: *Orthotrichum leucomitrium* Bruch & Schimp.

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Західне Поділля. Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **136**; Бачурина, Мельничук, 1989: **156**;
Бойко, 2008: **123**.

Orthotrichum stramineum Hornsch. ex Brid. — Ортотрихум солом'яно-жовтий

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Лв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **135**; Бачурина, Мельничук, 1989: **151**;

Бойко, 2008: **124**.

Orthotrichum tenellum Bruch ex Brid. — Ортотрихум тоненький

Екологія: кора листяних дерев.

Поширення: Карпати, Лісостеп, Крим. ІФ, Крм, Пл, См.

Література: Бачурина, Мельничук, 1989: **156**; Бойко, 2008: **125**.

Pulvigerella lyellii (Hook. & Taylor) Plášek, Sawicki & Ochuga — Пулвігера Лаелла

Синоніми: *Orthotrichum lyellii* Hook. & Taylor

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Од.

Література: Зеров, Партика, 1975: **134**; Бачурина, Мельничук, 1989: **148**;

Бойко, 2008: **122**.

Примітка: вперше для Криму вид указано для околиць с. Гончарне біля м. Севастополь (Sihal, 2014) та околиць смт Новий Світ (Вірченко, 2014а). Проте вперше на півострові вид зібрано ще Л.Я. Партикою у 1985 р. на кордоні Ас-порт в Кримському ПЗ (KW-VM).

Ulota bruchii Hornsch. ex Brid. — Улота Бруха

Екологія: кора дерев, рідко — каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **133**; Бачурина, Мельничук, 1989: **165**;

Бойко, 2008: **125**.

Ulota coarctata (P. Beauv.) Hammar — Улота звужена

Синоніми: *Ulota ludwigii* Brid.

Екологія: кора листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **132**; Бачурина, Мельничук, 1989: **161**;

Бойко, 2008: **125**.

Ulota crispa (Hedw.) Brid. s. l. — Улота кучерява

Екологія: стовбури лісових дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **133**; Бачурина, Мельничук, 1989: **164**;

Бойко, 2008: **125**.

Примітка: за сучасними даними, в *Ulota crispa* complex розрізняють 3 споріднених види: *U. crispa* s. str., *U. crispula* і *U. intermedia* (Sarağos et al., 2016). Перші два з них виявлено на території України (Барсуков, 2020). *U. intermedia* відома, зокрема, в Польщі та європейській частині Російської Федерації (Fedosov et al., 2018), а також може бути знайдена в нашій країні.

Ulota drummondii (Hook. & Grev.) Brid. — Улота Драммонда

Екологія: стовбури лісових дерев.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **132**; Бачурина, Мельничук, 1989: **162**;

Бойко, 2008: **125**.

Uloa hutchinsiae (Sm.) Hammar — Улота гатчинсієва

Синоніми: *Uloa americana* (P. Beauv.) Limpr.

Екологія: безвапнякове каміння, скелі.

Поширення: Карпати. ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **132**; Бачурина, Мельничук, 1989: **161**;
Бойко, 2008: **126**.

Uloa rehmannii Jug. — Улота Ремана

Екологія: стовбури ялин і ялиць.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **133**; Бачурина, Мельничук, 1989: **163**;
Бойко, 2008: **126**.

Zygodon dentatus (Limpr.) Kartt. — Зигодон зубчастий

Синоніми: *Zygodon viridissimus* var. *dentatus* (Breidl.) Limpr.

Екологія: стовбури буків у лісах.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Вірченко, 2005б; Воіко, 2014.

Примітка: вперше для України ми встановили цей вид за зборами М.П. Слободяна 1967—1968 рр. з Рожнятівського і Косівського районів Івано-Франківської обл.

Zygodon rupestris Schimp. ex Lorentz — Зигодон скельний

Синоніми: *Zygodon baumgartneri* Malta, *Z. viridissimus* var. *rupestris* Lindb. ex C.J. Hartm.

Екологія: стовбури дерев, ґрунт біля скель.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.

Література: Вірченко, 2005б; Партька, 2005; Бойко, 2008: **126**.

Zygodon viridissimus (Dicks.) Brid. — Зигодон зелений

Синоніми: *Zygodon viridissimus* var. *occidentalis* Malta

Екологія: стовбури ялівцю.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Вірченко, 2005б; Партька, 2005; Бойко, 2008: **126**.

Примітка: зразок «*Zygodon viridissimus*» (KW-VM, № 10966), зібраний М.П. Слободяном у 1967 р. біля с. Дзвиняч Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл., перевизначено як *Aulacomnium androgynum* (Вірченко, 2004).

Порядок Aulacomniales N.E. Bell, A.E. Newton & D. Quandt

Родина Aulacomniaceae Schimp.

Aulacomnium androgynum (Hedw.) Schwägr. — Аулакомніум двостатевий

Екологія: мертва деревина у вологих місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Ль, Мк, Рв, Хрс, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **127**; Бачурина, Мельничук, 1989: **100**;
Бойко, 2008: **144**.

Aulacomnium palustre (Hedw.) Schwägr. — Аулакомніум болотний

Екологія: сфагнові болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лг, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **127**; Бачурина, Мельничук, 1989: **101**;
Бойко, 2008: **144**.

Порядок Hookeriales M. Fleisch.

Родина Hookeriaceae Schimp.

Hookeria lucens (Hedw.) Sm. — Гукерія блискуча

Екологія: затінені вологі місця — ґрунт біля джерел, береги струмків.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **143**; Бачурина, Мельничук, 2003: **34**;
Бойко, 2008: **145**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Порядок Hypnales W.R. Buck & Vitt

Родина Fontinalaceae Schimp.

Dichelyma capillaceum (L. ex Dicks.) Myrin — Діхеліма волослиста

Екологія: кора верби біля річки.

Поширення: Західне Полісся. Жт.

Література: Вірченко, 2012; Virchenko, Oshuga, 2012; Воіко, 2014.

Примітка: вперше для України ми встановили цей вид за зборами Л.Я. Парти-
ки 1973 р. на території Селезівського лісництва Поліського ПЗ.

Dichelyma falcatum (Hedw.) Myrin — Діхеліма серполиста

Екологія: каміння та корені дерев у воді.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **137**; Бачурина, Мельничук, 2003: **10**;
Бойко, 2008: **145**.

Fontinalis antipyretica Hedw. — Фонтіналіс протипожежний

Екологія: каміння та корені дерев у річках, потоках, озерах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **137**; Бачурина, Мельничук, 2003: **7**;
Бойко, 2008: **145**.

Примітка: вказівка цього виду для м. Київ В.В. Монтрезором (1886) є помил-
ковою і стосується виду *Fontinalis hypnoides* (Вірченко, Шевера, 2013).

Fontinalis hypnoides C. Hartm. — Фонтіналіс гіпноподібний

Екологія: каміння та корені дерев у воді, що стоїть або повільно тече.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ. Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, См, Хрс.

Література: Зеров, Партика, 1975: **137**; Бачурина, Мельничук, 2003: **10**;
Бойко, 2008: **145**.

Родина Plagiotherciaceae (Broth.) M. Fleisch.

Herzogiella seligeri (Brid.) Z. Iwats. — Герцогієла Селігера

Синоніми: *Dolichotheca seligerii* (Brid.) Loeske

Екологія: мертва деревина, окоренки дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт,
Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **170**; Бачурина, Мельничук, 2003: **181**;
Бойко, 2008: **183**.

- Herzogiella striatella** (Brid.) Z. Iwats. — Герцогієла слабоскладчаста
 Синоніми: *Dolichotheca striatela* (Brid.) Loeske
 Екологія: ґрунт, тріщини скель.
 Поширення: Карпати. Зк, ІФ.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **170**; Бачурина, Мельничук, 2003: **181**;
 Бойко, 2008: **183**.
- Isopterygiopsis muelleriana** (Schimp.) Z. Iwats. — Ізоптеригіопсіс Мюллера
 Синоніми: *Isopterygium muellerianum* (Schimp.) Lindb.
 Екологія: затінені скелі у горах.
 Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **169**; Бачурина, Мельничук, 2003: **176**;
 Бойко, 2008: **183**.
- Isopterygiopsis pulchella** (Hedw.) Z. Iwats. — Ізоптеригіопсіс гарненький
 Синоніми: *Isopterygium pulchellum* (Hedw.) Jaeg.
 Екологія: тріщини вапнякових скель.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Льв, Тр, Чрв.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **169**; Бачурина, Мельничук, 2003: **177**;
 Бойко, 2008: **183**.
- Myurella julacea** (Schwägr.) Schimp. — Міурела сережчаста
 Екологія: вкриті гумусом вапняки, тріщини скель.
 Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **143**; Бачурина, Мельничук, 2003: **38**;
 Бойко, 2008: **183**.
- Myurella sibirica** (Müll. Hal.) Reimers — Міурела сибірська
 Синоніми: *Myurella gracilis* (Weinm.) Lindb.
 Екологія: вапняки та ґрунт у тріщинах скель.
 Поширення: Західне Поділля, Крим. Крм, Тр.
 Література: Нипорко, Вашеняк, 2020.
Примітка: вперше для України зібрано у 2018 р. Ю.А. Вашеняк на г. Маслятин в околицях м. Кременець Тернопільської обл. і визначено С.О. Нипорко. Вид також встановлено для Криму як домішка у зразку «*Targionia hypophylla*», зібраному у 1985 р. А.В. Сазоновим на г. Аюдаг (KW-BH, № 223).
- Myurella tenerrima** (Brid.) Lindb. — Міурела найніжніша
 Екологія: вкриті гумусом вологі вапнякові скелі.
 Поширення: Карпати. Зк.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **143**; Бачурина, Мельничук, 2003: **38**;
 Бойко, 2008: **184**.
- Orthothecium intricatum** (Hartm.) Schimp. — Ортотеціум заплутаний
 Екологія: тріщини вапнякових скель.
 Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.
 Література: Зеров, Партика, 1975: **174**; Бачурина, Мельничук, 2003: **197**;
 Бойко, 2008: **184**.
- Orthothecium rufescens** (Dicks. ex Brid.) Schimp. — Ортотеціум рудуватий
 Екологія: затінені вологі скелі, каміння.
 Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **175**; Бачурина, Мельничук, 2003: **196**;
Бойко, 2008: **184**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Plagiothecium cavifolium (Brid.) Z. Iwats. — Плагіотеціум увігнутолистий

Синоніми: *Plagiothecium roeseanum* Schimp.

Екологія: ґрунт, вкриті ґрунтом скелі у тінистих лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лв, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **173**; Бачурина, Мельничук, 2003: **189**;
Бойко, 2008: **184**.

Plagiothecium curvifolium Schlieph. ex Limpr. — Плагіотеціум криволистий

Екологія: ґрунт, основи стовбурів дерев у хвойних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **172**; Бачурина, Мельничук, 2003: **187**;
Бойко, 2008: **184**.

Plagiothecium denticulatum (Hedw.) Schimp. — Плагіотеціум дрібнозубчастий

Екологія: ґрунт і мертва деревина у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **171**; Бачурина, Мельничук, 2003: **186**;
Бойко, 2008: **185**.

Примітка: в Україні ще трапляється *Plagiothecium denticulatum* var. *undulatum* R. Ruthe ex Geh. чи *P. ruthei* Limpr. (Вірченко, 2001а; Бачурина, Мельничук, 2003; Воіко, 2014).

Plagiothecium laetum Schimp. — Плагіотеціум яскравий

Екологія: ґрунт, окоренки дерев і мертва деревина в лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **172**; Бачурина, Мельничук, 2003: **187**;
Бойко, 2008: **185**.

Plagiothecium latebricola Schimp. — Плагіотеціум потайний

Синоніми: *Plagiotheciella latebricola* (Wils.) Fleisch.

Екологія: окоренки дерев і мертва деревина в листяних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Жт, Зк, ІФ, Лв, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **174**; Бачурина, Мельничук, 2003: **193**;
Бойко, 2008: **185**.

Plagiothecium neckeroideum Schimp. — Плагіотеціум некероподібний

Екологія: вологі затінені скелі у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **171**; Бачурина, Мельничук, 2003: **185**;
Бойко, 2008: **185**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Plagiothecium nemorale (Mitt.) A. Jaeger — Плагіотеціум гайовий

Синоніми: *Plagiothecium silvaticum* (Brid.) Bruch & Schimp., *P. neglectum* Mönk.

Екологія: вогкий ґрунт, покриті ґрунтом каміння в лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Ль, Хрк, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **172**; Бачурина, Мельничук, 2003: **188**; Бойко, 2008: **186**.

Plagiothecium piliferum (Sw.) Schimp. — Плагіотеціум волосконосний

Синоніми: *Plagiotheciella pilifera* (Sw.) Fleisch.

Екологія: затінені силікатні скелі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **174**; Бачурина, Мельничук, 2003: **194**; Бойко, 2008: **186**.

Plagiothecium platyphyllum Mönk. — Плагіотеціум широколистий

Екологія: ґрунт і каміння в листяних лісах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **174**; Бачурина, Мельничук, 2003: **192**; Бойко, 2008: **186**.

Примітка: наявність цього виду в Україні потребує підтвердження, оскільки всі зразки, що зберігаються в КВ-ВМ (№ 20163, 20164, 20165, 20166), визначено помилково, вони належать до *Plagiothecium cavifolium* або *P. nemorale* (Вірченко, 2001а).

Plagiothecium succulentum (Wilson) Lindb. — Плагіотеціум сукулентний

Екологія: вогкий ґрунт і каміння у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Ль, Мк, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **172**; Бачурина, Мельничук, 2003: **190**; Бойко, 2008: **186**.

Plagiothecium undulatum (Hedw.) Schimp. — Плагіотеціум хвилястий

Екологія: ґрунт, затінені скелі у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Ль, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **170**; Бачурина, Мельничук, 2003: **183**; Бойко, 2008: **187**.

Platydictya jungermannioides (Brid.) H.A. Clum — Платидикція юнгерманіє-подібна

Синоніми: *Amblystegiella sprucei* (Brid.) Loeske

Екологія: затінені вологі вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, Ль, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **155**; Бачурина, Мельничук, 2003: **90**; Бойко, 2008: **187**.

Pseudotaxiphyllum elegans (Brid.) Z. Iwats. — Псевдотаксифілум витончений

Синоніми: *Isopterygium elegans* (Brid.) Lindb.

Екологія: сухі силікатні скелі.

Поширення: Карпати, Правобережний Степ. Зк, ІФ, Мк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **169**; Бачурина, Мельничук, 2003: **176**; Бойко, 2008: **187**.

Родина Pterigynandraceae Schimp.

Pterigynandrum filiforme Hedw. — Птеригінандрум ниткоподібний

Екологія: стовбури листяних дерев, затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Дніп, Жт, Зк, ІФ, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **175**; Бачурина, Мельничук, 2003: **201**;

Бойко, 2008: **180**.

Родина Climaciaceae Kindb.

Climacium dendroides (Hedw.) F. Weber & D. Mohr — Клімаціум деревоподібний

Екологія: мокрі луки, заболочені ліси, краї боліт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Дніп, Дніц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **138**; Бачурина, Мельничук, 2003: **11**;

Бойко, 2008: **146**.

Родина Myriniaceae Schimp.

Myrinia pulvinata (Wahlenb.) Schimp. — Мюринія подушкова

Екологія: стовбур липи в міському сквері.

Поширення: Лівобережний Лісостеп. Хрк.

Література: Барсуков, Вірченко, 2012; Virchenko, Barsukov, 2012; Voiko, 2014.

Примітка: як новий для України вид і рід встановлений нами за зборами О.О. Барсукова 2010 р. у м. Харків. Можливо, занесений вид, оскільки в нашій країні не зібраний у природних біотопах.

Родина Amblystegiaceae G. Roth

Amblystegium serpens (Hedw.) Schimp. — Амлістегіум повзучий

Синоніми: *Amblystegium juratzkanum* Schimp.

Екологія: стовбури дерев, мертва деревина, ґрунт в лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Дніп, Дніц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **154**; Бачурина, Мельничук, 2003: **93**;

Бойко, 2008: **147**.

Anacamptodon splachnoides (Froel. ex Brid.) Brid. — Анакамптодон сплахно-подібний

Екологія: стовбури дерев, пні, дупла листяних дерев.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **144**; Бачурина, Мельничук, 2003: **40**;

Бойко, 2008: **148**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Campyliadelphus chrysophyllus (Brid.) R.S. Chopra — Кампіліадельфус золотистолистий

Синоніми: *Campylium chrysophyllum* (Brid.) J. Lange

Екологія: ґрунт, окоренки дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Крв, Крм, Ль, Рв, Тр, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **153**; Бачурина, Мельничук, 2003: **82**; Бойко, 2008: **148**.

Campyliadelphus elodes (Lindb.) Kanda — Кампіліадельфус болотний

Синоніми: *Campyllum elodes* (Lindb.) Kindb.

Екологія: болота, заболочені ліси.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Західне Полісся. Вл, Жт, ІФ, Ль.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **81**; Бойко, 2008: **148**.

Campyllum bambergeri (Schimp.) Hedenäs, Schlesak & D. Quandt — Кампіліум Бамбергера

Синоніми: *Hypnum bambergeri* Schimp.

Екологія: вапнякові скелі.

Поширення: Карпати. Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **178**; Бачурина, Мельничук, 2003: **222**;

Бойко, 2008: **176**.

Campyllum protensum (Brid.) Kindb. — Кампіліум витягнутий

Синоніми: *Campyllum stellatum* var. *protensum* (Brid.) Bryhn

Екологія: вапнистий ґрунт, джерельні болота.

Поширення: Карпати, Західне Полісся, Крим. Вл, Зк, ІФ, Крм, Рв, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **152**; Бачурина, Мельничук, 2003: **81**;

Бойко, 2008: **148**.

Campyllum stellatum (Hedw.) Lange & С.Е.О. Jensen — Кампіліум зірчастий

Екологія: евтрофні болота, болотисті луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Ль, Рв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **152**; Бачурина, Мельничук, 2003: **80**;

Бойко, 2008: **149**.

Campylophyllopsis calcarea (Crundw. & Nyholm) Ochуга — Кампілофілопсіс вапняковий

Синоніми: *Campyllum calcareum* Crundw. & Nyholm, *C. sommerfeltii* auct.

Екологія: вапнистий ґрунт, окоренки дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **152**; Бачурина, Мельничук, 2003: **78**;

Бойко, 2008: **175**.

Campylophyllum halleri (Hedw.) M. Fleisch. — Кампілофілум Галлера

Екологія: вапнякові скелі, каміння.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **152**; Бачурина, Мельничук, 2003: **76**;

Бойко, 2008: **175**.

Conardia compacta (Drumm. ex Müll. Hal.) H. Rob. — Конардія компактна

Синоніми: *Amblystegium compactum* (C. Müll.) Aust.

Екологія: зрошувані вапнистими водами скелі.

Поширення: Західне Поділля, Правобережний Лісостеп. Чрк, Чрв.
Література: Лазаренко, 1929; Бачурина, Мельничук, 2003: **91**; Бойко, 2008: **149**.
Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Cratoneuron curvicaule (Jur.) G. Roth — Кратоневрон кривостеблій

Синоніми: *Cratoneuron filicinum* var. *curvicaule* (Jur.) Mönk.
Екологія: ґрунт у мокрих місцях, скелі.
Поширення: Карпати. ІФ.
Література: Зеров, Партика, 1975: **151**; Бачурина, Мельничук, 2003: **73**;
Бойко, 2008: **149**.

Cratoneuron filicinum (Hedw.) Spruce — Кратоневрон папоротевий

Екологія: болота, біля джерел, береги потоків.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Мк, Рв, Тр, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.
Література: Зеров, Партика, 1975: **151**; Бачурина, Мельничук, 2003: **70**;
Бойко, 2008: **149**.

Drepanium fastigiatum (Hampe) С.Е.О. Jensen — Дрепаніум відігнутий

Синоніми: *Hypnum fastigiatum* Brid., *H. recurvatum* (Lindb. & Arnell) Kindb.
Екологія: вкриті гумусом скелі.
Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Лв, Тр, Чрв.
Література: Зеров, Партика, 1975: **178**; Бачурина, Мельничук, 2003: **214**;
Бойко, 2008: **178**.

Drepanocladus aduncus (Hedw.) Warnst. — Дрепанокладус гачкуватозігнутий

Синоніми: *Drepanocladus aduncus* var. *polycarpus* (Voit) Roth
Екологія: евтрофні болота, заболочені луки.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.
Література: Зеров, Партика, 1975: **156**; Бачурина, Мельничук, 2003: **110**;
Бойко, 2008: **149**.

Drepanocladus lycopodioides (Brid.) Warnst. — Дрепанокладус плауноподібний

Синоніми: *Pseudocalliergon lycopodioides* (Brid.) Hedenäs
Екологія: евтрофні болота.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, Жт, ІФ, Кв, Лв, Рв.
Література: Зеров, Партика, 1975: **156**; Бачурина, Мельничук, 2003: **103**;
Бойко, 2008: **153**.
Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Drepanocladus polygamus (Schimp.) Hedenäs — Дрепанокладус багатодомний

Синоніми: *Campylium polygamum* (Schimp.) Lange & С. Jensen
Екологія: евтрофні болота, мокрі луки, біля джерел.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днц, ІФ, Кв, Крв, Пл, Рв, Тр, Чрк, Чрв, Чрг.
Література: Зеров, Партика, 1975: **153**; Бачурина, Мельничук, 2003: **83**;
Бойко, 2008: **150**.

Drepanocladus sendtneri (Schimp. ex H. Müll.) Warnst. — Дрепанокладус Зендтнера

Екологія: евтрофні болота, канави, торфові кар'єри.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **157**; Бачурина, Мельничук, 2003: **112**; Бойко, 2008: **150**.

Drepanocladus trifarius (F. Weber & D. Mohr) Broth. ex Paris — Дрепанокладус трирядний

Синоніми: *Calliergon trifarium* (F. Weber & D. Mohr) Kindb.

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Західне Поділля, Полісся. Вл, Кв, Лв, Рв.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **121**; Бойко, 2008: **154**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Hygroamblystegium fluviatile (Hedw.) Loeske — Гігроамблістегіум річковий

Екологія: каміння та мертва деревина у воді.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Жт, Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **153**; Бачурина, Мельничук, 2003: **86**; Бойко, 2008: **150**.

Hygroamblystegium humile (P. Beauv.) Vanderp., Goffinet & Hedenäs — Гігроамблістегіум приземкуватий

Синоніми: *Leptodictyum humile* (P. Beauv.) Ochyra, *L. kochii* (Schimp.) Warnst.

Екологія: ґрунт у вологих місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Кв, Лг, Лв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **153**; Бачурина, Мельничук, 2003: **96**; Бойко, 2008: **151**.

Hygroamblystegium tenax (Hedw.) Jenn. — Гігроамблістегіум чіпкий

Екологія: каміння у вологих і мокрих місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Лв, Мк, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **153**; Бачурина, Мельничук, 2003: **85**; Бойко, 2008: **151**.

Hygroamblystegium varium (Hedw.) Mönk. — Гігроамблістегіум мінливий

Синоніми: *Amblystegium varium* (Hedw.) Lindb.

Екологія: стовбури дерев, мертва деревина, ґрунт, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **155**; Бачурина, Мельничук, 2003: **92**; Бойко, 2008: **151**.

Hygrohypnum luridum (Hedw.) Jenn. — Гігрогіпнум брудно-жовтий

Екологія: каміння та мертва деревина у воді.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Крим. Вн, Зк, ІФ, Кв, Крм, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **157**; Бачурина, Мельничук, 2003: **116**;
Бойко, 2008: **152**.

Leptodictyum riparium (Hedw.) Warnst. — Лептодикціум береговий

Екологія: корені дерев, мертва деревина, каміння у воді.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс,
Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **153**; Бачурина, Мельничук, 2003: **97**;
Бойко, 2008: **152**.

Palustriella commutata (Hedw.) Ochyra — Палустрієла мінлива

Синоніми: *Cratoneuron commutatum* (Hedw.) Roth

Екологія: скелі та каміння у гірських потоках, болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Ль, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **150**; Бачурина, Мельничук, 2003: **69**;
Бойко, 2008: **153**.

Palustriella decipiens (De Not.) Ochyra — Палустрієла непомічена

Синоніми: *Cratoneuron decipiens* (De Not.) Loeske

Екологія: вапнякові скелі у мокрих місцях.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **151**; Бачурина, Мельничук, 2003: **73**;
Бойко, 2008: **153**.

Palustriella falcata (Brid.) Hedenäs — Палустрієла серпоподібна

Синоніми: *Cratoneuron commutatum* var. *falcatum* (Brid.) Mönk.

Екологія: скелі у мокрих місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Ль, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **150**; Бачурина, Мельничук, 2003: **70**;
Бойко, 2008: **153**.

Platyhypnum duriusculum (De Not.) Ochyra — Платігіпnum жорсткуватий

Синоніми: *Hygrohypnum dilatatum* (Wils.) Loeske, *H. duriusculum* (De Not.)
Jamieson

Екологія: скелі та каміння в річках і потоках.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **158**; Бачурина, Мельничук, 2003: **115**;
Бойко, 2008: **152**.

Platyhypnum molle (Dicks. ex Hedw.) Loeske — Платігіпnum м'який

Синоніми: *Hygrohypnum molle* (Hedw.) Loeske

Екологія: каміння в гірських потоках.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **158**; Бачурина, Мельничук, 2003: **115**;
Бойко, 2008: **152**.

Pseudoamblystegium subtile (Hedw.) Vanderp. & Hedenäs — Псевдоамблісте-
гіум тонкий

Синоніми: *Amblystegiella subtilis* (Hedw.) Loeske, *Platydictya subtilis* (Hedw.)
Stum

Екологія: стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **155**; Бачурина, Мельничук, 2003: **87**; Бойко, 2008: **147**.

Pseudocampyllum radicale (P. Beauv.) Vanderp. & Hedenäs. — Псевдокампліум кореневий

Синоніми: *Amblystegium saxatile* Schimp., *Campyllum radicale* (P. Beauv.) Grout
Екологія: болота, вологий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вл, Днц, Жт, Кв, Крм, Ль, Пл, Рв, См, Хрс, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **153**; Бачурина, Мельничук, 2003: **95**; Бойко, 2008: **147**.

Serpuleskea confervoides (Brid.) Loeske — Серполескея конфервна

Синоніми: *Amblystegiella confervoides* (Brid.) Loeske, *Platydictya confervoides* (Brid.) Grun

Екологія: затінені вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ. Зк, ІФ, Крв, Ль, Рв, См, Тр, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **155**; Бачурина, Мельничук, 2003: **89**; Бойко, 2008: **146**.

Tomentypnum nitens (Hedw.) Loeske — Томентіпнум блискучий

Екологія: евтрофні та мезоевтрофні болота.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Рв, Тр, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **160**; Бачурина, Мельничук, 2003: **133**; Бойко, 2008: **154**.

Родина Calliergonaceae (Kanda) Vanderp., Hedenäs, C.J. Cox & A.J. Shaw

Calliergon cordifolium (Hedw.) Kindb. — Калієргон серцелистий

Екологія: евтрофні болота, береги озер, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лг, Ль, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **158**; Бачурина, Мельничук, 2003: **125**; Бойко, 2008: **154**.

Calliergon giganteum (Schimp.) Kindb. — Калієргон гігантський

Екологія: евтрофні болота, береги озер, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **158**; Бачурина, Мельничук, 2003: **124**; Бойко, 2008: **155**.

Calliergon richardsonii (Mitt.) Kindb. — Калієргон Річардсона

Екологія: болота, береги озер, річок.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **158**; Бачурина, Мельничук, 2003: **125**; Бойко, 2008: **155**.

Sarmentypnum exannulatum (Schimp.) Hedenäs — Сарментіпнум безкільцевий

Синоніми: *Drepanocladus exannulatus* (Schimp.) Warnst.

Екологія: евтрофні болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Лв, Рв, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **155**; Бачурина, Мельничук, 2003: **101**;

Бойко, 2008: **156**.

Straminergon stramineum (Dicks. ex Brid.) Hedenäs — Страмінергон солом'яно-жовтий

Синоніми: *Calliargon stramineum* (Brid.) Kindb.

Екологія: торфові болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Пл, См, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **158**; Бачурина, Мельничук, 2003: **122**;

Бойко, 2008: **156**.

Warnstorfia fluitans (Hedw.) Loeske — Варнсторфія плавуча

Синоніми: *Drepanocladus fluitans* (Hedw.) Warnst.

Екологія: болота, заболочені місця, береги річок і озер.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Од, Пл, Рв, См, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **156**; Бачурина, Мельничук, 2003: **102**;

Бойко, 2008: **156**.

Родина Scorpidiaceae Ignatov & Ignatova

Namatocaulis vernicosus (Mitt.) Hedenäs — Гаматокауліс глянсуватий

Синоніми: *Drepanocladus vernicosus* (Mitt.) Warnst.

Екологія: торфові болота, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Рв, Тр, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **156**; Бачурина, Мельничук, 2003: **107**;

Бойко, 2008: **155**.

Hygrophynella ochracea (Turner ex Wilson) Ignatov & Ignatova — Гігрофіпнела вохряна

Синоніми: *Hygrophynum ochraceum* (Turner ex Wilson) Loeske

Екологія: скелі та каміння у гірських потоках, біля водоспадів.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **158**; Бачурина, Мельничук, 2003: **116**;

Бойко, 2008: **152**.

Sanionia uncinata (Hedw.) Loeske — Саніонія гачкувата

Синоніми: *Drepanocladus uncinatus* (Hedw.) Warnst.

Екологія: стовбури листяних дерев, мертва деревина, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **155**; Бачурина, Мельничук, 2003: **109**;

Бойко, 2008: **154**.

Scorpidium cossonii (Schimp.) Hedenäs — Скорпідіум Коссона

Синоніми: *Drepanocladus intermedius* (Lindb.) Warnst.

Екологія: евтрофні болота, болотисті луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Західне Полісся, Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Льв, Рв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **104**; Бойко, 2008: **155**.

Scorpidium revolvens (Sw. ex anon.) Rubers — Скорпідіум відгорнений

Синоніми: *Drepanocladus revolvens* (Sw.) Warnst.

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **156**; Бачурина, Мельничук, 2003: **106**;

Бойко, 2008: **155**.

Примітка: у визначнику А.С. Лазаренка (1955) цей однодомний вид вказано лише для Карпат. На нашу думку, вказівки *Scorpidium revolvens* для Західного Поділля, Полісся і Лісостепу (Бачурина, Мельничук, 2003; Бойко, 2008; Voiko, 2014) належать до близького дводомного виду *S. cossonii*.

Scorpidium scorpioides (Hedw.) Limpr. — Скорпідіум скорпіоноподібний

Екологія: евтрофні болота.

Поширення: Західне Поділля, Західне Полісся. Вл, Льв, Рв.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **118**; Бойко, 2008: **156**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Родина Leskeaceae Schimp.

Claopodium rostratum (Hedw.) Ignatov — Клаоподіум дзьобатий

Синоніми: *Anomodon rostratus* (Hedw.) Schimp.

Екологія: затінені скелі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **58**; Бойко, 2008: **193**.

Leskea polycarpa Hedw. — Лескея рясноплідна

Екологія: стовбури листяних дерев, рідко — каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **144**; Бачурина, Мельничук, 2003: **42**; Бойко, 2008: **157**.

Родина Pseudoleskeaceae Schimp.

Lescuraea incurvata (Hedw.) E. Lawton — Лескурея зігнута

Синоніми: *Pseudoleskea incurvata* (Hedw.) Loeske

Екологія: каміння, рідко — стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **145**; Бачурина, Мельничук, 2003: **50**; Бойко, 2008: **158**.

Примітка: вказівка цього виду для Скелеватки колишньої Херсонської губернії (Сапегин, 1909) сумнівна і, мабуть, стосується *Leskea polycarpa*.

Lescuraea mutabilis (Brid.) Lindb. ex I. Hagen — Лескурея мінлива

Екологія: стовбури дерев, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **146**; Бачурина, Мельничук, 2003: **49**;

Бойко, 2008: **157**.

Lescuraea patens Lindb. — Лескурея розлога

Синоніми: *Pseudoleskea patens* (Lindb.) Kindb.

Екологія: каміння, скелі у горах.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **146**; Бачурина, Мельничук, 2003: **51**;

Бойко, 2008: **158**.

Lescuraea plicata (Schleich. ex F. Weber & D. Mohr) Broth — Лескурея складчаста

Синоніми: *Ptychodium plicatum* (Schleich.) Schimp.

Екологія: скелі у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **182**; Бачурина, Мельничук, 2003: **228**;

Бойко, 2008: **159**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Lescuraea radicata (Mitt.) Mönk. — Лескурея вкорінлива

Синоніми: *Pseudoleskea radicata* (Mitt.) Macoun & Kindb.

Екологія: скелі у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **146**; Бачурина, Мельничук, 2003: **51**;

Бойко, 2008: **158**.

Lescuraea saviana (De Not.) E. Lawton — Лескурея Саві

Синоніми: *Pseudoleskea saviana* (De Not.) Latzel

Екологія: скелі, каміння, біля основи стовбурів дерев.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **146**; Бачурина, Мельничук, 2003: **51**;

Бойко, 2008: **158**.

Lescuraea saxicola (Schimp.) Molendo — Лескурея наскельна

Синоніми: *Lescuraea mutabilis* var. *saxicola* (Bruch & Schimp.) Nag.

Екологія: силікатні скелі та каміння в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **146**; Бачурина, Мельничук, 2003: **49**;

Бойко, 2008: **157**.

Родина Pseudoleskeellaceae Ignatov & Ignatova

Pseudoleskeella catenulata (Brid. ex Schrad.) Kindb. — Псевдолескеєла ланцюжкова

Екологія: сухі вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Льв, Тр, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **145**; Бачурина, Мельничук, 2003: **47**;

Бойко, 2008: **158**.

Pseudoleskeella nervosa (Brid.) Nyholm — Псевдолескесла жилкувата

Синоніми: *Leskeella incrassata* (Lindb. ex Broth.) Broth., *L. nervosa* (Brid.) Loeske
Екологія: стовбури дерев та каміння в листяних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **144**; Бачурина, Мельничук, 2003: **44**; Бойко, 2008: **159**.

Pseudoleskeella rupestris (Berggr.) Hedenäs & L. Söderstr. — Псевдолескесла скельна

Синоніми: *Leskeella nervosa* var. *rupestris* (Berggr.) Möll.

Екологія: затінені скелі.

Поширення: Карпати. Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **145**; Бачурина, Мельничук, 2003: **44**; Бойко, 2008: **159**.

Pseudoleskeella tectorum (Funck ex Brid.) Kindb. ex Broth. — Псевдолескесла покрівельна

Екологія: вкриті гумусом сухі скелі, зокрема вапнякові.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, Крм, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **145**; Бачурина, Мельничук, 2003: **46**; Бойко, 2008: **159**.

Примітка: для рівнинної частини України встановлений за зборами В.А. Онищенко 1998 р. на г. Маслятин в околицях м. Кременець Тернопільської обл. (Вірченко, 2004).

Родина Thuidiaceae Schimp.

Abietinella abietina (Hedw.) M. Fleisch. — Абіетінела ялицева

Синоніми: *Thuidium abietinum* (Hedw.) Schimp.

Екологія: степові схили, чагарники, узлісся, галявини в світлих лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **149**; Бачурина, Мельничук, 2003: **66**; Бойко, 2008: **160**.

Haplocladium microphyllum (Hedw.) Broth. — Гапнокладіум дрібнолистий

Екологія: стовбури дерев у лісах.

Поширення: Правобережний Лісостеп. Од.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **59**; Бойко, 2008: **157**.

Примітка: за даними бріологічного гербарію Інституту ботаніки НАН України, єдине в Україні місцезнаходження цього виду не у Вінницькій обл. (Бачурина, Мельничук, 2003), а в Одеській обл.: Балтський р-н (колишній Піщанський р-н Молдавської АРСР), ліс «Кишів», 06.11.1936 р., зібрав Б.С. Балковський, визначив А.С. Лазаренко (Вірченко, Попова, 2004).

Pelekium minutulum (Hedw.) Touw — Пелекіум маленький

Синоніми: *Microthuidium minutulum* (Hedw.) Warnst.

Екологія: ґрунт, пні, каміння в листяних і мішаних лісах.

Поширення: Західне Поділля, Західне Полісся. Льв, Рв, Тр.
Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **60**; Бойко, 2008: **160**.

Thuidium assimile (Mitt.) A. Jaeger — Туїдіум подібний

Синоніми: *Thuidium philibertii* Limpr.

Екологія: листяні та мішані ліси, луки і заболочені місця.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **149**; Бачурина, Мельничук, 2003: **65**; Бойко, 2008: **160**.

Thuidium delicatulum (Hedw.) Schimp. — Туїдіум ніжненький

Екологія: листяні та мішані ліси, луки, вологі місця.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **148**; Бачурина, Мельничук, 2003: **64**; Бойко, 2008: **161**.

Thuidium recognitum (Hedw.) Lindb. — Туїдіум визнаний

Екологія: мішані та листяні ліси, узлісся, луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Льв, Рв, Тр, Хрк, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **148**; Бачурина, Мельничук, 2003: **61**; Бойко, 2008: **161**.

Thuidium tamariscinum (Hedw.) Schimp. — Туїдіум тамарисковий

Екологія: ґрунт, мертва деревина, каміння у тинистих лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вл, Зк, ІФ, Крм, Льв, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **149**; Бачурина, Мельничук, 2003: **65**; Бойко, 2008: **161**.

Родина Helodiaceae Ochyra

Helodium blandowii (F. Weber & Mohr) Warnst. — Гелодіум Бландова

Екологія: евтрофні та мезотрофні болота, зарості лелича в горах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вл, ІФ, Кв, Крв, Льв, Рв, См, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **67**; Бойко, 2008: **160**.

Примітка: поширення та еколого-ценотичні особливості *Helodium blandowii* в рівнинній Україні охарактеризовано в статті В.М. Вірченка (1985), в Українських Карпатах — Л.М. Фельбаби-Клушиної (2010). За зборами Г. Ширяєва 1908 р., цей вид встановлено також для Лівобережного Лісостепу (с. Куданівка Лебединського р-ну Сумської обл.). Занесений до Червоної книги України (2009).

Родина Brachytheciaceae Schimp.

Brachythecium trachypodium (Brid.) Ignatov & Huttunen — Брахитеція-струм шорстконіжковий

Синоніми: *Brachythecium trachypodium* (Brid.) Schimp.

Екологія: ґрунт, коріння дерев.

Поширення: Карпати. Льв.

Література: Лазаренко и др., 1971; Бойко, 2008: 172.

Brachythecium velutinum (Hedw.) Ignatov & Huttunen — Брахитеціаструм оксамитовий

Синоніми: *Brachythecium velutinum* (Hedw.) Schimp.

Екологія: ґрунт, окоренки дерев, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 163; Бачурина, Мельничук, 2003: 148;

Бойко, 2008: 172.

Brachythecium albicans (Hedw.) Schimp. — Брахитеціум білуватий

Екологія: трависті схили, остепнені луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 161; Бачурина, Мельничук, 2003: 139;

Бойко, 2008: 168.

Brachythecium campestre (Müll. Hal.) Schimp. — Брахитеціум польовий

Екологія: трависті схили, ґрунт у світлих лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 162; Бачурина, Мельничук, 2003: 141;

Бойко, 2008: 168.

Brachythecium cirrosum (Schwägr.) Schimp. — Брахитеціум вусатий

Синоніми: *Cirriphyllum cirrosum* (Schwägr.) Grout

Екологія: ґрунт, щілини скель.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: 166; Бачурина, Мельничук, 2003: 174;

Бойко, 2008: 169.

Brachythecium geheebii Milde — Брахитеціум Геєба

Синоніми: *Camptothecium geheebii* (Milde) Kindb.

Екологія: кам'янистий ґрунт, стовбури дерев.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: 161; Бачурина, Мельничук, 2003: 136;

Бойко, 2008: 169.

Brachythecium glareosum (Bruch ex Spruce) Schimp. — Брахитеціум ріньовий

Екологія: трависті та кам'янисті схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Зк, ІФ, Крм, Лг, Льв, Мк, Пл, Рв, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: 162; Бачурина, Мельничук, 2003: 140;

Бойко, 2008: 169.

Brachythecium laetum (Brid.) Schimp. — Брахитеціум яскравий

Синоніми: *Brachythecium oxycladum* (Brid.) Jaeg.

Екологія: вапнякові скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **161**; Бачурина, Мельничук, 2003: **140**;
Бойко, 2008: **169**.

Brachythecium mildeanum (Schimp.) Schimp. — Брахитеціум Мільде

Екологія: луки, болота, вологі та мокрі місця.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк,
Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **162**; Бачурина, Мельничук, 2003: **143**;
Бойко, 2008: **169**.

Brachythecium rivulare Schimp. — Брахитеціум струмковий

Екологія: ґрунт та каміння по берегах струмків.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Мк, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв,
Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **163**; Бачурина, Мельничук, 2003: **145**;
Бойко, 2008: **170**.

Brachythecium rutabulum (Hedw.) Schimp. — Брахитеціум коцюбовий

Екологія: ґрунт, окоренки дерев, мертва деревина у вологих місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк,
Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **162**; Бачурина, Мельничук, 2003: **144**;
Бойко, 2008: **170**.

Brachythecium salebrosum (Hoffm. ex F. Weber & D. Mohr) Schimp. — Брахи-теціум шерехатий

Екологія: окоренки дерев, мертва деревина, ґрунт, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс,
Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **161**; Бачурина, Мельничук, 2003: **142**;
Бойко, 2008: **170**.

Brachythecium tommasinii (Sendt. ex Boulay) Ignatov & Huttunen — Брахитеціум Томазіні

Синоніми: *Cirriphyllum tenuinerve* (Lindb.) Wijk & Marg., *C. vaucheri* (Schimp.)
Loeske & Fleisch.

Екологія: затінені вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, Крм, Льв, Тр, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **166**; Бачурина, Мельничук, 2003: **172**;
Бойко, 2008: **171**.

Cirriphyllum crassinervium (Taylor) Loeske & M. Fleisch. — Цирифілум товстожилковий

Екологія: затінені вологі скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Степ, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Льв,
Мк, Рв, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **165**; Бачурина, Мельничук, 2003: **171**;
Бойко, 2008: **165**.

Cirriphyllum piliferum (Hedw.) Grout — Цирифілум волосконосний

Екологія: ґрунт в лісах, затінені трависті місця.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв,
Пл, Рв, См, Тр, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **166**; Бачурина, Мельничук, 2003: **173**;
Бойко, 2008: **165**.

Eurhynchiastrum pulchellum (Hedw.) Ignatov & Huttunen — Евринхіаструм гарненький

Синоніми: *Eurhynchium pulchellum* (Hedw.) Jenn.

Екологія: ґрунт, корені дерев, каміння у затінених місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Мк, Пл, Рв, См, Хрк, Хрс, Чрк, Чрв,
Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **168**; Бачурина, Мельничук, 2003: **154**;
Бойко, 2008: **171**.

Eurhynchium angustirete (Broth.) T.J. Кор. — Евринхіум вузькоклітинний

Екологія: ґрунт, біля основи стовбурів дерев, каміння в лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк,
ІФ, Кв, Крм, Льв, Пл, Рв, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **167**; Бачурина, Мельничук, 2003: **159**;
Бойко, 2008: **163**.

Eurhynchium striatum (Hedw.) Schimp. — Евринхіум складчастий

Екологія: біля основи стовбурів дерев, ґрунт, каміння в лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **167**; Бачурина, Мельничук, 2003: **157**;
Бойко, 2008: **163**.

Homalothecium aureum (Spruce) H. Rob. — Гомалотеціум золотистий

Екологія: ґрунт у степу.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Партька, 2005; Бойко, 2008: **172**.

Homalothecium lutescens (Hedw.) H. Rob. — Гомалотеціум жовтавий

Синоніми: *Camptothecium lutescens* (Hedw.) Schimp.

Екологія: сухі трависті схили, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днп, Днц,
Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **160**; Бачурина, Мельничук, 2003: **135**;
Бойко, 2008: **172**.

Homalothecium philippeanum (Spruce) Schimp. — Гомалотеціум Філіппе

Екологія: сухі вапняки, вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Лісостеп, Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Од, Рв,
Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **160**; Бачурина, Мельничук, 2003: **131**;
Бойко, 2008: **173**.

Homalothecium sericeum (Hedw.) Schimp. — Гомалотеціум шовковистий

Екологія: затінені скелі, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **159**; Бачурина, Мельничук, 2003: **130**; Бойко, 2008: **173**.

Kindbergia praelonga (Hedw.) Ochyra — Кіндбергія предовга

Синоніми: *Eurhynchium praelongum* (Hedw.) Schimp.

Екологія: ґрунт, корені дерев, каміння у затіненних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрс, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **166**; Бачурина, Мельничук, 2003: **155**; Бойко, 2008: **166**.

Oxyrrhynchium hians (Hedw.) Loeske — Оксирінхіум зяючий

Синоніми: *Eurhynchium hians* (Hedw.) Sande Lac.

Екологія: ґрунт, корені дерев у затіненних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **166**; Бачурина, Мельничук, 2003: **160**; Бойко, 2008: **165**.

Oxyrrhynchium schleicheri (R. Hedw.) Röhl — Оксирінхіум Шляйхера

Синоніми: *Eurhynchium schleicheri* (R. Hedw.) Milde

Екологія: вапнистий ґрунт, вапняки.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **167**; Бачурина, Мельничук, 2003: **161**; Бойко, 2008: **165**.

Oxyrrhynchium speciosum (Brid.) Warnst. — Оксирінхіум прекрасний

Синоніми: *Eurhynchium speciosum* (Brid.) Jur.

Екологія: мокрі скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Західне Полісся, Степ, Крим. Зк, Крм, Лв, Рв, Тр, Хрс.

Література: Зеров, Партика, 1975: **167**; Бачурина, Мельничук, 2003: **160**; Бойко, 2008: **166**.

Palamocladium euchloron (Müll. Hal.) Wijk & Marg. — Паламокладіум справжньо-зелений

Синоніми: *Pleuropus euchloron* (Bruch) Broth.

Екологія: затінені скелі в листяних і мішаних лісах.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **136**; Партька, 2005; Бойко, 2008: **162**.

Примітка: вперше для Криму та України наведений М.П. Слободяном (1969) з хр. Агармиш в околицях м. Старий Крим Кіровського р-ну. Проте вперше знайдений був на півострові ще Д.К. Зеровим у 1956 р. у Кримському ПЗ (Партика, Вірченко, 2016). Вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Plasteurhynchium meridionale (Schimp.) M. Fleisch. — Пластеврінхіум південний

Синоніми: *Eurhynchium striatum* var. *meridionale* Schimp.

Екологія: вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Крим. Чрв, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **167**; Бачурина, Мельничук, 2003: **159**;

Бойко, 2008: **162**.

Plasteurhynchium striatulum (Spruce) M. Fleisch. — Пластеврінхіум слабо-складчастий

Синоніми: *Eurhynchium striatulum* (Spruce) Schimp., *Isothecium flescens* (Brid.) Mönk.

Екологія: затінені вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Правобережний Лісостеп, Крим. Зк, ІФ, Крм, Хм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **143**; Бачурина, Мельничук, 2003: **161**;

Бойко, 2008: **162**.

Примітка: в рівнинній Україні вперше зібраний у ландшафтному заказнику «Кармелюкова гора» в околицях с. Привороття Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл. (Вірченко, 2004).

Pseudoscleropodium purum (Hedw.) M. Fleisch. — Псевдосклероподіум чистий

Синоніми: *Scleropodium purum* (Hedw.) Limpr.

Екологія: ґрунт і каміння у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Ль, Пл, Рв, См, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **165**; Бачурина, Мельничук, 2003: **152**;

Бойко, 2008: **162**.

Rhynchostegiella tenella (Dicks.) Limpr. — Ринхостегієсла ніжненька

Екологія: сухі вапнякові скелі, каміння.

Поширення: Лівобережний Степ, Крим. Днц, Зп, Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **169**; Бойко, 2008: **164**.

Rhynchostegium confertum (Dicks.) Schimp. — Ринхостегієум скупчений

Екологія: затінені скелі.

Поширення: Західне Поділля. Ль.

Література: Бойко, 2008: **163**.

Примітка: для України вперше наведений у «Визначнику листяних мохів УСРР» (Лазаренко, 1936). Однак у другому виданні визначника (Лазаренко, 1955) зазначено, що цей вид в Україні не знайдено. Те саме повторено у «Флорі мохів України» (Бачурина, Мельничук, 2003). Проте львівські бріологи знову вказують *Rhynchostegium confertum* для України (Рабик, Данилків, 2004; Рагуліна, Кузярін, 2014).

Rhynchostegium megapolitanum (Blandow ex F. Weber & D. Mohr) Schimp. — Ринхостегієум мекленбурзький

Екологія: відкриті трависті місця, освітлені чагарники.

Поширення: Карпати, Правобережний Степ, Крим. Зк, Крм, Мк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **168**; Бачурина, Мельничук, 2003: **166**;

Бойко, 2008: **164**; Shyrgaieva et al., 2021.

Rhynchostegium murale (Hedw.) Schimp. — Ринхостегіум муровий

Екологія: затінені скелі, каміння, мури.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Зк, ІФ, Кв, Крм, Льв, Од, Тр, Хрс, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **169**; Бачурина, Мельничук, 2003: **167**; Бойко, 2008: **164**.

Rhynchostegium riparioides (Hedw.) Cardot — Ринхостегіум прибережний

Екологія: мокрі скелі, каміння у воді.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Рв, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **168**; Бачурина, Мельничук, 2003: **164**; Бойко, 2008: **163**.

Rhynchostegium rotundifolium (Scop. ex Brid.) Schimp. — Ринхостегіум округлолистий

Екологія: затінені скелі, каміння.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **169**; Бачурина, Мельничук, 2003: **165**; Бойко, 2008: **164**.

Sciuro-hypnum curtum (Lindb.) Ignatov — Сціурогіпнум короткий

Синоніми: *Brachythecium curtum* (Lindb.) Limpr., *B. starkei* var. *explanatum* (Brid.) Mönk.

Екологія: корені дерев, мертва деревина, ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **148**; Бойко, 2008: **166**.

Примітка: частина зразків із території України, наведена О.І. Висоцькою (1984) та іншими авторами як *Sciuro-hypnum starkei*, належить до *S. curtum*.

Sciuro-hypnum flotowianum (Sendtn.) Ignatov & Huttunen — Сціурогіпнум Флотова

Синоніми: *Cirriphyllum reichenbachianum* (Huebener) Wijk & Margad., *C. velutinoides* (Bruch) Loeske & Fleisch.

Екологія: затінені скелі, каміння, біля основи стовбурів дерев.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **165**; Бачурина, Мельничук, 2003: **170**; Бойко, 2008: **166**.

Sciuro-hypnum plumosum (Hedw.) Ignatov & Huttunen — Сціурогіпнум перистий

Синоніми: *Brachythecium plumosum* (Hedw.) Schimp.

Екологія: каміння, мертва деревина, ґрунт у мокрих місцях.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Західне Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **163**; Бачурина, Мельничук, 2003: **151**; Бойко, 2008: **167**.

Sciuro-hypnum populeum (Hedw.) Ignatov & Huttunen — Сціурогіпнум тополевий

Синоніми: *Brachythecium populeum* (Hedw.) Schimp.

Екологія: силікатне каміння, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Ль, Од, Пл, Рв, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **164**; Бачурина, Мельничук, 2003: **150**;

Бойко, 2008: **167**.

Sciuro-hypnum reflexum (Starke) Ignatov & Huttunen — Сціурогіпнум відігнутий

Синоніми: *Brachythecium reflexum* (Starke) Schimp.

Екологія: окоренки дерев, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Пл, Од, См, Хрк, Хм, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **165**; Бачурина, Мельничук, 2003: **147**;

Бойко, 2008: **167**.

Sciuro-hypnum starkei (Brid.) Ignatov & Huttunen — Сціурогіпнум Штарке

Синоніми: *Brachythecium starkei* (Brid.) Schimp.

Екологія: ґрунт, окоренки дерев, мертва деревина в лісах.

Поширення: Карпати, Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Ль, Хрс, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **165**; Бачурина, Мельничук, 2003: **147**;

Бойко, 2008: **168**.

Примітка: за даними О.І. Висоцької (1984), цей вид трапляється в Українських Карпатах і подібний до *Sciuro-hypnum curtum*. Однак за даними російських бріологів (Ignatov, Milyutina, 2007), *S. starkei* має довгу жилку і за цією ознакою більш подібний до *Kindbergia praelonga*.

Scleropodium touretii (Brid.) L.F. Koch — Склероподіум Тоурета

Екологія: ґрунт в грабниниковому лісі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Kuznetsova et al., 2020.

Примітка: вперше для Криму встановлений у 2019 р. з г. Аюдаг в околицях смт Партеніт (В.Е. Федосов, О.І. Кузнецова).

Scorpiurium circinatum (Bruch) M. Fleisch. & Loeske — Скорпіуриум завитий

Екологія: затінене вапнякове каміння, тріщини скель, ґрунт.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **163**; Партька, 2005; Бойко, 2008: **162**.

Родина Нурнасеае Schimp.

Нурнум андо A.J.E. Sm. — Гіпнум Андо

Синоніми: *Hypnum mammilatum* (Brid.) Loeske

Екологія: стовбури і окоренки дерев.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Рв, Чрв.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **221**; Бойко, 2008: **176**.

Нурнум кипарисовий Hedw. — Гіпнум кипарисовий

Екологія: стовбури дерев, каміння, мертва деревина, ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,

Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Ль, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **179**; Бачурина, Мельничук, 2003: **220**;
Бойко, 2008: **176**.

Hypnum jutlandicum Holmen & E. Warncke — Гіпнум ютландський

Екологія: ґрунт, коріння дерев, мертва деревина.

Поширення: Західне Полісся. Вл.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **222**; Бойко, 2008: **177**.

Родина Callicladiaceae Jan Kučera & Ignatov

Callicladium haldanianum (Grev.) H.A. Czum — Калікладіум Гальдани

Синоніми: *Heterophyllum haldanianum* (Grev.) Fleish.

Екологія: окоренки дерев, пні, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Днп, Днц,
Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Лг, Лв, Од, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **176**; Бачурина, Мельничук, 2003: **204**;

Бойко, 2008: **173**.

Callicladium imponens (Hedw.) Hedenäs, Schlesak & D. Quandt — Калікладіум розчепірений

Синоніми: *Hypnum imponens* Hedw.

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Західне Полісся. Жт, Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **179**; Бачурина, Мельничук, 2003: **218**;

Бойко, 2008: **177**.

Примітка: низку зразків цього виду з території України, зокрема Криму, визначено помилково, вони належать до *Hypnum cupressiforme*. З упевненістю *Callicladium imponens* встановлено за зборами Д.К. Зерова у 1929 р. для Олевського р-ну Житомирської обл. (Вірченко, Орлов, 2009).

Родина Taxiphyllaceae Ignatov

Taxiphyllum wissgrillii (Garov.) Wijk & Margad. — Таксифілум Вісґріла

Синоніми: *Taxiphyllum depressum* (Bruch) Reim., *Isopterygium depressum* (Brid.) Mitt.

Екологія: затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днц,
Жт, Зк, ІФ, Крв, Крм, Лв, Тр, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **170**; Бачурина, Мельничук, 2003: **179**;

Бойко, 2008: **179**.

Родина Pylaisiadelphaceae Goffinet & W.R. Buck

Heterophyllum nemorosum (W.D.J. Koch ex Brid.) Kindb. — Гетерофіліум дібровний

Синоніми: *Heterophyllum affine* (Hook.) M. Fleisch.

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Лв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **176**; Бачурина, Мельничук, 2003: **203**;

Бойко, 2008: **187**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009).

Platygyrium repens (Brid.) Schimp. — Платигірій повзучий

Екологія: стовбури, пні листяних дерев, рідше — каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **176**; Бачурина, Мельничук, 2003: **207**; Бойко, 2008: **188**.

Родина Jocheniaceae Jan Kučera & Ignatov

Jochenia pallescens (Hedw.) Hedenäs, Schlesak & D. Quandt — Йохенія блідувата

Синоніми: *Hypnum pallescens* (Hedw.) P. Beauv., *H. reptile* Michx.

Екологія: стовбури дерев, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **178**; Бачурина, Мельничук, 2003: **211**; Бойко, 2008: **177**.

Родина Stereodontaceae Hedenäs, Schlesak & D. Quandt

Stereodon callichrous (Brid.) Lindb. — Стереодон барвистий

Синоніми: *Hypnum callichroum* Brid.

Екологія: вологий ґрунт, каміння, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Лв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **178**; Бачурина, Мельничук, 2003: **223**; Бойко, 2008: **176**.

Stereodon hamulosus (Schimp.) Lindb. — Стереодон гачкуватий

Синоніми: *Hypnum hamulosum* Schimp.

Екологія: вологі сланці, щілини скель.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **179**; Бачурина, Мельничук, 2003: **223**; Бойко, 2008: **177**.

Stereodon pratensis (W.D.J. Koch ex Spruce) Warnst. — Стереодон лучний

Синоніми: *Hypnum pratense* W.D.J. Koch ex Spruce, *Breidleria pratensis* (Rabenh.) Loeske

Екологія: краї боліт, заболочені луки.

Поширення: Карпати, Правобережне Полісся. Зк, ІФ, Кв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **180**; Бачурина, Мельничук, 2003: **217**; Бойко, 2008: **173**.

Примітка: вперше для рівнинної України встановлений за зборами Д.К. Зерова 1923 р. з околиць м. Київ (Вірченко, 1991).

Родина Pylaisiaceae Schimp.

Buckia vaucheri (Lesq.) D. Rios, M.T. Gallego & J. Guerra — Букія Воше

Синоніми: *Hypnum vaucheri* Lesq.

Екологія: вапняки, крейда, гіпс.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Степ, Крим. Зк, ІФ, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Тр, Хрк, Хрс, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **180**; Бачурина, Мельничук, 2003: **217**; Бойко, 2008: **178**.

Calliergonella cuspidata (Hedw.) Loeske — Калієргонела загострена

Екологія: евтрофні болота, болотисті луки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **159**; Бачурина, Мельничук, 2003: **127**; Бойко, 2008: **174**.

Calliergonella lindbergii (Mitt.) Hedenäs — Калієргонела Ліндберга

Синоніми: *Hypnum arcuatum* Lindb., *H. lindbergii* Mitt., *Breidleria arcuata* (Lindb.) Loeske

Екологія: болота, луки, галявини у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Рв, См, Тр, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **180**; Бачурина, Мельничук, 2003: **214**; Бойко, 2008: **174**.

Homomallium incurvatum (Schrad. ex Brid.) Loeske — Гомомаліум скривлений

Екологія: скелі та каміння, рідко — стовбури дерев у лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Днц, Зк, ІФ, Крм, Лг, Лв, Рв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **177**; Бачурина, Мельничук, 2003: **206**; Бойко, 2008: **175**.

Примітка: вказівки цього виду для м. Київ (Покровский, 1892; Бойко, 2011) є помилковими.

Pseudohygrohypnum fertile (Sendtn.) Jan Kučera & Ignatov — Псевдогігрогіп-
нум плідючий

Синоніми: *Hypnum fertile* Sendtn.

Екологія: мертва деревина, пні, ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Зк, ІФ, Лв, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **177**; Бачурина, Мельничук, 2003: **212**; Бойко, 2008: **177**.

Примітка: зразки цього виду з Олевського р-ну Житомирської обл. (Бачурина, Мельничук, 2003) визначено помилково, вони належать до *Callicladium imronens* (Вірченко, Орлов, 2009).

Ptilium crista-castrensis (Hedw.) De Not. — Птиліум гребінчастий

Екологія: ґрунт у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **180**; Бачурина, Мельничук, 2003: **224**; Бойко, 2008: **178**.

Pylaisia polyantha (Hedw.) Schimp. — Пілезія багатоквіта

Екологія: стовбури листяних дерев, мертва деревина, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **177**; Бачурина, Мельничук, 2003: **209**; Бойко, 2008: **179**.

Roaldia revoluta (Mitt.) P.E.A.S. Câmara & M. Carvalho-Silva — Роалдія відгорнена

Синоніми: *Hypnum revolutum* (Mitt.) Lindb.

Екологія: ґрунт на скелях.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **180**; Бачурина, Мельничук, 2003: **219**;

Бойко, 2008: **178**.

Родина Hylocomiaceae M. Fleisch.

Hylocomiadelphus triquetrus (Hedw.) Ochyra & Stebel — Гілокоміадельфус трикутний

Синоніми: *Rhytidiadelphus triquetrus* (Hedw.) Warnst.

Екологія: ґрунт у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Рв, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **183**; Бачурина, Мельничук, 2003: **232**;

Бойко, 2008: **182**.

Hylocomiastrum pyrenaicum (Spruce) M. Fleisch. — Гілокоміаструм піренейський

Синоніми: *Hylocomium pyrenaicum* (Spruce) Lindb.

Екологія: затінені скелі, корені дерев, ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **184**; Бачурина, Мельничук, 2003: **236**;

Бойко, 2008: **180**.

Hylocomiastrum umbratum (Hedw.) M. Fleisch. — Гілокоміаструм тіньовий

Синоніми: *Hylocomium umbratum* (Hedw.) Schimp.

Екологія: ґрунт, затінене каміння, мертва деревина в лісах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **184**; Бачурина, Мельничук, 2003: **237**;

Бойко, 2008: **180**.

Hylocomium splendens (Hedw.) Schimp. — Гілокоміум блискучий

Екологія: ґрунт у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **185**; Бачурина, Мельничук, 2003: **238**;

Бойко, 2008: **180**.

Loeskeobryum brevirostre (Brid.) M. Fleisch. — Лескеобріум короткодзьобий

Синоніми: *Hylocomium brevirostre* (Brid.) Schimp.

Екологія: скелі та каміння, біля основи стовбурів дерев.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, Партика, 1975: **182**; Бачурина, Мельничук, 2003: **235**;

Бойко, 2008: **181**.

Pleurozium schreberi (Willd. ex Brid.) Mitt. — Плевроціум Шребера

Екологія: ґрунт у хвойних і мішаних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **175**; Бачурина, Мельничук, 2003: **200**;
Бойко, 2008: **181**.

Rhytidiadelphus loreus (Hedw.) Warnst. — Ритідіадельфус ремінний

Екологія: ґрунт, скелі, каміння в лісах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **183**; Бачурина, Мельничук, 2003: **232**;
Бойко, 2008: **181**.

Rhytidiadelphus squarrosus (Hedw.) Warnst. — Ритідіадельфус відстовбурчений

Екологія: вологі трависті місця, чагарники, ліси, парки.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв,
Лв, Рв, См, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **183**; Бачурина, Мельничук, 2003: **233**;
Бойко, 2008: **181**.

Rhytidiadelphus subpinnatus (Lindb.) T.J. Кор. — Ритідіадельфус майжеперистий

Синоніми: *Rhytidiadelphus calvescens* (Wils.) Broth.

Екологія: вологий ґрунт у лісах, по берегах річок і потоків.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **184**; Бачурина, Мельничук, 2003: **234**;
Бойко, 2008: **182**.

Родина Rhytidiaceae Broth.

Rhytidium rugosum (Hedw.) Kindb. — Ритідіум зморшкуватий

Екологія: ґрунт і скелі у хвойних лісах у горах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Тр, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **182**; Бачурина, Мельничук, 2003: **230**;
Бойко, 2008: **182**.

Родина Entodontaceae Kindb.

Entodon concinnus (De Not.) Paris — Ентодон стрункий

Синоніми: *Entodon orthocarpus* (Brid.) Lindb.

Екологія: сухі вапнякові скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Правобережний Лісостеп, Крим. Вн, Зк,
ІФ, Крм, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **175**; Бачурина, Мельничук, 2003: **199**;
Бойко, 2008: **187**.

Родина Leucodontaceae Schimp.

Leucodon sciuroides (Hedw.) Schwägr. — Левкодон білячий

Екологія: стовбури листяних дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл,
Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк,
Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **139**; Бачурина, Мельничук, 2003: **13**;
Бойко, 2008: **188**.

Nogopterium gracile (Hedw.) Crosby & W.R. Buck — Ногоптеріум стрункий

Синоніми: *Pterogonium gracile* (Hedw.) Sm.

Екологія: освітлені скелі, кам'янисті схили, рідко — кора дерев.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **16**; Партька, 2005; Бойко, 2008: **189**.

Примітка: вперше для Криму наведений за зборами М.І. Котова і Є.Д. Карнаух 1947 р. з г. Карагач в околицях Карадазької біологічної станції (Бачурина, 1954). Вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Родина Antitrichiaceae Ignatov & Ignatova

Antitrichia curtispindula (Hedw.) Brid. — Антитрихія короткозвисла

Екологія: стовбури листяних дерев, затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Західне Полісся, Крим. Жт, Зк, ІФ, Крм, Льв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **139**; Бачурина, Мельничук, 2003: **14**; Бойко, 2008: **188**.

Родина Neckeraceae Schimp.

Alleniella besseri (Lob.) S. Olsson, Enroth & D. Quandt — Аленієла Бессера

Синоніми: *Neckera besseri* (Lob.) Jur., *Homalia besseri* Lobarz.

Екологія: затінене каміння, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лг, Льв, Мк, Рв, Тр, Хрс, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **142**; Бачурина, Мельничук, 2003: **24**; Бойко, 2008: **189**.

Alleniella complanata S. Olsson, Enroth & D. Quandt — Аленієла сплющена

Синоніми: *Neckera complanata* (Hedw.) Huebener

Екологія: стовбури листяних дерев, затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Льв, Мк, Рв, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **141**; Бачурина, Мельничук, 2003: **23**; Бойко, 2008: **190**.

Exsertotheca crispa (Hedw.) S. Olsson, Enroth & D. Quandt — Ексертотека кучерява

Синоніми: *Neckera crispa* Hedw.

Екологія: стовбури листяних дерев, затінені скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **141**; Бачурина, Мельничук, 2003: **22**; Бойко, 2008: **190**.

Homalia trichomanoides (Hedw.) Brid. — Гомалія трихоманоподібна

Екологія: стовбури листяних дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **139**; Бачурина, Мельничук, 2003: **26**; Бойко, 2008: **189**.

Leptodon smithii (Hedw.) F. Weber & D. Mohr — Лептодон Сміта

Екологія: скелі, каміння, рідко — стовбури дерев.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **18**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **191**.

Neckera menziesii Drumm. — Некера Мензіса

Синоніми: *Metaneckera menziesii* (Drumm.) Steere

Екологія: затінені скелі в лісах.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Бачурина, Мельничук, 2003: **20**; Партыка, 2005; Бойко, 2008: **190**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (1996, 2009).

Neckera pennata Hedw. — Некера периста

Екологія: кора листяних дерев, рідко — скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Жт, Зк, ІФ, Крв, Крм, Лв, Од, Рв, См, Хм, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **140**; Бачурина, Мельничук, 2003: **20**; Бойко, 2008: **190**.

Neckera pumila Hedw. — Некера карликова

Екологія: кора листяних і хвойних дерев, рідко — скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **140**; Бачурина, Мельничук, 2003: **22**; Бойко, 2008: **190**.

Примітка: до наших досліджень вид був відомий в Україні лише з двох місцезнаходжень у Карпатах (Бачурина, Мельничук, 2003). У 1996 р. *Neckera pumila* знайдено на Закарпатті в НПП «Синевир», згодом — в шести пунктах Жорнавського, Бистрицького і Лютянського лісництв РЛП «Стужиця» (Вірченко, 1999).

Pseudanomodon attenuatus (Hedw.) Ignatov & Fedosov — Псевданомодон стоншений

Синоніми: *Anomodon attenuatus* (Hedw.) Huebener

Екологія: затінені стовбури листяних дерев, скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **147**; Бачурина, Мельничук, 2003: **58**; Бойко, 2008: **192**.

Thamnobryum alopecurum (Hedw.) Gangulee — Тамнобріум лисохвостий

Синоніми: *Thamnium alopecurum* (Hedw.) Bruch & Schimp.

Екологія: затінені скелі, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Крм, Лв, Рв, Тр, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **142**; Бачурина, Мельничук, 2003: **29**; Бойко, 2008: **191**.

Примітка: вказівка цього виду для м. Київ (Покровський, 1892) є помилковою і стосується *Climacium dendroides* (Лазаренко, 1936; Вірченко, 1990). Помилково також вказаний для урочища Заливки ПЗ «Розточчя». На Українському Поліссі встановлений для Надслучанського РЛП (Вірченко, 2007) і Древянського ПЗ.

Thamnobryum neckeroides (Hook.) E. Lawton — Тамнобріум некероподібний

Екологія: вкриті гумусом скелі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Ignatova, Ignatov, 2011.

Примітка: вперше для України встановлений за зборами 1991 р. з Угольської ділянки Карпатського біосферного заповідника (Ignatova, Ignatov, 2011).

Родина Heterocladiellaceae Ignatov & Fedosov

Heterocladiella dimorpha (Brid.) Ignatov & Fedosov — Гетерокладіела диморфна

Синоніми: *Heterocladium dimorphum* (Brid.) Schimp.

Екологія: затінені скелі, біля основи стовбурів дерев.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **146**; Бачурина, Мельничук, 2003: **54**;

Бойко, 2008: **179**.

Родина Lembophyllaceae Broth.

Heterocladium heteropterum (Brid.) Schimp. — Гетерокладіум різнокрилий

Екологія: затінені вологі скелі, щілини скель.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **147**; Бачурина, Мельничук, 2003: **54**;

Бойко, 2008: **180**.

Isothecium alopecuroides (Lam. ex Dubois) Isov. — Ізотецій лисохвостовий

Синоніми: *Isothecium myurum* Brid.

Екологія: стовбури дерев, мертва деревина, каміння в листяних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Льв, Пл, Рв, Тр, Хрк, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **142**; Бачурина, Мельничук, 2003: **31**;

Бойко, 2008: **191**.

Isothecium holtii Kindb. — Ізотецій Голта

Синоніми: *Isothecium myosuroides* var. *rivulare* (Holt.) Podp.

Екологія: затінені вологі скелі.

Поширення: Карпати. Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **143**; Бачурина, Мельничук, 2003: **33**;

Бойко, 2008: **191**.

Isothecium myosuroides Brid. — Ізотецій мишачохвостовий

Екологія: затінені вологі скелі.

Поширення: Карпати, Західне Полісся. Зк, ІФ, Рв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **143**; Бачурина, Мельничук, 2003: **32**;

Бойко, 2008: **192**.

Примітка: в рівнинній частині України вперше знайдений на території Надслучанського РЛП в околицях смт Соснове Березнівського р-ну Рівненської обл. (Вірченко, 2007).

Родина Myuriaceae M. Fleisch.

***Stenidium molluscum* (Hedw.) Mitt.** — Ктенідіум м'який

Екологія: затінені вапнякові скелі, вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **181**; Бачурина, Мельничук, 2003: **226**;
Бойко, 2008: **175**.

Родина Anomodontaceae Kindb.

***Anomodon longifolius* (Schleich. ex Brid.) Hartm.** — Аномодон довголистий

Екологія: затінені скелі, стовбури листяних дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **147**; Бачурина, Мельничук, 2003: **58**;
Бойко, 2008: **192**.

***Anomodon rugelii* (Müll. Hal.) Keissl.** — Аномодон Ругеля

Екологія: затінені скелі, каміння, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Хм, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **147**; Бачурина, Мельничук, 2003: **56**;
Бойко, 2008: **193**.

***Anomodon viticulosus* (Hedw.) Hook. & Taylor** — Аномодон вусатий

Екологія: затінені скелі, каміння, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, Партика, 1975: **147**; Бачурина, Мельничук, 2003: **57**;
Бойко, 2008: **193**.

1.3. ВИЛУЧЕНІ ТА СУМНІВНІ ТАКСОНИ МОХІВ

***Atractylocarpus alpinus* (Schimp. ex Milde) Lindb.**

Для України вказаний з околиць с. Вільхівка Іршавського р-ну Закарпатської обл. (Шляков, 1985). Ми встановили, що цей зразок, дублет якого зберігається в бріологічному гербарії Інституту ботаніки НАН України (KW-ВМ, № 1117), визначено помилково, насправді це *Dicranella heteromalla* (Вірченко, 1992; Ignatov et al., 2006).

***Atrichum crispulum* Schimp. ex Besch.**

Синонім: *Atrichum undulatum* var. *minor* (Hedw.) Web. & Mohr.

Вид, виділений з *Atrichum undulatum* s. l. на основі морфологічних і каріологічних відмінностей (Лазаренко и др., 1971). Однак ні в чеклісті мохів колишнього СРСР (Ignatov et al., 2006), ні в чеклісті Європи (Hodgetts et al., 2020) цей таксон не згадується.

***Aulacomnium arenopaludosum* Boiko**

Описаний для науки з Миколаївської та Херсонської областей (Бойко, 2010a). На півдні Російської Федерації трапляються дрібні рослини *Aulacomnium pa-*

lustre, що ростуть на мертвій деревині (Игнатов, Игнатова, 2003). Можливо, *A. arenopaludosum* — це також пригнічена форма *A. palustre* у посушливих умовах степової зони України. У чеклісті Європи (Hodgetts et al., 2020) відсутній.

Bucklandiella affinis (F. Weber & D. Mohr) Bednarek-Ochyra & Ochyra

Синонім: *Racomitrium affine* (F. Weber & D. Mohr) Lindb.

Ми дослідили 10 зразків *Racomitrium affine*, які зберігаються в KW-ВМ і LW (колекція Р. Вільчека). Усі ці матеріали визначено помилково, вони належать до *Bucklandiella sudetica* чи *Grimmia* spp. Отже, наявність цього виду в Україні потребує підтвердження.

Campylostelium strictum Solms

Південноокеанічно-монтанний вид, поширений у Європі (Португалія, Іспанія, Італія, Франція), Північній Африці, на Канарських островах і Мадейрі (Duell, 1984). На думку українських бріологів (А.С. Лазаренка, К.О. Уличної, В.М. Мельничука), вказівка цього виду Т. Штефуряком (Stefureas, 1936) для Чернівецької обл. стосується близького *Campylostelium saxicola*. В останнього виду старі коробочки бувають повздовжньоскладчастими і ніжка спорогона з часом може випрямлятися, через ці ознаки *C. saxicola* особливо схожий на *C. strictum* (Улична, 1956).

Ceratodon conicus (Hampe) Lindb.

Синонім: *Ceratodon purpureus* var. *conicus* (Hampe) Husn.

За довжиною жилки листків гаметофіта визначений для гранітів по р. Случ біля с. Більчаки Березнівського р-ну Рівненської обл. (Цигель та ін., 1987). Однак, за даними А.Д.Е. Сміт (Smith, 2004), це кальцефільний вид і його з певністю можна визначити за коробочкою. Отже, наявність *C. conicus* в Україні потребує підтвердження.

Dicranum fragilifolium Lindb.

Зразок *Dicranum fragilifolium* зібрано 10.07.1963 р. у сосновому лісі на Нікітській яйлі в Криму і визначено 1994 р. Л.Я. Партикою (KW-ВМ, № 2326). Пізніше ми перевизначили його як *D. tauricum*.

Encalypta longicolla Bruch

Вид наводив для г. Близниця хр. Свидовець Закарпатської обл. чеський геоботанік М. Малох (Maloch, 1933). Він відомий в Австрії, Німеччині, Франції, Швеції та інших країнах Європи, Азії і Північної Америки (Duell, 1984). На нашу думку, вказівка для України цього аркто-альпійського виду, не знайденого в Західних і Південних Карпатах, потребує підтвердження.

Fissidens marginatulus Meln.

Таксон описаний у статті «Новий та рідкий види роду *Fissidens* Hedw. у флорі України» (Мельничук, 1959а). Вказаний для Карпат, Полісся, Лісостепу та Криму (Бачурина, Мельничук, 1987; Партька, 2005). За сучасними таксономічними уявленнями зводиться у синоніми *Fissidens viridulus* (Hill et al., 2006).

Grimmia fuscolutea Hook.

Синонім: *Grimmia apiculata* Hornsch.

Для України наводили з місцезнаходжень у Закарпатській (г. П'єтрос) та Чернівецькій (околиці с. Виженка) областях. Як встановив В.М. Мельничук (1959б), зра-

зок М.П. Слободяна з г. П'єтрос визначено помилково, він належить до *Grimmia hartmanii*. На думку В.М. Мельничука (1959б), вказівка Т. Штефурыка (Stefureas, 1936) щодо зростання високогірного виду *Grimmia fuscolutea* в околицях с. Виженка на висотах 500 м над рівнем моря (над р. м.) дуже сумнівна.

Grimmia longirostris Hook.

Без зазначення точного місцезнаходження цей таксон наведено для України в «Списку мохів Східної Європи ...» (Ignatov et al., 2006). У другому виданні «Чекліста ...» (Boiko, 2014) М.Ф. Бойко помилково включає до *Grimmia longirostris* інший вид *G. ovalis*. Таким чином, наявність в нашій країні *G. longirostris* потребує підтвердження.

Grimmia ramondii (Lam. & DC.) Margad.

Синоніми: *Grimmia patens* Hornsch., *Dryptodon patens* (Hedw.) Brid.
Щодо *Grimmia ramondii* В.М. Мельничук (1959б) зазначав: «В УРСР невідомий. Помилково наводиться для Закарпатської та Станіславської областей». Пізніше його вказували для хр. Чорногора без зазначення точного місцезнаходження (Boros, Vajda, 1968—1969). Наявність в Україні потребує підтвердження.

Hygroamblystegium vallis-clausae (Brid.) Ochyra

У бріологічному гербарії KW-ВМ зберігається низка зразків з Криму, визначених Л.Я. Партикою як *Hygroamblystegium tenax*. У 1986 р. Р. Охира перевизначив їх як *H. vallis-clausae*. А.Д.Е. Сміт (Smith, 2004) вважав подібні форми фенотипічними варіантами *Cratoneuron filicinum*.

Leskeella incrassata (Lindb. ex Broth.) Broth.

Цей понтично-монтанний вид, відомий на Кавказі і в Туреччині, вказувався для Українських Карпат (Stefureas, 1936) і Криму (Абрамова, Абрамов, 1952). Вказівку Т. Штефурыка А.С. Лазаренко (1955) вважав сумнівною, а К.О. Улична (1956) — помилковою. Вказівка А.Л. Абрамова і І.І. Абрамової (1952) також сумнівна, бо в їх статті вид наводиться для Криму без конкретного місцезнаходження. Слід додати, що в європейському чеклісті мохів *Leskeella incrassata* зводиться у синоніми *Pseudoleskeella nervosa* (Hill et al., 2006).

Leucodon immersus Lindb.

Для України наводився А.О. Сапегіним (1909) з Кіровоградської та Дніпропетровської областей. На думку А.С. Лазаренка (1955), ці вказівки, мабуть, помилкові. І справді, цей понтично-монтанний вид відомий лише з Греції, Туреччини та Кавказу (Duell, 1985). В Україні він міг би трапитись у Криму, але багаторічні дослідження Л.Я. Партики не підтверджують це припущення. *Leucodon immersus* не знайшли у Правобережному Лісостепу (Вирченко, 1989), а також у степовій зоні (Бойко, 2009), тому слід вважати, що вищезгадані вказівки А.О. Сапегіна стосуються подібного (особливо в стерильному стані) виду *L. sciuroides*.

Niphotrichum ericoides (Brid.) Bedn.-Ochyra & Ochyra

Синонім: *Racomitrium canescens* var. *ericoides* (Hedw.) Hampe
Жодного зразка цього виду ми не виявили у переглянутому матеріалі *Racomitrium canescens* s. l. з Карпат, що зберігається в бріологічному гербарії KW-ВМ.

Niphotrichum ericoides вказували також для Криму (Улична, 1978a), але в монографії Л.Я. Партики (Партыка, 2005) він не наводиться для півострова.

Pohlia andrewsii J. Shaw

Pohlia andrewsii вказано для України російськими бріологами (Ignatov, Afonina, 1992). У наступних узагальнювальних публікаціях (Чернядьєва, 1997; Ignatov et al., 2006) ці відомості не повторювалися щодо нашої країни, тому цей вид слід вилучити зі складу бріофлори України (Вірченко, 2010).

Pohlia sphagnicola (Bruch & Schimp.) Broth.

У публікації геоботаніка І.М. Григори (1958) у складі бріофлори оліготрофних боліт Рівненщини вказано *Pohlia sphagnicola*. Гербарних зразків ми не бачили, але можливо цей дослідник знаходив поширену на поліських сфагнових болотах *P. nutans* var. *sphagnetorum* (Schimp.) Delogne.

Ptychostomum knowltonii (Barnes) J.R. Spence

Синоніми: *Bryum knowltonii* Barnes, *B. lacustre* (F. Weber & D. Mohr) Blandow
Для України вказували із Закарпатської (Бачурина, Мельничук, 1989), Тернопільської (Данылків и др., 1983), Івано-Франківської та Львівської областей. Ми переглянули ці зразки, які зберігаються в бріологічних гербаріях наукових установ м. Львів, і встановили, що всі вони визначені помилково і належать до інших видів роду *Bryum* s. l.

Rhizomnium pseudopunctatum (Bruch & Schimp.) T.J. Kop.

Через наявність густої ризоїдної повсті, що обростає стебло моху ніби чохлам, цей вид дуже схожий на *Rhizomnium magnifolium*. Як встановлено дослідженнями львівських бріологів (Улична, Данилків, 1983; Улична, Бондар, 1985), всі збори *Mnium pseudopunctatum* B. et S. вітчизняних колекторів належать до *R. magnifolium*. Зразки *M. pseudopunctatum* з Чорногори Р. Вільчека (Wilczek, 1931) і П. Китайбеля з г. Піп Іван (Boros, Vajda, 1968—1969) також виявилися *R. magnifolium*.

Rhynchostegiella teneriffae (Mont.) Dirkse & Bouman

Вказаний для м. Севастополь в Криму (Ignatova, Seregin, 2007). Проте в новішій публікації про рід *Rhynchostegiella* (Schimp.) Limpr. в Європі (Patino et al., 2017) цей вид вже не наводиться ні для України, ні для Російської Федерації.

Sarmentypnum sarmentosum (Wahlenb.) Tuom. & T.J. Kop.

Синонім: *Callierygon sarmentosum* (Wahlenb.) Kindb.

Вказаний для України з Чернівецької обл. (Лазаренко, 1955). Зазначимо, що в «Зведеному списку листяних мохів Чернівецької області» (1956) К.О. Улична цього виду не наводить. Львівські бріологи (Рабик, Данилків, 2004) вказують *Sarmentypnum sarmentosum* для Українського Розточчя. Проте у пізнішій публікації про бріофіти цієї височини згаданий вид не наводиться ні для польської, ні для української частини Розточчя (Zubel et al., 2015).

Schistidium confertum (Funck) Bruch & Schimp.

Вид наведено у першому виданні «Чекліста мохоподібних України» (Бойко, 2008), але вже в другому (Boiko, 2014) його не вказано для нашої країни. Низка переглянутих нами зразків цього виду з рівнинної України (Житомирська і Київська області) належать до *Schistidium apocarpum* s. str.

Schistidium strictum (Turn.) Loeske ex Mart.

Вид наведено у першому виданні «Чекліста мохоподібних України» (Бойко, 2008) для всіх природних зон України, але вже в другому (Boiko, 2014) його не вказано для нашої країни. За сучасним трактуванням, *Schistidium strictum* — це вид з океанічним поширенням. В Європі він відомий у Скандинавії, на Британських островах та в Іспанії, через те його зростання в нашій країні малоімовірне (Вірченко, 2009).

Sciuro-hypnum oedipodium (Mitt.) Ignatov & Huttunen

На основі молекулярно-генетичних досліджень встановлено, що *Sciuro-hypnum oedipodium* та *S. curtum* є окремими видами (Ignatov, Milutina, 2007). На думку М.Ф. Бойка (Boiko, 2014), *S. oedipodium*, поширений на Кавказі, Чукотці, заході Північної Америки, мабуть, відсутній в Україні.

Seligeria campylopoda Kindb.

Критичне вивчення частини гербарних зразків цього виду із Закарпатської та Івано-Франківської областей показало, що вони належать до *Seligeria brevifolia* (Lazarenko, Ulychna, 1996). Вказівка *S. campylopoda* для Розточчя (Данилків та ін., 2002) ґрунтується на помилковому цитуванні праці К.О. Уличної (1978б).

Tortula cuneifolia (Dicks.) Turn.

Синонім: *Barbula cuneifolia* Brid.

Вид указаний М.О. Алексенком (1897) для колишньої Харківської губернії (нині — с. Велика Чернечина Сумського р-ну Сумської обл.). В іншій публікації його наведено і для Білорусі (Алексенко, 1898—1899). В Європі *Tortula cuneifolia* є субокеанічно-субсередземноморським видом, а отже, в ареалогічному відношенні знахідка *T. cuneifolia* на північному сході України та в Білорусі є малоімовірною. Цілковито слушно зауважував А.С. Лазаренко (1955), що вказівка М.О. Алексенка, очевидно, стосується *T. muralis* var. *aestiva*. Це тому, що *T. cuneifolia* і *T. muralis* var. *aestiva* схожі між собою формою листків і короткою жилкою, що виступає.

Tortula leucostoma (R. Br.) Hook. & Grev.

Синонім: *Desmatodon leucostomus* (R. Br.) Berggr.

Вказаний для с. Угринів Бережанського р-ну Тернопільської обл. (Слободян, 1951; Бачурина, Мельничук, 1988). Цей зразок зберігається у Львівському природничому музеї. На пакеті, в якому знаходиться примірник цього моху, рукою, очевидно, К.О. Уличної зроблено напис «? *Tortula muralis*». Після ретельного дослідження зразка ми встановили, що насправді це *T. muralis*, бо верхівки листків заокруглені, а не гострі, як у *T. leucostoma*. Отже, вказівка М.П. Слободяна помилкова.

Warnstorfia pseudostraminea (Müll. Hal.) Tuom. & T.J. Kop.

Синонім: *Drepanocladus fluitans* f. *pseudostraminea* (C. Müll.) Mönk.

Таксон, як форма *Drepanocladus fluitans*, вказаний у визначнику А.С. Лазаренка (1955) та інших публікаціях без зазначення поширення в Україні.

1.4. СИНОНІМИ ВИДОВИХ НАЗВ МОХІВ

- Amblystegiella confervoides* = *Serpoleskea confervoides*
Amblystegiella sprucei = *Platydictya jungermannioides*
Amblystegiella subtilis = *Pseudoamblystegium subtile*
Amblystegium compactum = *Conardia compacta*
Amblystegium juratzkanum = *Amblystegium serpens*
Amblystegium saxatile = *Pseudocampylium radicale*
Amblystegium varium = *Hygroamblystegium varium*
Andreaea rupestris var. *alpestris* = *Andreaea alpestris*
Anisothecium palustre = *Diobelonella palustris*
Anisothecium rufescens = *Dicranella rufescens*
Anisothecium schreberianum = *Dicranella schreberiana*
Anisothecium vaginale = *Dicranella crispa*
Anisothecium varium = *Dicranella varia*
Anomobryum filiforme = *Anomobryum julaceum*
Anomodon attenuatus = *Pseudanomodon attenuatus*
Anomodon rostratus = *Claopodium rostratum*
Astomum crispum = *Weissia longifolia*
Astomum crispum var. *levieri* = *Weissia levieri*
Atrichum haussknechtii = *Atrichum flavisetum*
Atrichum undulatum var. *minor* = *Atrichum crispulum*
Barbula acuta = *Didymodon acutus*
Barbula convoluta = *Streblotrichum convolutum*
Barbula cordata = *Didymodon cordatus*
Barbula crocea = *Hydrogonium croceum*
Barbula cuneifolia = *Tortula cuneifolia*
Barbula cylindrica = *Didymodon insulanus*
Barbula enderesii = *Streblotrichum enderesii*
Barbula fallax = *Didymodon fallax*
Barbula hornschuchiana = *Pseudocrossidium hornschuchianum*
Barbula reflexa = *Didymodon ferrugineus*
Barbula revoluta = *Pseudocrossidium revolutum*
Barbula rigidula = *Didymodon rigidulus*
Barbula sinuosa = *Didymodon sinuosus*
Barbula spadicea = *Didymodon spadiceus*
Barbula tophacea = *Didymodon tophaceus*
Barbula trifaria = *Didymodon luridus*
Barbula vinealis = *Didymodon vinealis*
Brachythecium curtum = *Sciuro-hypnum curtum*
Brachythecium oxycladum = *Brachythecium laetum*
Brachythecium plumosum = *Sciuro-hypnum plumosum*
Brachythecium populeum = *Sciuro-hypnum populeum*
Brachythecium reflexum = *Sciuro-hypnum reflexum*
Brachythecium starkei = *Sciuro-hypnum starkei*
Brachythecium starkei var. *explanatum* = *Sciuro-hypnum curtum*
Brachythecium trachypodium = *Brachytheciastrum trachypodium*
Brachythecium velutinum = *Brachytheciastrum velutinum*
Breidleria arcuata = *Calliergonella lindbergii*
Breidleria pratensis = *Stereodon pratensis*
Bryum alpinum var. *mildeanum* = *Imbribryum mildeanum*
Bryum alpinum = *Imbribryum alpinum*
Bryum angustirete = *Ptychostomum compactum*

- Bryum archangelicum* = *Ptychostomum inclinatum*
Bryum bicolor = *Bryum dichotomum*
Bryum bimum = *Ptychostomum pseudotriquetrum*
Bryum caespiticium = *Ptychostomum imbricatum*
Bryum capillare var. *flaccidum* = *Ptychostomum moravicum*
Bryum capillare = *Ptychostomum capillare*
Bryum creberrimum = *Ptychostomum creberrimum*
Bryum elegans = *Ptychostomum elegans*
Bryum funkii = *Ptychostomum funkii*
Bryum inclinatum = *Ptychostomum inclinatum*
Bryum intermedium = *Ptychostomum intermedium*
Bryum knowltonii = *Ptychostomum knowltonii*
Bryum kunzei = *Ptychostomum kunzei*
Bryum lacustre = *Ptychostomum knowltonii*
Bryum mildeanum = *Imbribryum mildeanum*
Bryum moravicum = *Ptychostomum moravicum*
Bryum pallescens = *Ptychostomum pallescens*
Bryum pendulum = *Ptychostomum compactum*
Bryum pseudotriquetrum = *Ptychostomum pseudotriquetrum*
Bryum pallens = *Ptychostomum pallens*
Bryum rubens = *Ptychostomum rubens*
Bryum schleicheri = *Ptychostomum schleicheri*
Bryum subapiculatum = *Imbribryum subapiculatum*
Bryum tenuisetum = *Imbribryum tenuisetum*
Bryum torquescens = *Ptychostomum torquescens*
Bryum turbinatum = *Ptychostomum turbinatum*
Bryum uliginosum = *Ptychostomum cernuum*
Bryum weigeli = *Ptychostomum weigeli*
Buxbaumia indusiata = *Buxbaumia viridis*
Calliergon sarmentosum = *Sarmentypnum sarmentosum*
Calliergon stramineum = *Straminergon stramineum*
Calliergon trifarium = *Drepanocladus trifarius*
Camptothecium geheebii = *Brachythecium geheebii*
Camptothecium lutescens = *Homalothecium lutescens*
Campylium calcareum = *Campylophyllopsis calcarea*
Campylium chrysophyllum = *Campyliadelphus chrysophyllus*
Campylium elodes = *Campyliadelphus elodes*
Campylium polygamum = *Drepanocladus polygamus*
Campylium radicale = *Pseudocampylium radicale*
Campylium sommerfeltii auct. = *Campylophyllopsis calcarea*
Campylium stellatum var. *protensum* = *Campylium protensum*
Campylopus fragilis var. *pyriformis* = *Campylopus pyriformis*
Campylopus schwarzii = *Campylopus gracilis*
Ceratodon purpureus var. *conicus* = *Ceratodon conicus*
Cirriphyllum cirrosum = *Brachythecium cirrosum*
Cirriphyllum reichenbachianum = *Sciuro-hypnum flotowianum*
Cirriphyllum tenuinerve = *Brachythecium tommasinii*
Cirriphyllum vaucheri = *Brachythecium tommasinii*
Cirriphyllum velutinoides = *Sciuro-hypnum flotowianum*
Cratoneuron commutatum = *Palustriella commutata*
Cratoneuron commutatum var. *falcatum* = *Palustriella falcata*
Cratoneuron decipiens = *Palustriella decipiens*

- Cratoneuron filicinum* var. *curvicaule* = *Cratoneuron curvicaule*
Cynodontium polycarpum var. *strumiferum* = *Cynodontium strumiferum*
Desmatodon cernuus = *Tortula cernua*
Desmatodon heimii = *Hennediella heimii*
Desmatodon latifolius = *Tortula hoppeana*
Desmatodon leucostomus = *Tortula leucostoma*
Desmatodon randii = *Tortula randii*
Desmatodon ucrainicus = *Tortula ucrainica*
Dichodontium palustre = *Diobelonella palustris*
Dichodontium pellucidum var. *flavescens* = *Dichodontium flavescens*
Dicranoweisia compacta = *Hymenoloma compactum*
Dicranoweisia crispula = *Hymenoloma crispulum*
Dicranum affine = *Dicranum undulatum*
Dicranum congestum = *Dicranum flexicaule*
Dicranum muehlenbeckii var. *neglectum* = *Dicranum spadiceum*
Dicranum rugosum = *Dicranum polysetum*
Ditrichum cylindricum = *Trichodon cylindricus*
Ditrichum flexicaule = *Flexitrichum flexicaule*
Ditrichum heteromallum var. *zonatum* = *Ditrichum zonatum*
Dolichotheca seligerii = *Herzogiella seligeri*
Dolichotheca striatela = *Herzogiella striatella*
Drepanocladus aduncus var. *polycarpus* = *Drepanocladus aduncus*
Drepanocladus exannulatus = *Sarmentypnum exannulatum*
Drepanocladus fluitans = *Warnstorfia fluitans*
Drepanocladus fluitans f. *pseudostraminea* = *Warnstorfia pseudostraminea*
Drepanocladus intermedius = *Scorpidium cossonii*
Drepanocladus revolvens = *Scorpidium revolvens*
Drepanocladus uncinatus = *Sanionia uncinata*
Drepanocladus vernicosus = *Hamatocaulis vernicosus*
Dryptodon patens = *Grimmia ramondii*
Encalypta vulgaris var. *mutica* = *Encalypta mutica*
Entodon orthocarpus = *Entodon concinnus*
Ephemerum minutissimum = *Ephemerum serratum*
Ephemerum serratum auct. = *Ephemerum stoloniferum*
Ephemerum sessile = *Ephemerum crassinervium* subsp. *sessile*
Eurhynchium hians = *Oxyrrhynchium hians*
Eurhynchium praelongum = *Kindbergia praelonga*
Eurhynchium pulchellum = *Eurhynchiastrum pulchellum*
Eurhynchium schleicheri = *Oxyrrhynchium schleicheri*
Eurhynchium speciosum = *Oxyrrhynchium speciosum*
Eurhynchium striatulum = *Plasteurhynchium striatulum*
Eurhynchium striatum var. *meridionale* = *Plasteurhynchium meridionale*
Fissidens bambergi = *Fissidens viridulus*
Fissidens bryoides var. *gymnandrus* = *Fissidens gymnandrus*
Fissidens cristatus = *Fissidens dubius*
Fissidens exiguus = *Fissidens viridulus*
Fissidens julianus = *Fissidens fontanus*
Fissidens mildeanus = *Fissidens crassipes*
Fissidens minutulus = *Fissidens crispus*
Fissidens obtusifolius = *Fissidens arnoldii*
Fissidens viridulus var. *incurvus* = *Fissidens incurvus*
Fissidens viridulus var. *pusillus* = *Fissidens pusillus*

Fissidens viridulus var. *tenuifolius* = *Fissidens gracilifolius*
Funaria fascicularis = *Entosthodon fascicularis*
Funaria hungarica = *Entosthodon hungaricus*
Funaria muhlenbergii = *Entosthodon muhlenbergii*
Grimmia africana = *Grimmia orbicularis*
Grimmia apiculata = *Grimmia fuscolutea*
Grimmia campestris = *Grimmia laevigata*
Grimmia cardotii = *Grimmia crinitoleucophaea*
Grimmia commutata = *Grimmia ovalis*
Grimmia hartmanii var. *anomala* = *Grimmia anomala*
Grimmia patens = *Grimmia ramondii*
Grimmia poecilostoma = *Grimmia crinitoleucophaea*
Grimmia tergestinoides = *Grimmia tergestina*
Grimmia trichophylla var. *tenuis* = *Grimmia muehlenbeckii*
Heterocladium dimorphum = *Heteroclaediella dimorpha*
Heterophyllum affine = *Heterophyllum nemorosum*
Heterophyllum haldanianum = *Callicladium haldanianum*
Homalia besserii = *Alleniella besserii*
Hygrohypnum dilatatum = *Platyhypnum duriusculum*
Hygrohypnum duriusculum = *Platyhypnum duriusculum*
Hygrohypnum molle = *Platyhypnum molle*
Hygrohypnum ochraceum = *Hygrohypnella ochracea*
Hylocomium brevirostre = *Loeskeobryum brevirostre*
Hylocomium pyrenaicum = *Hylocomiastrum pyrenaicum*
Hylocomium umbratum = *Hylocomiastrum umbratum*
Hymenostomum microstomum = *Weissia brachycarpa*
Hymenostomum rostellatum = *Weissia rostellata*
Hymenostomum tortile = *Weissia condensa*
Hypnum arcuatum = *Calliergonella lindbergii*
Hypnum bambergeri = *Campylium bambergeri*
Hypnum callichroum = *Stereodon callichrous*
Hypnum fastigiatum = *Drepanium fastigiatum*
Hypnum fertile = *Pseudohygrohypnum fertile*
Hypnum hamulosum = *Stereodon hamulosus*
Hypnum imponens = *Callicladium imponens*
Hypnum lindbergii = *Calliergonella lindbergii*
Hypnum mammilatum = *Hypnum andoi*
Hypnum pallescens = *Jochenia pallescens*
Hypnum pratense = *Stereodon pratensis*
Hypnum recurvatum = *Drepanium fastigiatum*
Hypnum reptile = *Jochenia pallescens*
Hypnum revolutum = *Roaldia revoluta*
Hypnum vaucheri = *Buckia vaucheri*
Isopterygium depressum = *Taxiphyllum wissgrillii*
Isopterygium elegans = *Pseudotaxiphyllum elegans*
Isopterygium muellerianum = *Isopterygiopsis muelleriana*
Isopterygium pulchellum = *Isopterygiopsis pulchella*
Isothecium filescens = *Plasteurhynchium striatulum*
Isothecium myosuroides var. *rivulare* = *Isothecium holtii*
Isothecium myurum = *Isothecium alopecuroides*
Lazarenkia kozlovii = *Pterygoneurum kozlovii*
Leptodictyum humile = *Hygroamblystegium humile*

Leptodictyum kochii = *Hygroamblystegium humile*
Lescurea mutabilis var. *saxicola* = *Lescurea saxicola*
Leskeella incrassata = *Pseudoleskeella nervosa*
Leskeella nervosa = *Pseudoleskeella nervosa*
Leskeella nervosa var. *rupestris* = *Pseudoleskeella rupestris*
Metaneckera menziesii = *Neckera menziesii*
Microthuidium minutulum = *Pelekium minutulum*
Mniobryum delicatulum = *Pohlia melanodon*
Mniobryum ludwigii = *Pohlia ludwigii*
Mniobryum pulchellum = *Pohlia lescuriana*
Mniobryum wahlenbergii = *Pohlia wahlenbergii*
Mnium affine = *Plagiomnium affine*
Mnium cinclidioides = *Pseudobryum cinclidioides*
Mnium cuspidatum = *Plagiomnium cuspidatum*
Mnium longirostre = *Plagiomnium rostratum*
Mnium medium = *Plagiomnium medium*
Mnium orthorhynchum auct. = *Mnium thomsonii*
Mnium punctatum = *Rhizomnium punctatum*
Mnium rostratum = *Plagiomnium rostratum*
Mnium rugicum = *Plagiomnium ellipticum*
Mnium seligeri = *Plagiomnium elatum*
Mnium undulatum = *Plagiomnium undulatum*
Molendoa sendtneriana = *Molendoa hornschuchiana*
Myurella gracilis = *Myurella sibirica*
Neckera besseri = *Alleniella besseri*
Neckera complanata = *Alleniella complanata*
Neckera crispa = *Exsertotheca crispa*
Octodiceras fontanum = *Fissidens fontanus*
Oncophorus virens var. *elongatus* = *Oncophorus integerrimus*
Orthodicranum flagellare = *Dicranum flagellare*
Orthodicranum montanum = *Dicranum montanum*
Orthodicranum tauricum = *Dicranum tauricum*
Orthotrichum affine = *Lewinskya affinis*
Orthotrichum fallax = *Orthotrichum pumilum*
Orthotrichum fastigiatum = *Lewinskya affinis*
Orthotrichum gymnostomum = *Nyholmiella gymnostoma*
Orthotrichum leucomitrium = *Orthotrichum scanicum*
Orthotrichum lyellii = *Pulvigerella lyellii*
Orthotrichum nudum = *Orthotrichum cupulatum*
Orthotrichum obtusifolium = *Nyholmiella obtusifolia*
Orthotrichum rupestre = *Lewinskya rupestris*
Orthotrichum schimperi = *Orthotrichum pumilum*
Orthotrichum speciosum = *Lewinskya speciosa*
Orthotrichum striatum = *Lewinskya striata*
Oxystegus cylindricus = *Chionoloma tenuirostre*
Oxystegus tenuirostris = *Chionoloma tenuirostre*
Phascum curvicollum = *Microbryum curvicollum*
Phascum cuspidatum = *Tortula acaulon*
Phascum piliferum = *Tortula acaulon*
Philonotis arnellii = *Philonotis capillaris*
Physcomitrella patens = *Physcomitrium patens*
Plagiobryum zieri = *Ptychostomum zieri*

- Plagiopus oederi* = *Plagiopus oederianus*
Plagiotheciella latebricola = *Plagiothecium latebricola*
Plagiotheciella pilifera = *Plagiothecium piliferum*
Plagiothecium neglectum = *Plagiothecium nemorale*
Plagiothecium roeseanum = *Plagiothecium cavifolium*
Plagiothecium silvaticum = *Plagiothecium nemorale*
Platydictya confervoides = *Serpoleskea confervoides*
Platydictya subtilis = *Pseudoamblystegium subtile*
Pleurochaete squarrosa = *Tortella squarrosa*
Pleuropus euchloron = *Palamocladium euchloron*
Pogonatum alpinum = *Polytrichastrum alpinum*
Pohlia ambigua = *Pohlia elongata*
Pohlia gracilis = *Pohlia filum*
Pohlia minor = *Pohlia elongata*
Polytrichum alpestre = *Polytrichum strictum*
Polytrichum alpinum = *Polytrichastrum alpinum*
Polytrichum attenuatum = *Polytrichum formosum*
Polytrichum commune var. *perigoniale* = *Polytrichum perigoniale*
Polytrichum commune var. *uliginosum* = *Polytrichum swartzii*
Polytrichum decipiens = *Polytrichum pallidisetum*
Polytrichum formosum var. *pallidisetum* = *Polytrichum pallidisetum*
Polytrichum gracile = *Polytrichum longisetum*
Polytrichum norvegicum = *Polytrichastrum sexangulare*
Polytrichum ohioense = *Polytrichum pallidisetum*
Polytrichum uliginosum = *Polytrichum swartzii*
Pottia bryoides = *Tortula protobryoides*
Pottia davalliana = *Microbryum davallianum*
Pottia heimii = *Hennediella heimii*
Pottia intermedia = *Tortula caucasica*
Pottia lanceolata = *Tortula lindbergii*
Pottia randii = *Tortula randii*
Pottia starckeana = *Microbryum starckeanum*
Pottia truncata = *Tortula truncata*
Pseudocalliergon lycopodioides = *Drepanocladus lycopodioides*
Pseudoleskea incurvata = *Lescuraea incurvata*
Pseudoleskea patens = *Lescuraea patens*
Pseudoleskea radicata = *Lescuraea radicata*
Pseudoleskea saviana = *Lescuraea saviana*
Pterogonium gracile = *Nogopterium gracile*
Ptychodium plicatum = *Lescuraea plicata*
Racomitrium aciculare = *Codriophorus acicularis*
Racomitrium affine = *Bucklandiella affinis*
Racomitrium aquaticum = *Codriophorus aquaticus*
Racomitrium canescens = *Niphotrichum canescens*
Racomitrium canescens var. *ericoides* = *Niphotrichum ericoides*
Racomitrium elongatum = *Niphotrichum elongatum*
Racomitrium heterostichum = *Bucklandiella heterosticha*
Racomitrium macounii subsp. *alpinum* = *Bucklandiella macounii* subsp. *alpinum*
Racomitrium microcarpon = *Bucklandiella microcarpa*
Racomitrium sudeticum = *Bucklandiella sudetica*
Rhytidiadelphus calvescens = *Rhytidiadelphus subpinnatus*
Rhytidiadelphus triquetrus = *Hylocomiadelphus triquetrus*

- Schistidium alpicola* var. *rivulare* = *Schistidium rivulare*
Schistidium anodon = *Grimmia anodon*
Schistidium singarense = *Schistidium helveticum*
Scleropodium purum = *Pseudoscleropodium purum*
Seligeria recurvata = *Blindiadelphus recurvatus*
Sphagnum acutifolium = *Sphagnum capillifolium*
Sphagnum denticulatum = *Sphagnum auriculatum*
Sphagnum dusenii = *Sphagnum majus*
Sphagnum nemoreum = *Sphagnum capillifolium*
Sphagnum plumulosum = *Sphagnum subnitens*
Sphagnum recurvum var. *amblyphyllum* = *Sphagnum flexuosum*
Sphagnum recurvum var. *parvifolium* = *Sphagnum angustifolium*
Sphagnum recurvum var. *recurvum* sensu Zerov = *Sphagnum fallax*
Sphagnum robustum = *Sphagnum russowii*
Sphagnum tabulare = *Sphagnum molle*
Splachnum ovatum = *Splachnum sphaericum*
Sporledera palustris = *Cleistocarpidium palustre*
Stellariomnium stellare = *Mnium stellare*
Streblotrichum croceum = *Hydrogonium croceum*
Syntrichia ruralis var. *arenicola* = *Syntrichia ruraliformis*
Taxiphyllum depressum = *Taxiphyllum wissgrillii*
Tetradontium brownianum var. *ovatum* = *Tetradontium ovatum*
Thamniium alopecurum = *Thamnobryum alopecurum*
Thuidium abietinum = *Abietinella abietina*
Thuidium philibertii = *Thuidium assimile*
Tortula aestiva = *Tortula muralis*
Tortula alpina = *Syntrichia sinensis*
Tortula calcicola = *Syntrichia calcicola*
Tortula desertorum = *Syntrichia caninervis*
Tortula handelii = *Syntrichia handelii*
Tortula intermedia = *Syntrichia montana*
Tortula latifolia = *Syntrichia latifolia*
Tortula modica = *Tortula caucasica*
Tortula montana = *Syntrichia montana*
Tortula norvegica = *Syntrichia norvegica*
Tortula papillosa = *Syntrichia papillosa*
Tortula pulvinata = *Syntrichia virescens*
Tortula ruraliformis = *Syntrichia ruraliformis*
Tortula ruralis = *Syntrichia ruralis*
Tortula ruralis var. *calcicola* = *Syntrichia calcicola*
Tortula sinensis = *Syntrichia sinensis*
Tortula subulata var. *angustata* = *Tortula schimperi*
Tortula virescens = *Syntrichia virescens*
Trichostomum viridulum = *Trichostomum crispulum*
Ulota americana = *Ulota hutchinsiae*
Ulota ludwigii = *Ulota coarctata*
Weissia fallax = *Weissia controversa*
Weissia microstoma = *Weissia brachycarpa*
Weissia tortilis = *Weissia condensa*
Zygodon baumgartneri = *Zygodon rupestris*
Zygodon viridissimus var. *dentatus* = *Zygodon dentatus*
Zygodon viridissimus var. *occidentalis* = *Zygodon viridissimus*
Zygodon viridissimus var. *rupestris* = *Zygodon rupestris*

**ПРОДРОМУС АНТОЦЕРОТІВ
І ПЕЧІНОЧНИКІВ УКРАЇНИ**

**2.1. СИСТЕМА НАДВИДОВИХ ТАКСОНІВ АНТОЦЕРОТІВ
І ПЕЧІНОЧНИКІВ**

Відділ ANTHOCEROTOPHYTA Stotler & Crand.-Stotl. — **Антоцероти**

Клас ANTHOCEROTOPSIDA de Bary ex Jancz. — **Антоцеротові**

Порядок Anthocerotales Limpr.

Родина Anthocerotaceae Dumort.: *Anthoceros* L.

Порядок Notothyladales Hyvönen & Piippo

Родина Notothyladaceae Müll. Frib. ex Prosk.: *Phaeoceros* Prosk.

Відділ MARCHANTIOPHYTA Stotler & Crand.-Stotl. — **Печіночники**

Клас HAPLOMITRIOPSIDA Stotler & Crand.-Stotl. — **Гаплomitрієві**

Порядок Calobryales Hamlin

Родина Haplomitriaceae Dědeček: *Haplomitrium* Nees

Клас JUNGERMANNIOPSIDA Stotler & Crand.-Stotl. — **Юнгерманієві**

Порядок Jungermanniales H. Klinggr.

Родина Adelanthaceae Grolle: *Syzygiella* Spruce

Родина Anastrophyllaceae L. Söderstr., De Roo & Hedde.: *Anastrepta* (Lindb.)

Schiffn., *Anastrophyllum* (Spruce) Steph., *Barbilophozia* Loeske, *Crossocalyx*

Meyl, *Gymnocolea* (Dumort.) Dumort, *Isopaches* H. Buch, *Neoorthocaulis*

L. Söderstr., *Sphenobolus* (Lindb.) Berggr.

Родина Cephaloziaceae Mig.: *Cephalozia* (Dumort.) Dumort., *Fuscocephaloziopsis*

Fulford, *Nowellia* Mitt., *Odontoschisma* (Dumort.) Dumort.

Родина Cephaloziellaceae Douin: *Cephaloziella* (Spruce) Schiffn.

Родина Lophoziaceae Cavers: *Lophozia* (Dumort.) Dumort., *Lophoziopsis* Konstant.

& Vilnet, *Trilophozia* (R.M. Schust.) Bakalin, *Tritomaria* Schiffn. ex Loeske

Родина Scapaniaceae Mig.: *Diplophyllum* (Dumort.) Dumort., *Scapania* (Dumort.)

Dumort., *Schistochilopsis* (N. Kitag.) Konstant.

Родина Antheliaceae R.M. Schust.: *Anthelia* (Dumort.) Dumort.

Родина Calypogeiaceae Arnell: *Calypogeia* Raddi

Родина Endogemmataceae Konstant.: *Endogemma* Konstant.

Родина Geocalycaceae H. Klinggr.: *Geocalyx* Nees

Родина Gymnomitriaceae H. Klinggr.: *Gymnomitrium* Corda, *Marsupella* Dumort.,

Nardia Gray

Родина Harpanthaceae Arnell: *Harpanthus* Nees

Родина Jungermanniaceae Rchb.: *Liochlaena* Nees, *Jungermannia* L., *Mesoptychia*

(Lindb.) A. Evans

- Родина Solenostomataceae Stotler & Crand.-Stotl.: *Solenostoma* Mitt.
 Родина Blepharostomataceae W. Frey & M. Stech: *Blepharostoma* (Dumort.)
 Dumort.
 Родина Lepidoziaceae Limpr.: *Bazzania* Gray, *Kurzia* G. Martens, *Lepidozia* (Du-
 mort.) Dumort.
 Родина Lophocoleaceae Vanden Berghen: *Chiloscyphus* Corda, *Lophocolea* (Du-
 mort.) Dumort.
 Родина Plagiochilaceae Müll. Frib.: *Pedinophyllum* Lindb. ex Nordst., *Plagiochila*
 (Dumort.) Dumort.
 Родина Trichocoleaceae Nakai: *Trichocolea* Dumort.
 Родина Myliaceae Schljakov: *Mylia* Gray
Порядок Porellales Schljakov
 Родина Frullaniaceae Lorch: *Frullania* Raddi
 Родина Lejeuneaceae Cavers: *Cololejeunea* (Spruce) Steph., *Lejeunea* Lib.
 Родина Porellaceae Cavers: *Porella* L.
 Родина Radulaceae Müll. Frib.: *Radula* Dumort.
Порядок Ptilidiales Schljakov
 Родина Ptilidiaceae H. Klinggr.: *Ptilidium* Nees
Порядок Metzgeriales Chalaud
 Родина Aneuraceae H. Klinggr.: *Aneura* Dumort., *Riccardia* Gray
 Родина Metzgeriaceae H. Klinggr.: *Metzgeria* Raddi
Порядок Fossombroniales Schljakov
 Родина Fossombronaceae Hazsl.: *Fossombronina* Raddi
Порядок Pallaviciniales W. Frey & M. Stech
 Родина Moerckiaceae K.I. Goebel ex Stotler & Crand.-Stotl.: *Moerckia* Gottsche
 Родина Pallaviciniaceae Mig.: *Pallavicinia* Gray
Порядок Pelliiales He-Nygrén
 Родина Pelliaceae H. Klinggr.: *Apopellia* (Grolle) Nebel & D. Quandt, *Pellia* Raddi
Клас MARCHANTIOPSIDA Cronquist, Takht. & W. Zimm. — **Маршанцієві**
Порядок Blasiales Stotler & Crand.-Stotl.
 Родина Blasiaceae H. Klinggr.: *Blasia* L.
Порядок Lunulariales H. Klinggr.
 Родина Lunulariaceae H. Klinggr.: *Lunularia* Adans.
Порядок Marchantiales Limpr.
 Родина Aytoniaceae Cavers: *Asterella* P. Beauv., *Mannia* Corda, *Reboulia* Raddi
 Родина Cleveaceae Cavers: *Clevea* Lindb., *Sauteria* Nees
 Родина Conocephalaceae Müll. Frib. ex Grolle: *Conocephalum* Hill
 Родина Marchantiaceae Lindl.: *Marchantia* L.
 Родина Oxymitraceae Müll. Frib. ex Grolle: *Oxymitra* Bisch. ex Lindenb.
 Родина Ricciaceae Rchb.: *Riccia* L., *Ricciocarpos* Corda
 Родина Targioniaceae Dumort.: *Targionia* L.

2.2. ПЕРЕЛІК ВИДІВ АНТОЦЕРОТІВ І ПЕЧИНОЧНИКІВ

Відділ ANTHOCEROTOPHYTA Stotler & Crand.-Stotl. — Антоцероти

Клас ANTHOCEROTOPSIDA de Bary ex Jancz. — Антоцеротові

Порядок Anthocerotales Limpr.

Родина Anthocerotaceae Dumort.

Anthoceros agrestis Paton — Антоцерос польовий

Синоніми: *Anthoceros punctatus* L. var. *cavernosus* (Nees) Gott., Lindenb. et Nees
Екологія: вологий ґрунт, лани, відслонення.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Полісся, Лісостеп. Кв, Льв, См, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **12**; Бойко, 2008: **15**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Порядок Notothyladales Huvönen & Piippo

Родина Notothyladaceae Müll. Frib. ex Prosk.

Phaeoceros carolinianus (Michx.) Prosk. — Феоцерос каролінський

Синоніми: *Phaeoceros laevis* subsp. *carolinianus* (Michx.) Prosk.

Екологія: лани, схили, узбіччя доріг.

Поширення: Полісся. Кв, Рв.

Література: Бойко, 2008: **15**; Вірченко, Ваня, 2000: **18**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Відділ MARCHANTIOPHYTA Stotler & Crand.-Stotl. — Печіночники

Клас NAPLOMITRIOPSIDA Stotler & Crand.-Stotl. — Гаплomitрієві

Порядок Calobryales Hamlin

Родина Naplomitriaceae Dědeček

Naplomitrium hookeri (Lyell ex Sm.) Nees — Гаплomitріум Гукера

Екологія: вологий піщаний або торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, 1964: **110**; Зеров, Партика, 1975: **22**; Бойко, 2008: **22**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995) (R), Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Клас JUNGERMANNIOPSIDA Stotler & Crand.-Stotl. — Юнгерманієві

Порядок Jungermanniales H. Klinggr.

Родина Adelanthaceae Grolle

Syzygiella autumnalis (DC.) K. Feldberg, Váňa, Hentschel & Heinrichs — Сизигієла осіння

Синоніми: *Jamesoniella autumnalis* (DC.) Steph.

Екологія: мертва деревина, ґрунт, в лісах, скелі.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Рв.

Література: Зеров, 1964: **171**; Зеров, Партика, 1975: **32**; Бойко, 2008: **37**.

Родина Anastrophyllaceae L. Söderstr., De Roo & Heddi.

Anastrepta orchadensis (Hook.) Schiffn. — Анастрепта оркнейська

Екологія: ґрунт, скелі в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **151**; Зеров, Партика, 1975: **29**; Бойко, 2008: **36**.

Anastrophyllum michauxii (F. Weber) H. Buch — Анастрофілум Мішо

Екологія: мертва деревина, ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **150**; Зеров, Партика, 1975: **28**; Бойко, 2008: **36**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Barbilophozia barbata (Schmidel ex Schreb.) Loeske — Барбілофозія бородата

Синоніми: *Lophozia barbata* (Schmidel ex Schreb.) Dumort.

Екологія: скелі, переважно кристалічні, корені дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, ІФ, Крм, Льв, Мк, Рв, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **140**; Зеров, Партика, 1975: **26**; Партыка, 2005: **29**;

Бойко, 2008: **36**.

Barbilophozia hatcheri (A. Evans) Loeske — Барбілофозія Гатчера

Синоніми: *Lophozia hatcheri* (A. Evans) Steph.

Екологія: каміння, ґрунт, мертва деревина.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **138**; Зеров, Партика, 1975: **26**; Бойко, 2008: **37**.

Barbilophozia lycopodioides (Wallr.) Loeske — Барбілофозія плауноподібна

Синоніми: *Lophozia lycopodioides* (Wallr.) Cogn.

Екологія: ґрунт і скелі в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **139**; Зеров, Партика, 1975: **26**; Бойко, 2008: **37**.

Barbilophozia sudetica (Nees ex Huebener) L. Söderstr., De Roo & Hedd. — Барбілофозія судетська

Синоніми: *Lophozia alpestris* (Schleich.) Evans, *L. sudetica* (Nees ex Huebener) Grolle

Екологія: вологий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, 1964: **127**; Зеров, Партика, 1975: **24**; Бойко, 2008: **41**.

Crossocalyx hellerianus (Nees ex Lindenb.) Meyl. — Кросокалікс Геллера

Синоніми: *Anastrophyllum hellerianum* (Nees ex Lindenb.) R.M. Schust.

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **134**; Зеров, Партика, 1975: **25**; Бойко, 2008: **36**; Нипорко та ін., 2018: **182**.

Gymnocolea inflata (Huds.) Dumort. — Гімноколея надута

Екологія: болотистий, часом вологий піщаний ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **133**; Зеров, Партика, 1975: **25**; Бойко, 2008: **37**; Zubel et al., 2015: **34**.

Примітка: вказівка цього виду для Криму (Бойко, 2009; Загороднюк, 2009) помилкова і, за визначенням доктора І. Вані (Чехія), стосується *Cephaloziella divaricata* (KW-VH).

Isopaches bicrenatus (Schmidel ex Hoffm.) H. Buch — Ізопакес двозарубчастий

Синоніми: *Lophozia bicrenata* (Schmid. ex Hoffm.) Dumort.

Екологія: глинистий ґрунт, схили, канави.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Жт, Зк, Кв, Лв, См.
Література: Зеров, 1964: **130**; Зеров, Партика, 1975: **25**; Бойко, 2008: **39**.

Neorthocaulis attenuatus (Mart.) L. Söderstr., De Roo & Hedd. — Неоортокауліс витончений

Синоніми: *Barbilophozia attenuata* (Mart.) Loeske, *B. gracilis* (Schleich.) K. Müll.,
Orthocaulis attenuatus (Mart.) A. Evans

Екологія: мертва деревина, торф'янистий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Лв.

Література: Зеров, 1964: **142**; Зеров, Партика, 1975: **26**; Бойко, 2008: **36**.

Neorthocaulis floerkei (F. Weber & D. Mohr) L. Söderstr., De Roo & Hedd. — Неоортокауліс Флерка

Синоніми: *Barbilophozia floerkei* (F. Weber & Mohr) Loeske

Екологія: ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **137**; Зеров, Партика, 1975: **26**; Бойко, 2008: **37**.

Sphenobolus minutus (Schreb. ex D. Crantz) Berggr. — Сфенолобус маленький

Синоніми: *Anastrophyllum minutum* (Schreb.) R.M. Schust.

Екологія: ґрунт, поверхня і тріщини скель.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **148**; Зеров, Партика, 1975: **28**; Бойко, 2008: **36**.

Родина Cephaloziaceae Mig.

Cephalozia ambigua C. Massal. — Цефалозія сумнівна

Екологія: вологий ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **198**; Зеров, Партика, 1975: **37**; Бойко, 2008: **32**.

Cephalozia bicuspidata (L.) Dumort. — Цефалозія двозагострена

Екологія: вологий піщаний, торф'янистий або глинистий ґрунт, мертва деревина, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Тр, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **195**; Зеров, Партика, 1975: **37**; Бойко, 2008: **32**.

Примітка: в Україні відомі 2 різновидності: var. *bicuspidata* (Зеров, 1964: **197**); var. *lammersiana* (Huebener) R.M. Schust. (Зеров, 1964: **197**; Бойко, 2008: **32** як *Cephalozia lammersiana* (Huebener) Spruce).

Fuscocephalozia albescens (Hook.) Váňa & L. Söderstr. — Фускоцефалозіопсис білуватий

Синоніми: *Pleurocladula albescens* (Hook.) Grolle

Екологія: вологий піщаний або торф'янистий ґрунт у снігових улоговинах субальпійського поясу.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: **22**; Бойко, 2008: **34**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Fuscocephaloziopsis catenulata (Huebener) Váňa & L. Söderstr. — Фускоцефалозіопсис ланцюжковий

Синоніми: *Cephalozia catenulata* (Huebener) Lindb.

Екологія: мертва деревина, торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв, Рв.

Література: Зеров, 1964: **202**; Зеров, Партика, 1975: **39**; Бойко, 2008: **32**.

Fuscocephaloziopsis connivens (Dicks.) Váňa & L. Söderstr. — Фускоцефалозіопсис зімкнений

Синоніми: *Cephalozia connivens* (Dicks.) Lindb.

Екологія: вологий торф'янистий ґрунт, гнилі стовбури дерев, переважно на оліготрофних болотах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Льв, Рв.

Література: Зеров, 1964: **200**; Зеров, Партика, 1975: **38**; Бойко, 2008: **33**.

Fuscocephaloziopsis leucantha (Spruce) Váňa & L. Söderstr. — Фускоцефалозіопсис білоцвітий

Синоніми: *Cephalozia leucantha* Spruce

Екологія: мертва деревина, часом — пісковикові скелі, торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Льв.

Література: Зеров, 1964: **204**; Зеров, Партика, 1975: **39**; Бойко, 2008: **33**.

Fuscocephaloziopsis loitlesbergeri (Schiffn.) Váňa & L. Söderstr. — Фускоцефалозіопсис Лойтлесбергера

Синоніми: *Cephalozia loitlesbergeri* Schiffn.

Екологія: болотний ґрунт.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, 1964: **205**; Зеров, Партика, 1975: **38**; Бойко, 2008: **33**.

Fuscocephaloziopsis lunulifolia (Dumort.) Váňa & L. Söderstr. — Фускоцефалозіопсис півмісяцелистий

Синоніми: *Cephalozia lunulifolia* (Dumort.) Dumort., *C. media* Lindb.

Екологія: мертва деревина хвойних порід, іноді ґрунт, кристалічні скелі, болота.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **202**; Зеров, Партика, 1975: **38**; Бойко, 2008: **33**.

Fuscocephaloziopsis pleniceps (Austin) Váňa & L. Söderstr. — Фускоцефалозіопсис повний

Синоніми: *Cephalozia pleniceps* (Austin) Lindb.

Екологія: торф'янистий ґрунт, затінені вологі скелі, часом — мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, 1964: **199**; Зеров, Партика, 1975: **38**; Бойко, 2008: **33**.

Nowellia curvifolia (Dicks.) Mitt. — Новелія криволиста

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **207**; Зеров, Партика, 1975: **39**; Бойко, 2008: **34**.

Odontoschisma denudatum (Mart.) Dumort. — Одонтосхізма оголена

Екологія: мертва деревина, торф'янистий, піщаний ґрунт, скелі, переважно пісковикові.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **209**; Нипорко, 2000: **182** (вперше для Українських Карпат); Бойко, 2008: **34**.

Odontoschisma fluitans (Nees) L. Söderstr. & Váňa — Одонтосхізма плавуча

Синоніми: *Cephalozia fluitans* (Nees) Spruce, *Cladopodiella fluitans* (Nees) H. Buch

Екологія: болота, часто у воді або серед сфагнових мохів.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, 1964: **205**; Зеров, Партика, 1975: **39**; Бойко, 2008: **33**.

Cephaloziellaceae Douin

Cephaloziella divaricata (Sm.) Schiffn. — Цефалозієла розчепірена

Синоніми: *Cephaloziella starkei* (Funck) Schiffn.

Екологія: ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днц, Зк, Крм, Льв, Лг, Рв, См, Хрс, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **233**; Зеров, Партика, 1975: **45**; Партыка, 2005: **32**; Бойко, 2008: **34**.

Cephaloziella elachista (J.B. Jack ex Gottsche & Rabenh.) Schiffn. — Цефалозієла ніжненька

Екологія: торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, 1964: **231**; Зеров, Партика, 1975: **44**; Бойко, 2008: **34**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Cephaloziella elegans (Heeg) Schiffn. — Цефалозієла елегантна

Синоніми: *Cephaloziella rubella* var. *elegans* (Heeg) R.M. Schust.

Екологія: піщаний ґрунт.

Поширення: Західне Поділля. Льв.

Література: Зеров, 1964: **233** (як можлива в Україні); Рабик, Данилків, 2004; Бойко, 2008: **34**; Zубel et al., 2015: **34**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Cephaloziella grimsulana (J.B. Jack ex Gottsche & Rabenh.) Lacout. — Цефалозієла грімзельська

Екологія: відкриті скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Партика, Слободян, 1989: **38**; Партыка, 2005: **32**; Бойко, 2008: **35**.

Cephaloziella hampeana (Nees) Schiffn. ex Loeske — Цефалозієла Гампе

Екологія: вологий торф'янистий ґрунт, скелі.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Жт, Кв, Крм, Льв, См, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **232**; Партыка, 2005: **32**; Бойко, 2008: **35**.

Cephaloziella rubella (Nees) Warnst. — Цефалозієла червонувата

Екологія: вологий торф'янистий ґрунт, скелі, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Жт, ІФ, Крм, Льв, См, Хрк.

Література: Зеров, 1964: 231; Зеров, Партика, 1975: 45; Партька, 2005: 32; Бойко, 2008: 35.

Cephaloziella spinigera (Lindb.) Jørg. — Цефалозієла колюча

Синоніми: *Cephaloziella subdentata* Warnst.

Екологія: заболочені місця разом з іншими мохами, часом — скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, ІФ, Льв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 230; Зеров, Партика, 1975: 44; Бойко, 2008: 35; Zubel et al., 2015: 34.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Родина Lophoziaceae Cavers

Lophozia ascendens (Warnst.) R.M. Schust. — Лофозія висхідна

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: 126; Зеров, Партика, 1975: 24; Бойко, 2008: 39.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 20106).

Lophozia guttulata (Lindb. & Arnell) A. Evans — Лофозія крапельна

Синоніми: *Lophozia longiflora* (Nees) Schifffn., *L. porphyroleuca* (Nees) Schifffn.

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, 1964: 125; Зеров, Партика, 1975: 24; Бойко, 2008: 40.

Lophozia ventricosa (Dicks.) Dumort. — Лофозія роздута

Екологія: ґрунт, скелі, стовбури дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв, Рв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 124; Зеров, Партика, 1975: 23; Бойко, 2008: 41.

Lophozia wenzelii (Nees) Steph. — Лофозія Венцеля

Екологія: вологі, болотисті місця високо в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: 128; Зеров, Партика, 1975: 24; Бойко, 2008: 41.

Lophozopsis excisa (Dicks.) Konstant. & Vilnet — Лофозіопсис вирізний

Синоніми: *Lophozia excisa* (Dicks.) Dumort.

Екологія: піщаний і глинистий ґрунт, каміння.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Жт, ІФ, Кв, Крм, Льв, См, Тр, Хрк, Хрс, Чрк.

Література: Зеров, 1964: 131; Зеров, Партика, 1975: 25; Партька, 2005: 30; Бойко, 2008: 40.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 20106).

Lophozopsis longidens (Lindb.) Konstant. & Vilnet — Лофозіопсис довгозубчастий

Синоніми: *Lophozia longidens* (Lindb.) Macoun.

Екологія: переважно кристалічні скелі разом з іншими мохами, часом — мертва деревина.

Поширення: Карпати, Полісся, Західне Поділля. Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв.

Література: Зеров, 1964: 123; Зеров, Партика, 1975: 23; Бойко, 2008: 40.

Trilophozia quinquedentata (Huds.) Bakalin — Трилофозія п'ятизубчаста

Синоніми: *Tritomaria quinquedentata* (Huds.) H. Buch, *Barbilophozia quinquedentata* Loeske

Екологія: скелі, ґрунт у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **146**; Зеров, Партика, 1975: **27**; Бойко, 2008: **42**.

Tritomaria exsecta (Schmidel) Schiffn. ex Loeske — Тритомарія вирізна

Екологія: піщаний ґрунт, торф, мертва деревина, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Ль, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **143**; Зеров, Партика, 1975: **27**; Бойко, 2008: **42**.

Tritomaria exsectiformis (Breidl.) Schiffn. ex Loeske — Тритомарія вирізано-подібна

Екологія: піщаний ґрунт, скелі, мертва деревина.

Поширення: Карпати. Жт, Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **145**; Зеров, Партика, 1975: **27**; Бойко, 2008: **42**.

Родина Scapaniaceae Mig.

Diplophyllum albicans (L.) Dumort. — Диплофілум білуватий

Екологія: ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Ль, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **249**; Зеров, Партика, 1975: **47**; Бойко, 2008: **44**.

Diplophyllum obtusifolium (Hook.) Dumort. — Диплофілум туполистий

Екологія: ґрунт, узбіччя доріг, відслонення.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Зк, ІФ, Ль, Тр.

Література: Зеров, 1964: **246**; Зеров, Партика, 1975: **46**; Бойко, 2008: **44**.

Diplophyllum taxifolium (Wahlenb.) Dumort. — Диплофілум тисолистий

Екологія: скелі, ґрунт у горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **247**; Зеров, Партика, 1975: **47**; Бойко, 2008: **44**.

Scapania aequiloba (Schwägr.) Dumort. — Скапанія рівнолопатева

Екологія: скелі, переважно вапнякові.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Ль.

Література: Зеров, 1964: **257**; Зеров, Партика, 1975: **49**; Бойко, 2008: **44**.

Scapania ariculata Spruce — Скапанія загострена

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати. Зк, Ль.

Література: Зеров, 1964: **251**; Зеров, Партика, 1975: **47**; Бойко, 2008: **44**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Scapania aspera M. Bernet & Bernet — Скапанія шорстка

Екологія: вапнякові скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Зеров, 1964: **259**; Партька, 2005: **32**; Бойко, 2008: **44**.

Scapania calcicola (Arnell & J. Perss.) Ingham — Скапанія вапнякова

Екологія: вапнякові, гіпсові скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Зеров, 1964: 253; Партыка, 2005: 32; Бойко, 2008: 44.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Scapania compacta (Roth) Dumort. — Скапанія щільна

Екологія: вологий піщаний ґрунт, силікатні скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Партыка, 2005: 32; Бойко, 2008: 44.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Scapania curta (Mart.) Dumort. — Скапанія коротка

Екологія: вологий ґрунт, скелі, часом — мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Льв, Тр, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 254; Зеров, Партика, 1975: 48; Бойко, 2008: 45.

Scapania cuspiduligera (Nees) Müll. Frib. — Скапанія гострокінцева

Екологія: вапнякові скелі або ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: 252; Зеров, Партика, 1975: 48; Бойко, 2008: 45.

Scapania helvetica Gottsche — Скапанія швейцарська

Екологія: вологі місця у лісовому поясі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: 51; Бойко, 2008: 45.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Scapania irrigua (Nees) Nees — Скапанія зрошувана

Екологія: болота, мокрі луки, вологий ґрунт, рідко — мертва деревина.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 255; Зеров, Партика, 1975: 48; Бойко, 2008: 45.

Scapania mucronata H. Buch — Скапанія короткозагострена

Екологія: вологий ґрунт у субальпійському поясі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: 255; Зеров, Партика, 1975: 51; Бойко, 2008: 45.

Scapania nemorea (L.) Grolle — Скапанія гайова

Синоніми: *Scapania nemorosa* (L.) Dum.

Екологія: ґрунт, скелі, часом — мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Льв, Хрк, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 262; Зеров, Партика, 1975: 50; Бойко, 2008: 45.

Scapania paludicola Loeske & Müll. Frib. — Скапанія болотна

Екологія: болота, мертва деревина.

Поширення: Полісся. Жт.

Література: Зеров, 1964: 256; Бойко, 2008: 45.

Scapania parvifolia Warnst. — Скапанія дрібнолиста

Екологія: вологі торф'янисті ґрунти, щілини і виступи скель, гірські схили, береги річок.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: **48**; Бойко, 2008: **46**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Scapania subalpina (Nees ex Lindenb.) Dumort. — Скапанія субальпійська

Екологія: скелі, ґрунт. Високогірний, арктоальпійський вид.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, 1964: **265**; Зеров, Партика, 1975: **51**; Бойко, 2008: **46**.

Scapania uliginosa (Lindenb.) Dumort. — Скапанія драговинна

Екологія: гігрофіт. Гірський вид.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **266**; Зеров, Партика, 1975: **51**; Бойко, 2008: **46**.

Scapania umbrosa (Schrad.) Dumort. — Скапанія тіниста

Екологія: мертва деревина, ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, 1964: **261**; Зеров, Партика, 1975: **49**; Бойко, 2008: **46**.

Scapania undulata (L.) Dumort. — Скапанія хвиляста

Екологія: біля джерел, у воді.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, 1964: **263**; Зеров, Партика, 1975: **50**; Бойко, 2008: **46**.

Примітка: вперше для рівнинної частини України наведений із околиць с. Хмелівка Олевського р-ну Житомирської обл. (Вірченко, 2005а).

Scapania verrucosa Heeg — Скапанія бородавчата

Екологія: скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **260**; Зеров, Партика, 1975: **49**; Бойко, 2008: **46**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Schistochilopsis incisa (Schrad.) Konstant. — Схістохілопсис вирізний

Синоніми: *Lophozia incisa* (Schrad.) Dumort.

Екологія: мертва деревина, відмерлі мохи, часом — ґрунт або скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв.

Література: Зеров, 1964: **132**; Зеров, Партика, 1975: **25**; Бойко, 2008: **40**.

Родина Antheliaceae R.M. Schust.

Anthelia juratzkana (Limpr.) Trevis. — Антелія Юратцки

Синоніми: *Jungermannia juratzkana* Limpr.

Екологія: вогкі місця, торф'янистий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **115**; Зеров, Партика, 1975: **22**; Бойко, 2008: **35**.

Родина Calypogeiaceae Arnell

Calypogeia azurea Stotler & Crotz — Каліпогея лазурова

Синоніми: *Calypogeia trichomanis* (L.) Corda

Екологія: пісковикові скелі, болотний ґрунт, часом — мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **225**; Зеров, Партика, 1975: **43**; Бойко, 2008: **30**.

Calypogeia fissa (L.) Raddi — Каліпогея розщеплена

Екологія: ґрунт.

Поширення: Полісся. Кв, Рв.

Література: Бойко, 2008: **30**.

Примітка: вперше для України встановлений Д.К. Зеровим за зразком, зібраним у 1968 р. біля ст. Тетерів Бородянського р-ну Київської обл. (Ваня, Вірченко, 1993).

Calypogeia integristipula Steph. — Каліпогея ціліснолисточкова

Синоніми: *Calypogeia meylanii* Steph., *C. neesiana* var. *meylanii* (Buch) Schust.

Екологія: скелі, мертва деревина, піщаний торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати. ІФ, Чрв.

Література: Зеров, Партика, 1975: **44** (як *C. neesiana* var. *meylanii* (Buch) Schust.); Бойко, 2008: **30**.

Calypogeia muelleriana (Schiffn.) Müll. Frib. — Каліпогея Мюллера

Екологія: ґрунт.

Поширення: Карпати, Полісся. Зк, ІФ, Кв.

Література: Зеров, 1964: **227, 338**; Зеров, Партика, 1975: **43**; Бойко, 2008: **30**.

Calypogeia neesiana (C. Massal. & Carestia) Müll. Frib. — Каліпогея Нееса

Екологія: скелі, мертва деревина, торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Рв, См, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **227**; Зеров, Партика, 1975: **43**; Бойко, 2008: **31**.

Calypogeia sphagnicola (Arnell & J. Perss.) Warnst. & Loeske — Каліпогея сфагнова

Екологія: оліготрофні сфагнові болота.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **226** (як можливий в Україні); Зеров, Партика, 1975: **43**; Бойко, 2008: **31**.

Calypogeia suecica (Arnell & J. Perss.) Müll. Frib. — Каліпогея шведська

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Лв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **225**; Зеров, Партика, 1975: **43**; Бойко, 2008: **31**.

Родина Endogemmaceae Konstant.

Endogemma caespiticia (Lindenb.) Konstant., Vilnet & A.V. Troitsky — Ендогема дерниста

Синоніми: *Solenostoma caespiticium* (Lindenb.) Steph, *Jungermannia caespiticia* Lindenb.

Екологія: вогкий ґрунт, торф.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Кв, Льв, Чрв.
Література: Зеров, 1964: **165**; Бойко, 2008: **38**.

Родина Geocalycaceae Н. Klinggr.

Geocalyx graveolens (Schrad.) Nees — Геокалік пахучий

Екологія: затінені вологі скелі, ґрунт, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Полісся, Лісостеп. Вл, Жт, Зк, ІФ, Тр.

Література: Зеров, 1964: **193**; Зеров, Партика, 1975: **37**; Бойко, 2008: **28**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Родина Gymnomitriaceae Н. Klinggr.

Gymnomitrium adustum Nees — Гімномітріон обпалений

Синоніми: *Marsupella adusta* (Nees emend. Limpr.) Spruce

Екологія: гірські осипи.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Бойко, 2008: **43**.

Примітка: вперше для України зібрано З. Пілоусом у 1937 р. і визначено Є. Швейковським (Ваня, Вірченко, 1993). Вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 20106).

Gymnomitrium concinnatum (Lightf.) Corda — Гімномітріон стрункий

Екологія: скелі, ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **244**; Зеров, Партика, 1975: **46**; Бойко, 2008: **42**.

Gymnomitrium corallioides Nees — Гімномітріон коралоподібний

Екологія: скелі. Високогірний вид.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: **245**; Зеров, Партика, 1975: **46**; Бойко, 2008: **42**.

Marsupella aquatica (Lindenb.) Schiffn. — Марсупела водяна

Синоніми: *Marsupella emarginata* (Ehrh.) Dum. var. *aquatica* (Lindenb.) Dum.

Екологія: вогкі скелі, гірські потоки, береги озер.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, 1964: **239**; Зеров, Партика, 1975: **45**; Бойко, 2008: **43**.

Marsupella emarginata (Ehrh.) Dumort. — Марсупела вирізна

Екологія: ґрунт, скелі. Гірський вид.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **238**; Зеров, Партика, 1975: **45**; Бойко, 2008: **43**.

Marsupella funckii (F. Weber & D. Mohr) Dumort. — Марсупела Функа

Синоніми: *Marsupella badensis* Schiffn.

Екологія: вогкий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **241**; Зеров, Партика, 1975: **46**; Бойко, 2008: **43**.

Примітка: у працях вітчизняних вчених (Зеров, 1964; Зеров, Партика, 1975) наведено 2 види — *Marsupella badensis* і *M. funckii*, які згодом зведено у синоніми.

Marsupella sphacelata (Giesecke ex Lindenb.) Dumort. — Марсупела обсмалена

Екологія: вогкі скелі, заболочені місця.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **240**; Зеров, Партика, 1975: **45**; Бойко, 2008: **43**.

Marsupella sprucei (Limpr.) Bernet — Марсупела Спруса

Синоніми: *Marsupella ustulata* (Hüb.) Spruce

Екологія: ґрунт, вологі скелі у високогірних районах.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: **237**; Зеров, Партика, 1975: **45**; Бойко, 2008: **43**.

Nardia geoscyphus (De Not.) Lindb. — Нардія мішкова

Екологія: оголений ґрунт, біля доріг, схили.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **155**; Зеров, Партика, 1975: **29**; Бойко, 2008: **41**.

Nardia scalaris Gray — Нардія східчаста

Екологія: ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **154**; Зеров, Партика, 1975: **29**; Бойко, 2008: **41**.

Родина Harpantaceae Arnell

Harpantus flotovianus (Nees) Nees — Гарпантус Флотова

Екологія: болотисті місця, вологі скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: **190**; Зеров, Партика, 1975: **36**; Бойко, 2008: **28**.

Harpantus scutatus (F. Weber & D. Mohr) Spruce — Гарпантус щитоподібний

Екологія: ґрунт, скелі, мертва деревина в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **191**; Зеров, Партика, 1975: **36**; Бойко, 2008: **28**.

Родина Jungermanniaceae Rchb.

Liochlaena lanceolata Nees — Ліохлена ланцетоподібна

Синоніми: *Jungermannia lanceolata* L., *J. leiantha* Grolle, *Solenostoma lanceolata* Steph.

Екологія: вологий ґрунт, скелі, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Кв, Льв, Рв, Тр, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **170**; Зеров, Партика, 1975: **32**; Бойко, 2008: **38**.

Liochlaena subulata (A. Evans) Schljakov — Ліохлена шилоподібна

Синоніми: *Jungermannia subulata* A. Evans

Екологія: вологий ґрунт уздовж струмків або річок, вологі розкладені колоди, іноді затінені вологі пісковики.

Поширення: Полісся. Жт.

Література: Бойко, 2008: **39**.

Примітка: вперше для України встановлений за зборами Д.К. Зерова в околицях м. Олевськ Житомирської обл. (Ваня, Вірченко, 1993). Вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Червоної книги європейських

мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Jungermannia atrovirens Dumort. — Юнгерманія темно-зелена

Синоніми: *Haplozia atrovirens* (Schleich.) Dum., *H. tristis* (Nees) Dum.

Екологія: вапнякові скелі.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **162**; Зеров, Партика, 1975: **30**; Партька, 2005: **30**; Бойко, 2008: **37**.

Примітка: у працях вітчизняних бріологів (Зеров, 1964; Зеров, Партика, 1975) наведено 2 види — *Haplozia atrovirens* та *H. tristis*, які згодом зведено у синоніми.

Jungermannia pumila With. — Юнгерманія карликова

Синоніми: *Haplozia pumila* (With.) Dum., *Solenostoma pumila* (With.) K. Müll.

Екологія: вогке каміння, ґрунт.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **163**; Зеров, Партика, 1975: **31**; Бойко, 2008: **39**.

Mesoptychia badensis (Gottsche ex Rabenh.) L. Söderstr. & Váňa — Мезоптихія баденська

Синоніми: *Lophozia badensis* (Gottsche) Schiffn., *Leiocolea badensis* (Gott.) Joerg.

Екологія: вапнисті та гіпсові скелі, ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Зк, ІФ, Кв, Льв.

Література: Зеров, 1964: **119**; Зеров, Партика, 1975: **22**; Бойко, 2008: **39**; Zубel et al., 2015: **41**.

Mesoptychia bantriensis (Hook.) L. Söderstr. & Váňa — Мезоптихія бантрійська

Синоніми: *Lophozia bantriensis* (Hook.) Steph., *Leiocolea bantriensis* (Hook.) Joerg.

Екологія: вогкі місця, часто — вапнистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **120**; Зеров, Партика, 1975: **22**; Бойко, 2008: **39**; Zубel et al., 2015: **41**.

Mesoptychia collaris (Nees) L. Söderstr. & Váňa — Мезоптихія комірцева

Синоніми: *Lophozia collaris* (Nees) Dumort., *Leiocolea collaris* (Nees) Schljakov, *L. muelleri* (Nees) Joerg, *Jungermannia collaris* Nees

Екологія: вологі місця, глинистий ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **118**; Зеров, Партика, 1975: **22**; Партька, 2005: **30**; Бойко, 2008: **40**; Zубel et al., 2015: **41**.

Mesoptychia heterocolpos (Thed. ex Hartm.) L. Söderstr. & Váňa — Мезоптихія різноборіздкова

Синоніми: *Lophozia heterocolpos* (Thed. ex Hartm.) M. Howe, *Leiocolea heterocolpos* (Thed. ex Hartm.) H. Buch

Екологія: силікатні й вапнякові скелі, ґрунт, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Зк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **121**; Зеров, Партика, 1975: **23**; Бойко, 2008: **40**; Zубel et al., 2015: **42**.

Примітка: вперше для рівнинної України встановлений за зборами Л.Я. Партики 1981 р. в околицях с. Свердловка Коропського р-ну Чернігівської обл. (Вірченко, Партика, 2010).

Solenostoma confertissimum (Nees) Schljakov — Соленостома найгустіша

Синоніми: *Jungermannia confertissima* Nees, *Solenostoma levieri* (Steph.) Steph.

Екологія: ґрунт і скелі в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: 167; Зеров, Партика, 1975: 31; Бойко, 2008: 37.

Solenostoma gracillimum (Sm.) R.M. Schust. — Соленостома найстрункіша

Синоніми: *Plectocolea crenulata* Evans, *Jungermannia gracillima* Sm., *Solenostoma crenulatum* (Sm.) Mitt.

Екологія: вогкий ґрунт відслонень, біля доріг.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 168; Зеров, Партика, 1975: 31; Бойко, 2008: 38.

Solenostoma hyalinum (Lyell) Mitt. — Соленостома прозора

Синоніми: *Plectocolea hyalina* (Lyell) Mitt., *Jungermannia hyalina* Lyell

Екологія: глинистий ґрунт, схили, біля доріг.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Льв, Тр, Хм, Чрв, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 157; Зеров, Партика, 1975: 30; Бойко, 2008: 38.

Solenostoma obovatum (Nees) C. Massal. — Соленостома оберненояйцеподібна

Синоніми: *Plectocolea obovata* (Nees) Mitt., *Jungermannia obovata* Nees

Екологія: вологі скелі, високо в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: 159; Зеров, Партика, 1975: 30; Бойко, 2008: 38.

Solenostoma sphaerocarpum (Hook.) Steph. — Соленостома круглоплода

Синоніми: *Jungermannia sphaerocarpa* Hook.

Екологія: ґрунт, скелі, переважно в горах.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 166; Зеров, Партика, 1975: 31; Бойко, 2008: 39.

Родина Blepharostomataceae W. Frey & M. Stech

Blepharostoma trichophyllum (L.) Dumort. — Блефаростома волосиста

Екологія: мертва деревина, іноді вологий ґрунт, кора дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Льв, Тр, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 216; Зеров, Партика, 1975: 41; Бойко, 2008: 27.

Родина Lepidoziaceae Limpr.

Bazzania tricrenata (Wahlenb.) Lindb. — Бацанія тризубчаста

Екологія: ґрунт, скелі, мертва деревина.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ.

Література: Зеров, 1964: 222; Зеров, Партика, 1975: 42; Бойко, 2008: 31.

Bazzania trilobata (L.) Gray — Бацанія трилопатева

Екологія: ґрунт у лісах, скелі, каміння у заростях гірської сосни, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 221; Зеров, Партика, 1975: 42; Бойко, 2008: 31.

Kurzia pauciflora (Dicks.) Grolle — Курція малокувітковаСиноніми: *Telaranea setacea* (Weber) K. Müll.Екологія: сфагнові болота, часто — разом з видами роду *Mylia*.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Рв.

Література: Зеров, 1964: **219**; Зеров, Партика, 1975: **42**; Бойко, 2008: **32**.**Lepidozia reptans** (L.) Dumort. — Лепідозія повзуча

Екологія: мертва деревина, ґрунт, скелі, часто — у хвойних лісах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Рв, Тр, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **218**; Зеров, Партика, 1975: **41**; Бойко, 2008: **32**.**Родина Lophocoleaceae** Vanden Berghen**Chiloscyphus pallescens** (Ehrh.) Dumort. — Хілосцифус блідийСиноніми: *Chiloscyphus fragilis* (Roth.) Schiffn., *C. pallescens* var. *fragilis* (A. Roth) K. Müll., *C. pallescens* var. *pallescens* Hartm.

Екологія: вологий ґрунт, мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **188**; Зеров, Партика, 1975: **35**; Партька, 2005: **31**; Бойко, 2008: **28**.*Примітка:* у працях вітчизняних бріологів (Зеров, 1964; Зеров, Партика, 1975) наведено 2 види — *Chiloscyphus fragilis* і *C. pallescens*, які згодом зведено у різновиди. *Chiloscyphus pallescens* var. *fragilis* — проблематичний таксон, який іноді трактують як вид (Hodgetts et al., 2020).**Chiloscyphus polyanthos** (L.) Corda — Хілосцифус багатоперіантієвийСиноніми: *Chiloscyphus polyanthus* var. *rivularis* Nees, *C. rivularis* (Schrad.) Hazl.

Екологія: вологий ґрунт у лісах, лісові болота, береги водойм.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Лв, Тр, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **185**; Зеров, Партика, 1975: **35**; Партька, 2005: **31**; Бойко, 2008: **28**.*Примітка:* у працях вітчизняних бріологів (Зеров, 1964; Зеров, Партика, 1975) наведено 2 види — *Chiloscyphus polyanthus* і *C. rivularis*, які згодом зведено у різновиди. *Chiloscyphus polyanthos* var. *rivularis* — проблематичний таксон, який іноді трактують як вид (Hodgetts et al., 2020).**Lophocolea bidentata** (L.) Dumort. — Лофоколея двозубаСиноніми: *Lophocolea cuspidata* (Nees) Limpr.

Екологія: ґрунт у лісах, схили, краї ровів, часом — скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Жт, Днп, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крм, Лв, Лг, Пл, См, Тр, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **180**; Зеров, Партика, 1975: **33**; Партька, 2005: **31**; Бойко, 2008: **29**.*Примітка:* у Д.К. Зерова (1964) наведено 2 види — *Lophocolea bidentata* і *L. cuspidata*, які згодом зведено у синоніми.**Lophocolea heterophylla** (Schrad.) Dumort. — Лофоколея різнолиста

Екологія: мертва деревина, біля основи живих дерев, часом — ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Днп, Днц, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Лг, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хм, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **182**; Зеров, Партика, 1975: **34**; Партька, 2005: **31**;
Бойко, 2008: **29**.

Lophocolea minor Nees — Лофоколея менша

Екологія: ґрунт біля доріг, стінки канав, схили, скелі, часом — мертва деревина.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Жт, Зк,
ІФ, Кв, Крм, Лв, Лг, Мк, Пл, См, Тр, Хм, Хрк, Чрк, Чрв, Чрг.
Література: Зеров, 1964: **184**; Зеров, Партика, 1975: **34**; Партька, 2005: **31**;
Бойко, 2008: **29**.

Родина Plagiochilaceae Müll. Frīb.

Pedinophyllum interruptum (Nees) Kaal. — Пединофілум перерваний

Екологія: вапнистий ґрунт, скелі, переважно в горах.
Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, Лв.
Література: Зеров, 1964: **175**; Зеров, Партика, 1975: **32**;
Бойко, 2008: **30**; Zubel et al., 2015: **43**.

Plagiochila asplenioides (L.) Dumort. — Плагіохіла аспленієподібна

Синоніми: *Plagiochila major* (Nees) S. Arn.
Екологія: ґрунт, скелі, мертва деревина, часом — кора дерев.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Зк, ІФ, Лв, Чрг.
Література: Зеров, 1964: **173**; Зеров, Партика, 1975: **32**; Бойко, 2008: **30**; Zubel et al.,
2015: **44**.

Plagiochila porelloides (Torr. ex Nees) Lindenb. — Плагіохіла порелоподібна

Синоніми: *Plagiochila asplenioides* (L.) Dum. subsp. *porelloides* (Nees) Schust.
Екологія: ґрунт, скелі, мертва деревина, часом — кора дерев.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ,
Кв, Крм, Лв, Рв, Тр, Хм, Чрк, Чрв.
Література: Партька, 2005: **30**; Бойко, 2008: **30**; Zubel et al., 2015: **44**.
Примітка: у Д.К. Зерова (1964) наведено 1 вид — *Plagiochila asplenioides*,
який пізніше було розділено на 2 види. Більшість зразків, наведених як
P. asplenioides, належать до *P. porelloides* (Ваня, Вірченко, 1993).

Родина Trichocoleaceae Nakai

Trichocolea tomentella (Ehrh.) Dumort. — Трихоколея тонкововниста

Екологія: заболочені луки, лісові болота, біля джерел, затінені вогкі місця.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Лв, Тр, Хрк,
Чрв, Чрг.
Література: Зеров, 1964: **214**; Зеров, Партика, 1975: **40**; Бойко, 2008: **27**.
Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Родина Myliaceae Schljakov

Mylia anomala (Hook.) Gray — Мілія аномальна

Синоніми: *Leiomylia anomala* (Hook.) J.J. Engel et Braggins
Екологія: торф'янистий ґрунт, сфагнові болота, заболочений піщаний ґрунт.
Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Рв.
Література: Зеров, 1964: **177**; Зеров, Партика, 1975: **33**; Бойко, 2008: **41**.

Mylia taylorii (Hook.) Gray — Мілія Тейлора

Екологія: мертва деревина, скелі, торф'янистий ґрунт.

Поширення: Карпати, Полісся, Західне Поділля. Зк, ІФ, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **176**; Зеров, Партика, 1975: **33**; Бойко, 2008: **41**.

Порядок Porellales Schljakov

Родина Frullaniaceae Lorch

Frullania calcarifera Steph. — Фуруланія вапнякова

Екологія: скелі.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Borovichev, Vilnet, 2015.

Примітка: вперше вказаний для Криму за зразком Л.Я. Партики, зібраним 05.06.1964 р. на г. Аюдаг і визначеним як *Frullania tamarisci*, дублікат зберігається у КРАВГ (Borovichev, Vilnet, 2015). У КВ-ВН такий зразок відсутній. Вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Frullania dilatata (L.) Dumort. — Фуруланія розширена

Екологія: кора дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Днп, Днц, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Льв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хм, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **282**; Зеров, Партика, 1975: **55**; Партька, 2005: **34**; Бойко, 2008: **47**.

Frullania fragilifolia (Taylor) Gottsche, Lindenb. & Nees — Фуруланія ламколиста

Екологія: кора дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **281**; Зеров, Партика, 1975: **54**; Бойко, 2008: **48**.

Примітка: вперше для рівнинної території України знайдений в околицях с. Устинівка Олевського р-ну Житомирської обл. (Вірченко, 2004).

Frullania jackii Gottsche — Фуруланія Яка

Екологія: скелі, мертва деревина.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: **285**; Зеров, Партика, 1975: **55**; Бойко, 2008: **48**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Frullania tamarisci (L.) Dumort. — Фуруланія тамарискова

Синоніми: *Frullania nervosa* Mont.

Екологія: кора дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Полісся, Крим. Жт, Зк, ІФ, Крм, Льв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **280**; Зеров, Партика, 1975: **54**; Партька, 2005: **34**; Бойко, 2008: **47**.

Родина Lejeuneaceae Cavers

Cololejeunea calcarea (Lib.) Steph. — Кололеженія вапнякова

Екологія: скелі, переважно вапнякові, часом — кора дерев або ґрунт.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм.

Література: Зеров, 1964: 277; Зеров, Партика, 1975: 54; Партька, 2005: 34; Бойко, 2008: 48.

Cololejeunea rossettiana (C. Massal.) Schiffn. — Кололеженя Россета

Екологія: скелі, переважно вапнякові, часом — інші рослини, мертва деревина, ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Крим. Зк, Крм, Хм.

Література: Зеров, 1964: 279; Зеров, Партика, 1975: 54; Партька, 2005: 34; Бойко, 2008: 48.

Примітка: вперше для рівнинної України знайдений в ландшафтному заказнику «Кармелюкова гора» в околицях с. Привороття Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл. (Вірченко, 2004). Вид занесено до Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Lejeunea cavifolia (Ehrh.) Lindb. — Леженя порожниолиста

Екологія: вологі скелі, часом — ґрунт, мертва деревина, кора дерев.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Крм, Лв, Рв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 276; Зеров, Партика, 1975: 53; Партька, 2005: 34; Бойко, 2008: 48.

Родина Porellaceae Savers

Porella arboris-vitae (With.) Grolle — Порела надеревна

Синоніми: *Porella laevigata* (Schrad.) Pfeiff.

Екологія: скелі, кора дерев. Гірський вид.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Лв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 274; Зеров, Партика, 1975: 52; Партька, 2005: 33; Бойко, 2008: 46.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Porella baueri (Schiffn.) С.Е.О. Jensen — Порела Бауера

Екологія: скелі, кора та корені дерев.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, Партика, 1975: 53; Бойко, 2008: 46.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Porella cordaeana (Huebener) Moore — Порела Корда

Екологія: вологі скелі, каміння в гірських потоках, біля основи стовбурів дерев.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, Крм.

Література: Зеров, 1964: 273; Зеров, Партика, 1975: 52; Партька, 2005: 33; Бойко, 2008: 47.

Porella platyphylla (L.) Pfeiff. — Порела плосколиста

Екологія: кора дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Жт, Днп, Днц, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, Од, Пл, Рв, Тр, Хм, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 271; Зеров, Партика, 1975: 52; Партька, 2005: 33; Бойко, 2008: 47.

Родина Radulaceae Müll. Frib.

Radula complanata (L.) Dumort. — Радула сплюснена

Екологія: кора дерев, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Днп, Днц, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **268**; Зеров, Партика, 1975: **51**; Партька, 2005: **33**; Бойко, 2008: **49**.

Radula lindenberiana Gottsche ex C. Hartm. — Радула Ліндберга

Екологія: скелі, часом — кора дерев.

Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **269**; Зеров, Партика, 1975: **52**; Бойко, 2008: **49**.

Порядок Ptilidiales Schljakov

Родина Ptilidiaceae H. Klinggr.

Ptilidium ciliare (L.) Hampe — Птилідіум війчастий

Екологія: ґрунт у хвойних лісах, полонини, заболочені місця, іноді — скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Кв, Пл, См, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **211**; Зеров, Партика, 1975: **39**; Бойко, 2008: **26**.

Ptilidium pulcherrimum (Weber) Vain. — Птилідіум найкрасивіший

Екологія: кора дерев не високо над поверхнею землі, мертва деревина, часом — скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт, Днп, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **212**; Зеров, Партика, 1975: **40**; Партька, 2005: **32**; Бойко, 2008: **27**; Zubel et al., 2015: **45**.

Порядок Metzgeriales Chalaud

Родина Aneuraceae H. Klinggr.

Aneura pinguis (L.) Dumort. — Аневра жирна

Синоніми: *Riccardia pinguis* (L.) S. Gray

Екологія: болота, вогі скелі, ґрунт, мертва деревина, часто як домішка до інших мохів.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лв, См, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **87**; Зеров, Партика, 1975: **16**; Партька, 2005: **29**; Бойко, 2008: **24**.

Riccardia chamedryfolia (With.) Grolle — Рікардія самосилолиста

Синоніми: *Riccardia sinuata* (Dicks.) Trev., *Aneura major* K. Müll.

Екологія: дуже вогі місця, найчастіше каміння та деревина у воді.

Поширення: Карпати, Крим. Зк, ІФ, Крм, Лв.

Література: Зеров, 1964: **90**; Зеров, Партика, 1975: **16**; Бойко, 2008: **24**.

Примітка: вперше для Криму вид встановлено за зборами Ю.І. Малої у 2013 р. в околицях с. Карасівка Білогірського р-ну (Вірченко, Мала, 2014).

Riccardia incurvata Lindb. — Рікардія зігнута

Синоніми: *Aneura incurvata* Steph.

Екологія: вогкі місця, піщаний ґрунт.

Поширення: Західне Поділля, Полісся. Вл, Кв, Ль, Рв.

Література: Зеров, 1964: **88**; Бойко, 2008: **25**.

Riccardia latifrons (Lindb.) Lindb. — Рікардія широка

Синоніми: *Aneura latifrons* Lindb.

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Рв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **91**; Зеров, Партика, 1975: **17**; Бойко, 2008: **25**.

Riccardia multifida (L.) Gray — Рікардія багатороздільна

Синоніми: *Aneura multifida* Dum.

Екологія: болота, вогкі ґрунти та вогкі скелі, у воді.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **89**; Зеров, Партика, 1975: **16**; Бойко, 2008: **25**.

Riccardia palmata (Hedw.) Carruth. — Рікардія пальчаста

Синоніми: *Aneura palmata* Dum.

Екологія: мертва деревина.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Зк, ІФ, Ль, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **92**; Зеров, Партика, 1975: **17**; Бойко, 2008: **25**.

Родина Metzgeriaceae H. Klinggr.

Metzgeria conjugata Lindb. — Метцгерія спарена

Екологія: кора дерев, скелі.

Поширення: Карпати. Зк, ІФ, Ль.

Література: Зеров, 1964: **96**; Зеров, Партика, 1975: **19**; Бойко, 2008: **26**.

Metzgeria furcata (L.) Corda — Метцгерія вилчаста

Екологія: кора дерев, скелі, часом — ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Жт,

Днп, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Ль, Од, Пл, Рв, Тр, Хрс, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **94**; Зеров, Партика, 1975: **18**; Партька, 2005: **28**;

Бойко, 2008: **26**.

Metzgeria pubescens (Schrank) Raddi — Метцгерія опушена

Синоніми: *Apometzgeria pubescens* (Schrank) Kuwah.

Екологія: скелі, часто — вапнякові, кора дерев, переважно в горах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Ль, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **98**; Зеров, Партика, 1975: **19**; Бойко, 2008: **25**.

Metzgeria violacea (Ach.) Dumort. — Метцгерія фіолетова

Синоніми: *Metzgeria fruticulosa* (Dicks.) A. Evans

Екологія: кора дерев, каміння.

Поширення: Карпати. Зк, Ль, Чрв.

Література: Зеров, 1964: **95**; Зеров, Партика, 1975: **18**; Бойко, 2008: **26**.

Порядок Fossombroniales Schljakov

Родина Fossombroniaceae Hazsl.

Fossombronia foveolata Lindb. — Фосомбронія ямчата

Екологія: торф'янистий ґрунт, по берегах озер.
Поширення: Полісся, Степ. Вл, Жт, Днп, Кв, Рв, Хрк.
Література: Зеров, 1964: **109**; Бойко, 2008: **22**.

Fossombronia pusilla (L.) Nees — Фосомбронія крихітна

Екологія: оголений вогкий ґрунт.
Поширення: Карпати, Полісся. Жт, Чрв.
Література: Зеров, 1964: **108**; Зеров, Партика, 1975: **21**; Бойко, 2008: **23**.

Fossombronia wondraczekii (Corda) Dumort. ex Lindb. — Фосомбронія Вондрачека

Екологія: оголений порушений ґрунт, лани, стежки, канави, береги водойм.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, ІФ, Кв, Лв, См, Хрк, Чрк, Чрг.
Література: Зеров, 1964: **109**; Зеров, Партика, 1975: **21**; Бойко, 2008: **23**.

Порядок Pallaviciniales W. Frey & M. Stech

Родина Moerckiaceae K.I. Goebel ex Stotler & Crand.-Stotl.

Moerckia blyttii (Mørch) Brockm. — Меркія Блітта

Екологія: вологий ґрунт в горах.
Поширення: Карпати. Зк, ІФ.
Література: Зеров, 1964: **106**; Зеров, Партика, 1975: **21**; Бойко, 2008: **24**.
Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Родина Pallaviciniaceae Mig.

Pallavicinia lyellii (Hook.) Gray — Палавічінія Лаєла

Екологія: болотисті місця, на рівнині та нижньому гірському поясі.
Поширення: Карпати, Правобережне Полісся. Зк, Кв.
Література: Зеров, 1964: **105**; Зеров, Партика, 1975: **21**; Бойко, 2008: **24**.
Примітка: вперше для рівнинної України виявлений у 1968 р. у зарослому вільхою яру біля ст. Тетерів Бородянського р-ну Київської обл. (Зеров, 1969). Вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Порядок Pelliales He-Nygrén

Родина Pelliaceae H. Klinggr.

Apopellia endiviifolia (Dicks.) Nebel & D. Quandt — Апопелія розсіченолиста

Синоніми: *Pellia endiviifolia* (Dicks.) Dumort., *P. fabroniana* Raddi
Екологія: вогкі місця, відслонення, переважно вапнистий ґрунт.
Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Пл, Рв, Хрк, Хм, Чрк, Чрг.
Література: Зеров, 1964: **101**; Зеров, Партика, 1975: **20**; Партька, 2005: **29**; Бойко, 2008: **23**.

Pellia epiphylla (L.) Corda — Пелія налисткова

Екологія: вогкий затінений ґрунт біля доріг, канав, джерел, річок.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вл, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крв, Крм, Ль, Пл, Рв, См, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **100**; Зеров, Партика, 1975: **19**; Партька, 2005: **29**; Бойко, 2008: **23**.

Pellia neesiana (Gottsche) Limpr. — Пелія Нееса

Екологія: вогкі місця, переважно в горах.

Поширення: Карпати, Західне Поділля. Зк, ІФ, Ль.

Література: Зеров, 1964: **101**; Зеров, Партика, 1975: **20**; Бойко, 2008: **24**.

Клас MARCHANTIOPSIDA Cronquist, Takht. & W. Zimm. — Маршанцієві

Порядок Blasiales Stotler & Crand.-Stotl.

Родина Blasiaceae H. Klinggr.

Blasia pusilla L. — Блазія крихітна

Екологія: вогкий ґрунт на схилах, канави, біля доріг, іноді суцільно вкриває ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Жт, Зк, ІФ, Кв, Ль, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **103**; Зеров, Партика, 1975: **20**; Бойко, 2008: **22**.

Порядок Lunulariales H. Klinggr.

Родина Lunulariaceae H. Klinggr.

Lunularia cruciata (L.) Dumort. ex Lindb. — Лунуларія хрещата

Екологія: трапляється іноді в Ботанічному саду ім. О.В. Фоміна м. Київ біля теплиць, розселяючись тут разом із рослинами, які на літо висаджують у ґрунт. У

Криму знайдений в щілинах скель на дрібноземі.

Поширення: Полісся, Крим. Кв, Крм.

Література: Зеров, 1964: **78**; Вірченко, 2006а: **25**; Бойко, 2008: **17**; Корженевская, 2017: **80**.

Порядок Marchantiales Limpr.

Родина Ayttoniaceae Cavers

Asterella lindenberiana (Corda ex Nees) Lindb. ex Arnell — Астерела Лінденберга

Екологія: дрібнозем серед скель.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Боровичев, Ньпорко, 2014: **67**; Воіко, 2014: **435**.

Mannia androgyna (L.) A. Evans — Манія двостатева

Екологія: ґрунт на відкритих степових схилах.

Поширення: Лісостеп. Чрк.

Література: Боровичев, Ньпорко, 2014: **67**; Воіко, 2014: **437**.

Mannia fragrans (Balb.) Frye & L. Clark — Манія запашна

Екологія: освітлені скелі, відкриті схили.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Мк, Рв, Чрк.

Література: Зеров, 1964: 67; Зеров, Партика, 1975: 14; Партыка, 2005: 27; Бойко, 2008: 16.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019).

Mannia pilosa (Hornem.) Frye & L. Clark — Манія волосиста

Екологія: прошарки ґрунту у високогір'ї.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Бойко, 2008: 16.

Примітка: для України вперше встановлений у результаті перевизначення *Peltolepis quadrata* (Saut.) K. Mull., зібраного Я. Шмардою на г. Туркул Рахівського р-ну Закарпатської обл. (Ваня, Вірченко, 1993).

Mannia triandra (Scop.) Grolle — Манія триандроцейна

Синоніми: *Mannia rupestris* (Nees) Frye et Clark.

Екологія: оголений ґрунт, щілини скель, часто — вапнисті субстрати в горах.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: 69; Зеров, Партика, 1975: 14; Бойко, 2008: 16.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Додатку I Бернської конвенції (Convention ..., 1979), Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Reboulia hemisphaerica (L.) Raddi — Ребулія напівкуляста

Екологія: ґрунт, скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, Кв, Крв, Крм, Лв, Рв, Чрк.

Література: Зеров, 1964: 65; Зеров, Партика, 1975: 14; Партыка, 2005: 27;

Бойко, 2008: 16; Боровичев, Ньпорко, 2014: 68.

Примітка: в Україні відомі 2 різновидності: subsp. *hemisphaerica*, subsp. *dioica* R.M. Schust. (Боровичев, Ньпорко, 2014: 68).

Родина Cleveaceae Cavers

Clevea hyalina (Sommerf.) Lindb. — Клевея прозора

Синоніми: *Athalamia hyalina* (Sommerf.) S. Hatt.

Екологія: гірський вид, пов'язаний переважно з вапнистим субстратом.

Поширення: Карпати, Крим. ІФ, Крм.

Література: Зеров, 1964: 72; Зеров, Партика, 1975: 14; Партыка, 2005: 27;

Бойко, 2008: 18.

Clevea spathysii (Lindenb.) Müll. Frib. — Клевея Спатиза

Синоніми: *Athalamia spathysii* (Lindenb.) S. Hatt.

Екологія: щілини вапнякових скель.

Поширення: Карпати. ІФ.

Література: Зеров, Партика, 1975: 14; Бойко, 2008: 18.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019), Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Sauteria alpina (Nees) Nees — Саутерія альпійська

Екологія: нейтральний або слаболужний ґрунт, пісковики та вапняки.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: 74; Зеров, Партика, 1975: 14; Бойко, 2008: 18.

Родина Conocephalaceae Müll. Frib. ex Grolle

Conocephalum conicum (L.) Dumort. — Коноцефалум конічний

Екологія: вологий ґрунт, схили, вологі скелі.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся. Жт, Кв, Лв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 76; Зеров, Партика, 1975: 15; Бойко, 2008: 17.

Примітка: поширення виду наведено за результатами критичної ревізії (Боровічов, Нипорко) матеріалів *Conocephalum conicum*-групи, що зберігаються в гербаріях Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW-BH), Інституту екології Карпат НАН України (LWKS) та Державного природознавчого музею НАН України у м. Львів (LWS).

Conocephalum salebrosum Szweyk., Buczk. & Odrzyk. — Коноцефалум шорсткий

Екологія: вологий ґрунт, схили, вологі скелі, в горах і на рівнині. Стійкіший до посушливіших умов, ніж *Conocephalum conicum*.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Вн, Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Рв, Тр, Хм, Чрк, Чрв.

Література: Szweykowski et al., 2005: 155; Бойко, 2014: 463.

Примітка: поширення виду наведено за результатами критичної ревізії (Є.О. Боровічов, С.О. Нипорко) матеріалів *Conocephalum conicum*-групи, що зберігаються в гербаріях Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW-BH), Інституту екології Карпат НАН України (LWKS) та Державного природознавчого музею НАН України у м. Львів (LWS).

Родина Marchantiaceae Lindl.

Примітка: молекулярно-філогенетичний аналіз (Villarreal et al., 2015) показав, що роди *Bucegia* Radian і *Preissia* Corda слід розглядати в межах роду *Marchantia* L., а отже, їх зведено у синоніми до *Marchantia* L. (Long et al., 2016).

Marchantia polymorpha L. — Маршанція поліморфна

Синоніми: *Marchantia alpestris* (Nees) Burgeff., *M. polymorpha* subsp. *montivagans* Bischler. & Boissel., *M. polymorpha* subsp. *polymorpha*, *M. polymorpha* subsp. *ruderalis* Bischl. & Boissel.-Dub.

Екологія: вологий ґрунт, кам'яні стіни, скелі, болота, біля джерел тощо.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Вн, Вл, Днп, Днц, Жт, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Крм, Лг, Лв, Мк, Од, Пл, Рв, См, Тр, Хрк, Хрс, Хм, Чрк, Чрв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 83; Зеров, Партика, 1975: 15; Партька, 2005: 28; Бойко, 2008: 17.

Примітка: в Україні відомі 3 різновидності: subsp. *montivagans* Bischl. & Boissel. (*Marchantia alpestris* (Nees) Burgeff), subsp. *polymorpha*, subsp. *ruderalis* Bischl. & Boissel.-Dub.

Marchantia quadrata Scop. — Маршанція квадратна

Синоніми: *Preissia quadrata* (Scop.) Nees

Екологія: вологі скелі, ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Крим. Жт, Зк, ІФ, Кв, Крм, Лв, Чрв.

Література: Зеров, 1964: 81; Зеров, Партика, 1975: 15; Партька, 2005: 27; Бойко, 2008: 18.

Marchantia romanica (Radian) D.G. Long, Crand.-Stotl., L.L. Forrest & J.C. Villarreal — Маршанція румунська

Синоніми: *Viscegia romanica* Radian

Екологія: затінені, вкриті ґрунтом скелі та щілини у скелях на висоті 1933 м над р. м. у субальпійському поясі.

Поширення: Карпати. Зк.

Література: Зеров, 1964: **81**; Stefureac, 1986; Ваня, Вірченко, 1993: **85**; Borovichev et al., 2014: **235**; Боровічов та ін., 2014: **175**.

Примітка: вид занесено до Червоного списку МСОП (The IUCN ..., 2019). У «Флорі печіночних і сфагнових мохів України» (Зеров, 1964) зазначено про можливість знаходження *Viscegia romanica* Radian в Українських Карпатах. Вперше цей вид для України навів Т. Штефуряк (Stefureac, 1986) для Галичини без вказівки точного місцезнаходження та посилення на гербарний зразок. У пізніших українських зведеннях його наведено як можливий для України (Ваня, Вірченко, 1993). У низці європейських праць згаданий для України (Red Data Book ..., 1995; Söderström et al., 2002; Ștefănuț, 2008). У пізніших вітчизняних зведеннях (Вірченко, Ваня, 2000; Бойко, 2008) не представлений. У результаті критичної ревізії матеріалів з порядку Marchantiales із застосуванням молекулярно-генетичних методів, що зберігаються в гербарії Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW-ВН), був повторно виявлений в Українських Карпатах (Боровічов та ін., 2014; Borovichev et al., 2014).

Родина Oxymitraceae Müll. Frib. ex Grolle

Oxymitra incrassata (Brot.) Sérgio & Sim-Sim — Оксимітра потовщена

Синоніми: *Oxymitra paleacea* Bisch. ex Lindenb.

Екологія: оголений піщаний ґрунт, гранітні скелі.

Поширення: Лісостеп, Степ. Днп, Днц, Крв, Мк, Од, Чрк.

Література: Зеров, 1964: **61**; Бойко, 2008: **19**.

Родина Ricciaceae Rchb.

Riccia beyrichiana Hampe — Річія Бейриха

Екологія: лани, відслонення.

Поширення: Полісся, Степ. Днп, Кв.

Література: Андреева, 2012: **50**; Воіко, 2014: **439**.

Riccia bifurca Hoffm. — Річія двоборозенчаста

Екологія: вологий, переважно глинистий ґрунт.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп. Кв, Льв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **46**; Бойко, 2008: **19**.

Riccia canaliculata Hoffm. — Річія жолобкувата

Екологія: вологий ґрунт, часто по берегах річок.

Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ. Днп, Кв, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **57**; Бойко, 2008: **19**.

Riccia cavernosa Hoffm. — Річія печериста

Екологія: вологий ґрунт, часто по берегах річок і водойм.

Поширення: Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Днп, Зп, Кв, Крв, Пл, Чрк, Чрг.

Література: Гаєвая, 1969: **88**; Вірченко, Ваня, 2000: **20**; Бойко, 2008: **19**; Андреева, 2012: **50**.

Riccia ciliata Hoffm. — Річія війчаста

Синоніми: *Riccia crinita* auct. eur., *R. canescens* Steph., *R. trichocarpa* M. Howe

Екологія: вологий, часто — орний ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Днп, Днц, Жт, Зк, Кв, Крв, Крм, Лг, Мк, Рв, Хрс.

Література: Зеров, 1964: 52; Зеров, Партика, 1975: 13; Партька, 2005: 28;

Бойко, 2008: 19; Андреева, 2012: 52.

Примітка: наведений як *Riccia ciliata* Hoffm. Д.К. Зеровим (1964). І. Ваня, В.М. Вірченко (1993) вказували 2 види: *R. ciliata* і *R. canescens* Steph. У пізнішій праці цих вчених (2000) також вказано 2 види: *R. ciliata* і *R. trichocarpa* Howe. У результаті ревізії українських зразків О.М. Андреевою (2012) *R. ciliata* вилучено з флори України, *R. trichocarpa* переведено у *R. crinita* Hoffm. (Jovet-Ast, 2000). Пізніше ці 2 види синонімізовано під найдавнішою назвою *R. ciliata* (Hugonnot, 2010; Hodgetes et al., 2020).

Riccia ciliifera Link — Річія війконосна

Екологія: оголений, переважно піщаний ґрунт, освітлені скелі.

Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ. Днп, Днц, Зп, Кв, Крв, Лг, Мк, Хрс, Чрк.

Література: Зеров, 1964: 44; Бойко, 2008: 20.

Riccia fluitans L. — Річія плавуча

Екологія: вода, що стоїть, або слабопроточна, рідко вологий ґрунт водойм, які висихають.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вл, Днп, Зк, Кв, Лв, Рв, См, Тр, Хрк, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 58; Зеров, Партика, 1975: 13; Бойко, 2008: 20; Барсуков, 2015: 60.

Riccia frostii Austin — Річія Фроста

Екологія: вологий наносний ґрунт, переважно по берегах річок.

Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ. Кв, Пл, См, Чрк.

Література: Зеров, 1964: 54; Бойко, 2008: 20.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Riccia glauca L. — Річія сиза

Екологія: лани, відслонення.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ. Вн, Жт, Днп, Зк, Зп, ІФ, Кв, Крв, Лв, Мк, Од, Пл, Хрк, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: 48; Зеров, Партика, 1975: 13; Бойко, 2008: 20, 2009: 11, 2014: 439; Барсуков, 2015: 60.

Примітка: О.М. Андреева (Андреева, 2012) зазначала, що цей вид, очевидно, не дуже поширений. Підтверджені нею зразки зібрано у Чернігівській, Житомирській і Львівській областях.

Riccia gougetiana Durieu & Mont. — Річія Гуже

Синоніми: *Riccia erinacea* Schiffn., *R. gougetiana* var. *armatissima* Levier ex Müll.

Frib, *R. gougetiana* var. *erinacea* Schiffn.

Екологія: ґрунт, скелі.

Поширення: Степ. Днп, Зп, Мк.

Література: Зеров, 1964: 46; Бойко, 2008: 20; Андреева, 2012: 52.

Примітка: О.М. Андреева (Андреева, 2012) наводила для України *Riccia erinacea* Schiffn., який тепер розглядають як варієтет *R. gougetiana* var. *armatissima* Levier ex Müll. (Hodgetts et al., 2020).

Riccia huebeneriana Lindenb. — Річія Гюбенера

Екологія: мул висохлих озер, вологий торф'янистий ґрунт.

Поширення: Полісся, Жт, Кв, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **55**; Бойко, 2008: **21**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги європейських мохоподібних (Red Data Book ..., 1995), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б).

Riccia lamellosa Raddi — Річія пластинчаста

Екологія: силікатний або вапнистий ґрунт.

Поширення: Степ, Днп, Хрк, Хрс.

Література: Зеров, 1964: **47**; Бойко, 2008: **21**.

Riccia papillosa Moris — Річія папілозна

Синоніми: *Riccia pseudopapillosa* Levier ex Steph.

Екологія: сухі схили, кам'янистий силікатний ґрунт.

Поширення: Лісостеп, Степ, Днп, Днц, Крв, Лг, Мк, Хрс, Чрк.

Література: Зеров, 1964: **50** (як *Riccia pseudopapillosa*); Бойко, 2008: **21**.

Riccia rhenana Lorb. ex Müll. Frib. — Річія рейнська

Екологія: мулистий ґрунт, у воді.

Поширення: Полісся, Лісостеп, Степ, Жт, Днп, Кв, Чрк.

Література: Зеров, 1964: **338**; Бойко, 2008: **21**.

Примітка: в Україні відомі 2 різновидності: var. *rhenana*, var. *violacea* M.F. Voiko.

Riccia sorocarpa Bisch. — Річія купкоплідна

Екологія: вологий ґрунт.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Крим. Жт, ІФ, Кв, Крв, Крм, Рв, Хрк, Хм, Чрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **49**; Зеров, Партика, 1975: **13**; Партыка, 2005: **28**; Бойко, 2008: **21**.

Riccioarpus natans (L.) Corda — Річіокарпос плаваючий

Екологія: пливуча форма у стоячих водоймах, наземна — на вогкому мулистому ґрунті.

Поширення: Карпати, Західне Поділля, Полісся, Лісостеп, Степ, Вл, Днп, Жт, Зк, Кв, Лв, Рв, Тр, Хрк, Чрг.

Література: Зеров, 1964: **59**; Зеров, Партика, 1975: **14**; Бойко, 2008: **22**.

Родина Targioniaceae Dumort.

Targionia hypophylla L. — Таргіонія підлиста

Екологія: освітлені кам'янисті місця, схили.

Поширення: Крим. Крм.

Література: Зеров, 1964: **63**; Партыка, 2005: **27**; Бойко, 2008: **18**; Корженевская, 2017: **80**.

Примітка: вид занесено до Червоної книги України (2009), Червоного списку мохоподібних України (Бойко, 2010б). Вказівка з Південного Криму, г. Аюдаг (KW-BH № 223, 11.09.1986, leg. et det. Л. Партика) належить до *Reboulia hemisphaerica* (L.) Raddi.

2.3. ВИЛУЧЕНІ ТА СУМНІВНІ ТАКСОНИ АНТОЦЕРОТІВ І ПЕЧІНОЧНИКІВ

Anthoceros punctatus L. s. str.

Сумнівний для України вид, потребує підтвердження. Наведений у «Флорі печіночників і сфагнових мохів України» (Зеров, 1964) як *Anthoceros punctatus L. s. l.* Як *A. punctatus L. var. punctatus K. Müll* поданий для Львівської обл. (Улична, 1976). Відомі гербарні зразки належать до *A. agrestis*.

Marsupella apiculata Schiffn.

Потребує підтвердження. Гербарні зразки відсутні у влитих фондах KW-BH і LWS (Ваня, Вірченко, 1993).

Metzgeria leptoneura Spruce (Metzgeria hamata Lindb.)

Вилучений з флори України (Ваня, Вірченко, 1993: 89).

Phaeoceros laevis (L.) Prosk.

Сумнівний для України вид, потребує підтвердження. У стерильному стані не відрізняється від *Phaeoceros carolinianus*. *P. laevis* — дводомний. Чоловічі талоси меншого розміру, зростають у змішаних дернинках поряд із більшими жіночими. *P. carolinianus* — одностатевий, антеридії та архегонії розміщені на одному талосі. Поширення цих двох видів в Україні потребує додаткового дослідження.

Riccia crystallina L.

Сумнівний для України вид, потребує підтвердження. Зразки KW-BH № 60—71 О.М. Андреева перевизначила як *Riccia cavernosa* (Андреева, 2012). Очевидно, більшість вказівок *R. crystallina* належить до *R. cavernosa* (Ваня, Вірченко, 1993).

Schljakovianthus quadrilobus (Lindb.) Konstant. & Vilnet

Сумнівний для України вид. Потребує підтвердження. Наведений для Івано-Франківської обл. (Зеров, Партика, 1973: 521). Відсутній у гербарних фондах бріологічного гербарію KW-BH (Ваня, Вірченко, 1993).

Tritomaria scitula (Taylor) Jørg.

Сумнівний для України вид (Ваня, Вірченко, 1993).

2.4. СИНОНІМИ ВИДОВИХ НАЗВ АНТОЦЕРОТІВ І ПЕЧІНОЧНИКІВ

Anastrophyllum hellerianum = *Crossocalyx hellerianus*

Anastrophyllum minutum = *Sphenobolus minutus*

Aneura incurvata = *Riccardia incurvata*

Aneura latifrons = *Riccardia latifrons*

Aneura major = *Riccardia chamedryfolia*

Aneura multifida = *Riccardia multifida*

Aneura palmata = *Riccardia palmata*

Anthoceros laevis = *Phaeoceros laevis*

Anthoceros punctatus var. *cavernosus* = *Anthoceros agrestis*

Anthoceros punctatus var. *punctatus* = *Anthoceros punctatus*

- Apometzgeria pubescens* = Metzgeria pubescens
Athalamia spathysii = Clevea spathysii
Athalamia hyalina = Clevea hyalina
Barbilophozia attenuata = Neoorthocaulis attenuatus
Barbilophozia floerkei = Neoorthocaulis floerkei
Barbilophozia gracilis = Neoorthocaulis attenuatus
Barbilophozia quadriloba = Schljakovianthus quadrilobus
Barbilophozia quinquedentata = Trilophozia quinquedentata
Bucegia romanica = Marchantia romanica
Calypogeia meylanii = Calypogeia integristipula
Calypogeia neesiana var. *meylanii* = Calypogeia integristipula
Calypogeia trichomanis = Calypogeia azurea
Cephalozia catenulata = Fuscocephaloziopsis catenulata
Cephalozia connivens = Fuscocephaloziopsis connivens
Cephalozia fluitans = Odontoschisma fluitans
Cephalozia leucantha = Fuscocephaloziopsis leucantha
Cephalozia loitlesbergeri = Fuscocephaloziopsis loitlesbergeri
Cephalozia lunulifolia = Fuscocephaloziopsis lunulifolia
Cephalozia media = Fuscocephaloziopsis lunulifolia
Cephalozia pleniceps = Fuscocephaloziopsis pleniceps
Cephaloziella rubella var. *elegans* = Cephaloziella elegans
Cephaloziella starkei = Cephaloziella divaricata
Cephaloziella subdentata = Cephaloziella spinigera
Chiloscyphus fragilis = Chiloscyphus pallescens
Chiloscyphus pallescens var. *fragilis* = Chiloscyphus pallescens
Chiloscyphus polyanthus var. *rivularis* = Chiloscyphus polyanthos
Chiloscyphus rivularis = Chiloscyphus polyanthos
Cladopodiella fluitans = Odontoschisma fluitans
Frullania nervosa = Frullania tamarisci
Gymnomitrium apiculatum = Marsupella apiculata
Haplozia atrovirens = Jungermannia atrovirens
Haplozia pumila = Jungermannia pumila
Haplozia tristis = Jungermannia atrovirens
Jamesoniella autumnalis = Syzygiella autumnalis
Jungermannia caespiticia = Endogemma caespiticia
Jungermannia collaris = Mesoptychia collaris
Jungermannia confertissima = Solenostoma confertissimum
Jungermannia gracillima = Solenostoma gracillimum
Jungermannia hyalina = Solenostoma hyalinum
Jungermannia juratzkana = Anthelia juratzkana
Jungermannia lanceolata = Liochlaena lanceolata
Jungermannia leiantha = Liochlaena lanceolata
Jungermannia obovata = Solenostoma obovatum
Jungermannia sphaerocarpa = Solenostoma sphaerocarpum
Jungermannia subulata = Liochlaena subulata
Leiocolea badensis = Mesoptychia badensis
Leiocolea bantriensis = Mesoptychia bantriensis
Leiocolea collaris = Mesoptychia collaris
Leiocolea heterocolpos = Mesoptychia heterocolpos
Leiocolea muelleri = Mesoptychia collaris
Leiomylia anomala = Mylia anomala
Lophocolea cuspidata = Lophocolea bidentata
Lophozia alpestris = Barbilophozia sudetica

- Lophozia badensis* = Mesoptychia badensis
Lophozia bantriensis = Mesoptychia bantriensis
Lophozia barbata = Barbilophozia barbata
Lophozia bicrenata = Isopaches bicrenatus
Lophozia collaris = Mesoptychia collaris
Lophozia excisa = Lophoziopsis excisa
Lophozia hatcheri = Barbilophozia hatcheri
Lophozia heterocolpos = Mesoptychia heterocolpos
Lophozia incisa = Schistochilopsis incisa
Lophozia longidens = Lophoziopsis longidens
Lophozia longiflora = Lophozia guttulata
Lophozia lycopodioides = Barbilophozia lycopodioides
Lophozia porphyroleuca = Lophozia guttulata
Lophozia sudetica = Barbilophozia sudetica
Mannia rupestris = Mannia triandra
Marchantia alpestris = Marchantia polymorpha
Marchantia polymorpha subsp. *montivagans* = Marchantia polymorpha
Marchantia polymorpha subsp. *ruderalis* = Marchantia polymorpha
Marsupella ustulata = Marsupella spruce
Marsupella adusta = Gymnomitron adustum
Marsupella badensis = Marsupella funckii
Marsupella emarginata var. *aquatica* = Marsupella aquatica
Metzgeria fruticulosa = Metzgeria violacea
Orthocaulis attenuatus = Neoorthocaulis attenuates
Oxymitra paleacea = Oxymitra incrassata
Pellia endiviifolia = Apopellia endiviifolia
Pellia fabroniana = Apopellia endiviifolia
Phaeoceros laevis subsp. *carolinianus* = Phaeoceros carolinianus
Plagiochila asplenioides subsp. *porelloides* = Plagiochila porelloides
Plagiochila major = Plagiochila asplenioides
Plectocolea crenulata = Solenostoma gracillimum
Plectocolea hyalina = Solenostoma hyalinum
Plectocolea obovata = Solenostoma obovatum
Pleurocladula albescens = Fuscocephaloziopsis albescens
Porella laevigata = Porella arboris-vitae
Preissia quadrata = Marchantia quadrata
Riccardia pinguis = Aneura pinguis
Riccardia sinuata = Riccardia chamedryfolia
Riccia canescens = Riccia ciliata
Riccia crinita = Riccia ciliata
Riccia erinacea = Riccia gougetiana
Riccia gougetiana var. *armatissima* = Riccia gougetiana
Riccia gougetiana var. *erinacea* = Riccia gougetiana
Riccia pseudopapillosa = Riccia papillosa
Riccia trichocarpa = Riccia ciliata
Scapania nemorosa = Scapania nemorea
Solenostoma caespiticium = Endogemma caespiticia
Solenostoma crenulatum = Solenostoma gracillimum
Solenostoma lanceolata = Liochlaena lanceolata
Solenostoma levieri = Solenostoma confertissimum
Solenostoma pumila = Jungermannia pumila
Telaranea setacea = Kurzia pauciflora
Tritomaria quinquedentata = Trilophozia quinquedentata

SUMMARY

The bryophyte flora of Ukraine is studied well enough. In the past century «The flora of liverworts and peat mosses of Ukraine» (Зеров, 1964) and «The moss flora of the Ukrainian SSR» (Бачурина, Мельничук, 1987—1989) is published. Since that time great changes have taken place in the taxonomy and nomenclature of bryophytes. There was the need for compilation of new versions of bryofloristic editions for the country.

Ukrainian bryologists, together with Czech hepaticologist J. Váňa, published such publications: «A list of liverworts and hornworts of Ukraine» (Ваня, Вірченко, 1992), «A list of mosses of Ukraine» (Данилків та ін., 1995), and the three «Lists» of separate groups of Ukrainian bryophytes (Вірченко, 2000, 2001б; Вірченко, Ваня, 2000). In addition, with participation of L. Ya. Partyka and V.M. Virchenko, the checklists of bryophytes for the former USSR have been prepared (Ignatov, Afonina, 1992; Ignatov et al., 2006). At the beginning of XXI century M.F. Boiko published «A Checklist of the Bryobionta of Ukraine» (Бойко, 2008) and after that «The Second Checklist of Bryobionta of Ukraine» (Boiko, 2014).

«Prodromus of Sporen Plants of Ukraine: bryophytes» consists of the two parts: the catalogue of Ukrainian mosses (compiled by V.M. Virchenko) and the catalogue of Ukrainian hornworts and liverworts (by S.O. Nyporko). The first one includes 631 species, placed in 215 genera, belonging to 67 families, 20 orders, and 5 classes. The second one contains 185 species, placed in 74 genera, belonging to 43 families, 13 orders, and 4 classes. Thus, according to the contemporary taxonomic system of the European bryophytes (Hodgetts et al., 2020), Ukrainian bryophytes refer to three divisions: Anthocerotophyta (2 species), Marchantiophyta (183) and Bryophyta (631 species).

In the present work, within families the accepted genera and species are arranged in alphabetical order. Each taxon is provided with Latin and Ukrainian names, synonyms, data on habitat preferences and regional distribution, and references.

Phytogeographical regions of Ukraine are abbreviated in the following way: the Carpathians, including Precarpathians and Transcarpathia (**КАР**), the Western Podillya, the region of deciduous forests (**ЗПД**), the Polissya, the region of mixed forests (**ПЛ**), the Forest-Steppe region (**ЛСТ**), the Steppe region (**СТ**), and the Crimea (**КР**).

SUMMARY

Main administrative-territorial units of Ukraine and Autonomic Republic of Crimea are abbreviated as follows: Autonomic Republic of Crimea (**Крм**), Cherkasy oblast (**Чрк**), Chernihiv oblast (**Чгр**), Chernivtsi oblast (**Чрв**), Dnipropetrovska oblast (**Днп**), Donetsk oblast (**Днц**), Ivano-Frankivsk oblast (**ИФ**), Kharkiv oblast (**Хрк**), Kherson oblast (**Хрс**), Khmelnytskyi oblast (**Хм**), Kyiv oblast (**Кв**), Kirovohradska oblast (**Крв**), Luhansk oblast (**Лг**), Lviv oblast (**Лв**), Mykolaiv oblast (**Мк**), Odesa oblast (**Од**), Poltava oblast (**Пл**), Rivne oblast (**Рв**), Sumy oblast (**См**), Ternopil oblast (**Тр**), Vinnytsia oblast (**Вн**), Volynska oblast (**Вл**), Zakarpatska oblast (**Зк**), Zaporizhzhia oblast (**Зп**), and Zhytomyr oblast (**Жт**). Accompanying the prodromus are excluded and doubtful taxa, index of synonyms and literature cited.

The authors express their sincere gratitude to the curators of the bryological herbariums of Lviv (LWKS, LWS, LW) for the opportunity to use their funds. They are also very grateful to many foreign colleagues for their help with bryological literature, exchange herbarium material and the identification or verification of some specimens from the territory of Ukraine.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Абрамова А.Л., Абрамов И.И. Что такое *Camptothecium caucasicum* (Lindb.) Limpr.? *Ботанические материалы отдела споровых растений*. Бот. ин-т им. В. Комарова АН СССР. 1952. Т. 8. С. 201—210.
- Алексенко М.А. Лиственные мхи (*Musci frondosi*) северной части Харьковской губернии и смежных уездов Курской губернии. *Труды Общества испытателей природы при Харьковском университете*. 1897. Т. 31. С. 3—23.
- Алексенко М.А. Материалы для бриологической флоры Черниговской и Могилевской губерний. *Труды Общества испытателей природы при Харьковском университете*. 1898—1899. Т. 33. С. 233—266.
- Андреева Е.Н. Новые виды и находки рода *Riccia* (Marchantiophyta) для бриофлоры Украины. *Чорноморський ботанічний журнал*. 2012. Т. 8, № 1. С. 49—55.
- Андрієнко Т.Л., Балашов Л.С., Прядко О.І. Унікальний болотний масив Переброди на Ровенщині. *Український ботанічний журнал*. 1976. Т. 33, № 5. С. 532—536.
- Барсуков О.О., Вірченко В.М. *Myrinia pulvinata* (Wahlenb.) Schimp. (Amblystegiaceae) — новый вид і рід для бриофлоры України. *Український ботанічний журнал*. 2012. Т. 69, № 6. С. 880—885.
- Барсуков О.О. Мохоподібні Харківської області: дис. ... канд. біол. наук.: спец. 03.00.05. Київ, 2015. 386 с.
- Барсуков О.О. Комплекс видів *Ulota crispa* (Orthotrichaceae, Bryophyta) в Україні. *Український ботанічний журнал*. 2020. Т. 77, № 1. С. 44—55.
- Бачурина Г.Ф. Нова знахідка моху *Pterogonium gracile* (Hedw.) Sw. *Український ботанічний журнал*. 1954. Т. 11, № 4. С. 73—75.
- Бачурина Г.Ф. До флори мохів південно-західної частини Одеської області. *Український ботанічний журнал*. 1960. Т. 17, № 2. С. 83—88.
- Бачурина А.Ф., Бойко М.Ф. Дополнение к характеристике мха *Physcomitrium arenicola* Lazar. *Новости систематики высших и низших растений*. 1975. С. 208—211.
- Бачурина А.Ф., Андриенко Т.Л. *Sphagnum riparium* (Sphagnaceae) на Украине. *Ботанический журнал*. 1982. Т. 67, № 11. С. 1506—1508.
- Бачурина Г.Ф., Мельничук В.М. Флора мохів Української РСР. Київ: Наукова думка, 1987. Вип. 1. 180 с.
- Бачурина Г.Ф., Мельничук В.М. Флора мохів Української РСР. Київ: Наукова думка, 1988. Вип. 2. 180 с.
- Бачурина Г.Ф., Мельничук В.М. Флора мохів Української РСР. Київ: Наукова думка, 1989. Вип. 3. 176 с.
- Бачурина Г.Ф., Мельничук В.М. Флора мохів України. Київ: Академперіодика, 2003. Вип. 4. 256 с.
- Бойко М.Ф. До поширення моху *Vuxbaumia aphylla* Hedw. на Україні. *Український ботанічний журнал*. 1974. Т. 31, № 4. С. 477—480.
- Бойко М.Ф. Чекліст мохоподібних України. Херсон: Айлант, 2008. 232 с.
- Бойко М.Ф. Мохоподібні степової зони України. Херсон: Айлант, 2009. 264 с.
- Бойко М.Ф. *Aulacomnium areopaludosum* Boiko sp. nov. (Bryopsida, Aulacomniaceae) — новий вид мохів зі степової зони України. *Чорноморський ботанічний журнал*. 2010а. Т. 6, № 1. С. 95—101.

- Бойко М.Ф. Червоний список мохоподібних України. Рідкісні та зникаючі види мохоподібних України; відп. ред. О.Є. Ходосовцев. Херсон: Айлант, 2010б. 94 с.
- Бойко М.Ф. Анотований список мохоподібних Лівобережного Полісся (Україна). *Чорноморський ботанічний журнал*. 2011. Т. 7, № 2. С. 144—186.
- Болюх В.О. Рідкісні мохоподібні центральної частини Подільської височини. *Український ботанічний журнал*. 1995. Т. 52, № 4. С. 536—541.
- Боровичев Е.А., Ныпорко С.А. Три таксона из семейства Auctoniaceae (Marchantiophyta) новые для флоры печеночников Украины. *Український ботанічний журнал*. 2014. Т. 71, № 1. С. 66—70.
- Боровічов Є.О., Нипорко С.О., Вільнет А.А. *Viscegia romanica* Radian — рідкісний вид у бріофлорі України. III Міжнар. наук. конф. «Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин» (4—7 черв. 2014, м. Львів): матеріали. Львів, 2014. С. 175—176.
- Ваня І., Вірченко В.М. Зведений список антоцеротів та печіночників України. *Український ботанічний журнал*. 1993. Т. 50, № 4. С. 83—93.
- Вірченко В.М. Мохообразные лесостепной части Приднепровской возвышенности (конспект флоры); ред. Украинского ботанического журнала. Киев, 1989. 60 с. Деп. в ВИНТИ 03.01.89, № 84-B89.
- Висоцька О.І. Порівняльна характеристика *Brachythecium starkei* (Brid.) B.S.G. і *B. curtum* (Lindb.) Limpr. із західної частини СРСР. *Український ботанічний журнал*. 1984. Т. 41, № 5. С. 29—33.
- Вірченко В.М. Поширення і ценологія *Helodium blandowii* (Web. et Mohr) Warnst. на Україні. *Український ботанічний журнал*. 1985. Т. 42, № 4. С. 47—49.
- Вірченко В.М. Нові для бріофлори УРСР види роду *Bryum* Hedw. *Український ботанічний журнал*. 1987. Т. 44, № 4. С. 42—44.
- Вірченко В.М. Види секції *Erythrocarpa* Kindb. роду *Bryum* Hedw. у флорі УРСР. *Український ботанічний журнал*. 1989. Т. 46, № 5. С. 51—55.
- Вірченко В.М., Болюх В.О. Рідкісні для рівнинної частини УРСР мохоподібні. *Український ботанічний журнал*. 1989. Т. 46, № 3. С. 71—76.
- Вірченко В.М. Про мохоподібні м. Києва і його околиць. *Український ботанічний журнал*. 1990. Т. 47, № 2. С. 24—27.
- Вірченко В.М. *Hurium pratense* Koch ex Spruce у бріофлорі України. *Український ботанічний журнал*. 1991. Т. 48, № 5. С. 105—106.
- Вірченко В.М. Чи знайдено *Atractylocarpus alpinus* (Schimp. ex Milde) Lindb. на Україні? *Український ботанічний журнал*. 1992. Т. 49, № 3. С. 95—98.
- Вірченко В.М. Пропагулоносні полії (Bryaceae, Musci) у флорі України. *Український ботанічний журнал*. 1995. Т. 52, № 4. С. 495—501.
- Вірченко В.М. Епіфітні мохоподібні РЛП «Стужиця». *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету. Сер. Екологія. Біол. науки*. 1999. Вип. 1. С. 15—18.
- Вірченко В.М. Список бокоплідних мохів України. Київ: Знання, 2000. 32 с.
- Вірченко В.М., Ваня І. Список печіночників, антоцеротів та сфагнових мохів України. Київ: Знання, 2000. 31 с.
- Вірченко В.М. Поширення й екологія видів роду *Plagiothecium* B.S.G. в Україні. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету. Сер. Екологія. Біол. науки*. 2001а. Вип. 3 (17). С. 16—22.
- Вірченко В.М. Список верхоплідних мохів України. Київ: Знання, 2001б. 56 с.
- Вірченко В.М. Про поширення, екологію та фенологію *Vuxbaumia aphylla* Hedw. Дев'яти Каришинські читання «Екологічні проблеми довкілля та шляхи їх вирішення»: зб. наук. праць. Полтава, 2002а. С. 80—82.
- Вірченко В.М. *Leucobryum juniperoideum* (Brid.) C. Mull. в Україні. Міжнар. наук.-практ. конф. «Ресурсознавство, колекціонування та охорона біорізноманіття» (5—6 лист. 2002, м. Полтава): матеріали. Полтава, 2002б. С. 85—87.

Вірченко В. Розмежування, поширення і екологія видів роду *Racomitrium* Brid. в Україні. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету. Сер. Екологія. Біол. науки.* 2003. Вип. 4 (31). С. 49—54.

Вірченко В.М. Нові знахідки рідкісних для України мохоподібних. *Український ботанічний журнал.* 2004. Т. 61, № 1. С. 106—110.

Вірченко В.М., Попова О.М. Матеріали до бріофлори Одеської області. Й.К. Пачоський та сучасна ботаніка. Херсон: Айлант, 2004. С. 48—51.

Вірченко В.М. Нові види для бріофлори Українського Полісся. *Проблеми екології лісу і лісокористування на Поліссі України (Житомир).* 2005а. Вип. 5, № 11. С. 130—133.

Вірченко В.М. Рід *Zygodon* Hook. et Taylor (Orthotrichaceae, Bryophyta) в Україні. *Український ботанічний журнал.* 2005б. Т. 62, № 5. С. 715—718.

Вірченко В.М., Орлов О.О. Нові та рідкісні мохоподібні для Українського Полісся. *Український ботанічний журнал.* 2005. Т. 62, № 3. С. 431—436.

Вірченко В.М. Мохоподібні лісопаркової зони м. Києва. Київ: Знання України, 2006а. 32 с.

Вірченко В.М. Рідкісні і зникаючі мохоподібні Українського Полісся. Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона; під заг. ред. Т.Л. Андрієнко. Київ: Фітосоціоцентр, 2006б. С. 108—122.

Вірченко В.М. Рідкісні мохоподібні Надслучанського РЛП (Українське Полісся). Фальцфейнівські читання: зб. наук. праць. Херсон: ПП Вишемирський, 2007. С. 40—42.

Вірченко В.М. *Schistidium submuticum* Broth. ex H.N. Blom — новий вид для бріофлори України. *Український ботанічний журнал.* 2008. Т. 65, № 5. С. 696—700.

Вірченко В.М. Рід *Schistidium* Vruh et Schimp. в Україні. Міжнар. наук. конф. «V Ботанічні читання пам'яті Й.К. Пачоського» (28 вер. — 1 жовт. 2009, м. Херсон): тези доповідей. Херсон: Айлант, 2009. С. 48.

Вірченко В.М., Орлов О.О. Мохоподібні Житомирської області. Житомир: ПП «Рута», вид-во «Волинь», 2009. 216 с.

Вірченко В.М. Нові відомості про рід *Pohlia* Hedw. (Bryophyta) в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Біол.* 2010. Вип. 27. С. 85—87.

Вірченко В.М., Партика Л.Я. Матеріали до бріофлори Мезинського НПП. Міжнар. наук.-практ. конф. «Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі»: матеріали. Полтава, 2010. С. 59—61.

Вірченко В.М. Матеріали до бріофлори степової зони України. *Флорологія та фітосоціологія.* 2011. Т. 2. 300—303.

Вірченко В.М. *Dichelyma capillaceum* (Dicks.) Muir (Bryophyta) — кандидат до «Червоної книги України». II Міжнар. наук. конф. «Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин» (9—12 жовт. 2012, м. Умань): матеріали. Київ, 2012. С. 196—197.

Вірченко В.М., Шевера М.В. Колекція мохоподібних В.В. Монтрезора в Гербарії Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України. *Український ботанічний журнал.* 2013. Т. 70, № 6. С. 800—804.

Вірченко В.М. Бріофлора ботанічного заказника «Новий Світ» (АР Крим). Перша міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. сторіччю бот. досліджень у регіоні «Наукові засади природоохоронного менеджменту екосистем Каньйонного Придністров'я» (11—12 вер. 2014, м. Заліщики): матеріали. Львів, 2014а. С. 70—73.

Вірченко В.М. Мохоподібні природно-заповідних територій Українського Полісся. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014б. 224 с.

Вірченко В.М., Мала Ю.І. Нові та рідкісні мохоподібні для Криму. Міжнар. наук. конф. «VI Ботанічні читання пам'яті Й.К. Пачоського» (19—22 трав. 2014, м. Херсон): тези доповідей. Херсон, 2014. С. 25—26.

Вірченко В.М., Головка О.В. *Paludella squarrosa* у Національному природному парку «Дермансько-Острозький» (Рівненська область, Україна). IV Міжнар. конф. «Рідкісні

рослини і гриби України та прилеглих територій: реалізація природоохоронних стратегій» (16—20 трав. 2016, м. Київ): матеріали. Київ, 2016. С. 180—181.

Вірченко В.М. *Fissidens fontanus* (Vach. Pyl.) Steud. в Україні. Матеріали XIV з'їзду Українського ботанічного товариства (25—26 квіт. 2017, м. Київ). Київ, 2017. С. 87.

Вірченко В.М., Орлов О.О. Доповнення до бріофлори Житомирської області. *Біологія та екологія*. 2017. Т. 3, № 1—2. С. 8—13.

Гаевая Н.В. Печеночные мхи в субаридной подзоне Украины. Флора. Систематика и филогения растений. Киев: Наукова думка, 1975. С. 177—182.

Григоря І.М. Болота водозбору нижньої течії р. Стиру в межах Української РСР. Київ: Вид-во АН УРСР, 1958. 39 с.

Данилків І.С., Третяк П.Р., Петрова Л.М., Кульчицький І.М. Зведений список мохів України. Львів: Львів. відділ Укр. бот. тов-ва, 1995. 35 с.

Данилків І.С., Демків О.Т., Лобачевська О.В., Мамчур З.І. Додаток 3. Мохоподібні Карпатського БЗ. Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. Київ: Інтереко-центр, 1997. С. 576—592.

Данилків І.С., Лобачевська О.В., Мамчур З.І., Сорока М.І. Мохоподібні Українського Розточчя. Львів, 2002. 319 с.

Данилків І.С., Костюк А.С. Нові місцезнаходження *Sphagnum riparium* Angstr. в Українських Карпатах. XIII З'їзд Українського ботанічного товариства (19—23 вер. 2011, м. Львів): матеріали. Львів, 2011. С. 275.

Данылкив И.С., Высоцкая Е.И., Лесняк Е.Н. Числа хромосом некоторых видов листовных мхов (Musci) Украины. *Ботанический журнал*. 1983. Т. 68, № 3. С. 342—346.

Загороднюк Н.В. *Grimmia crinita* Brid. (Grimmiaceae, Bryophyta) — новий вид для бріофлори України. *Чорноморський ботанічний журнал*. 2008. Т. 4, № 1. С. 128—130.

Загороднюк Н.В. Печіночники Степового Криму. Наука і методика: зб. наук. і метод. праць. Херсон, 2009. С. 52—57.

Зеров Д.К. Визначник сфагнових (торфових) мохів України. Київ: Вид-во ВУАН, 1935. 40 с.

Зеров Д.К. Визначник печіночних мохів УРСР. Київ: Вид-во АН УРСР, 1939. 152 с.

Зеров Д.К. Флора печіночних і сфагнових мохів України. Київ: Наукова думка, 1964. 356 с.

Зеров Д.К. Нові знаходища *Pallavicinia lyellii* (Hook.) S. Gray в СРСР. *Український ботанічний журнал*. 1969. Т. 26, № 6. С. 119—120.

Зеров Д.К., Партика Л.Я. Нові та рідкісні види мохоподібних у флорі Українських Карпат. *Український ботанічний журнал*. 1973. Т. 30, № 4. С. 521—523.

Зеров Д.К., Партика Л.Я. Мохоподібні Українських Карпат. Київ: Наукова думка, 1975. 231 с.

Игнатов М.С., Игнатова Е.А. Флора мхов средней части европейской России. Т. 1. Sphagnaseae-Hedwigiasae. Москва: Тов-во науч. изд. КМК, 2003. 608 с.

Корженевская Ю.В. Флора печеночников Южного берега Крыма (на примере горы Кабель). *Бюллетень Государственного Никитского ботанического сада*. 2017. № 125. С. 79—82.

Кузарін О.Т. Нові відомості про поширення адвентивного моху *Campylopus introflexus* (Hedw.) Brid. (Leucobryaceae) в Україні. *Український ботанічний журнал*. 2012. Т. 69, № 3. С. 416—422.

Лазаренко А.С. Про новий вид листяного моху з України. *Вісник Київського ботанічного саду*. 1926. Вип. 4. С. 34—35.

Лазаренко А.С. До пізнання українських Funariaceae. *Український ботанічний журнал*. 1928. Т. 4. С. 35—37.

Лазаренко А.С. Відомості про найцікавіших представників української бріофлори. *Труди Фізико-математичного відділення Всеукраїнської академії наук*. 1929. Т. 15, вип. 1. С. 3—35.

Лазаренко А.С. Визначник листяних мохів УСРР. Київ: Вид-во АН УРСР, 1936. 300 с.

- Лазаренко А.С. Бріологічні нотатки. *Український ботанічний журнал*. 1946. Т. 3, № 3—4. С. 61—63.
- Лазаренко А.С. Определитель листовных мхов Украины. Киев: Изд-во АН УССР, 1955. 468 с.
- Лазаренко А.С., Высоцкая Е.И., Лесняк Е.Н. Атлас хромосом листовных мхов СССР. Киев: Наукова думка, 1971. 144 с.
- Лобачевська О.В., Соханьчак Р.Р. *Campylopus introflexus* (Hedw.) Brid. — новий адвентивний вид моху для флори України. *Український ботанічний журнал*. 2010. Т. 67, № 3. С. 432—437.
- Мельничук В.М. Новий та рідкий види роду *Fissidens* Hedw. у флорі України. *Український ботанічний журнал*. 1959а. Т. 16, № 2. С. 83—87.
- Мельничук В.М. Огляд родів *Grimmia* та *Dryptodon* бріофлори УРСР. *Наукові записки Науково-природознавчого музею АН УРСР*. 1959б. Т. 7. С. 97—115.
- Мельничук В.М. Определитель листовных мхов средней полосы и юга европейской части СССР. Киев: Наукова думка, 1970. 442 с.
- Монтрезор В. Обзорение растений, входящих в состав флоры губерний Киевского учебного округа: Киевской, Подольской, Волынской, Черниговской и Полтавской. Киев, 1886. Вып. 1. 144 с.
- Нипорко С.О. Печіночні мохи природного заповідника «Горгани». *Український ботанічний журнал*. 2000. Т. 57, № 2. С. 180—185.
- Нипорко С.О. Мохоподібні природного заповідника «Горгани». Природний заповідник «Горгани». Рослинний світ. Природно-заповідні території України. Київ: Фітосоціоцентр, 2006. Вип. 6. С. 180—236.
- Нипорко С.О., Барсуков О.О., Капещ Н.В. Флористичні знахідки мохоподібних, лишайників та ліхенофільних грибів з Національного природного парку «Гуцульщина». *Український ботанічний журнал*. 2018. Т. 75, № 2. С. 179—186.
- Нипорко С.О., Вашеняк Ю.А. Перша знахідка *Myurella sibirica* (Plagiotheciaceae, Bryophyta) в Україні. *Український ботанічний журнал*. 2020. Т. 77, № 4. С. 305—313.
- Партика Л.Я. До поширення *Polytrichum decipiens* Limpr. в Українських Карпатах. *Український ботанічний журнал*. 1971. Т. 28, № 2. С. 229—231.
- Партика Л.Я., Бойко М.Ф. Бріофлора урочища Лиса гора (м. Київ). *Український ботанічний журнал*. 1980. Т. 37, № 4. С. 85—88.
- Партика Л.Я. Бріофлора Карадазького заповідника. *Український ботанічний журнал*. 1986а. Т. 43, № 3. С. 26—30.
- Партика Л.Я. *Anoetangium handelii* Schiffn. — новий для бріофлори Європи вид моху. *Український ботанічний журнал*. 1986б. Т. 43, № 2. С. 66—67.
- Партика Л.Я., Улична К.О. Анатомо-морфологічні особливості виду *Dicranum tiehlienbeckii* V.S.G. *Український ботанічний журнал*. 1987. Т. 44, № 1. С. 49—56.
- Партика Л.Я., Слободян М.П. Нові для бріофлори Криму види мохоподібних. *Український ботанічний журнал*. 1989. Т. 46, № 3. С. 38—41.
- Партика Л.Я., Райці М., Улична К.О. Поширення видів роду *Rhodobryum* (Schimp.) Limpr. на Україні. *Український ботанічний журнал*. 1990. Т. 47, № 3. С. 28—31.
- Партика Л.Я., Вірченко В.М., Нипорко С.О. До бріофлори регіонального ландшафтного парку «Гранітно-степове Побужжя». *Чорноморський ботанічний журнал*. 2006. Т. 2, № 1. С. 116—122.
- Партика Л.Я., Вірченко В.М. Бріофлора Кримського природного заповідника. *Біологія та екологія*. 2016. Т. 2, № 2. С. 28—39.
- Партика Л.Я. Бріофлора Крима. Киев: Фітосоціоцентр, 2005. 170 с.
- Покровский А. Материалы для флоры мхов окрестностей Киева. *Университетские известия*. 1892. № 7. С. 45—60.
- Попова Н.Н. Бріофлора Среднерусской возвышенности. *Arctoa*. 2002. Vol. 11. P. 101—168.
- Рабик І.В., Данилків І.С. Мохоподібні (Bryophyta) та антоцеротоподібні (Anthocerotophyta) Українського Розточчя. Й.К. Пачоський та сучасна ботаніка. Херсон: Айлант, 2004. С. 66—73.

- Рагуліна М.С., Ісіков В.П. *Syntrichia laevipila* Brid. — новий вид моху для флори України. *Чорноморський ботанічний журнал*. 2012. Т. 8, № 2. С. 241—244.
- Рагуліна М.С., Кузарін О.Т. Мохоподібні (Bryobionta) скельних відслонень лісового заказника «Чортова скеля». *Наукові основи збереження біотичної різноманітності*. 2014. Т. 5 (12), № 1. С. 81—88.
- Сапегин А. Матеріали для бриофлори Херсонської и Екатеринославської губерній. *Известия Санкт-Петербургского ботанического сада*. 1909. Т. 9, вып. 1. С. 10—14.
- Слободян М.П. До бриогеографії Західного Поділля, Опілля і Покуття. *Наукові записки Науково-природознавчого музею АН УРСР*. 1951. Т. 1. С. 66—90.
- Слободян М.П. Бриофлористичні нотатки з околиць Старого Криму. *Український ботанічний журнал*. 1969. Т. 26, № 3. С. 86—88.
- Улична К.О. Зведений список листяних мохів Чернівецької області УРСР. *Наукові записки Природознавчого музею Львівського філіалу АН УРСР*. 1956. Т. 5. С. 126—144.
- Улична К.О., Партика Л.Я. До бриофлори Чивчинських гір. *Український ботанічний журнал*. 1970. Т. 27, № 1. С. 25—29.
- Улична К.О. Печіночні мохи. *Каталог музейних фондів*. Державний природознавчий музей АН УРСР. Київ: Наукова думка, 1976. С. 59—73.
- Улична К.О. Листяні мохи II. *Каталог музейних фондів*. Державний природознавчий музей АН УРСР. Київ: Наукова думка, 1978а. С. 42—92.
- Улична К.О. Поширення представників родини Seligeriaceae (Musci) на заході УРСР. *Український ботанічний журнал*. 1978б. Т. 35, № 3. С. 265—269.
- Улична К.О., Вороніна Н.М. Листяні мохи III. *Каталог музейних фондів*. Державний природознавчий музей АН УРСР. Київ: Наукова думка, 1979. С. 4—18.
- Улична К.О., Данилків І.С. Анатомо-морфологічні особливості видів роду *Rhizomnium* (Broth.) Кор. (Musci). *Український ботанічний журнал*. 1983. Т. 40, № 1. С. 50—55.
- Улична К.О., Бондар Т.Г. Рід *Rhizomnium* (Broth.) Кор. родини Mniaceae в гербарії мохоподібних музею. *Каталог музейних фондів*. Державний природознавчий музей АН УРСР. Київ: Наукова думка, 1985. С. 4—8.
- Фельбаба-Клушина Л.М. Льодовиковий релікт *Helodium blandowii* (Web. et Mohr) Warnst. в Українських Карпатах: місцезростання, екологічні та фітоценотичні особливості. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Біол.* 2010. Вип. 27. С. 88—90.
- Цигель М.С., Кулик Т.Г., Улична К.О. Внутривидові таксони виду *Ceratodon purpureus* (Hedw.) Brid. (Musci) у фондах музею. *Каталог музейних фондів*. Державний природознавчий музей АН УРСР. Київ, 1987. С. 144—153.
- Червона книга України. Рослинний світ. Київ: Українська енциклопедія, 1996. 608 с.
- Червона книга України. Рослинний світ. Київ: Глобалконсалтинг, 2009. 912 с.
- Чернядьєва І.В. Види роду *Pohlia* (Musci) с выводковими почками. *Ботанический журнал*. 1997. Т. 82, № 7. С. 102—122.
- Шляков Р.М. Новий для бриофлори УРСР вид — *Atractylocarpus alpinus* (Milde) Lindb. *Український ботанічний журнал*. 1985. Т. 42, № 1. С. 76—77.
- Bednarek-Ochyra H., Ochyra R., Szmajda P. *Timmia megapolitana* Hedw. Atlas of the geographical distribution of mosses in Poland. Krakow, 1994. Pt 9. P. 7—10.
- Blom H.H. A revision of the *Schistidium apocarpum* complex in Norway and Sweden. *Bryophytorum Bibliotheca*. 1996. Bd 49. 333 s.
- Boiko M.F. The second checklist of bryobionta of Ukraine. *Чорноморський ботанічний журнал*. 2014. Т. 10, № 4. С. 426—487.
- Boros A., Vajda L. Bryoflora Carpathorum Septentrionali-Orientaliorum. *Revue Bryologique et Lichenologique*. 1968—1969. Vol. 36, fasc. 3—4. P. 397—450.
- Borovichev E.A., Vilnet A.A. Recently resurrected for European liverwort flora — *Frullania calcarifera* Steph., new species for the Crimean Peninsula. *Folia Cryptogamica Estonica*. 2015. Vol. 52. P. 1—6.
- Borovichev E.A., Nyporko S.A., Vilnet A.A. New liverwort records from Ukraine. 1. New bryophyte records. 3; ed. E.V. Sofronova. *Arctoa*. 2014. Vol. 23. P. 219—238.

- Caparros R., Lara F., Draper I. et al. Integrative taxonomy sheds light on an old problem: the *Ulota crispa* complex (Orthotrichaceae, Musci). *Botanical Journal of the Linnean Society*. 2016. Vol. 180. P. 427—451.
- Charissou I., Happe D. *Buxbaumia aphylla* Hedw. en France et en Europe. *Bulletin Society Botanical Centre-Quest*. 2016. Vol. 47. P. 67—88.
- Cihal L. Contribution to the occurrence of mosses from *Orthotrichum* and *Nyholmiella* genera in Crimean peninsula (Ukraine). *Acta Musei Silesiae Scientiae Naturales*. 2014. Vol. 63. P. 55—59.
- Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Bern, 1979. Пе-жим доступу: <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treatis/Html/104.htm>. Назва з екрана.
- Danilkiv I.S., Ignatova E.A., Lobachevska O.V. Chromosome numbers of *Schistidium*. *Arctoa*. 2009. Vol. 18. P. 225—228.
- Drach Yu., Mamchur Z. Bryophytes of the upper reaches of the Western Bug River (Lviv Region, Ukraine). *Annales Universitatis Pedagogicae Cracoviensis. Studia Naturae*. 2020. Vol. 5. P. 7—24.
- Duell R. Distribution of the European and Macaronesian mosses (Bryophytina). Pt 1. *Bryologische Beitrage*. 1984. Bd 4. S. 1—113.
- Duell R. Distribution of the European and Macaronesian mosses (Bryophytina). Pt 2. *Bryologische Beitrage*. 1985. Bd 5. P. 110—234.
- Fedosov V.E., Ignatova E.A. On the genus *Ulota* (Orthotrichaceae, Bryophyta) in Russia. *Новості систематики низших рослин*. 2018. Т. 52, № 1. С. 141—171.
- Hassel K., Kyrkjeeide M.O., Yousefi N. et al. *Sphagnum divinum* (sp. nov.) and *S. medium* Limpr. and their relationship to *S. magellanicum* Brid. *Journal of Bryology*. 2018. Vol. 40. P. 197—222.
- Hill M.O., Bell N., Bruggeman-Nannenga M.A. et al. An annotated checklist of the mosses of Europe and Macaronesia. *Journal of Bryology*. 2006. Vol. 28. P. 198—267.
- Hodgetts N.G. Checklist and country status of European bryophytes — towards a new Red List for Europe. Irish Wildlife Manuals No 84. National Parks and Wildlife Service, Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, Ireland, 2015. 125 p.
- Hodgetts N., Calix M., Englefield E. et al. A miniature world in decline: European Red List of Mosses, Liverworts and Hornworts. Brussels; Belgium: IUCN, 2019. 87 p.
- Hodgetts N.G., Soderstrom L., Blockeel L.T. et al. An annotated checklist of bryophytes of Europe, Macaronesia and Cyprus. *Journal of Bryology*. 2020. Vol. 42, N 1. P. 1—116.
- Hugonnot V. Towards an improved understanding of *Riccia ciliata* Hoffm. (Marchantiopsida: Ricciaceae). *Journal of Bryology*. 2010. Vol. 32. P. 300—303.
- Ignatov M.S., Afonina O.M. Check-list of mosses of the former USSR. *Arctoa*. 1992. Vol. 1. P. 1—85.
- Ignatov M.S., Afonina O.M., Ignatova E.A. Check-list of mosses of East Europe and North Asia. *Arctoa*. 2006. Vol. 15. P. 1—130.
- Ignatov M.S., Milutina I.A. On *Sciuro-hypnum oedipodium* and *Sciuro-hypnum curtum* (Brachytheciaceae, Bryophyta). *Arctoa*. 2007. Vol. 16. P. 47—61.
- Ignatova E.A., Seregin A.P. New moss records from the Autonomous Republic of Crimea. *Arctoa*. 2007. Vol. 16. P. 209.
- Ignatova E.A., Ignatov M.S. The genus *Thamnobryum* (Neckeraceae, Bryophyta) in Russia. *Arctoa*. 2011. Vol. 20. P. 137—151.
- Jovet-Ast S. Documents pour la connaissance des *Riccia* Australiens (Hépatiques, Marchantiales) nouvelles récoltes. Taxons nouveaux. Commentaires morphologiques et écologiques. *Cryptogamie Bryologie*. 2000. Vol. 21. P. 289—343.
- Krupa J. Zapiski bryjologiczne z okolic Lwowa, Krakowa i wschodnich Karpat. *Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej*. 1885. Vol. 19. S. 133—164.
- Kuznetsova O.I., Brinda J.C., Fedosova A.V. et al. Bryophyte molecular barcoding records. 2. *Arctoa*. 2020. Vol. 29. P. 72—74.
- Lazarenko A.S., Ulychna K.O. *Seligeria brevifolia* (Musci, Seligeriaceae) new to the Carpathians. *Fragmenta Floristica et Geobotanica*. 1996. Vol. 41, N 2. P. 1023—1024.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Long D.G., Forrest L.L., Villarreal J.C., Crandall-Stotler B.J. Taxonomic changes in Marchantiaceae, Corsiniaceae and Cleveaceae (Marchantiidae, Marchantiophyta). *Phytotaxa*. 2016. Vol. 252. P. 77—80.
- Maloch M. Prispevek k poznani bezcevných rostlin z Poloninských Karpat. *Sborník přírodnickeho klubu v Kosiciach*. 1932 (1933). Vol. 1. S. 56—68.
- Mamchur Z., Drach Yu., Prytula S. Sphagnum mosses of the Male Polissya (Lviv Region). *Вісник Львівського університету. Сер. Біол.* 2020. Вип. 82. С. 110—120.
- Melosik I. The *Sphagnum subsecundum* complex: morphological variability and taxonomical implications. *Uniwersitet im A. Mickiewicza w Poznaniu. Ser. Biol.* 2008. N 75. P. 47—68.
- Patino J., Hedenas L., Dirkse G.M. et al. Species delimitation in the recalcitrant moss genus *Rhynchostegiella* (Brachytheciaceae). *Taxon*. 2017. Vol. 66. P. 293—308.
- Red Data Book of European Bryophytes. Trondheim: The European Committee for Conservation of Bryophytes, 1995. 291 p.
- Shyriaiieva D., Kubešova S., Virchenko V.M. *Rhynchostegium megapolitanum* (Blandow ex F. Weber & D. Mohr) Schimp. L.T. Ellis, C. Ah-Peng, G. Aslan et al. New national and regional bryophyte records, 65. *Journal of Bryology*. 2021. Vol. 43, N 1. P. 82.
- Smith A.J.E. The moss flora of Britain and Ireland. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2004. 1012 p.
- Stebel A., Virchenko V.M., Plasek V. et al. Range extension of *Orthodicranum tauricum* (Bryophyta, Dicranaceae) in Central-East Europe. *Polish Botanical Journal*. 2012. Vol. 57, N 1. P. 119—128.
- Ștefănuț S. The hornwort and liverwort atlas of Romania. București: Ars Docendi, 2008. 510 p.
- Stefureac T. Consideratiuni asupra vegetatiei si florei muschilor (Bryophytelor) din Valea Vijnicioarei (Bucovina). *Buletin Facultati de Stiinte din Cernauti*. 1936. Vol. 10, fact. 1—2. S. 291—300.
- Stefureac T. *Bucegia romanica* Radian in Rodna mountains, the Oriental Carpathians in Romania; ecological, cenological and chorological considerations. *Revue roumaine de biologie. Serie de biologie vegetale*. 1986. Vol. 31, N 2. P. 101—110.
- Szweykowski J., Buczkowska K., Odrzykowski I.J. *Conocephalum salebrosum* (Marchantiopsida, Conocephalaceae) — a new Holarctic liverwort species. *Plant Systematics and Evolution*. 2005. Vol. 253. P. 133—158.
- Villarreal J.C., Crandall-Stotler B.J., Hart M.L. et al. Divergence times and the evolution of morphological complexity in an early land plant lineage (Marchantiophyta) with a slow molecular rate. *New Phytologist*. 2015. Vol. 209. P. 1734—1746.
- The IUCN Red List of Threatened Species [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.iucnredlist.org/>. Назва з екрана.
- Virchenko V.M., Barsukov O.O. *Myrinia pulvinata* (Wahlenb.) Schimp. L.T. Ellis, H. Bednarek-Ochyra, B. Cykowska et al. New national and regional bryophyte records, 30. *Journal of Bryology*. 2012. Vol. 34, N 1. P. 47.
- Virchenko V.M., Ochyra R. *Dichelyma capillaceum* (Dicks.) Myrin. L.T. Ellis, H. Bednarek-Ochyra, R. Ochyra et al. New national and regional bryophyte records, 33. *Journal of Bryology*. 2012. Vol. 34, N 4. P. 282—283.
- Virchenko V.M. *Schistidium helveticum* (Schkuhr) Deguchi. L.T. Ellis, M. Aleffi, A. Alegro et al. New national and regional bryophyte records, 48. *Journal of Bryology*. 2016. Vol. 38, N 3. P. 251.
- Virchenko V.M., Pleskach L.Ya. *Ephemerum serratum* (Hedw.) Hampe. L.T. Ellis, M. Aleffi, A. Bączkiewicz et al. New national and regional bryophyte records, 60. *Journal of Bryology*. 2019. Vol. 41, N 3. P. 289.
- Wilczek R. Spis mchow Czarnohory. *Rozprawy widzialu matematyczno-przyrodniczego Polskiej Akademii Umiejetnosci*. 1931. Vol. 69, N 9. S. 1—41.
- Zubel R., Danylkiv I., Rabyk I. et al. Bryophytes of the Roztocze region (Poland and Ukraine). Lublin: Maria Curie-Sklodowska Univ., 2015. 145 p.

ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

А		Барбула нігтикподібна	37
Абіетіне́ла ялицева	87	Бартрамія Галлера	56
Акаулон тригранний	37	Бартрамія прямолиста	56
Акаулон тупокінцевий	37	Бартрамія яблукоподібна	57
Аленісла Бессера	101	Бацанія тризубчаста	131
Аленісла сплющена	101	Бацанія трилопатева	131
Алоїна алоєподібна	37	Блазія крихітна	139
Алоїна жорстка	37	Блефаростома волосолиста	131
Алоїна короткодзьоба	37	Блїндадельфус зігнутий	49
Алоїна сумнівна	37	Блїндія гостра	49
Амблідон білуватий	59	Брахидонціум волоскоподібний	50
Амлістегіум повзучий	78	Брахитеціаструм оксамитовий	89
Амфідіум лапландський	26	Брахитеціаструм шорстконіжковий	88
Амфідіум Мужо	26	Брахитеціум білуватий	89
Анакамптодон сплахноподібний	78	Брахитеціум вусатий	89
Анастрепта оркнейська	118	Брахитеціум Геєба	89
Анастрофілум Мішо	119	Брахитеціум коцюбовий	90
Андрея альпійська	17	Брахитеціум Мільде	90
Андрея скельна	17	Брахитеціум польовий	89
Аневра жирна	136	Брахитеціум рїньовий	89
Анектагіум Ганделя	37	Брахитеціум струмковий	90
Анектагіум літній	37	Брахитеціум Томазїні	90
Аномобріум сережчастий	59	Брахитеціум шерехатий	90
Аномодон вусатий	104	Брахитеціум яскравий	89
Аномодон довголистий	104	Бріоеритрофілум альпійський	38
Аномодон Ругеля	104	Бріоеритрофілум косодзьобий	38
Антелія Юратцки	126	Бріум бруньконосний	60
Антитрихія короткозвисла	101	Бріум дихотомїчний	60
Антоцерос польовий	118	Бріум Клінггреффа	60
Апопелія розсіченолиста	138	Бріум рудеральний	60
Арктоа жовтувата	33	Бріум сріблястий	60
Астерела Лїнденберга	139	Бріум фіолетовий	60
Атрихум жовтонїжковий	18	Букїя Воше	97
Атрихум звужений	18	Букландїєла дрібноплода	50
Атрихум нїжний	18	Букландїєла Макоуна	50
Атрихум хвилястий	18	Букландїєла рїзнорядна	50
Аулакомніум болотний	73	Букландїєла судетська	51
Аулакомніум двостатевий	73	Буксбаумія безлиста	20
		Буксбаумія зелена	20
Б		В	
Барбілофозія бородата	119	Варнсторфія плавуча	84
Барбілофозія Гатчера	119	Вейсія довголиста	48
Барбілофозія плауноподібна	119	Вейсія дрібнодзьоба	49
Барбілофозія судетська	119		

ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

Вейсія короткоплода	48	Грімія висока	52
Вейсія Левієра	48	Грімія волосколиста	54
Вейсія спірна	48	Грімія Гартмана	52
Вейсія червонувата	49	Грімія гірська	53
Вейсія щільна	48	Грімія гладкоплода	53
		Грімія довговолоса	52
Г		Грімія Донна	52
Гаматокауліс глянсуватий	84	Грімія косонога	53
Гапнокладіум дрібнолистий	87	Грімія Мюленбека	53
Гапломітріум Гукера	118	Грімія овальна	53
Гарпантус Флотова	129	Грімія округла	53
Гарпантус щитовидний	129	Грімія оманлива	52
Гедвігія війчаста	56	Грімія подушкова	53
Гелодіум Бландова	88	Грімія попелястоволоса	52
Генедієла Гейма	41	Грімія скривлена	53
Геокалікс пахучий	128	Грімія трієстська	54
Герцогієла Селігера	74	Грімія шнуроподібна	52
Герцогієла слабоскладчаста	75	Гукерія блискуча	74
Гетерокладієла диморфна	103		
Гетерокладіум різнокрилий	103	Д	
Гетерофіліум дібровний	96	Дидимодон брудножовтий	39
Гігроамблістегіум мінливий	81	Дидимодон виімчастий	39
Гігроамблістегіум приземкуватий	81	Дидимодон виноградниковий	40
Гігроамблістегіум річковий	81	Дидимодон гострий	38
Гігроамблістегіум чіпкий	81	Дидимодон жорсткуватий	39
Гігрогіпнела вохряна	84	Дидимодон іржавий	39
Гігрогіпнум брудно-жовтий	81	Дидимодон каштановий	40
Гідрогоніум шафрановий	41	Дидимодон оманливий	39
Гілокоміадельфус трикутний	99	Дидимодон острівний	39
Гілокоміаструм піренейський	99	Дидимодон серцеподібний	39
Гілокоміаструм тіньовий	99	Дидимодон туфовий	40
Гілокоміум блискучий	99	Дикранела борлакувата	27
Гіменолома кучерява	24	Дикранела кучерява	27
Гіменолома щільна	24	Дикранела мінлива	27
Гіменостиліум криводзьобий	41	Дикранела різнонаправлена	27
ГімнокOLEЯ надута	119	Дикранела рудувата	27
Гімномітріон коралоподібний	128	Дикранела шилоподібна	27
Гімномітріон обпалений	128	Дикранела Шребера	27
Гімномітріон стрункий	128	Дикрановейсія вусата	34
Гімностомум вапняковий	41	Дикранодонціум оголений	25
Гімностомум синьо-зелений	41	Дикранодонціум шорсткий	25
Гіпнум Андо	95	Дикранум багатоніжковий	31
Гіпнум кипарисовий	95	Дикранум Бонжана	30
Гіпнум ютландський	96	Дикранум буро-жовтий	30
Гіровейсія тонка	41	Дикранум великий	31
Гомалія трихоманоподібна	101	Дикранум виводковий	30
Гомалотеціум жовтавий	91	Дикранум видовжений	30
Гомалотеціум золотистий	91	Дикранум гірський	31
Гомалотеціум Філіппе	91	Дикранум гренландський	31
Гомалотеціум шовковистий	92	Дикранум зелений	32
Гомомаліум скривлений	98	Дикранум зігнутостеблій	30
Грімія альпійська	51	Дикранум каштановий	32
Грімія аномальна	51	Дикранум кримський	32
Грімія беззуба	51	Дикранум мітлоподібний	31
Грімія видовжена	52	Дикранум Мюленбека	31

Дикранум несправжній	32	Ізоптеригіопсіс Мюллера	75
Дикранум рудуватий	31	Ізотецій Голта	103
Дикранум хвилястий	32	Ізотецій лисохвостовий	103
Диплофілум білуватий	124	Ізотецій мишачохвостовий	103
Диплофілум тисолистий	124	Імбрібріум альпійський	60
Диплофілум туполистий	124	Імбрібріум майжегострокінцевий	61
Дистіхіум волоскоподібний	24	Імбрібріум Мільде	61
Дистіхіум нахилений	24	Імбрібріум тонконіжковий	61
Дитріхум блідий	36		
Дитріхум зональний	36	Й	
Дитріхум маленький	36	Йохенія блідувата	97
Дитріхум різнонаправлений	35		
Дитріхум шилоподібний	36	К	
Дифісціум обліснений	21	Калієргон гігантський	83
Диходонціум жовтий	26	Калієргон Річардсона	83
Диходонціум прозорий	26	Калієргон серцелистий	83
Діобелонелла болотна	26	Калієргонела загострена	98
Діхеліма волосолиста	74	Калієргонела Ліндберга	98
Діхеліма серполиста	74	Калікладіум Гальдані	96
Дрепаніум відігнутий	80	Калікладіум розчепрений	96
Дрепанокладус багатодомний	80	Каліпогея лазурова	127
Дрепанокладус гачкуватозігнутий	80	Каліпогея Мюллера	127
Дрепанокладус Зендтнера	81	Каліпогея Нееса	127
Дрепанокладус плауноподібний	80	Каліпогея розщеплена	127
Дрепанокладус трирядний	81	Каліпогея сфагнова	127
		Каліпогея ціліснолисточкова	127
Е		Каліпогея шведська	127
Евкладіум кільчастий	41	Кампіладельфус болотний	79
Евринхіаструм гарненький	91	Кампіладельфус золотистолистий	78
Евринхіум вузькоклітинний	91	Кампіліум Бамбергера	79
Евринхіум складчастий	91	Кампіліум витягнутий	79
Ексертотека кучерява	101	Кампіліум зірчастий	79
Ендогема дерниста	127	Кампілопус грушоподібний	25
Енкаліпта війчаста	21	Кампілопус звивистий	25
Енкаліпта звичайна	22	Кампілопус ламкий	25
Енкаліпта скрученоплода	22	Кампілопус стрункий	25
Енкаліпта смугастоплода	22	Кампілостеліум скельний	50
Енкаліпта тупокінцева	22	Кампілофілопсіс вапняковий	79
Енкаліпта шпательоподібна	22	Кампілофілум Галлера	79
Ентостодон стрункий	100	Кієрія Блітта	34
Ентостодон Мюленберга	23	Кієрія серпоподібна	34
Ентостодон пучкуватий	22	Кієрія Штарке	34
Ентостодон угорський	22	Кіндбергія предовга	92
Ефемерум відігнутолистий	40	Клаоподіум дзьобатий	85
Ефемерум пилчастий	40	Клевея прозора	140
Ефемерум столононосний	40	Клевея Спатиза	140
Ефемерум товстожилковий	40	Клейстокарпідіум болотний	35
		Клімаціум деревоподібний	78
З		Кнеструм сланцевий	33
Зигодон зелений	73	Кодріофорус водяний	51
Зигодон зубчастий	73	Кодріофорус голчастий	51
Зигодон скельний	73	Кололеженя вапнякова	134
		Кололеженя Россега	135
І		Конардія компактна	79
Ізопахес двозарубчастий	119	Коноцефалум конічний	141
Ізоптеригіопсіс гарненький	75		

ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

Коноцефалум шорсткий	141	Маршанція поліморфна	141
Косцінодон гратчастий	51	Маршанція румунська	142
Кратоневрон кривостеблій	80	Меезія багнова	59
Кратоневрон папоротевий	80	Меезія довгоніжкава	59
Кросидіум лусконосний	38	Меезія тригранна	59
Кроссокалікс Геллера	119	Мезоптихія баденська	130
Ктенідіум м'який	104	Мезоптихія бантрійська	130
Курція малоквіткова	132	Мезоптихія комірцева	130
		Мезоптихія різноборіздова	130
Л		Меркія Блітта	138
Левінскія прекрасна	70	Метцгерія вилчаста	137
Левінскія скельна	70	Метцгерія опушена	137
Левінскія смугаста	70	Метцгерія спарена	137
Левінскія споріднена	69	Метцгерія фіолетова	137
Левкобріум сизий	26	Мікробріум Давалля	42
Левкобріум ялівцевий	26	Мікробріум кривошийковий	41
Левкодон білячий	100	Мікробріум Штарке	42
Леженя порожнинолиста	135	Мілія аномальна	133
Лепідозія повзуча	132	Мілія Тейлора	134
Лептобріум грушоподібний	59	Міурела найніжніша	75
Лептодикціум береговий	82	Міурела сережчаста	75
Лептодон Сміта	102	Міурела сибірська	75
Лескеобріум короткодзьобий	99	Мніум дрібноколючковий	65
Лескея рясноплідна	85	Мніум зірчастий	65
Лескурея вкорінлива	86	Мніум колючий	65
Лескурея зігнута	85	Мніум облямований	65
Лескурея мінлива	86	Мніум однорічний	65
Лескурея наскельна	86	Мніум плауноподібний	65
Лескурея розлога	86	Мніум Томсона	65
Лескурея Саві	86	Молендоа Горншуха	42
Лескурея складчаста	86	Мюринія подушкова	78
Ліохлена ланцетоподібна	129		
Ліохлена шилоподібна	129	Н	
Лофозіопсис вирізний	123	Нардія мішкова	129
Лофозіопсис довгозубчастий	123	Нардія східчаста	129
Лофозія Венцеля	123	Некера карликова	102
Лофозія висхідна	123	Некера Мензіса	102
Лофозія крапельна	123	Некера периста	102
Лофозія роздута	123	Неоортокауліс витончений	120
Лофоколяя двозуба	132	Неоортокауліс Флерка	120
Лофоколяя менша	133	Ніфотріхум видовжений	54
Лофоколяя різнолиста	132	Ніфотріхум сивуватий	54
Лунуларія хрещата	139	Новелія криволіста	121
		Ногоптеріум стрункий	101
М		Нюголіміела голоуста	70
Манія волосиста	140	Нюголіміела туполиста	70
Манія двостатева	139		
Манія запашна	139	О	
Маннія триандроцейна	140	Одонтосхізма оголена	121
Марсупела вирізна	128	Одонтосхізма плавуча	122
Марсупела водяна	128	Оксимітра потовщена	142
Марсупела обсмалена	129	Оксирінхіум зяючий	92
Марсупела Спруса	129	Оксирінхіум прекрасний	92
Марсупела Функа	128	Оксирінхіум Шляйхера	92
Маршанція квадратна	141	Оліготріхум герцинський	18

Онкофорус Валенберга	34	Платигірій повзучий	97
Онкофорус зеленіючий	34	Платидикція юнгерманієподібна	77
Онкофорус цілокрай	34	Платігіпнум жорсткуватий	82
Ортотеціум заплутаний	75	Платігіпнум м'який	82
Ортотеціум рудуватий	75	Плевридідум гостроверхий	36
Ортотрихум альпійський	70	Плевридідум шилоподібний	36
Ортотрихум блідий	71	Плевроціум Шребера	99
Ортотрихум відхилений	71	Погонатум алоєподібний	18
Ортотрихум карликовий	71	Погонатум коробочконосний	19
Ортотрихум незвичайний	71	Погонатум низькорослий	18
Ортотрихум плюсконосний	71	Політрихаструм альпійський	19
Ортотрихум прозорий	71	Політрихаструм шестикутний	19
Ортотрихум скандинавський	71	Політрихум блідоніжковий	19
Ортотрихум солом'яно-жовтий	72	Політрихум волосконосний	20
Ортотрихум тоненький	72	Політрихум гарний	19
		Політрихум довгоніжковий	19
П		Політрихум звичайний	19
Палавічінія Ласла	138	Політрихум перигоніальний	20
Паламокладідум справньо-зелений	92	Політрихум стиснутий	20
Палудела відстовбурчена	59	Політрихум Шварца	20
Палустріела мінлива	82	Політрихум ялівцевий	19
Палустріела непомічена	82	Поля андалузька	67
Палустріела серпоподібна	82	Поля бульбочконосна	67
Паралевкобріум безжилковий	32	Поля Валенберга	69
Паралевкобріум довголистий	32	Поля виводкова	69
Паралевкобріум Заутера	33	Поля видовжена	67
Пединофілум перерваний	133	Поля довгошиїкова	68
Пелекіум маленький	87	Поля Драммонда	67
Пелія налисткова	139	Поля зігнута	67
Пелія Нееса	139	Поля Лекере	68
Пілезія багатоквіта	98	Поля Людвіга	68
Пірамідула чотиригранна	24	Поля ниткоподібна	68
Плагіомніум високий	66	Поля однорічна	67
Плагіомніум дзьобатий	66	Поля поникла	68
Плагіомніум еліптичний	66	Поля сиза	67
Плагіомніум загострений	66	Поля туполиста	68
Плагіомніум середній	66	Поля чорнувата	68
Плагіомніум споріднений	66	Порела Бауера	135
Плагіомніум хвилястий	66	Порела Корда	135
Плагіопус Едера	58	Порела надеревна	135
Плагіотеціум волосконосний	77	Порела плосколиста	135
Плагіотеціум гайовий	77	Псевданомодон стоншений	102
Плагіотеціум дрібнозубчастий	76	Псевдоамблістегіум тонкий	82
Плагіотеціум кривolistий	76	Псевдобріум цинклідевий	69
Плагіотеціум некероподібний	76	Псевдогірогіпнум плодючий	98
Плагіотеціум потайний	76	Псевдоефемерум блискучий	36
Плагіотеціум сукулентний	77	Псевдокампіліум кореневий	83
Плагіотеціум увігнутолистий	76	Псевдокросидідум відгорнений	42
Плагіотеціум хвилястий	77	Псевдокросидідум Горншуха	42
Плагіотеціум широколистий	77	Псевдолескеєла жилкувата	87
Плагіотеціум яскравий	76	Псевдолескеєла ланцюжкова	86
Плагіохіла аспленієподібна	133	Псевдолескеєла покрівельна	87
Плагіохіла порелопоподібна	133	Псевдолескеєла скельна	87
Пластеврінхіум південний	93	Псевдосклероподідум чистий	93
Пластеврінхіум слабоскладчастий	93	Псевдотаксифілум витончений	77

ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

Птеригінандрум ниткоподібний	78	Річія Бейриха	142
Птеригоневрум Козлова	42	Річія війконосна	143
Птеригоневрум напівсидячий	43	Річія війчаста	143
Птеригоневрум пластинчастий	42	Річія Гуже	143
Птеригоневрум яйцеподібний	42	Річія Гюбенера	144
Птилідіум війчастий	136	Річія двоборозенчаста	142
Птилідіум найкрасивіший	136	Річія жолобкувата	142
Птилідіум гребінчастий	98	Річія купкоплідна	144
Птихостомум блідий	63	Річія папілозна	144
Птихостомум блідуватий	63	Річія печериста	142
Птихостомум Вейгела	64	Річія плавуча	143
Птихостомум витончений	62	Річія пластинчаста	144
Птихостомум волосконосний	61	Річія рейнська	144
Птихостомум густий	62	Річія сиза	143
Птихостомум дзигоподібний	64	Річія Фроста	143
Птихостомум Зайра	64	Роалдія відгорнена	99
Птихостомум закручений	64	Родобріум онтарійський	64
Птихостомум Кунця	63	Родобріум рожевий	64
Птихостомум моравський	63		
Птихостомум нахилений	61	С	
Птихостомум несправжньотригранний	63	Саніонія гачкувата	84
Птихостомум похилений	62	Сарметіпnum безкільцевий	84
Птихостомум проміжний	62	Саутерія альпійська	140
Птихостомум Функа	62	Селанія сизувата	49
Птихостомум червонуватий	63	Селігерія вапнякова	49
Птихостомум черепитчастий	62	Селігерія Донна	49
Птихостомум Шляйхера	64	Селігерія коротколиста	49
Птихостомум щільний	61	Селігерія маленька	50
Пулвігера Ласелла	72	Серполескея конфервна	83
		Сизигієла осіння	118
Р		Сінтрихія вапнякова	43
Рабдovejсія кучерява	35	Сінтрихія Ганделя	43
Рабдovejсія опадна	35	Сінтрихія гірська	44
Радула Ліндберга	136	Сінтрихія гладеньковолоса	43
Радула сплющена	136	Сінтрихія зеленіюча	45
Ракомітріум шерстистий	54	Сінтрихія китайська	44
Ребулія напівкуляста	140	Сінтрихія норвезька	44
Ризомніум великолистий	69	Сінтрихія папілозна	44
Ризомніум крапчастий	69	Сінтрихія піскова	44
Ринхостегієла ніжненька	93	Сінтрихія сивожилкова	43
Ринхостегіум мекленбурзький	93	Сінтрихія сільська	44
Ринхостегіум муровий	94	Сінтрихія широколиста	43
Ринхостегіум округлолистий	94	Скапанія болотна	125
Ринхостегіум прибережний	94	Скапанія бородавчаста	126
Ринхостегіум скупчений	93	Скапанія вапнякова	125
Ритідіадельфус відстовбурчений	100	Скапанія гайова	125
Ритідіадельфус майжеперистий	100	Скапанія гострокінцева	125
Ритідіадельфус ремінний	100	Скапанія драговинна	126
Ритідіум зморшкуватий	100	Скапанія дрібнолиста	126
Рікардія багатороздільна	137	Скапанія загострена	124
Рікардія зігнута	137	Скапанія зрошувана	125
Рікардія пальчаста	137	Скапанія коротка	125
Рікардія самосилолиста	136	Скапанія короткозагострена	125
Рікардія широка	137	Скапанія рівнолопатева	124
Річіокарпос плаваючий	144	Скапанія субальпійська	126

Скапанія тіниста	126	Сфенолобус маленький	120
Скапанія хвиляста	126	Схістидіум Агасіза	54
Скапанія швейцарська	125	Схістидіум буруватий	55
Скапанія шорстка	124	Схістидіум волосковий	56
Скапанія щільна	125	Схістидіум гарний	55
Склероподіум Тоурета	95	Схістидіум Дюпре	55
Скорпідіум відгорнений	85	Схістидіум ланцетнолистий	55
Скорпідіум Коссона	85	Схістидіум могутній	56
Скорпідіум скорпіоноподібний	85	Схістидіум папілозний	55
Скорпіуріум завитий	95	Схістидіум повислий	55
Соленостома круглоплода	131	Схістидіум притуплений	56
Соленостома найгустіша	131	Схістидіум скритоплодий	54
Соленостома найстрункіша	131	Схістидіум струмковий	56
Соленостома оберненоящеподібна	131	Схістидіум стрункий	55
Соленостома прозора	131	Схістидіум товстоволосковий	55
Сплахнум кулястий	58	Схістидіум швейцарський	55
Сплахнум пляшкоподібний	58	Схістостега периста	35
Стереодон лучний	97	Схістохілопсис вирізний	126
Стереодон барвистий	97	Сціурогіпнум відігнутий	95
Стереодон гачкуватий	97	Сціурогіпнум короткий	94
Страмінергон солом'яно-жовтий	84	Сціурогіпнум перистий	94
Стреблотріхум Ендереза	43	Сціурогіпнум тополевий	95
Стреблотріхум згорнений	43	Сціурогіпнум Флотова	94
Сфагнум балтійський	13	Сціурогіпнум Штарке	95
Сфагнум береговий	16		
Сфагнум блискучий	16	Т	
Сфагнум болотний	15	Таксифілум Вісгріла	96
Сфагнум бурий	14	Тамнобріум лисохвостий	102
Сфагнум Варнсторфа	17	Тамнобріум некероподібний	103
Сфагнум великий	15	Таргіонія підлиста	144
Сфагнум відстовбурчений	16	Тейлорія пилчаста	58
Сфагнум волосистий	13	Тейлорія тонка	58
Сфагнум вузьколистий	13	Тейлорія язичкова	58
Сфагнум Вульфа	17	Тетраплодон звужений	58
Сфагнум вушковий	13	Тетраплодон мнієподібний	58
Сфагнум Гіргензона	14	Тетрафіс прозорий	17
Сфагнум загострений	14	Тетродонціум Брауна	17
Сфагнум занурений	14	Тетродонціум овальний	18
Сфагнум звивистий	14	Тимія австрійська	21
Сфагнум компактний	13	Тимія баварська	21
Сфагнум круглуватий	17	Тимія мекленбурзька	21
Сфагнум магеланський	15	Томентіпнум блискучий	83
Сфагнум м'який	15	Тортела відстовбурчена	45
Сфагнум одноклокий	16	Тортела ламка	45
Сфагнум оманливий	14	Тортела нахилена	45
Сфагнум плосколистий	15	Тортела низька	45
Сфагнум притуплений	15	Тортела скручена	45
Сфагнум п'ятирядний	16	Тортула безвістрьова	46
Сфагнум рожевий	16	Тортула безстебла	45
Сфагнум Руссова	16	Тортула брієподібна	47
Сфагнум скручений	14	Тортула відсічена	47
Сфагнум сосочковий	15	Тортула вістрячколиста	46
Сфагнум тоненький	17	Тортула Гоппе	46
Сфагнум торочкуватий	14	Тортула кавказька	46
Сфагнум центральний	13	Тортула Ліндберга	46

ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

Тортула мурова	46	Фіскомітріум грушоподібний	23
Тортула нахилена	46	Фіскомітріум кулястий	24
Тортула Ранда	47	Фіскомітріум пісковий	23
Тортула сивувата	45	Фіскомітріум широкоустий	23
Тортула українська	47	Флексітріхум зігнутостеблій	24
Тортула шилоподібна	47	Фонтиналіс гіпноподібний	74
Тортула Шімпера	47	Фонтиналіс протипожежний	74
Тортула язичкова	46	Фосомбронія Вондрачека	138
Трематодон сумнівний	35	Фосомбронія крихітна	138
Трилофозія п'ятизубчаста	124	Фосомбронія ямчата	138
Тритомарія вирізаноподібна	124	Фруланія вапнякова	134
Тритомарія вирізна	124	Фруланія ламколиста	134
Триходон циліндричний	36	Фруланія розширена	134
Трихоколея тонкововниста	133	Фруланія тамарискова	134
Трихостомум короткозубий	48	Фруланія Яка	134
Трихостомум кучерявий	48	Фунарія вологомірна	23
Тудідум визнаний	88	Фунарія вузькоуста	23
Тудідум ніжненький	88	Фускоцефалозіопсис білоцвітий	121
Тудідум подібний	88	Фускоцефалозіопсис білуватий	120
Тудідум тамарисковий	88	Фускоцефалозіопсис зімкнений	121
		Фускоцефалозіопсис ланцюжковий	121
У		Фускоцефалозіопсис Лойтлесбергера	121
Улота Бруха	72	Фускоцефалозіопсис півмісяцелистий	121
Улота гатчинсієва	73	Фускоцефалозіопсис повний	121
Улота Драммонда	72		
Улота звужена	72	Х	
Улота кучерява	72	Хілосцифус багатоперіантієвий	132
Улота Ремана	73	Хілосцифус блідий	132
		Хіонолома тонкодзьоба	38
Ф			
Феоцерос каролінський	118	Ц	
Філолотис бренденбурзький	57	Цератодон пурпуровий	35
Філолотис вапняковий	57	Цефалозієла Гампе	122
Філолотис волосковий	57	Цефалозієла грімзельська	122
Філолотис дернистий	57	Цефалозієла елегантна	122
Філолотис джерельний	57	Цефалозієла колоча	123
Філолотис повстистий	57	Цефалозієла ніжненька	122
Філолотис рядковий	57	Цефалозієла розчепірена	122
Фісіденс адіантоподібний	28	Цефалозієла червонувата	122
Фісіденс Арнольда	28	Цефалозія двозагострена	120
Фісіденс бриєподібний	28	Цефалозія сумнівна	120
Фісіденс голоантеридієвий	29	Цинклідіум стигійський	65
Фісіденс джерельний	28	Цинклідотус береговий	38
Фісіденс зеленуватий	30	Цинклідотус водяний	38
Фісіденс кучерявий	28	Цинклідотус фонтиналісовий	38
Фісіденс маленький	29	Цинодонціум борлакуватий	33
Фісіденс осмундоподібний	29	Цинодонціум Брунтонна	33
Фісіденс рудуватий	29	Цинодонціум найтонший	33
Фісіденс скривлений	29	Цинодонціум ніжний	34
Фісіденс струмковий	29	Цинодонціум рясноплідний	33
Фісіденс струнколистий	29	Цирифілум волосконосний	91
Фісіденс сумнівний	28	Цирифілум товстожилковий	90
Фісіденс тисолистий	30		
Фісіденс товстоніжковий	28	Ю	
Фісіденс тонкий	28	Юнгерманія карликова	130
Фіскомітріум відхилений	23	Юнгерманія темнозелена	130

ПОКАЖЧИК ЛАТИНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

A

<i>Abietinella abietina</i>	87	<i>Barbilophozia sudetica</i>	119
<i>Acaulon muticum</i>	37	<i>Barbula unguiculata</i>	37
<i>Acaulon triquetrum</i>	37	<i>Bartramia halleriana</i>	56
<i>Alleniella besseri</i>	101	<i>Bartramia ithyphylla</i>	56
<i>Alleniella complanata</i>	101	<i>Bartramia pomiformis</i>	57
<i>Aloina aloides</i>	37	<i>Bazzania tricrenata</i>	131
<i>Aloina ambigua</i>	37	<i>Bazzania trilobata</i>	131
<i>Aloina brevisrostris</i>	37	<i>Blasia pusilla</i>	139
<i>Aloina rigida</i>	37	<i>Blepharostoma trichophyllum</i>	131
<i>Amblyodon dealbatus</i>	59	<i>Blindia acuta</i>	49
<i>Amblystegium serpens</i>	78	<i>Blindiadelphus recurvatus</i>	49
<i>Amphidium lapponicum</i>	26	<i>Brachydontium trichodes</i>	50
<i>Amphidium mougeotii</i>	26	<i>Brachytheciastrum trachypodium</i>	88
<i>Anacamptodon splachnoides</i>	78	<i>Brachytheciastrum velutinum</i>	89
<i>Anastrepta orcadensis</i>	118	<i>Brachythecium albicans</i>	89
<i>Anastrophyllum michauxii</i>	119	<i>Brachythecium campestre</i>	89
<i>Andreaea alpestris</i>	17	<i>Brachythecium cirrosium</i>	89
<i>Andreaea rupestris</i>	17	<i>Brachythecium geheebii</i>	89
<i>Aneura pinguis</i>	136	<i>Brachythecium glareosum</i>	89
<i>Anoetangium aestivum</i>	37	<i>Brachythecium laetum</i>	89
<i>Anoetangium handelii</i>	37	<i>Brachythecium mildeanum</i>	90
<i>Anomobryum julaceum</i>	59	<i>Brachythecium rivulare</i>	90
<i>Anomodon longifolius</i>	104	<i>Brachythecium rutabulum</i>	90
<i>Anomodon rugelii</i>	104	<i>Brachythecium salebrosum</i>	90
<i>Anomodon viticulosus</i>	104	<i>Brachythecium tommasinii</i>	90
<i>Anthelia juratzkana</i>	126	<i>Bryoerythrophyllum alpigenum</i>	38
<i>Anthoceros agrestis</i>	118	<i>Bryoerythrophyllum recurvirostrum</i>	38
<i>Antitrichia curtipendula</i>	101	<i>Bryum argenteum</i>	60
<i>Apopellia endiviifolia</i>	138	<i>Bryum dichotomum</i>	60
<i>Arctoa fulvella</i>	33	<i>Bryum gemmiparum</i>	60
<i>Asterella lindenbergiana</i>	139	<i>Bryum klinggraeffii</i>	60
<i>Atrichum angustatum</i>	18	<i>Bryum ruderale</i>	60
<i>Atrichum flavisetum</i>	18	<i>Bryum violaceum</i>	60
<i>Atrichum tenellum</i>	18	<i>Buckia vaucheri</i>	97
<i>Atrichum undulatum</i>	18	<i>Bucklandiella heterosticha</i>	50
<i>Aulacomnium androgynum</i>	73	<i>Bucklandiella macounii</i>	50
<i>Aulacomnium palustre</i>	73	<i>Bucklandiella microcarpa</i>	50
		<i>Bucklandiella sudetica</i>	51
		<i>Buxbaumia aphylla</i>	20
		<i>Buxbaumia viridis</i>	20

B

<i>Barbilophozia barbata</i>	119	C	
<i>Barbilophozia hatcheri</i>	119	<i>Callicladium haldanianum</i>	96
<i>Barbilophozia lycopodioides</i>	119	<i>Callicladium imponens</i>	96

ПОКАЖЧИК ЛАТИНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

<i>Calliergon cordifolium</i>	83	<i>Conocephalum salebrosum</i>	141
<i>Calliergon giganteum</i>	83	<i>Coscinodon cribrus</i>	51
<i>Calliergon richardsonii</i>	83	<i>Cratoneuron curvicaule</i>	80
<i>Calliergonella cuspidata</i>	98	<i>Cratoneuron filicinum</i>	80
<i>Calliergonella lindbergii</i>	98	<i>Crossidium squamiferum</i>	38
<i>Calypogeia azurea</i>	127	<i>Crossocalyx hellerianus</i>	119
<i>Calypogeia fissa</i>	127	<i>Ctenidium molluscum</i>	104
<i>Calypogeia integristipula</i>	127	<i>Cynodontium bruntonii</i>	33
<i>Calypogeia muelleriana</i>	127	<i>Cynodontium gracilescens</i>	33
<i>Calypogeia neesiana</i>	127	<i>Cynodontium polycarpon</i>	33
<i>Calypogeia sphagnicola</i>	127	<i>Cynodontium strumiferum</i>	33
<i>Calypogeia suecica</i>	127	<i>Cynodontium tenellum</i>	34
<i>Campyliadelphus chrysophyllus</i>	78		
<i>Campyliadelphus elodes</i>	79	D	
<i>Campylium bambergeri</i>	79	<i>Dichelyma capillaceum</i>	74
<i>Campylium protensum</i>	79	<i>Dichelyma falcatum</i>	74
<i>Campylium stellatum</i>	79	<i>Dichodontium flavescens</i>	26
<i>Campylophyllopsis calcarea</i>	79	<i>Dichodontium pellucidum</i>	26
<i>Campylophyllum halleri</i>	79	<i>Dicranella cerviculata</i>	27
<i>Campylopus fragilis</i>	25	<i>Dicranella crispa</i>	27
<i>Campylopus gracilis</i>	25	<i>Dicranella heteromalla</i>	27
<i>Campylopus introflexus</i>	25	<i>Dicranella rufescens</i>	27
<i>Campylopus pyriformis</i>	25	<i>Dicranella schreberiana</i>	27
<i>Campylostelium saxicola</i>	50	<i>Dicranella subulata</i>	27
<i>Cephalozia ambigua</i>	120	<i>Dicranella varia</i>	27
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	120	<i>Dicranodontium asperulum</i>	25
<i>Cephaloziella divaricata</i>	122	<i>Dicranodontium denudatum</i>	25
<i>Cephaloziella elachista</i>	122	<i>Dicranoweisia cirrata</i>	34
<i>Cephaloziella elegans</i>	122	<i>Dicranum bonjeanii</i>	30
<i>Cephaloziella grimsulana</i>	122	<i>Dicranum elongatum</i>	30
<i>Cephaloziella hampeana</i>	122	<i>Dicranum flagellare</i>	30
<i>Cephaloziella rubella</i>	122	<i>Dicranum flexicaule</i>	30
<i>Cephaloziella spinigera</i>	123	<i>Dicranum fulvum</i>	30
<i>Ceratodon purpureus</i>	35	<i>Dicranum fuscescens</i>	31
<i>Chiloscyphus pallescens</i>	132	<i>Dicranum groenlandicum</i>	31
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	132	<i>Dicranum majus</i>	31
<i>Chionoloma tenuirostre</i>	38	<i>Dicranum montanum</i>	31
<i>Cinclidium stygium</i>	65	<i>Dicranum muehlenbeckii</i>	31
<i>Cinclidotus aquaticus</i>	38	<i>Dicranum polysetum</i>	31
<i>Cinclidotus fontinaloides</i>	38	<i>Dicranum scoparium</i>	31
<i>Cinclidotus riparius</i>	38	<i>Dicranum spadiceum</i>	32
<i>Cirriphyllum crassinervium</i>	90	<i>Dicranum spurium</i>	32
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	91	<i>Dicranum tauricum</i>	32
<i>Claopodium rostratum</i>	85	<i>Dicranum undulatum</i>	32
<i>Cleistocarpidium palustre</i>	35	<i>Dicranum viride</i>	32
<i>Clevea hyalina</i>	140	<i>Didymodon acutus</i>	38
<i>Clevea spathysii</i>	140	<i>Didymodon cordatus</i>	39
<i>Climacium dendroides</i>	78	<i>Didymodon fallax</i>	39
<i>Cnestrum schisti</i>	33	<i>Didymodon ferrugineus</i>	39
<i>Codriophorus acicularis</i>	51	<i>Didymodon insulanus</i>	39
<i>Codriophorus aquaticus</i>	51	<i>Didymodon luridus</i>	39
<i>Cololejeunea calcarea</i>	134	<i>Didymodon rigidulus</i>	39
<i>Cololejeunea rossettiana</i>	135	<i>Didymodon sinuosus</i>	39
<i>Conardia compacta</i>	79	<i>Didymodon spadiceus</i>	40
<i>Conocephalum conicum</i>	141	<i>Didymodon tophaceus</i>	40

<i>Didymodon vinealis</i>	40	<i>Fissidens pusillus</i>	29
<i>Diobelonella palustris</i>	26	<i>Fissidens rivularis</i>	29
<i>Diphyscium foliosum</i>	21	<i>Fissidens rufulus</i>	29
<i>Diplophyllum albicans</i>	124	<i>Fissidens taxifolius</i>	30
<i>Diplophyllum obtusifolium</i>	124	<i>Fissidens viridulus</i>	30
<i>Diplophyllum taxifolium</i>	124	<i>Flexitrichum flexicaule</i>	24
<i>Distichium capillaceum</i>	24	<i>Fontinalis antipyretica</i>	74
<i>Distichium inclinatum</i>	24	<i>Fontinalis hypnoides</i>	74
<i>Ditrichum heteromallum</i>	35	<i>Fossombronia foveolata</i>	138
<i>Ditrichum pallidum</i>	36	<i>Fossombronia pusilla</i>	138
<i>Ditrichum pusillum</i>	36	<i>Fossombronia wondraczekii</i>	138
<i>Ditrichum subulatum</i>	36	<i>Frullania calcarifera</i>	134
<i>Ditrichum zonatum</i>	36	<i>Frullania dilatata</i>	134
<i>Drepanium fastigiatum</i>	80	<i>Frullania fragilifolia</i>	134
<i>Drepanocladus aduncus</i>	80	<i>Frullania jackii</i>	134
<i>Drepanocladus lycopodioides</i>	80	<i>Frullania tamarisci</i>	134
<i>Drepanocladus polygamus</i>	80	<i>Funaria hygrometrica</i>	23
<i>Drepanocladus sendtneri</i>	81	<i>Funaria microstoma</i>	23
<i>Drepanocladus trifarius</i>	81	<i>Fuscocephaloziopsis albescens</i>	120
		<i>Fuscocephaloziopsis catenulata</i>	121
		<i>Fuscocephaloziopsis connivens</i>	121
		<i>Fuscocephaloziopsis leucantha</i>	121
		<i>Fuscocephaloziopsis loitlesbergeri</i>	121
		<i>Fuscocephaloziopsis lunulifolia</i>	121
		<i>Fuscocephaloziopsis pleniceps</i>	121
E		G	
<i>Encalypta ciliata</i>	21	<i>Geocalyx graveolens</i>	128
<i>Encalypta mutica</i>	22	<i>Grimmia alpestris</i>	51
<i>Encalypta rhaptocharpa</i>	22	<i>Grimmia anodon</i>	51
<i>Encalypta spatulata</i>	22	<i>Grimmia anomala</i>	51
<i>Encalypta streptocarpa</i>	22	<i>Grimmia crinita</i>	52
<i>Encalypta vulgaris</i>	22	<i>Grimmia crinitoleucophaea</i>	52
<i>Endogemma caespiticia</i>	127	<i>Grimmia decipiens</i>	52
<i>Entodon concinnus</i>	100	<i>Grimmia donniana</i>	52
<i>Entosthodon fascicularis</i>	22	<i>Grimmia elatior</i>	52
<i>Entosthodon hungaricus</i>	22	<i>Grimmia elongata</i>	52
<i>Entosthodon muhlenbergii</i>	23	<i>Grimmia funalis</i>	52
<i>Ephemerum crassinervium</i>	40	<i>Grimmia hartmanii</i>	52
<i>Ephemerum recurvifolium</i>	40	<i>Grimmia incurva</i>	53
<i>Ephemerum serratum</i>	40	<i>Grimmia laevigata</i>	53
<i>Ephemerum stoloniferum</i>	40	<i>Grimmia montana</i>	53
<i>Eucladium verticillatum</i>	41	<i>Grimmia muehlenbeckii</i>	53
<i>Eurhynchiastrum pulchellum</i>	91	<i>Grimmia orbicularis</i>	53
<i>Eurhynchium angustirete</i>	91	<i>Grimmia ovalis</i>	53
<i>Eurhynchium striatum</i>	91	<i>Grimmia plagiopodia</i>	53
<i>Exsertotheca crispa</i>	101	<i>Grimmia pulvinata</i>	53
		<i>Grimmia tergestina</i>	54
F		<i>Grimmia trichophylla</i>	54
<i>Fissidens adianthoides</i>	28	<i>Gymnocolea inflata</i>	119
<i>Fissidens arnoldii</i>	28	<i>Gymnomitrium adustum</i>	128
<i>Fissidens bryoides</i>	28	<i>Gymnomitrium concinnatum</i>	128
<i>Fissidens crassipes</i>	28	<i>Gymnomitrium corallioides</i>	128
<i>Fissidens crispus</i>	28	<i>Gymnostomum aeruginosum</i>	41
<i>Fissidens dubius</i>	28	<i>Gymnostomum calcareum</i>	41
<i>Fissidens exilis</i>	28	<i>Gyroweisia tenuis</i>	41
<i>Fissidens fontanus</i>	28		
<i>Fissidens gracilifolius</i>	29		
<i>Fissidens gymnandrus</i>	29		
<i>Fissidens incurvus</i>	29		
<i>Fissidens osmundoides</i>	29		

ПОКАЖЧИК ЛАТИНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

Н

<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	84
<i>Haplocladium microphyllum</i>	87
<i>Haplomitrium hookeri</i>	118
<i>Harpanthus flotovianus</i>	129
<i>Harpanthus scutatus</i>	129
<i>Hedwigia ciliata</i>	56
<i>Helodium blandowii</i>	88
<i>Hennediella heimii</i>	41
<i>Herzogiella seligeri</i>	74
<i>Herzogiella striatella</i>	75
<i>Heterocладиella dimorpha</i>	103
<i>Heterocладиium heteropterum</i>	103
<i>Heterophyllum nemorosum</i>	96
<i>Homalia trichomanoides</i>	101
<i>Homalothecium aureum</i>	91
<i>Homalothecium lutescens</i>	91
<i>Homalothecium philippeanum</i>	91
<i>Homalothecium sericeum</i>	92
<i>Homomallium incurvatum</i>	98
<i>Hookeria lucens</i>	74
<i>Hydrogonium croceum</i>	41
<i>Hygroamblystegium fluviatile</i>	81
<i>Hygroamblystegium humile</i>	81
<i>Hygroamblystegium tenax</i>	81
<i>Hygroamblystegium varium</i>	81
<i>Hygrohypnella ochracea</i>	84
<i>Hygrohypnum luridum</i>	81
<i>Hylocomiadelpus triquetrus</i>	99
<i>Hylocomiastrum pyrenaicum</i>	99
<i>Hylocomiastrum umbratum</i>	99
<i>Hylocomium splendens</i>	99
<i>Hymenoloma compactum</i>	24
<i>Hymenoloma crispulum</i>	24
<i>Hymenostylium recurvirostrum</i>	41
<i>Hypnum andoi</i>	95
<i>Hypnum cupressiforme</i>	95
<i>Hypnum jutlandicum</i>	96

I

<i>Imbribryum alpinum</i>	60
<i>Imbribryum mildeanum</i>	61
<i>Imbribryum subapiculatum</i>	61
<i>Imbribryum tenuisetum</i>	61
<i>Isopaches bicrenatus</i>	119
<i>Isopterygiopsis muelleriana</i>	75
<i>Isopterygiopsis pulchella</i>	75
<i>Isothecium alopecuroides</i>	103
<i>Isothecium holtii</i>	103
<i>Isothecium myosuroides</i>	103

J

<i>Jochenia pallescens</i>	97
<i>Jungermannia atrovirens</i>	130
<i>Jungermannia pumila</i>	130

K

<i>Kiaeria blyttii</i>	34
<i>Kiaeria falcata</i>	34
<i>Kiaeria starkei</i>	34
<i>Kindbergia praelonga</i>	92
<i>Kurzia pauciflora</i>	132

L

<i>Lejeunea cavifolia</i>	135
<i>Lepidozia reptans</i>	132
<i>Leptobryum pyriforme</i>	59
<i>Leptodictyum riparium</i>	82
<i>Leptodon smithii</i>	102
<i>Lescuraea incurvata</i>	85
<i>Lescuraea mutabilis</i>	86
<i>Lescuraea patens</i>	86
<i>Lescuraea plicata</i>	86
<i>Lescuraea radicata</i>	86
<i>Lescuraea saviana</i>	86
<i>Lescuraea saxicola</i>	86
<i>Leskea polycarpa</i>	85
<i>Leucobryum glaucum</i>	26
<i>Leucobryum juniperoideum</i>	26
<i>Leucodon sciuroides</i>	100
<i>Lewinskya affinis</i>	69
<i>Lewinskya rupestris</i>	70
<i>Lewinskya speciosa</i>	70
<i>Lewinskya striata</i>	70
<i>Liochlaena lanceolata</i>	129
<i>Liochlaena subulata</i>	129
<i>Loeskeobryum brevirostre</i>	99
<i>Lophocolea bidentata</i>	132
<i>Lophocolea heterophylla</i>	132
<i>Lophocolea minor</i>	133
<i>Lophozia ascendens</i>	123
<i>Lophozia guttulata</i>	123
<i>Lophozia ventricosa</i>	123
<i>Lophozia wenzelii</i>	123
<i>Lophoziaopsis excisa</i>	123
<i>Lophoziaopsis longidens</i>	123
<i>Lunularia cruciata</i>	139

M

<i>Mannia androgyna</i>	139
<i>Mannia fragrans</i>	139
<i>Mannia pilosa</i>	140
<i>Mannia triandra</i>	140
<i>Marchantia polymorpha</i>	141
<i>Marchantia quadrata</i>	141
<i>Marchantia romanica</i>	142
<i>Marsupella aquatica</i>	128
<i>Marsupella emarginata</i>	128
<i>Marsupella funckii</i>	128
<i>Marsupella sphacelata</i>	129
<i>Marsupella sprucei</i>	129

<i>Meesia longiseta</i>	59	<i>Orthotrichum anomalum</i>	71
<i>Meesia triquetra</i>	59	<i>Orthotrichum cupulatum</i>	71
<i>Meesia uliginosa</i>	59	<i>Orthotrichum diaphanum</i>	71
<i>Mesoptychia badensis</i>	130	<i>Orthotrichum pallens</i>	71
<i>Mesoptychia bantriensis</i>	130	<i>Orthotrichum patens</i>	71
<i>Mesoptychia collaris</i>	130	<i>Orthotrichum pumilum</i>	71
<i>Mesoptychia heterocolpos</i>	130	<i>Orthotrichum scanicum</i>	71
<i>Metzgeria conjugata</i>	137	<i>Orthotrichum stramineum</i>	72
<i>Metzgeria furcata</i>	137	<i>Orthotrichum tenellum</i>	72
<i>Metzgeria pubescens</i>	137	<i>Oxymitra incrassata</i>	142
<i>Metzgeria violacea</i>	137	<i>Oxyrrhynchium hians</i>	92
<i>Microbryum curvicolleum</i>	41	<i>Oxyrrhynchium schleicheri</i>	92
<i>Microbryum davallianum</i>	42	<i>Oxyrrhynchium speciosum</i>	92
<i>Microbryum starckeianum</i>	42		
<i>Mnium hornum</i>	65	P	
<i>Mnium lycopodioides</i>	65	<i>Palamocladium euchloron</i>	92
<i>Mnium marginatum</i>	65	<i>Pallavicinia lyellii</i>	138
<i>Mnium spinosum</i>	65	<i>Paludella squarrosa</i>	59
<i>Mnium spinulosum</i>	65	<i>Palustriella commutata</i>	82
<i>Mnium stellare</i>	65	<i>Palustriella decipiens</i>	82
<i>Mnium thomsonii</i>	65	<i>Palustriella falcata</i>	82
<i>Moerckia blyttii</i>	138	<i>Paraleucobryum enerve</i>	32
<i>Molendoa hornsuschiana</i>	42	<i>Paraleucobryum longifolium</i>	32
<i>Mylia anomala</i>	133	<i>Paraleucobryum sauteri</i>	33
<i>Mylia taylorii</i>	134	<i>Pedinophyllum interruptum</i>	133
<i>Myrinia pulvinata</i>	78	<i>Pelekiium minutulum</i>	87
<i>Myurella julacea</i>	75	<i>Pellia epiphylla</i>	139
<i>Myurella sibirica</i>	75	<i>Pellia neesiana</i>	139
<i>Myurella tenerima</i>	75	<i>Phaeoceros carolinianus</i>	118
		<i>Philonotis caespitosa</i>	57
N		<i>Philonotis calcarea</i>	57
<i>Nardia geoscyphus</i>	129	<i>Philonotis capillaris</i>	57
<i>Nardia scalaris</i>	129	<i>Philonotis fontana</i>	57
<i>Neckera menziesii</i>	102	<i>Philonotis marchica</i>	57
<i>Neckera pennata</i>	102	<i>Philonotis seriata</i>	57
<i>Neckera pumila</i>	102	<i>Philonotis tomentella</i>	57
<i>Neoorthocaulis attenuatus</i>	120	<i>Physcomitrium arenicola</i>	23
<i>Neoorthocaulis floerkei</i>	120	<i>Physcomitrium eurstomum</i>	23
<i>Niphotrichum canescens</i>	54	<i>Physcomitrium patens</i>	23
<i>Niphotrichum elongatum</i>	54	<i>Physcomitrium pyriforme</i>	23
<i>Nogopterium gracile</i>	101	<i>Physcomitrium sphaericum</i>	24
<i>Nowellia curvifolia</i>	121	<i>Plagiochila asplenioides</i>	133
<i>Nyholmiella gymnostoma</i>	70	<i>Plagiochila porelloides</i>	133
<i>Nyholmiella obtusifolia</i>	70	<i>Plagiomnium affine</i>	66
		<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	66
O		<i>Plagiomnium elatum</i>	66
<i>Odontoschisma denudatum</i>	121	<i>Plagiomnium ellipticum</i>	66
<i>Odontoschisma fluitans</i>	122	<i>Plagiomnium medium</i>	66
<i>Oligotrichum hercynicum</i>	18	<i>Plagiomnium rostratum</i>	66
<i>Oncophorus integerrimus</i>	34	<i>Plagiomnium undulatum</i>	66
<i>Oncophorus virens</i>	34	<i>Plagiopus oederianus</i>	58
<i>Oncophorus wahlenbergii</i>	34	<i>Plagiothecium cavifolium</i>	76
<i>Orthothecium intricatum</i>	75	<i>Plagiothecium curvifolium</i>	76
<i>Orthothecium rufescens</i>	75	<i>Plagiothecium denticulatum</i>	76
<i>Orthotrichum alpestre</i>	70	<i>Plagiothecium laetum</i>	76

ПОКАЖЧИК ЛАТИНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

<i>Plagiothecium latebricola</i>	76	<i>Pseudocrossidium hornschuchianum</i>	42
<i>Plagiothecium neckeroideum</i>	76	<i>Pseudocrossidium revolutum</i>	42
<i>Plagiothecium nemorale</i>	77	<i>Pseudohygrohypnum fertile</i>	98
<i>Plagiothecium piliferum</i>	77	<i>Pseudoleskeella catenulata</i>	86
<i>Plagiothecium platyphyllum</i>	77	<i>Pseudoleskeella nervosa</i>	87
<i>Plagiothecium succulentum</i>	77	<i>Pseudoleskeella rupestris</i>	87
<i>Plagiothecium undulatum</i>	77	<i>Pseudoleskeella tectorum</i>	87
<i>Plasteurhynchium meridionale</i>	93	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	93
<i>Plasteurhynchium striatulum</i>	93	<i>Pseudotaxiphyllum elegans</i>	77
<i>Platydictya jungermannioides</i>	77	<i>Pterigynandrum filiforme</i>	78
<i>Platygyrium repens</i>	97	<i>Pterygoneurum kozlovii</i>	42
<i>Platyhypnum duriusculum</i>	82	<i>Pterygoneurum lamellatum</i>	42
<i>Platyhypnum molle</i>	82	<i>Pterygoneurum ovatum</i>	42
<i>Pleuridium acuminatum</i>	36	<i>Pterygoneurum subsessile</i>	43
<i>Pleuridium subulatum</i>	36	<i>Ptilidium ciliare</i>	136
<i>Pleurozium schreberi</i>	99	<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	136
<i>Pogonatum aloides</i>	18	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	98
<i>Pogonatum nanum</i>	18	<i>Ptychostomum capillare</i>	61
<i>Pogonatum urnigerum</i>	19	<i>Ptychostomum cernuum</i>	61
<i>Pohlia andalusica</i>	67	<i>Ptychostomum compactum</i>	61
<i>Pohlia annotina</i>	67	<i>Ptychostomum creberrimum</i>	62
<i>Pohlia bulbifera</i>	67	<i>Ptychostomum elegans</i>	62
<i>Pohlia camptotrachela</i>	67	<i>Ptychostomum funkii</i>	62
<i>Pohlia cruda</i>	67	<i>Ptychostomum imbricatum</i>	62
<i>Pohlia drummondii</i>	67	<i>Ptychostomum inclinatum</i>	62
<i>Pohlia elongata</i>	67	<i>Ptychostomum intermedium</i>	62
<i>Pohlia filum</i>	68	<i>Ptychostomum kunzei</i>	63
<i>Pohlia lescuriana</i>	68	<i>Ptychostomum moravicum</i>	63
<i>Pohlia longicolla</i>	68	<i>Ptychostomum pallens</i>	63
<i>Pohlia ludwigii</i>	68	<i>Ptychostomum pallescens</i>	63
<i>Pohlia melanodon</i>	68	<i>Ptychostomum pseudotriquetrum</i>	63
<i>Pohlia nutans</i>	68	<i>Ptychostomum rubens</i>	63
<i>Pohlia obtusifolia</i>	68	<i>Ptychostomum schleicheri</i>	64
<i>Pohlia prolifera</i>	69	<i>Ptychostomum torquescens</i>	64
<i>Pohlia wahlenbergii</i>	69	<i>Ptychostomum turbinatum</i>	64
<i>Polytrichastrum alpinum</i>	19	<i>Ptychostomum weigellii</i>	64
<i>Polytrichastrum sexangulare</i>	19	<i>Ptychostomum zieri</i>	64
<i>Polytrichum commune</i>	19	<i>Pulviger a lyellii</i>	72
<i>Polytrichum formosum</i>	19	<i>Pyalaisia polyantha</i>	98
<i>Polytrichum juniperinum</i>	19	<i>Pyramidula tetragona</i>	24
<i>Polytrichum longisetum</i>	19		
<i>Polytrichum pallidisetum</i>	19	R	
<i>Polytrichum perigoniale</i>	20	<i>Racomitrium lanuginosum</i>	54
<i>Polytrichum piliferum</i>	20	<i>Radula complanata</i>	136
<i>Polytrichum strictum</i>	20	<i>Radula lindenbergiana</i>	136
<i>Polytrichum swartzii</i>	20	<i>Reboulia hemisphaerica</i>	140
<i>Porella arboris-vitae</i>	135	<i>Rhabdoweisia crispata</i>	35
<i>Porella baueri</i>	135	<i>Rhabdoweisia fugax</i>	35
<i>Porella cordaeana</i>	135	<i>Rhizomnium magnifolium</i>	69
<i>Porella platyphylla</i>	135	<i>Rhizomnium punctatum</i>	69
<i>Pseudanomodon attenuatus</i>	102	<i>Rhodobryum ontariense</i>	64
<i>Pseudephemerum nitidum</i>	36	<i>Rhodobryum roseum</i>	64
<i>Pseudoamblystegium subtile</i>	82	<i>Rhynchostegiella tenella</i>	93
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	69	<i>Rhynchostegium confertum</i>	93
<i>Pseudocampyllum radicale</i>	83	<i>Rhynchostegium megapolitanum</i>	93

<i>Rhynchostegium murale</i>	94	<i>Schistidium brunnescens</i>	55
<i>Rhynchostegium riparioides</i>	94	<i>Schistidium crassipilum</i>	55
<i>Rhynchostegium rotundifolium</i>	94	<i>Schistidium dupretii</i>	55
<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	100	<i>Schistidium elegantulum</i>	55
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	100	<i>Schistidium flaccidum</i>	55
<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	100	<i>Schistidium helveticum</i>	55
<i>Rhytidium rugosum</i>	100	<i>Schistidium lancifolium</i>	55
<i>Riccardia chamedryfolia</i>	136	<i>Schistidium papillosum</i>	55
<i>Riccardia incurvata</i>	137	<i>Schistidium pulchrum</i>	55
<i>Riccardia latifrons</i>	137	<i>Schistidium rivulare</i>	56
<i>Riccardia multifida</i>	137	<i>Schistidium robustum</i>	56
<i>Riccardia palmata</i>	137	<i>Schistidium submuticum</i>	56
<i>Riccia beyrichiana</i>	142	<i>Schistidium trichodon</i>	56
<i>Riccia bifurca</i>	142	<i>Schistochilopsis incisa</i>	126
<i>Riccia canaliculata</i>	142	<i>Schistostega pennata</i>	35
<i>Riccia cavernosa</i>	142	<i>Sciuro-hypnum curtum</i>	94
<i>Riccia ciliata</i>	143	<i>Sciuro-hypnum flotowianum</i>	94
<i>Riccia ciliifera</i>	143	<i>Sciuro-hypnum plumosum</i>	94
<i>Riccia fluitans</i>	143	<i>Sciuro-hypnum populeum</i>	95
<i>Riccia frostii</i>	143	<i>Sciuro-hypnum reflexum</i>	95
<i>Riccia glauca</i>	143	<i>Sciuro-hypnum starkei</i>	95
<i>Riccia gougetiana</i>	143	<i>Scleropodium touretii</i>	95
<i>Riccia huebeneriana</i>	144	<i>Scorpidium cossonii</i>	85
<i>Riccia lamellosa</i>	144	<i>Scorpidium revolvens</i>	85
<i>Riccia papillosa</i>	144	<i>Scorpidium scorpioides</i>	85
<i>Riccia rhenana</i>	144	<i>Scorpiurium circinatum</i>	95
<i>Riccia sorocarpa</i>	144	<i>Seligeria brevifolia</i>	49
<i>Ricciocarpos natans</i>	144	<i>Seligeria calcarea</i>	49
<i>Roaldia revoluta</i>	99	<i>Seligeria donniana</i>	49
		<i>Seligeria pusilla</i>	50
S		<i>Serpoleskea confervoides</i>	83
<i>Saelania glaucescens</i>	49	<i>Solenostoma confertissimum</i>	131
<i>Sanionia uncinata</i>	84	<i>Solenostoma gracillimum</i>	131
<i>Sarmentypnum exannulatum</i>	84	<i>Solenostoma hyalinum</i>	131
<i>Sauteria alpina</i>	140	<i>Solenostoma obovatum</i>	131
<i>Scapania aequiloba</i>	124	<i>Solenostoma sphaerocarpum</i>	131
<i>Scapania apiculata</i>	124	<i>Sphagnum angustifolium</i>	13
<i>Scapania aspera</i>	124	<i>Sphagnum auriculatum</i>	13
<i>Scapania calcicola</i>	125	<i>Sphagnum balticum</i>	13
<i>Scapania compacta</i>	125	<i>Sphagnum capillifolium</i>	13
<i>Scapania curta</i>	125	<i>Sphagnum centrale</i>	13
<i>Scapania cuspiduligera</i>	125	<i>Sphagnum compactum</i>	13
<i>Scapania helvetica</i>	125	<i>Sphagnum contortum</i>	14
<i>Scapania irrigua</i>	125	<i>Sphagnum cuspidatum</i>	14
<i>Scapania mucronata</i>	125	<i>Sphagnum fallax</i>	14
<i>Scapania nemorea</i>	125	<i>Sphagnum fimbriatum</i>	14
<i>Scapania paludicola</i>	125	<i>Sphagnum flexuosum</i>	14
<i>Scapania parvifolia</i>	126	<i>Sphagnum fuscum</i>	14
<i>Scapania subalpina</i>	126	<i>Sphagnum girgensohnii</i>	14
<i>Scapania uliginosa</i>	126	<i>Sphagnum inundatum</i>	14
<i>Scapania umbrosa</i>	126	<i>Sphagnum magellanicum</i>	15
<i>Scapania undulata</i>	126	<i>Sphagnum majus</i>	15
<i>Scapania verrucosa</i>	126	<i>Sphagnum molle</i>	15
<i>Schistidium agassizii</i>	54	<i>Sphagnum obtusum</i>	15
<i>Schistidium apocarpum</i>	54	<i>Sphagnum palustre</i>	15

ПОКАЖЧИК ЛАТИНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ

<i>Sphagnum papillosum</i>	15	<i>Timmia megapolitana</i>	21
<i>Sphagnum platyphyllum</i>	15	<i>Tomentypnum nitens</i>	83
<i>Sphagnum quinquefarium</i>	16	<i>Tortella fragilis</i>	45
<i>Sphagnum riparium</i>	16	<i>Tortella humilis</i>	45
<i>Sphagnum rubellum</i>	16	<i>Tortella inclinata</i>	45
<i>Sphagnum russowii</i>	16	<i>Tortella squarrosa</i>	45
<i>Sphagnum squarrosum</i>	16	<i>Tortella tortuosa</i>	45
<i>Sphagnum subnitens</i>	16	<i>Tortula acaulon</i>	45
<i>Sphagnum subsecundum</i>	16	<i>Tortula canescens</i>	45
<i>Sphagnum tenellum</i>	17	<i>Tortula caucasica</i>	46
<i>Sphagnum teres</i>	17	<i>Tortula cernua</i>	46
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	17	<i>Tortula hoppeana</i>	46
<i>Sphagnum wulfianum</i>	17	<i>Tortula inermis</i>	46
<i>Sphenolobus minutus</i>	120	<i>Tortula lindbergii</i>	46
<i>Splachnum ampullaceum</i>	58	<i>Tortula lingulata</i>	46
<i>Splachnum sphaericum</i>	58	<i>Tortula mucronifolia</i>	46
<i>Stereodon callichrous</i>	97	<i>Tortula muralis</i>	46
<i>Stereodon hamulosus</i>	97	<i>Tortula protobryoides</i>	47
<i>Stereodon pratensis</i>	97	<i>Tortula randii</i>	47
<i>Straminergon stramineum</i>	84	<i>Tortula schimperi</i>	47
<i>Streblotrichum convolutum</i>	43	<i>Tortula subulata</i>	47
<i>Streblotrichum enderesii</i>	43	<i>Tortula truncata</i>	47
<i>Syntrichia calcicola</i>	43	<i>Tortula ucrainica</i>	47
<i>Syntrichia caninervis</i>	43	<i>Trematodon ambiguus</i>	35
<i>Syntrichia handelii</i>	43	<i>Trichocolea tomentella</i>	133
<i>Syntrichia laevipila</i>	43	<i>Trichodon cylindricus</i>	36
<i>Syntrichia latifolia</i>	43	<i>Trichostomum brachydontium</i>	48
<i>Syntrichia montana</i>	44	<i>Trichostomum crispulum</i>	48
<i>Syntrichia norvegica</i>	44	<i>Trilophozia quinquedentata</i>	124
<i>Syntrichia papillosa</i>	44	<i>Tritomaria exsecta</i>	124
<i>Syntrichia ruraliformis</i>	44	<i>Tritomaria exsectiformis</i>	124
<i>Syntrichia ruralis</i>	44		
<i>Syntrichia sinensis</i>	44	U	
<i>Syntrichia virescens</i>	45	<i>Ulota bruchii</i>	72
<i>Syzygiella autumnalis</i>	118	<i>Ulota coarctata</i>	72
		<i>Ulota crispa</i>	72
T		<i>Ulota drummondii</i>	72
<i>Targionia hypophylla</i>	144	<i>Ulota hutchinsiae</i>	73
<i>Taxiphyllum wissgrillii</i>	96	<i>Ulota rehmannii</i>	73
<i>Tayloria lingulata</i>	58		
<i>Tayloria serrata</i>	58	W	
<i>Tayloria tenuis</i>	58	<i>Warnstorfia fluitans</i>	84
<i>Tetraphis pellucida</i>	17	<i>Weissia brachycarpa</i>	48
<i>Tetraplodon angustatus</i>	58	<i>Weissia condensa</i>	48
<i>Tetraplodon mnioides</i>	58	<i>Weissia controversa</i>	48
<i>Tetradontium brownianum</i>	17	<i>Weissia levieri</i>	48
<i>Tetradontium ovatum</i>	18	<i>Weissia longifolia</i>	48
<i>Thamnobryum alopecurum</i>	102	<i>Weissia rostellata</i>	49
<i>Thamnobryum neckeroides</i>	103	<i>Weissia rutilans</i>	49
<i>Thuidium assimile</i>	88		
<i>Thuidium delicatulum</i>	88	Z	
<i>Thuidium recognitum</i>	88	<i>Zygodon dentatus</i>	73
<i>Thuidium tamariscinum</i>	88	<i>Zygodon rupestris</i>	73
<i>Timmia austriaca</i>	21	<i>Zygodon viridissimus</i>	73
<i>Timmia bavarica</i>	21		

З М І С Т

ВІД РЕДАКТОРА	5
ПЕРЕДМОВА	6
СПИСОК ПРИЙНЯТИХ СКОРОЧЕНЬ	7
Р О З Д І Л 1. ПРОДРОМУС МОХІВ УКРАЇНИ (В.М. ВІРЧЕНКО)	9
1.1. Система надвидових таксонів мохів	9
1.2. Перелік видів мохів	13
1.3. Вилучені та сумнівні таксони мохів	104
1.4. Синоніми видових назв мохів	109
Р О З Д І Л 2. ПРОДРОМУС АНТОЦЕРОТІВ І ПЕЧІНОЧНИКІВ УКРАЇНИ (С.О. НИПОРКО)	116
2.1. Система надвидових таксонів антоцеротів і печіночників	116
2.2. Перелік видів антоцеротів і печіночників	118
2.3. Вилучені та сумнівні таксони антоцеротів і печіночників	145
2.4. Синоніми видових назв антоцеротів і печіночників	145
SUMMARY	148
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	150
ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ	158
ПОКАЖЧИК ЛАТИНСЬКИХ ВИДОВИХ НАЗВ МОХОПОДІБНИХ	166

CONTENTS

FOREWORD BY EDITOR	5
PREFACE	6
LIST OF ABBREVIATION	7
CHAPTER 1. CATALOGUE OF UKRAINIAN MOSSES (<i>V.M. VIRCHENKO</i>)	9
1.1. Systematic arrangement of taxa	9
1.2. List of species	13
1.3. Excluded and doubtful taxa	104
1.4. Synonyms of specific names	109
CHAPTER 2. CATALOGUE OF UKRAINIAN HORNWORTS AND LIVERWORTS (<i>S.O. NYPORKO</i>)	116
2.1. Systematic arrangement of taxa	116
2.2. List of species	118
2.3. Excluded and doubtful taxa	145
2.4. Synonyms of specific names	145
SUMMARY	148
REFERENCES	150
INDEX OF UKRAINIAN SPECIFIC NAMES OF BRYOPHYTES	158
INDEX OF LATIN SPECIFIC NAMES OF BRYOPHYTES	166

Наукове видання

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ім. М.Г. ХОЛОДНОГО

ВІРЧЕНКО Віталій Михайлович
НИПОРКО Світлана Олексіївна

ПРОДРОМУС
СПОРОВИХ РОСЛИН
УКРАЇНИ:
МОХОПОДІБНІ

Київ, Науково-виробниче підприємство
«Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2022

Художнє оформлення *Н.Ф. Білоусової*
Художній редактор *І.П. Савицька*
Технічний редактор *Т.С. Березяк*
Коректор *В.М. Ткаченко*
Оператор *В.Г. Каменькович*
Комп’ютерна верстка *О.І. Фуженко*

Підп. до друку 30.06.2022. Формат 70×100/16. Папір офс. № 1.
Гарн. Таймс. Нью Роман. Друк офс. Ум. друк. арк. 14,3.
Обл.-вид. арк. 16,0.
Тираж 150 прим. Зам. №

Оригінал-макет виготовлено
у НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України»
Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2440 від 15.03.2006 р.
01601 Київ 1, вул. Терещенківська, 3

ПП «Видавництво “Фенікс”»
03680 Київ 680, вул. Шутова, 13б
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
серія ДК № 271 від 07.12.2000 р.